EXMAR 2016

EXMAR

INHOUDSOPGAVE

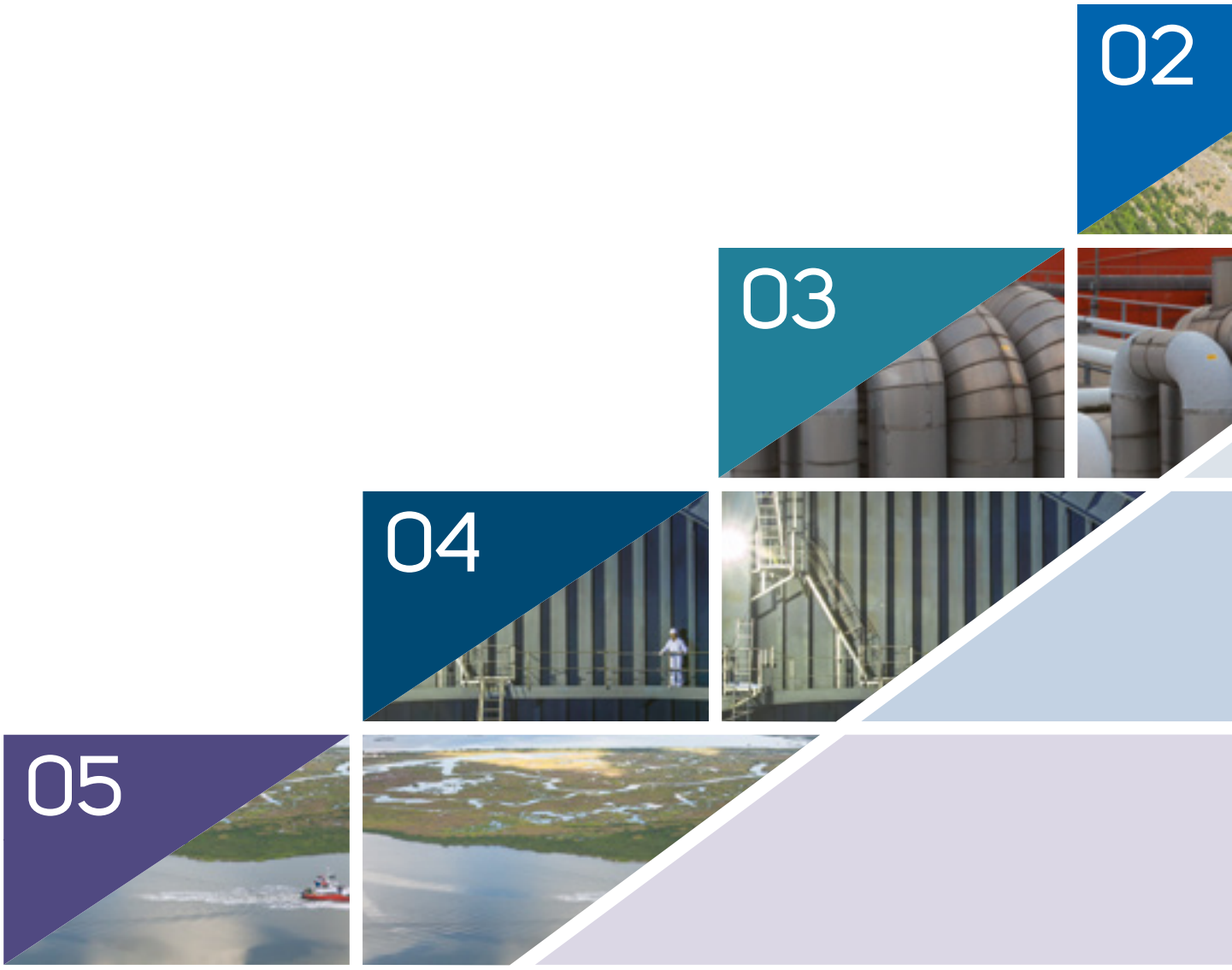

01

PANORAMA 2016

Bericht van de Voorzitter en CEO 7
Financieel overzicht 8
Innovators van de energievoorzieningsketen 11
EXMAR in de wereld 12

ACTIVITEITENVERSLAG

LPG/ammoniak/petrochemische gassen 18
LNG 24
Offshore 30
Diensten 36

ZORG VOOR VANDAAG, RESPECT VOOR MORGEN

Milieu 42
Mensen – ons kostbaarste kapitaal 46
EXMAR in de gemeenschap 49

FINANCIEEL VERSLAG

Corporate Governance Verklaring 53
Jaarverslag 68
Geconsolideerde jaarrekening 75
Statutaire jaarrekening 137

COLOFON, WOORDENLIJST

Colofon 140
Woordenlijst 141

01

PANORAMA 2016

Nicolas Saverys
CEO, EXMAR

Philippe Bodson
VOORZITTER, EXMAR

BERICHT VAN DE VOORZITTER EN CEO

Hoewel 2016 een zeer uitdagend jaar was voor de zeevaart- en energiemarkt, is EXMAR erin geslaagd om op koers te blijven. Ons beleid van het afgelopen decennium om langetermijncontracten af te sluiten met sterke partners bleek de juiste strategie te zijn.

De zwaarste crisis in de zeevaartsector had dus nauwelijks gevolgen voor onze resultaten. Er liggen echter nog grote uitdagingen in het verschiet. Doordat de bouw van ons FLNG-platform vertraging opliep, verloren we ons contract met PRE. Achteraf gezien kunnen we dat als iets positiefs beschouwen. Door de dalende energieprijzen moest PRE namelijk uitstel van betaling aanvragen. Ondertussen nemen we een van de meest competitief geprijsde liquefactie-eenheden ooit in ontvangst.

Bij EXMAR volgen we de stromen van de wereldwijde energiemix voortdurend op de voet. Zo kunnen we ons doel realiseren: waarde creëren voor onze klanten in de toeleveringsketens voor LNG en LPG. Het afgelopen decennium hebben we bewezen een toonaangevende innovator te zijn, en zo slaagde EXMAR erin om de grootste FSRU-operator ter wereld te worden. We zullen naar uitmuntendheid blijven streven om gas op een veilige en ecologisch duurzame manier op te slaan, te vervoeren en te transformeren.

Het idee om LNG als brandstof te gebruiken wint aan belang, maar de voordelen hiervan vallen nog af te wachten. De apparatuurkosten en operationele vaardigheden die nodig zijn om LNG als brandstof te gebruiken, blijven een uitdaging. Het concurrentielandschap tussen LNG als brandstof enerzijds en hernieuwbare energiebronnen anderzijds blijft gericht op hernieuwbare energiebronnen, als gevolg van overheidssubsidies, vooral in Europa.

Wat offshore boringen en productie betreft, worden er minder nieuwe velden in de diepzee ontgonnen wegens de aanhoudend lage olie- en gasprijzen. De gedeponeerde OPTI®-serie van drijvende productiefaciliteiten van EXMAR heeft echter bewezen dat onze OPTI®-klanten met rendabele marges kunnen werken, zelfs bij de lage olieprijzen van vandaag. Dit maakt toekomstige projecten haalbaar en rendabel onder de huidige omstandigheden.

We bedanken al onze collega's over de hele wereld – zowel aan land als op zee – voor hun inzet en harde werk. Zij zijn de permanente ambassadeurs van EXMAR, die ernaar streven om innovatieve oplossingen aan te reiken voor het vervoer en de transformatie van gas als een veilige, zuinige en duurzame energiebron.

FINANCIEEL OVERZICHT

BELANGRIJKSTE GECONSOLIDEERDE CIJFERS

	International Financial Reporting Standards (IFRS 11) *(Voetnoot 1)*		Management rapportering gebaseerd op proportionele consolidatie *(Voetnoot 2)*	
	Totaal per 31/12/2016	Totaal per 31/12/2015	Totaal per 31/12/2016	Totaal per 31/12/2015
GECONSOLIDEERD OVERZICHT VAN GEREALISEERDE RESULTATEN (IN MILJOEN USD)				
Omzet	96,0	112,2	278,5	315,3
EBITDA	7,8	-23,8	116,5	99,5
Afschrijvingen en waardeverminderingen	-6,8	-5,2	-46,1	-59,3
Bedrijfsresultaat (EBIT)	1,0	-29,0	70,4	40,2
Financiële resultaat	-0,3	8,9	-35,8	-24,6
Aandeel in het resultaat van geassocieerde ondernemingen en joint ventures	34,6	35,2	0,7	-0,3
Resultaat vóór belastingen	35,3	15,1	35,3	15,3
Belastingen op het resultaat	0,5	-3,9	0,5	-4,1
Geconsolideerd resultaat na belastingen	35,8	11,2	35,8	11,2
Aandeel van de Groep in het resultaat	35,8	11,2	35,8	11,2
GEGEVENS PER AANDEEL (IN USD PER AANDEEL)				
Gewogen gemiddelde van het aantal aandelen tijdens de periode	56.751.292	56.770.261	56.751.292	56.770.261
EBITDA	0,14	-0,42	2,05	1,75
EBIT (bedrijfsresultaat)	0,02	-0,51	1,24	0,71
Geconsolideerd resultaat na belastingen	0,63	0,20	0,63	0,20
GEGEVENS PER AANDEEL (IN EUR PER AANDEEL)				
Wisselkoers	1.1061	1.1150	1.1061	1.1150
EBITDA	0,12	-0,38	1,86	1,57
EBIT (bedrijfsresultaat)	0,02	-0,46	1,12	0,64
Geconsolideerd resultaat na belastingen	0,57	0,18	0,57	0,18

Voetnoot 1: De cijfers in deze kolommen werden opgemaakt op basis van IFRS zoals toegepast door de EU.
Voetnoot 2: De cijfers in deze kolommen tonen de joint ventures die de proportionele consolidatie methode toepassen in plaats van de equity-methode. Deze cijfers komen overeen met de bedragen in de "Totaal" kolom van toelichting 2 Segment Rapportering in het Financieel Verslag per 31 december 2016. Een reconciliatie tussen de bedragen met toepassing van de proportionele methode en de equity-methode is weergegeven in toelichting 3 Reconciliatie Segment Rapportering in het Financieel Verslag per 31 december 2016.

INFORMATIE OVER HET AANDEEL

Het aandeel van EXMAR is genoteerd op Euronext Brussels en maakt sinds 23 juni 2003 deel uit van de BEL Mid Index (EXM). De referentieaandeelhouder is SAVEREX nv.

AANDELENVERDELING PER 31 DECEMBER 2016

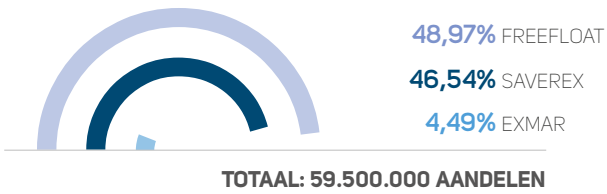

DIVIDEND PER AANDEEL

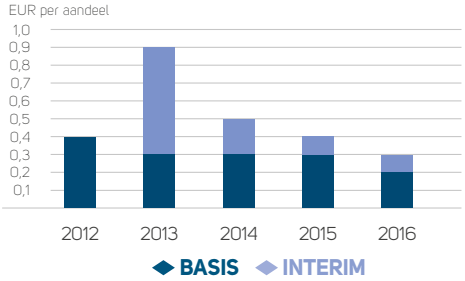

REBITDA* PER SEGMENT

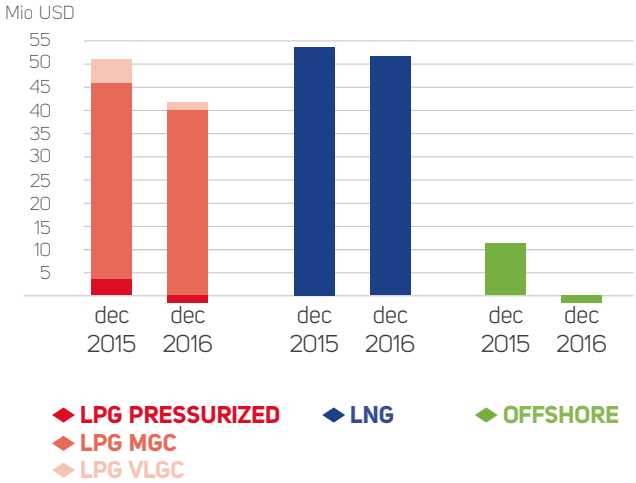

BELANGRIJKSTE FINANCIËLE EN COMMERCIËLE HOOGTEPUNTEN IN 2016

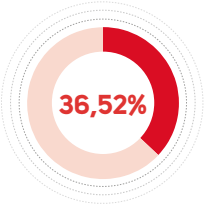

LPG

PROPORTIONELE CONSOLIDATIE (IN MILJOEN USD)	31/12/2016	31/12/2015
Omzet	109,4	124,5
EBITDA	56,0	51,3
REBITDA (*)	41,7	51,4
Bedrijfsresultaat (EBIT)	34,2	17,8
Geconsolideerd resultaat ná belastingen	19,8	9,4
waarvan aandeel groep	19,8	9,4
Schepen (incl. schepen in aanbouw)	403,4	309,0
Financiële schulden	275,4	210,4

Met haar evenwichtige portefeuille van tijdbevrachtingscontracten en spotladingen voor blue-chip klanten bekleedt EXMAR een nichepositie wat het transport van LPG/Ammoniak/Petrochemische producten over zee betreft. Dankzij haar eersteklas intern technisch beheer en bemanningsbeleid bezit en exploiteert EXMAR een van de modernste, meest competitieve en zuinigste vloten van LPG-tankers uit de sector.

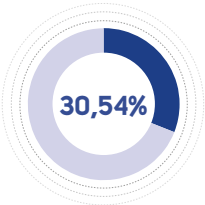

LNG

PROPORTIONELE CONSOLIDATIE (IN MILJOEN USD)	31/12/2016	31/12/2015
Omzet	91,5	88,7
EBITDA	59,4	39,4
REBITDA (*)	50,4	53,1
Bedrijfsresultaat (EBIT)	41,0	20,9
Geconsolideerd resultaat ná belastingen	16,4	5,9
waarvan aandeel groep	16,4	5,9
Schepen (incl. schepen in aanbouw)	578,9	585,4
Financiële schulden	373,4	391,4

EXMAR is actief in het transport, de hervergassing en vloeibaarmaking van LNG. Haar schepen en drijvende opslag- en hervergassingseenheden (FSRU's) worden vooral ingezet bij langlopende tijdbevrachtingscontracten met een beperkte OPEX-blootstelling. In 2017 zal de vloot worden uitgebreid met een drijvend vloeibaarmakingsplatform om aardgas te transformeren tot LNG voor de export en met een FSRU om LNG te hervergassen voor de import en levering aan energienetten aan land.

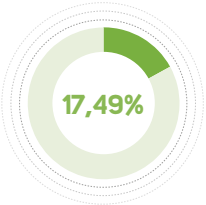

OFFSHORE

PROPORTIONELE CONSOLIDATIE (IN MILJOEN USD)	31/12/2016	31/12/2015
Omzet	52,4	74,5
EBITDA	-0,8	8,6
REBITDA (*)	-1,7	10,3
Bedrijfsresultaat (EBIT)	-3,6	4,4
Geconsolideerd resultaat ná belastingen	-1,5	1,0
waarvan aandeel groep	-1,5	1,0
Schepen (incl. schepen in aanbouw)	12,5	31,3
Financiële schulden	5,0	7,0

Als specialist van drijvende activa ontwerpt en bouwt EXMAR Offshore innovatieve oplossingen voor de offshore productie van olie en gas. Haar OPTI® Floating Production System heeft bewezen dat het de beste break-even-prijzen per vat van de sector oplevert. EXMAR bezit en exploiteert ook diverse offshore activa, waaronder offshore accommodatieplatformen.

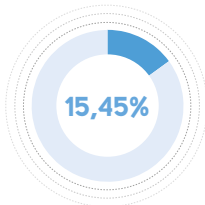

DIENSTEN

PROPORTIONELE CONSOLIDATIE (IN MILJOEN USD)	31/12/2016	31/12/2015
Omzet	46,3	49,2
EBITDA	1,9	0,1
REBITDA (*)	1,1	0,1
Bedrijfsresultaat (EBIT)	-1,2	-3
Geconsolideerd resultaat ná belastingen	1,1	-5,1
waarvan aandeel groep	1,1	-5,1
Schepen (incl. schepen in aanbouw)	0,0	0,0
Financiële schulden	126,3	119,6

Naast haar kernactiviteiten heeft EXMAR ook zakelijke belangen in diverse bedrijven op het vlak van scheepsbemanningen en -onderhoud, verzekeringen, gespecialiseerde reizen, offshore consultancy en leveringen aan de maritieme en offshore-industrie.

(*) REBITDA: recurrent bedrijfsresultaat voor intresten, belastingen, afschrijvingen en waardeverminderingen. Volgende elementen worden uitgesloten van EBITDA: badwill pressurized vloot transactie (LPG: USD 14,3 miljoen), verbrekingsvergoeding PEP (LNG: USD 9 miljoen), meerwaarde WARIBOKO (Offshore: USD 0,9 miljoen) en herwaardering bestaande participatie CMC Belgibo naar reële waarde (Services: USD 0,8 miljoen).

BELANGRIJKSTE RATIO'S IN MUSD (Volgens de proportionele consolidatie methode)	MARKT-KAPITALISATIE	TOTALE ACTIVA	NETTO SCHULDEN	VERHOUDING EIGEN VERMOGEN/ TOTAAL VERMOGEN	EBITDA (2016)
	461,7	1.325,9	559,1	32,63%	116,5

EXMAR

EXMAR
INNOVATORS VAN DE ENERGIEVOORZIENINGSKETEN

MISSIE

EXMAR biedt drijvende oplossingen voor de exploitatie, het vervoer en de transformatie van gas aan. EXMAR wil haar klanten innovaties aanbieden op het vlak van de offshore-ontginning, transformatie, productie, opslag en transport over zee van vloeibaar aardgas, petrochemische gassen en vloeibare koolwaterstoffen.

EXMAR ontwikkelt economisch haalbare en duurzame waardeketens voor energie, in het kader van langlopende allianties met eersteklas zakenpartners.

Hiertoe ontwerpt, bouwt, certificeert, bezit, leaset en exploiteert EXMAR gespecialiseerde drijvende maritieme infrastructuur. Ook voldoet het bedrijf aan de strengste normen voor commercieel, technisch en administratief beheer en kwaliteitsborging voor de hele maritieme energiesector.

STRATEGIE

- Leverancier van industriële, logistieke zee- en energiediensten voor transport, hervergassing en vloeibaarmaking in de olie- en gassector.
- De overgang van puur zeevaartbedrijf naar leverancier van een volledige waardeketen voor infrastructuur en geïntegreerde logistiek, om te voorzien in de behoefte aan competitieve energieoplossingen voor de sector.
- Waarde creëren door een goed evenwicht te vinden tussen de activiteiten op korte en op lange termijn, om de volatiliteit op de vrachtmarkt tegen te gaan.

EXMAR ontwikkelt economisch haalbare en duurzame waardeketens voor energie, in het kader van langlopende allianties met eersteklas zakenpartners.

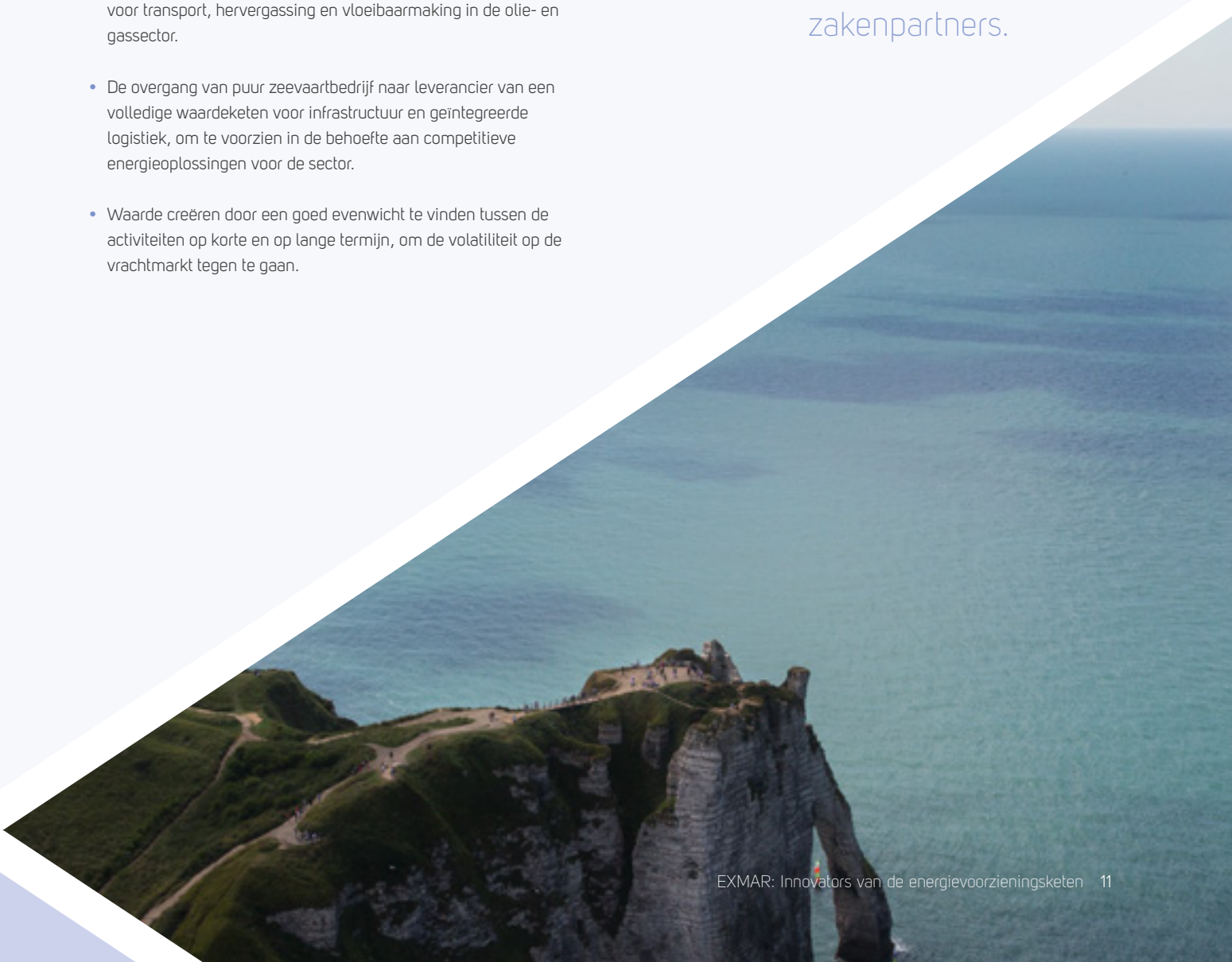

EXMAR IN DE WERELD

EXMAR BEMANNING OP ZEE

OP LPG-SCHEPEN
Belgisch, Bulgaars, Oekraïens, Lets, Kroatisch, Indiaas, Nederlands, Filipijns, Pools, Russisch, Jamaicaans, Trinidadiaans, Duits

OP LNG-SCHEPEN
Argentijns, Belgisch, Canadees, Oekraïens, Kroatisch, Indiaas, Italiaans, Marokkaans, Nederlands, Pools, Senegalees, Tunesisch, Amerikaans, Jamaicaans, Filipijns

OFFSHORE EXPATRIATES & LOKALE BEMANNING
Belgisch, Bulgaars, Kroatisch, Colombiaans, Nederlands, Frans, Indiaas, Italiaans, Jamaicaans, Lets, Libanees, Pools, Roemeens, Spaans, Oekraïens

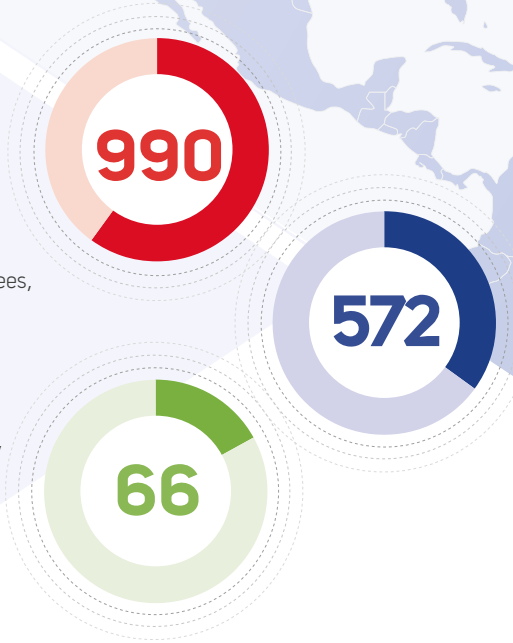

EXMAR VLOOT

LNG

- **4** FSRU (schepen)
- **2** LNG Carrier
- **1** FSRU (platformen)
- **1** FLNG (platformen)

LPG

- **20** Midsize LPG Carrier
- **10** Fully Pressurized LPG Carrier
- **1** VLGC
- **1** Semi-ref.

OFFSHORE

- **3** Acc. platform

FSRU: Floating Storage & Regasification Unit (drijvend opslag- & hervergassingsplatform)
FLNG: Floating Liquefaction Unit (drijvende liquefactie-eenheid)
VLGC: Very Large Gas Carrier (zeer grote gastanker)
Semi-ref: Semigekoelde LPG-tanker
Acc. platform: Accommodatieplatform

N.B.: Deze lijst omvat 100% eigen vaartuigen, vaartuigen in een joint venture en gecharterde vaartuigen op 30 maart 2017

Londen
VERENIGD KONINKRIJK

NEDERLAND

Antwerpen
BELGIË

LUXEMBURG

Parijs
FRANKRIJK

Livorno
ITALIË

Limassol
CYPRUS

Shanghai
CHINA

Hong Kong
CHINA

Tripoli
LIBIË

Mumbai
INDIA

Lagos
NIGERIA

Luanda
ANGOLA

SINGAPORE

HOOFDKANTOOR

KANTOREN

BIJKANTOREN

EXMAR HOOFDKANTOOR PERSONEEL VOLGENS LEEFTIJD EN GESLACHT

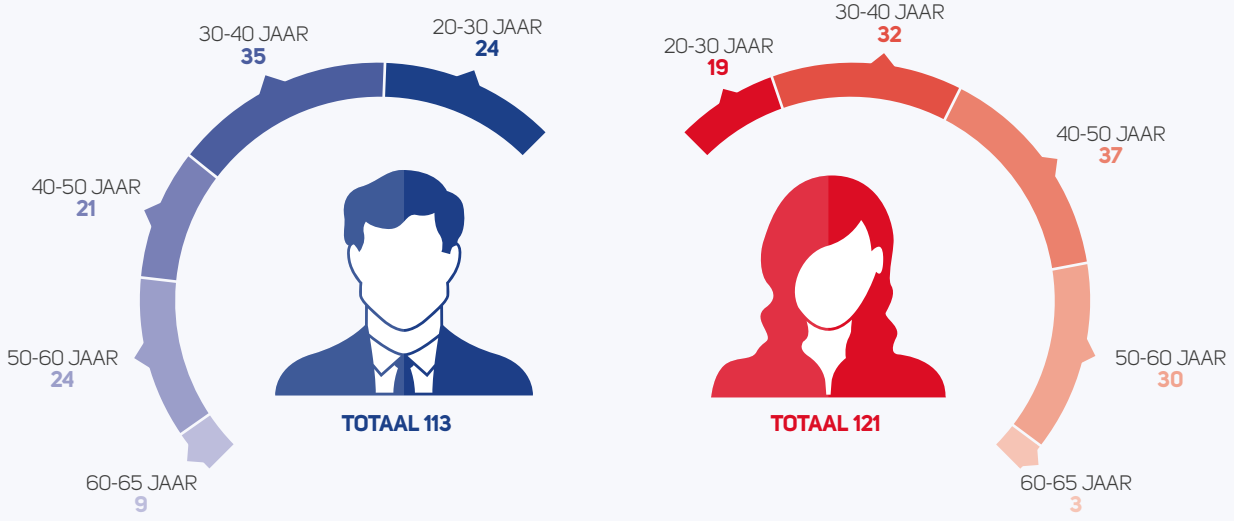

EXMAR IN DE WERELD

EXMAR TOTALE VRACHT VERVOERD IN 2016

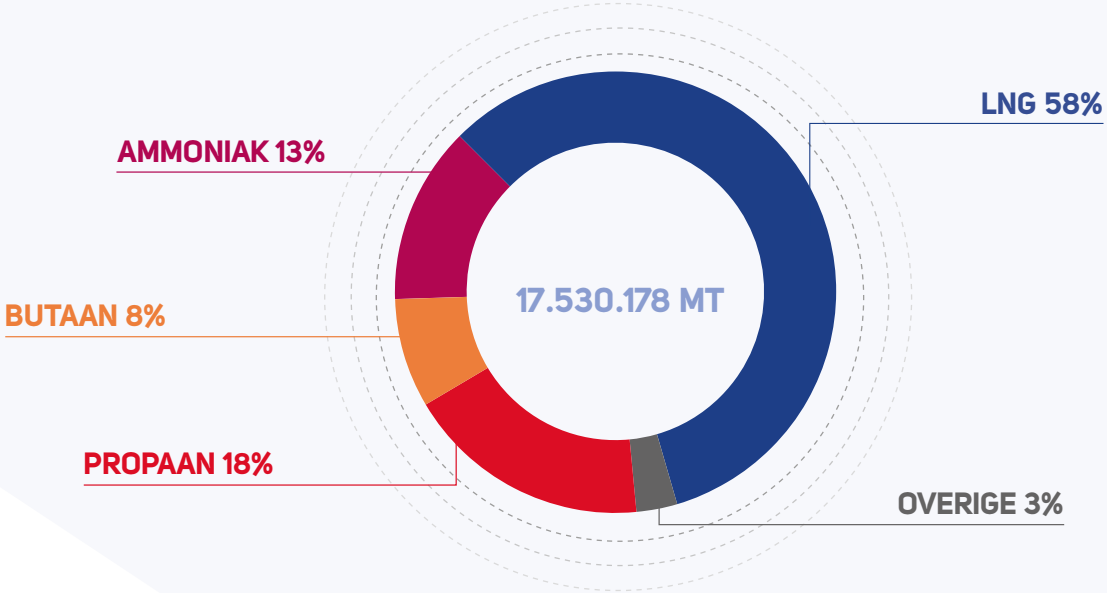

EXMAR VLOOT (OP 30 MAART 2017)

	Capaciteit (m³)	Bouwjaar	Status
LPG MIDSIZE			
TOURAINE	39.270	1996	j.v.
EUPEN	38.961	1996	j.v.
LIBRAMONT	38.455	2006	j.v.
SOMBEKE	38.447	2006	j.v.
WAASMUNSTER	38.245	2014	j.v.
WARISOULX	38.227	2015	j.v.
WARINSART	38.213	2014	j.v.
WAREGEM	38.189	2014	j.v.
KAPRIJKE	38.405	2015	j.v.
KNOKKE	38.405	2016	j.v.
KONTICH	38.405	2016	j.v.
KORTRIJK	38.405	2016	j.v.
KALLO	38.405	2017	j.v.
BRUSSELS	35.454	1997	j.v.
BASTOGNE	35.229	2002	j.v.
ANTWERPEN	35.223	2005	t.c./j.v.
COURCHEVILLE	28.006	1989	j.v.
TOTAAL	633.944		
LPG PRESSURIZED			
SABRINA	5.019	2009	in bezit
HELANE	5.018	2009	in bezit
FATIME	5.018	2010	in bezit
ELISABETH	3.542	2009	in bezit
MAGDALENA	3.541	2008	in bezit
ANNE	3.541	2010	in bezit
ANGELA	3.540	2010	in bezit
JOAN	3.540	2009	in bezit
MARIANNE	3.539	2009	in bezit
DEBBIE	3.518	2009	in bezit
TOTAAL	39.816		

	Capaciteit (m³)	Bouwjaar	Status
LPG MIDSIZE NIEUWBOUW			
HANJIN P127	38.405	juli 2017	j.v.
HANJIN P135	38.405	oktober 2017	j.v.
HANJIN P136	38.405	februari 2018	j.v.
TOTAAL	115,215		
LPG SEMIGEKOELD			
TEMSE	12.030	1995	bareboat-in
TOTAAL	12.030		
LPG VLGC			
BW TOKYO	83.270	2009	t.c./j.v.
TOTAAL	83.270		

	Type	Capaciteit (m³)	Productie-capaciteit	Bouw jaar	Status
LNG TANKER					
EXCEL	lng	138.107	n.a.	2003	j.v.
EXCALIBUR	lng	138.034	n.a.	2002	j.v.
TOTAAL	2	276.141			
LNG FSRU					
EXPRESS	fsru	151.116	600 mm ft³	2009	j.v.
EXPLORER	fsru	150.981	1200 mm ft³	2008	j.v.
EXCELSIOR	fsru	138.087	600 mm ft³	2005	j.v.
EXCELERATE	fsru	138.074	600 mm ft³	2006	j.v.
FSRU BARGE	lng	25.000	600 mm ft³	2017	in bezit
TOTAAL	5	603.258			
FLNG					
CARIBBEAN FLNG	flng	16.100	0.5 mtpa	2017	in bezit
TOTAAL	1	16.100			

	Type	Personen aan boord (POB)	Bouwjaar	Status
OFFSHORE INFRASTRUCTUUR				
KISSAMA	Werk-/accommodatieplatform	300	1995	in bezit
NUNCE	Werk-/accommodatieplatform	350	2010	j.v.
WARIBOKO	Werk-/accommodatieplatform	300	2009	j.v.

j.v.: joint venture
t.c.: time charter

EXMAR TONNAGE ONDER BELGISCHE VLAG

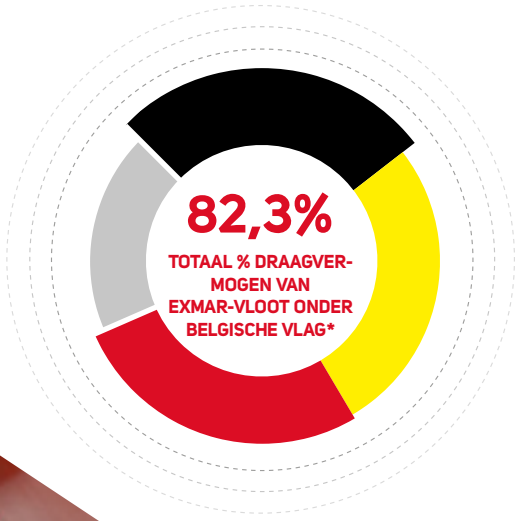

VLOOT TOTAAL
1.076.043 DWT

* Omvat alle bovenstaande vaartuigen, uitgezonderd de Midsize LPG-nieuwbouw en het FSRU-platform in aanbouw

ACTIVITEITEN-VERSLAG

- LPG/AMMONIAK/ PETROCHEMISCHE GASSEN
- LNG
- OFFSHORE
- DIENSTEN

02

LPG/AMMONIAK/ PETROCHEMISCHE GASSEN

EXMAR LPG is een toonaangevende reder en exploitant inzake het transport van vloeibare gasproducten zoals Liquid Petroleum Gas (butaan, propaan en een mengsel van beide), watervrije ammoniak en petrochemische gassen. Met zijn vloot van ruim 30 gespecialiseerde LPG-tankers is EXMAR wereldwijd actief in de meststoffensector, schone brandstoffen en petrochemische industrie. Als vooraanstaande middelgrote LPG-eigenaar/-exploitant haalt EXMAR voordeel uit langetermijncontracten met zijn eersteklas klanten.

MARKTOVERZICHT

Na twee jaar van goede vrachtvervoersprestaties zijn de inkomsten voor alle segmenten sterk gedaald, als gevolg van de levering van een groot aantal schepen, een gebrek aan arbitragemogelijkheden op lange afstanden en de afvlakkende Amerikaanse LPG-export.

Ondanks de historisch hoge volumes groeide de Amerikaanse LPG-export niet even sterk, als gevolg van het relatief hoge peil van de productprijzen en de tragere productiegroei.

Doorheen het jaar exporteerde Saudi-Arabië beduidend meer dan in de vorige jaren – meer dan 10 miljoen ton, of ongeveer drie miljoen ton meer dan in 2014 en 2015 – in een poging om hun marktaandeel te beschermen. Saudi-Arabië en de US behoren tot de grootste exporteurs van de wereld.

China en India blijven de belangrijkste motoren van de import, terwijl Japan jaar na jaar dalingen laat optekenen. In 2016 voerde China 16 miljoen ton in, 34% meer dan in 2015. Bovendien was er een sterke daling van de opstoppingen in Indiase havens, en dit had een positieve impact op de beschikbaarheid van vaartuigen.

In het vierde kwartaal steeg de export vanuit de Amerikaanse Golf, dankzij de seizoensgebonden vraag naar LPG in het Verre Oosten, de ingebruikneming van de nieuwe LPG-terminal van P66 in Freeport (Texas) en de beslissing van de OPEC om de olieproductie te verminderen, wat een positief effect had op de LPG-prijzen.

In het segment **Very Large Gas Carrier (VLGC)** was er een heropleving van de spotactiviteiten en een verdere consolidatie van de markt. Bij het begin van het jaar stond de Baltic Freight Index op 57 dollar per metrische ton – goed voor 1,6 miljoen USD per maand voor een moderne tanker van 84.000 m³ – en aan het eind van het jaar op net iets minder dan 33 USD per metrische ton, goed voor 560.000 USD aan inkomsten per maand. In september bereikte de index zijn laagste peil voor dat jaar: 18,4 USD per metrische ton, goed voor 175.000 USD per maand.

LPG-VLOOT EN -ORDERS IN 2016

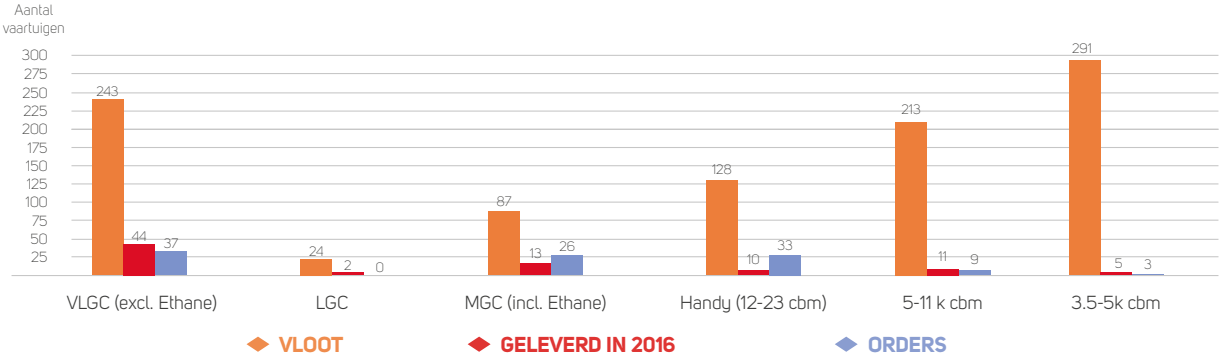

Bron: Clarkson

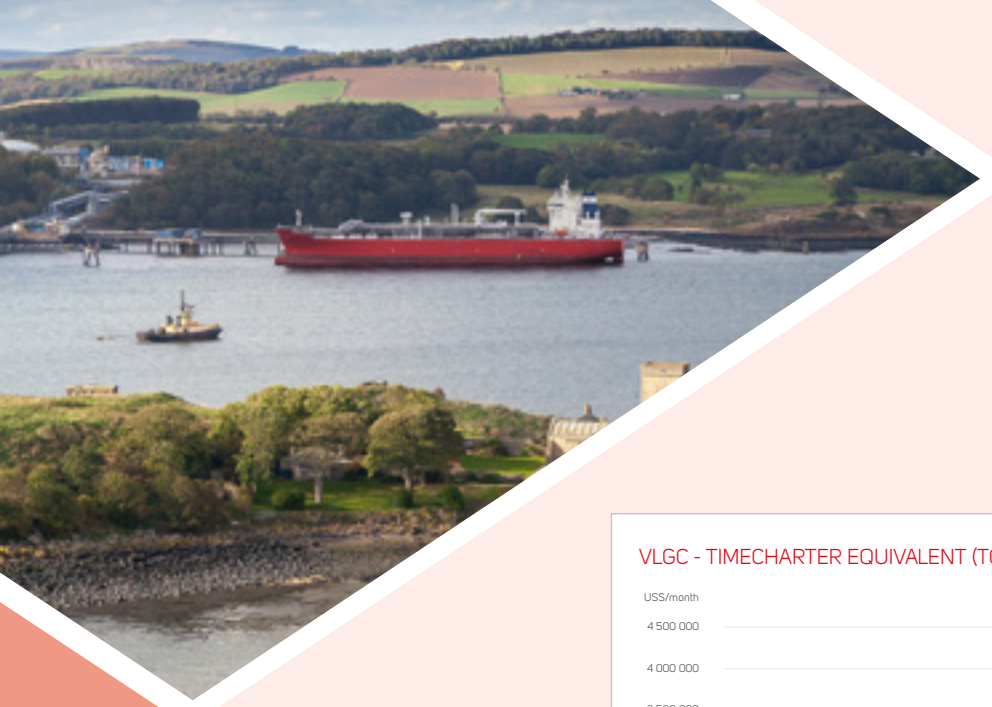

VLGC - TIMECHARTER EQUIVALENT (TCE)

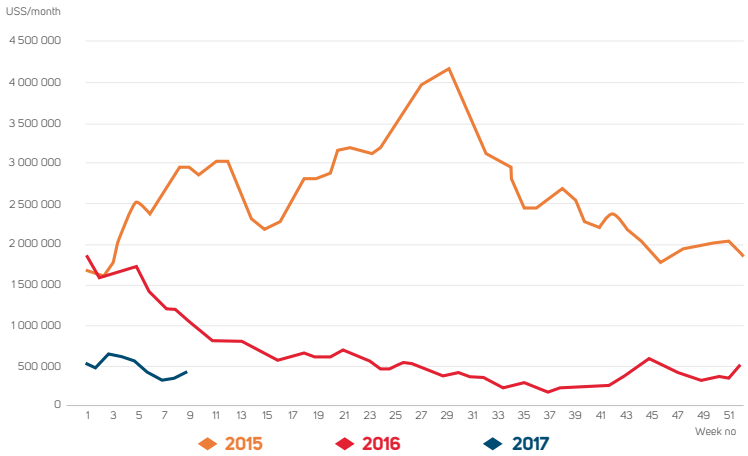

Bron: Lorentzen & Stemoco

AMERIKAANSE LPG-EXPORT (METRISCHE TON)

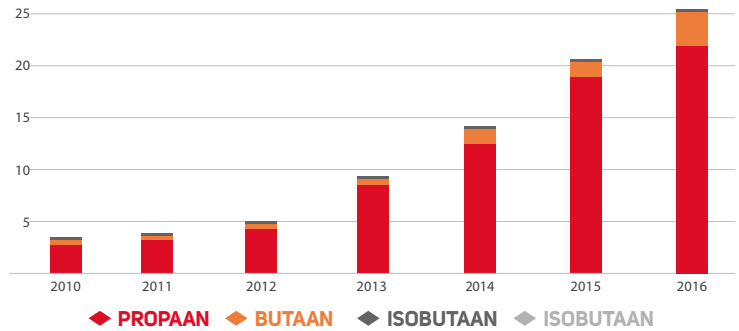

Bron: Waterborne

CHINESE LPG-IMPORT (MILJOEN TON)

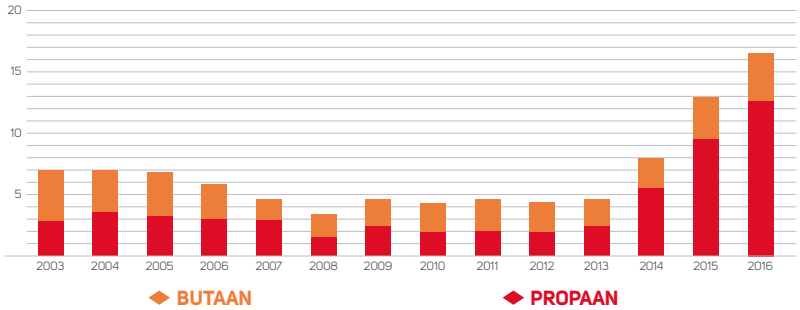

Bron: EXMAR

WAARDEKETEN AMMONIAK

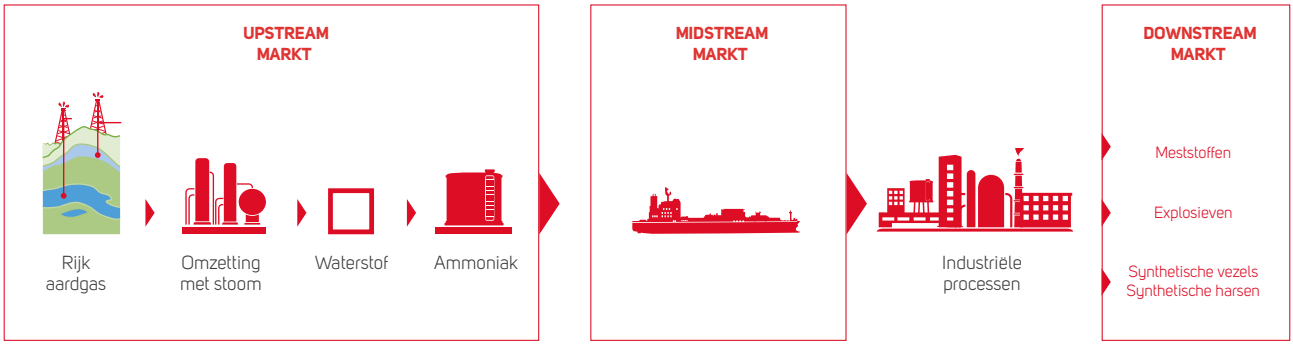

In de loop van het jaar waren er in totaal 43 leveringen in het segment grote vaartuigen (Very Large Ethane Carriers niet inbegrepen; die vallen onder specifieke handelsstromen). Voor 2017 worden er nog eens 31 verwacht. Ondanks het grote aantal nieuwbouwschepen die de afgelopen jaren werden geleverd, is 15% van de VLGC-vloot nog in bestelling.

Hoewel het **Midsize Gas Carrier (MGC)**-segment voor het grootste deel van het jaar nog altijd betere cijfers kon voorleggen dan de grotere segmenten, zorgde de neerwaartse druk als gevolg van de verzwakking van de VLGC- en LGC-markten uiteindelijk ook in de segmenten MGC en Handysize voor aanzienlijke correcties.

Vaartuigen in dit segment hadden ook te lijden onder het lagere aantal arbitragemogelijkheden op lange afstanden voor de LPG-handelsstroom en onder vlootuitbreidingen. Terwijl de ammoniakmarkt vroeger goede handelsopportuniteiten bood voor Midsize, zorgden de lagere import in de VS, het beperkte aanbod vanuit het politiek instabiele gebied rond de Zwarte Zee en de dalende productprijzen voor veranderingen in de klassieke handelspatronen. Dit betekent dat de eerder verwachte groei van de tonmijl nog niet heeft plaatsgevonden.

In 2016 groeide de MGC-vloot met 18%. Nog eens 26 vaartuigen zijn besteld, goed voor 30% van de huidige vloot.

In de tweede helft van het jaar ging de **Pressurized**-vloot er eindelijk lichtjes op vooruit, zowel ten oosten als ten westen van het Suezkanaal, na een periode die gekenmerkt werd door een ruim aanbod van vaartuigen. De benuttingsgraad van de vloot ging er op vooruit, o.a. dankzij de uitbreiding van downstream LPG-platformen van handelaars en oliegiganten, die meer druktankers inzetten op kleinere markten. Daarnaast dreef de actieve petrochemische markt in het Verre Oosten ook de vraag op. Wegens het verwaarloosbare aantal orders voor de kleinste druktankers zien de vooruitzichten voor deze activiteit in het Verre Oosten er beter uit.

MGC 1-JARIGE TC-CIJFERS (USD/MAAND)

Bron: Clarksons

WAARDEKETEN LPG

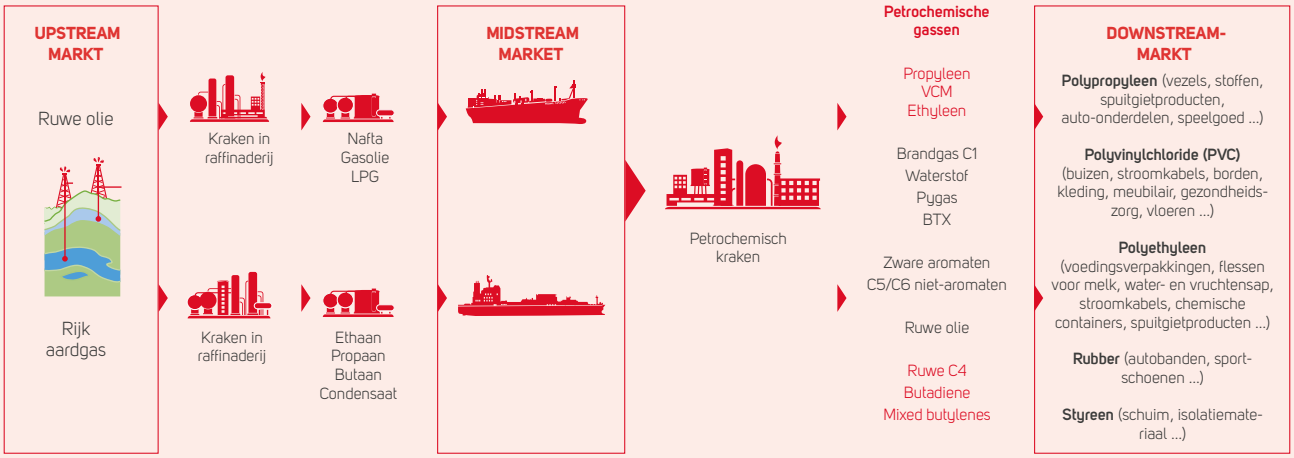

EXMAR LPG-VLOOTDEKKING

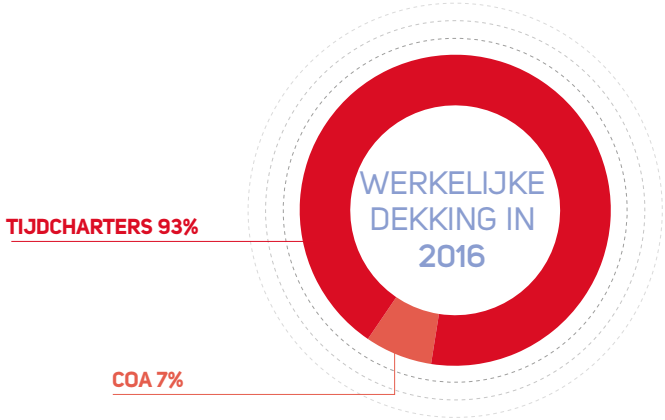

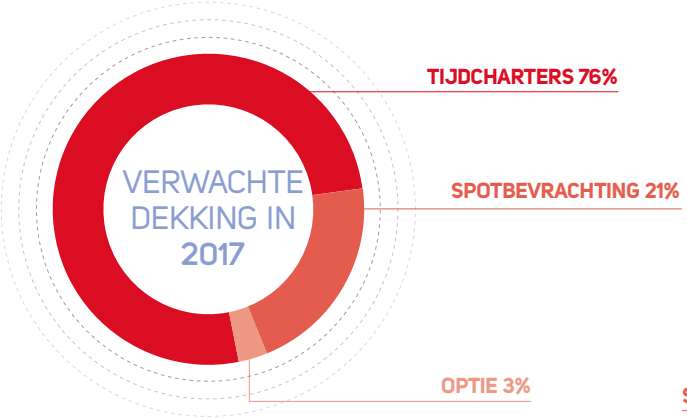

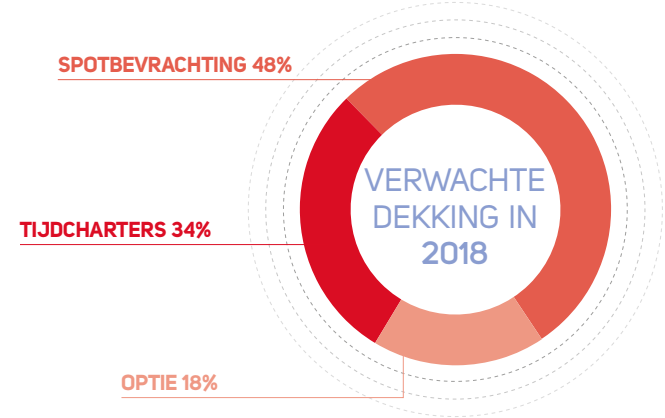

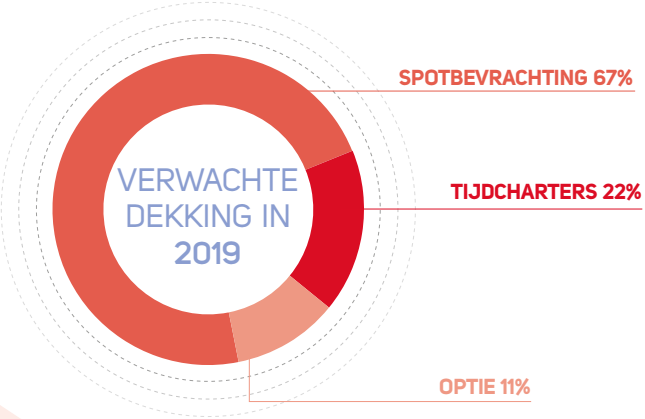

HOOGTEPUNTEN 2016 EN VOORUITZICHTEN VOOR 2017

De door EXMAR beheerde BW TOKYO profiteerde van een rendabele tijdcharter, tot het langetermijncontract met Itochu afliep in de zomer. Door de aanhoudende neerwaartse trend in het **VLGC**-segment zal het vaartuig voor de rest van het jaar worden ingezet voor terugkerende, kortlopende tijdcharters, zij het op een lager marktniveau, dat verband houdt met de Baltic Freight Index.

Sommige vaartuigen van EXMAR in het **Midsize**-segment maakten hun intrede op de spotmarkt bij de afloop van termijncontracten en een bevrachtingscontract (CoA) in het vierde kwartaal. Het merendeel van de **Midsize**-vloot wordt echter nog altijd op lange termijn ingezet. De nieuwbouwschepen KNOKKE en KONTICH werden respectievelijk in maart en augustus opgeleverd aan Statoil. De KORTRIJK werd in december opgeleverd aan een andere blue-chip klant, Trafigura. Deze drie schepen waren de laatste schepen van de Subic Bay-werf in de Filipijnen. Tankers ODIN en BRUGGE VENTURE verlieten de vloot van EXMAR, terwijl zowel voor de ANTWERPEN als de EUPEN nieuwe termijncontracten werden afgesloten met industriële spelers, respectievelijk op de LPG- en ammoniakmarkt.

De KALLO het eerste nieuwbouwschip van de reeks gebouwd bij Hanjin Heavy Industries & Construction (Subic Bay) werd in maart 2017 opgeleverd.

Tussen juli 2017 en februari 2018 zijn nog drie **Midsize**-nieuwbouwschepen van 38.000 m³ gepland bij Hanjin Heavy Industries & Construction (Subic Bay). Aangezien ze gebaseerd zijn op het nieuwe ontwerpprogramma voor vaartuigen, verwacht EXMAR tewerkstellingsmogelijkheden te kunnen creëren voor deze schepen. Dit programma, dat loopt sinds de levering van de WAASMUNSTER in mei 2014, heeft voor meer capaciteit, een betere algemene efficiëntie en een lager verbruik gezorgd (zie het hoofdstuk over energie-efficiëntie, pagina 44).

Voor 2017 en 2018 is al een benutting van respectievelijk 70% en 45% voorzien voor de Midsize-vloot van EXMAR.

In het vierde kwartaal nam EXMAR de participatie van Wah Kwong in de 10 **Pressurized**-schepen, die in 2016 nog werden ingezet door hun respectieve charterbedrijven en waarmee verlengingen werden overeengekomen, over. Gezien de eerder beloftevolle vooruitzichten, met inbegrip van een mogelijke marktconsolidatie, een verwaarloosbaar orderboekje en de waarschijnlijkheid dat oudere tonnage zal worden afgedankt, heeft EXMAR er alle vertrouwen in dat haar benuttingsgraad van 90% in 2017 nog zal verbeteren.

> EXMAR heeft een van de modernste, meest concurrerende en zuinigste LPG-tankervloten van de sector

IN DE SCHIJNWERPERS

AANTAL KANAALPASSAGES DOOR SCHEPEN VAN EXMAR

De schepen van EXMAR varen al jarenlang door het Panamakanaal. Het aantal passages zal nog toenemen met de gloednieuwe uitbreiding, waardoor veel grotere schepen de 80 kilometer lange reis van het Agua Clara-sluizencomplex aan de Atlantische kust naar de Cocoli-sluizen aan de Stille Oceaan kunnen maken. Dankzij het Panamakanaal kunnen VLGC's een retourtrip voor de Amerikaanse LPG-export naar klanten in het Verre Oosten in 2 maanden maken, in plaats van in 3 maanden via Kaap de Goede Hoop.

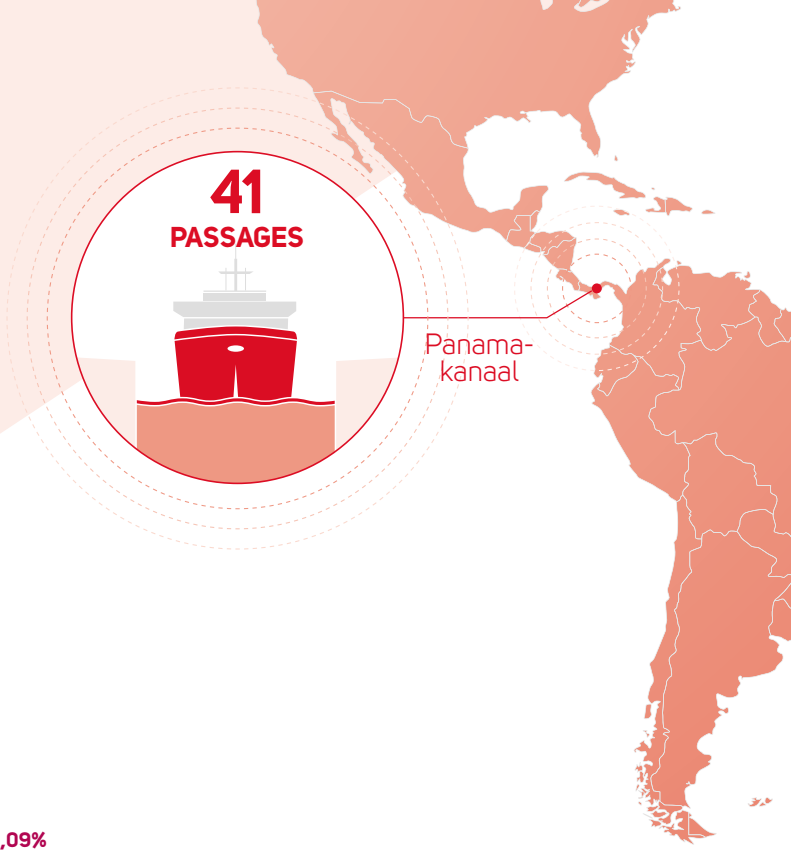

LPG-VRACHTEN IN 2016

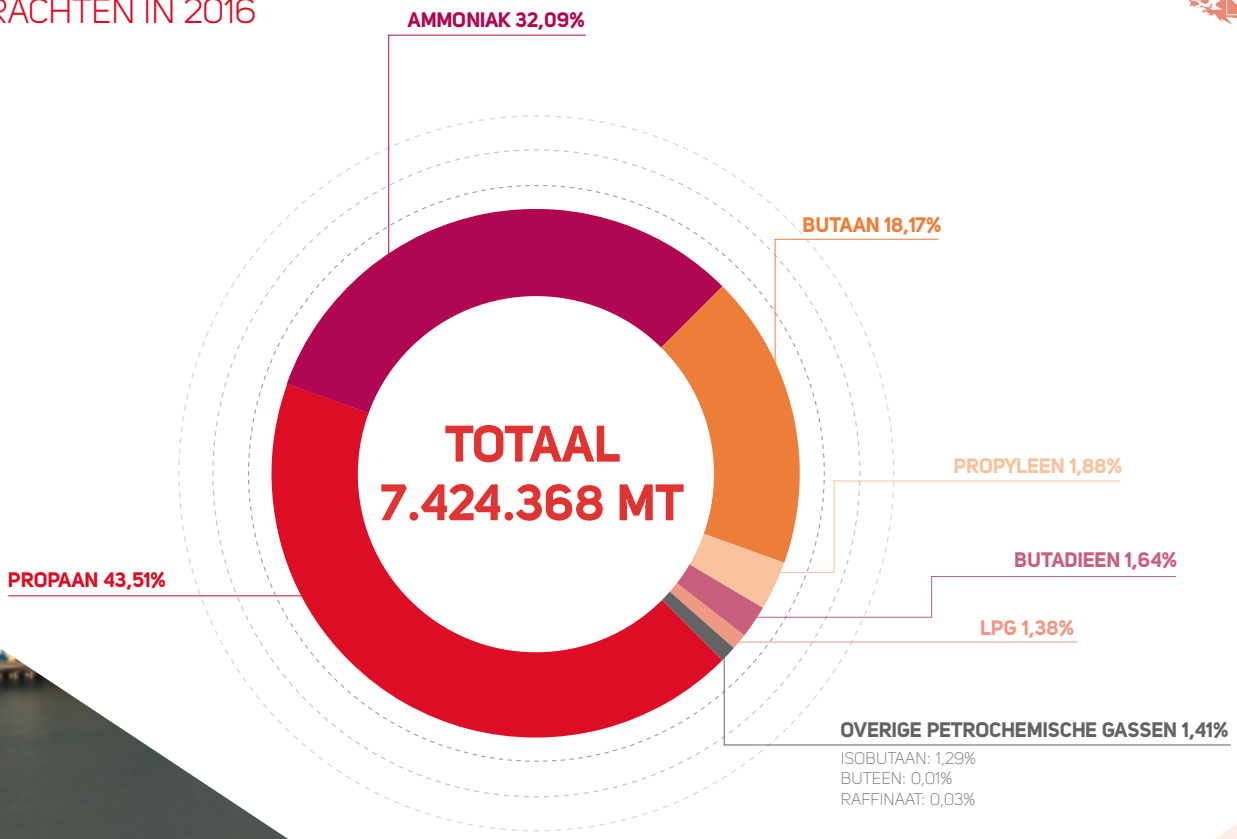

LNG

De LNG-activiteiten van EXMAR draaien rond twee segmenten: LNG-transport en LNG-infrastructuur.

LNG-transport heeft betrekking op alle bedrijfsactiviteiten waarin EXMAR een belang heeft als reder en exploitant.

LNG-infrastructuur heeft betrekking op alle activiteiten waarbij aardgas wordt omgezet van één toestand (d.w.z. vloeibaar) in een andere (d.w.z. gasvormig) of vice versa. Deze bedrijfsmiddelen staan bekend als FSRU's (Floating Storage & Regasification Units, drijvende opslag- en hervergassingseenheden) of FLNG's (Floating Liquefaction Units, drijvende vloeibaarmakingseenheden). FSRU's worden in LNG-invoerterminals gebruikt om LNG weer om te zetten in gas voor het lokale energienetwerk aan land. FLNG's zetten lokale aardgasreserves om in LNG, dat dan klaar is voor de export en verscheping.

De huidige EXMAR-vloot van zeeschepen en FSRU's wordt vooral gebruikt voor langlopende tijdcharters, met een beperkte OPEX-blootstelling. In 2017 zullen twee nieuwbouwplatformen van LNG-infrastructuur – één FLNG en één FSRU – aan de vloot worden toegevoegd en commercieel inzetbaar zijn.

LNG-TRANSPORT

MARKTOMSTANDIGHEDEN

Aangezien de meeste LNG-schepen en FSRU's van EXMAR langlopende contracten hebben en onder langlopende chartercontracten vielen in 2016, kreeg het bedrijf in de loop van het jaar slechts beperkt te maken met de malaise op de vrachtmarkten. Zowel in de Atlantische Oceaan als in de Stille Oceaan kwam het jaar traag op gang,als gevolg van projectvertragingen, lage prijzen voor ruwe olie en een overcapaciteit aan schepen. Medio 2016 bereikten de vrachttarieven een dieptepunt, waarna ze zich enigszins herstelden dankzij een plotse stijging van de prijzen in het Verre Oosten. Dat zorgde voor meer arbitragemogelijkheden en Europese wederuitvoer.

De consensus op de markt is dat 2016 een overgangsjaar was. Er werden immers 27 nieuwe, grote LNG-tankers te water gelaten, terwijl de LNG-bevoorrading lager lag dan verwacht. Voor 2017 en daarna zijn de marktvooruitzichten echter optimistischer.

Enkele positieve tekenen wijzen erop dat 2017 en de daaropvolgende jaren beter zullen worden. Zo zullen de meeste nieuwbouwschepen overwegend worden ingezet voor specifieke projecten. Door de verwachte stijging van de vloeibaarmakingsoutput van nieuwe projecten, vooral in Australië (bv. Gorgon, Wheatstone, Prelude, Ichthys), de Verenigde Staten (Cove Point, Cameron, Freeport) en Rusland (Yamal), zouden de vrachtinkomsten opnieuw positieve cijfers laten optekenen.

WAARDEKETEN LNG

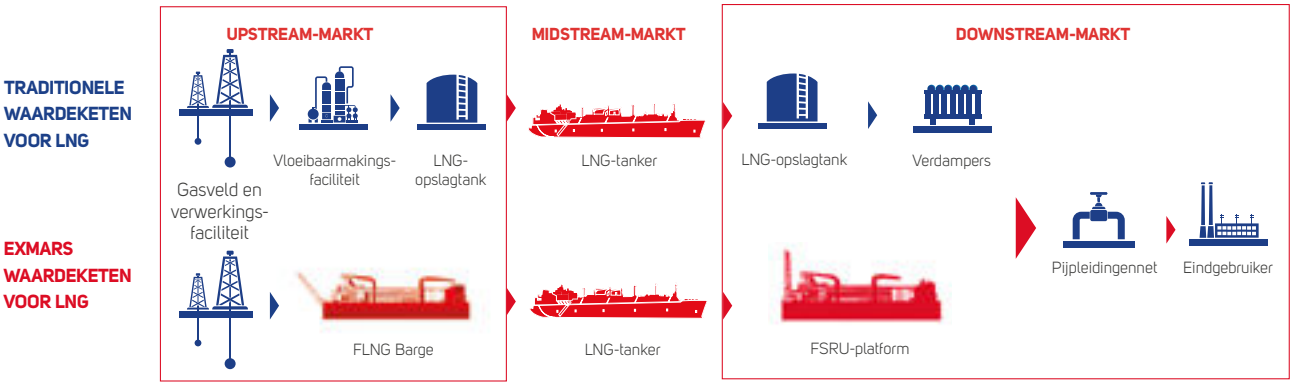

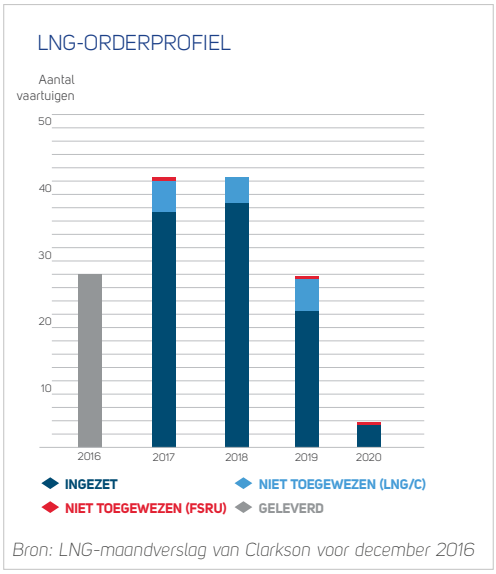

Bron: LNG-maandverslag van Clarkson voor december 2016

Slechts een paar LNG-nieuwbouwschepen zullen geen contract hebben.

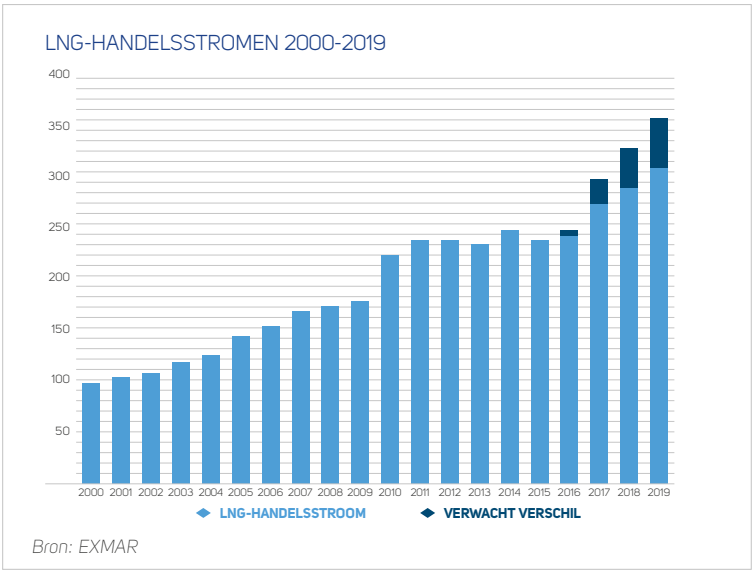

Bron: EXMAR

In 2016 was de LNG-handelsstroom goed voor 259-260 miljoen ton. De handel over zee groeide met ca. 15 miljoen ton, wat bijna volledig te danken was aan Australische producttoevoegingen.

HOOGTEPUNTEN 2016 EN VOORUITZICHTEN VOOR 2017

De enige actieve, conventionele LNG-tanker van EXMAR op de spotmarkt was de EXCEL, die voor het grootste deel van het jaar nog altijd genoot van het engagement voor een minimale opbrengstvergoeding vanwege een gereputeerde klant. Met zijn relatief kleine formaat van 138.000 m³ kan het gerenomeerde schip worden ingezet op nichemarkten, vooral in het Verre Oosten. Voor de EXCEL werd een termijncontract van drie maanden afgesloten aan de huidige markttarieven, welk contract tot het eind van het jaar zou verlengd kunnen worden. De enige andere conventionele LNG-tanker uit de vloot van EXMAR is de EXCALIBUR (138.000 m³). Die blijft tot maart 2022 onder een langlopende charterovereenkomst varen. De andere LNG-tankers van EXMAR hebben hervergassingscapaciteit aan boord en worden allemaal ingezet voor langlopende charters tot lang na 2020.

LNG-INFRASTRUCTUUR

MARKTOVERZICHT

Men verwacht dat aardgas een steeds belangrijkere rol zal spelen in het wereldwijde energielandschap en de komende twee decennia zijn positie zal handhaven als de fossiele brandstof met de snelst groeiende vraag.

Als gevolg hiervan blijft de vraag naar LNG sterk groeien en verwacht men dat het volume verhandelde LNG tegen 2035 de pijplijnimport zal voorbijsteken als de belangrijkste aanvoerbron.

Om in deze verwachte vraag te voorzien, maken nieuwe kopers hun intrede op de LNG-markt. De meeste van deze spelers zijn van plan drijvende terminals te gebruiken; zo kunnen ze sneller actief worden op de markt dan zij die nieuwe terminals aan land willen ontwikkelen.

De komende jaren zal er echter een overaanbod blijven aan LNG. Tegen 2020 zal meer dan 70 miljoen ton LNG-productiecapaciteit operationeel worden over heel de wereld (liquefactiecapaciteit na de finale investeringsbeslissing, 2016-2021). Hierdoor zullen de LNG-prijzen onder druk blijven staan.

In februari 2016 bereikten de energieprijzen hun dieptepunt; naar het einde van het jaar toe stabiliseerden de olieprijzen zich rond 50 US dollar per vat. Als gevolg hiervan is de vraag-en aanboddynamiek op de LNG-markt verschoven van een verkopers- naar een kopersmarkt.

AANDELEN PRIMAIRE ENERGIE

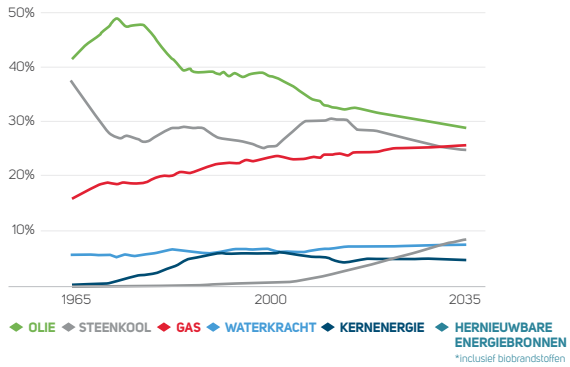

Bron: BP Energy Outlook 2035

HANDELSSTROMEN GAS/LNG ALS PERCENTAGE VAN HET WERELDWIJDE VERBRUIK

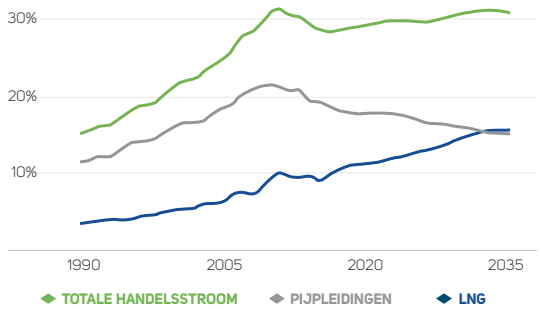

Bron: BP Energy Outlook 2035

EXPORTEURS (MILJ. TON PER JAAR)	2012	2013	2014	2015	2016
Qatar	77	77	76	78	77
Australië	21	22	23	29	44
Maleisië	23	25	25	25	24
Nigeria	20	16	18	20	17
Indonesië	19	18	17	18	19
Trinidad	15	14	14	12	11
Algerije	11	11	12	12	11
Overige	52	52	52	51	56
TOTAAL	238	235	239	245	259

Bron: Poten-dataportal

IMPORTEURS (MILJ. TON PER JAAR)	2012	2013	2014	2015	2016
Japan	88	88	89	85	84
Zuid-Korea	36	40	37	33	33
China	15	18	20	20	26
India	14	13	14	14	17
Taiwan	13	13	14	15	15
Verenigd Koninkrijk	11	7	8	10	8
Overige	62	57	57	69	77
TOTAAL	238	235	239	245	260

Bron: Poten-dataportal

CAPACITEIT NA DE FINALE INVESTERINGSBESLISSING 2016-2021 (bestaande eenheden + eenheden in aanbouw)

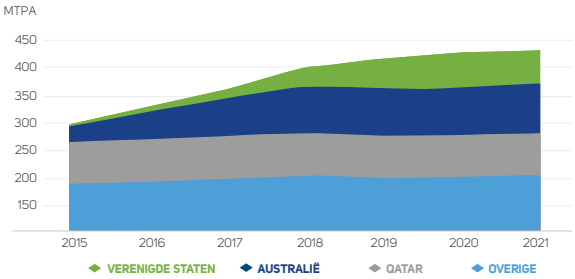

Bron: International Gas Union, World LNG Report 2016

Wat het aanbod betreft, hebben de huidige prijzen ontwikkelaars ertoe aangezet om de ontwikkeling van enkele liquefactieprojecten, die nog niet in aanbouw zijn, uit te stellen.

Wat de vraag betreft, worden nieuwe projecten voor LNG-importterminals opgestart op verschillende locaties. De toenemende vraag naar energie in niet-OESO-landen heeft tot diverse LNG-to-Power-initiatieven geleid. Ook houden upstream LNG-producenten zich meer bezig met de ontwikkeling van downstreamprojecten voor klanten. Deze op maat gemaakte pakketten bieden een totaaloplossing voor de aanvoer van LNG, hervergassingsvoorzieningen en stroomproductie.

Momenteel wordt er wereldwijd aan bijna 25 verschillende FSRU-projecten gewerkt, die om snelle en competitieve hervergassings- en opslagoplossingen vragen. FSRU's voldoen prima aan deze vereisten en zijn duidelijk de technologie bij uitstek geworden in vergelijking met conventionele LNG-importterminals aan land.

LIJST VAN CONTRACTUELE VERBINTENISSEN

Vaartuig	Type	Levering	Capaciteit (m^2)	Productie-capaciteit (cu ft. gas)	Eigenaar
FLNGs					
CFLNG	FLNG	2017	16,100	0,5 MTPA	100%
FSRUs					
EXCELSIOR	FSRU	2005	138,000	600 mm	50%
EXCELERATE	FSRU	2006	138,000	600 mm	50%
EXPLORER	FSRU	2008	150,900	600 mm	50%
EXPRESS	FSRU	2009	150,900	600 mm	50%
FSRU BARGE	FSRU	Q2 2017	26,230	600 mm	100%
LNG VESSELS					
EXCALIBUR	LNG/C	2002	138,000	n.a.	50%
EXCEL	LNG/C	2003	138,000	n.a.	50%

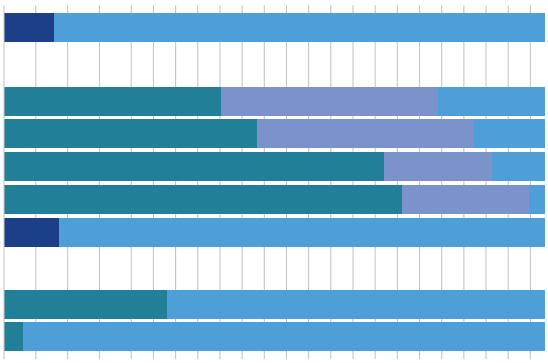

IN AANBOUW · GECHARTERD · OPTIE · VRIJ HANDELEND

HOOGTEPUNTEN 2016 EN VOORUITZICHTEN VOOR 2017

Voor de FLNG in aanbouw van EXMAR was 2016 een turbulent jaar. In 2012 had EXMAR besloten om te investeren in de bouw van deze FLNG, met het oog op het gebruik hiervan door Pacific Exploration & Production. Wegens de grote instabiliteit op de olie- en gasmarkt in 2015 besloot Pacific om zijn Colombiaans LNG Export Project te annuleren en de eenheid elders in te zetten. Begin 2016, na de aanvraag en daaropvolgende herstructurering van onze klant overeenkomstig de Canadese CCAA-wetgeving, bleef geen andere mogelijkheid over dan ons gebruikscontract voor de FLNG te annuleren onder de best mogelijke voorwaarden.

Aangezien de bestemming nog niet gekend was, moest het testen van de eenheid worden herzien. Dit bleek een grote technologische mijlpaal voor het bedrijf. In september werd het schip getest op de werf, met behulp van een speciaal daarvoor gebouwde tijdelijke faciliteit om het nodige gas te voorzien. Tijdens een driedaagse prestatietest haalde de eenheid zonder problemen zijn nominale liquefactiefaciliteit van 0,5 miljoen ton LNG per jaar. Deze prestatie werd erkend als belangrijk door de sector en bewijst de technische haalbaarheid en het potentieel van de FLNG van EXMAR als alternatief voor de productie van LNG aan land. Deze uitgevoerde testen bieden toekomstige klanten ook de unieke garantie dat de eenheid zijn nominale prestaties zal halen.

Na de successvolle test werd de definitieve aanvaarding van de eenheid een feit op 31 januari 2017. Aanvullende ondersteuning is met de Wison werf overeengekomen voor de periode dat de eenheid op de werf zal worden opgelegd tot hij zal worden overgebracht naar de locatie van tewerkstelling. De oplevering zal plaatsvinden voor het einde van april 2017 en dan zal de laatste schijf (USD 200,5 miljoen) moeten worden betaald. In tussentijd werd de documentatie voor de financiering van USD 200,0 miljoen voor CFLNG door Bank of China en een grote Europese bank met een looptijd van 12 jaar, gefinaliseerd, en ondertekening, op voorwaarde dat Sinosure zijn voorafgaande goedkeuring geeft, is voorzien in de loop van de maand mei. Discussies over de toekomstige tewerkstelling van de eenheid zijn gaande met diverse partijen en gaan vooruit; er worden echter geen inkomsten verwacht vóór het begin van 2018.

EXMAR verwacht geen groot aantal investeringsbeslissingen voor LNG-exportprojecten in 2017. De huidige olie- & gasprijzen hebben echter potentieel en maken prijszettingen en een rendement mogelijk die aan de verwachtingen van alle betrokken stakeholders voldoen. De geslaagde testen en de onmiddellijke beschikbaarheid van de FLNG van EXMAR hebben duidelijk de belangstelling gewekt van upstream LNG-producenten en -traders. Momenteel lopen er technische en economische haalbaarheidsstudies voor drie locaties. Het bouworder voor de tweede FLNG bij Wison Shipyard werd geannuleerd.

Downstream werden de bestaande FSRU's van EXMAR in 2016 ingezet als LNG-importterminal of voor de handel in LNG onder langlopende charterovereenkomsten met Excelerate Energy. Deze eenheden worden door Exmar Ship Management uitgebaat en onderhouden tot volledige tevredenheid van de klant.

De bouw van de FRSU draait weer op volle toeren, na enige achterstand opgelopen te hebben in 2015. De unit werd te water gelaten in januari 2017; de levering is gepland tegen medio 2017. Drie commerciële leads, mobilisatie en oplevering ter plaatse na de levering door de werf, worden zorgvuldig uitgewerkt. Financiering zal worden ontwikkeld in parallel met de onderhandelingen over de tewerkstelling. Meerdere financiers hebben reeds interesse getoond.

De FSRU in aanbouw is perfect geplaatst om te voorzien in de huidige, snelle time-to-market vraag naar specifieke LNG-importterminals in het kader van de lopende LNG-to-Power-contracten. Deze projecten vragen om infrastructuuroplossingen en configuraties die flexibel

IN DE SCHIJNWERPERS

INBEDRIJFSTELLING VAN DE CFLNG

Een ooggetuigenverslag

Na alle zware inspanningen in verband met het ontwerp, de ontwikkeling en de bouw, en ruim vóór de definitieve oplevering bij de klant, omvat elk industrieel project ook de nodige testactiviteiten.

Dit is het testen van de eenheid onder bedrijfsomstandigheden, systeem per systeem, waarna men de volledige eenheid laat werken. Doel hiervan is actief naar gebreken te zoeken en de nominale prestaties van de eenheid te bewijzen.

Dit geldt ook voor de FLNG (CFLNG) van EXMAR.

Het lastigste onderdeel bij de CFLNG was het testen van een de liquefactie-eenheid op de Chinese Yangtze-rivier, waar geen gas te vinden is. Het antwoord hierop was een eenvoudige, technische oplossing die alleen de technische afdeling van EXMAR kon bedenken: we maken ons eigen gas aan boord, met in de handel verkrijgbaar LNG. Hiervoor werd een tijdelijke hervergassingseenheid aan dek gemaakt, met onderdelen van het in aanbouw zijnde FSRU-project. Na maanden van voorbereiding en investering en honderden technische documenten was 's werelds enige drijvende machine met een gesloten kring voor de verdamping en vloeibaarmaking van aardgas inzetbaar. Op 14 juni 2016 ging de inbedrijfstelling volop van start. De operationele medewerkers moesten op de technische medewerkers vertrouwen en andersom. 200 vrachtwagens LNG en 105 dagen later werd de inbedrijfstelling afgerond op 26 september 2016 om 3.00 uur 's ochtends. Iedereen die er toen bij was in de overvolle controlekamer van de CFLNG zal dat moment nooit vergeten.

De inbedrijfstelling van de CFLNG was een succes.

Niemand raakte gewond. Het platform werkt naar behoren. De nominale capaciteit van de CFLNG werd nagerekend, gecontroleerd en bewezen. De kleppen, lagers en onderdelen werden aan een strenge controle onderworpen, gebreken werden opgespoord en genoteerd, om alles te verhelpen tegen de levering. Beter nu dan later.

blijven, zowel qua output als qua opslag. Een platform biedt zulke voordelen, aangezien de opslag kan worden afgestemd op de projectbehoeften door een bestaande LNG-tanker toe te voegen als drijvende opslageenheid (FSU). Deze tankers zijn momenteel beschikbaar op de markt in verschillende grootes en tegen lage chartertarieven.

In september 2016 knoopten EXMAR en VOPAK verkennende gesprekken aan over een mogelijke overname door VOPAK van EXMAR's deel in zijn drijvende gasopslag en –hervergassingsactiviteiten (FSRU's). Deze gesprekken mondden uit in het ondertekenen door EXMAR en VOPAK van een akkoord op 21 december 2016 voor de aankoop door VOPAK van de FSRU activiteiten van EXMAR en de samenwerking tussen EXMAR en VOPAK in toekomstige projecten. De implementering van de transactie was afhankelijk van de toestemming en medewerking van de verschillende stakeholders. Na zorgvuldig overleg kwamen EXMAR en VOPAK overeen dat niet voldaan zal worden aan de voorwaarden van de transactie. De FSRU-transactie tussen EXMAR en VOPAK zal daarom niet worden verdergezet.

Naast de in aanbouw zijnde FSRU heeft EXMAR twee nieuwbouwprojecten voor LNG-importinfrastructuur lopen, waarvoor de investeringsbeslissing in 2017 gepland is.

Voor de **Swan Energy** import terminal zijn de partijen overeengekomen om de samenwerkingte beperken tot hervergassing.

OFFSHORE

EXMAR Offshore bezit en leaset offshore activa en ontwikkelt drijvende oplossingen voor de productie-, boor- en accommodatiemarkt.

EXMAR Offshore Company (EOC), gevestigd in de VS, is een technisch bedrijf dat gespecialiseerd is in de ontwikkeling van drijvende productiesystemen en technische diensten voor zee-schepen, schepen en offshore eenheden.

De divisie EXMAR Offshore Oil & Gas Infrastructure Services (OGIS) exploiteert diverse offshore activa, zowel voor de EXMAR Groep als voor externe klanten.

MARKTOVERZICHT

In de zomer van 2014 piekten de olieprijzen tot meer dan 100 USD per vat (West Texas Intermediate). Sindsdien daalde de olieprijs tot zijn laagste peil – minder dan 30 USD per vat in februari 2016 – en stabiliseerde hij zich pas op het einde van het jaar op meer dan 50 USD per vat. Als gevolg van deze sterke daling van de olieprijzen en afvlakking in het begin van het jaar kwamen de ontwikkelingen in diep water nagenoeg stil te liggen in 2016. Door de lage en schommelende prijs per vat werden de weinige projecten in de plannings- en ontwikkelingsfase uitgesteld, in afwachting van de projecteconomie.

Pas in de tweede helft van 2016 bleken oliemaatschappijen bereid om contractanten en leveranciers (opnieuw) in te schakelen om de eerste stappen te zetten voor nieuwe ontwikkelingen, met targets van 40 USD en in sommige gevallen zelfs minder dan 30 USD per vat. Afgezien van de FLNG's en FSRU's werden er geen drijvende productiefaciliteiten besteld tussen het eerste kwartaal van 2015 en het vierde kwartaal van 2016.

23 drijvende productie-eenheden en drijvende opslageenheden werden afgedankt, goed voor 6% van de beschikbare wereldvloot. Terwijl er sinds het eerste kwartaal van 2015 geen FPSO's waren besteld, werden er drie besteld naar het einde van 2016 toe – het bewijs van een positieve ommekeer op de markt. Dit staat niettemin in schril contrast met de 26 FPSO's die in 2010 werden besteld en de 11 FPSO's die in 2014 werden besteld.

OVERZICHT VAN DE VERWACHTE HALF-AFZINKBARE ORDERS VOLGENS GROOTTE IN 2017-2021

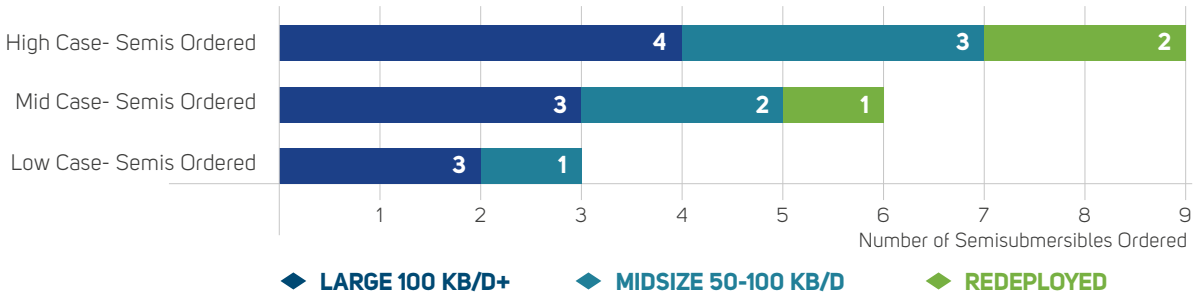

Bron: Energy Maritime Associates

BESTELDE EENHEDEN PER KWARTAAL IN 2014-2016

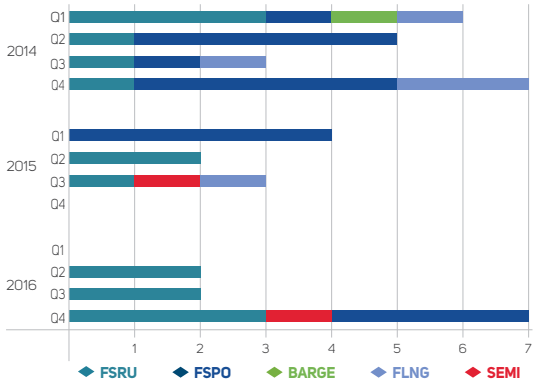

Bron: Energy Maritime Associates

IN DE SCHIJNWERPERS

EEN KOSTENEFFICIËNTE, VROEGE PRODUCTIEFACILITEIT VOOR KLEINERE VELDEN: OPTI-MICRO™

Begin 2016 lanceerde EXMAR Offshore Company het OPTI®-micro™ ontwerpproject, dat ingaat tegen de markttrend van grotere vaartuigen. Er zijn honderden kleine reserves offshore. Hoewel veel kleine ontdekkingen slechts economisch haalbaar zijn dankzij "tie-backs" met de bestaande infrastructuur in de regio, blijven veel reservoirs onaangeboord. Onaangeboorde olievelden liggen ofwel te ver van de bestaande infrastructuur of kunnen de kosten van een op zichzelf staande productiefaciliteit niet dekken. OPTI®-micro™ wil hier iets aan doen door:

- *Een kostenefficiënt alternatief aan te bieden voor velden aan de hoge kant van het "tie-back" kostenspectrum*
- *Basiskosten te voorzien voor een drijvende productiefaciliteit voor heel kleine velden*
- *Een voordelige, vroege productiefaciliteit te voorzien om het bewijs te leveren van ontwikkelingsplannen voor grotere velden en om een vroege kasstroom te genereren*
- *Een klein OPTI® rompplatform te ontwikkelen dat dezelfde prestaties en inzetbaarheid als de grote OPTI® rompen biedt en dat ook voor andere doeleinden dan een conventionele olie- en gasproductie kan dienen*

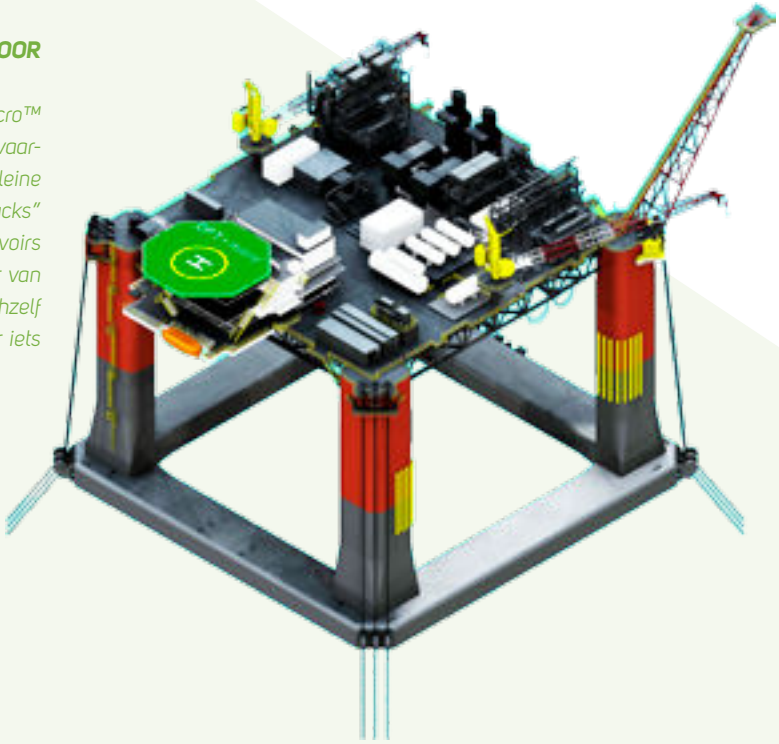

HOOGTEPUNTEN 2016 EN VOORUITZICHTEN VOOR 2017

DRIJVENDE PRODUCTIESYSTEMEN VAN DE OPTI®-SERIE

Elke marktdaling houdt een opportuniteit in voor die bedrijven die zich het snelst kunnen aanpassen aan verandering. In 2015 vestigde EXMAR zijn reputatie als efficiënte ontwerper en projectuitvoerder met de DELTA HOUSE productiefaciliteit van LLOG Exploration. Hierbij werd gebruikgemaakt van het unieke OPTI®-rompontwerp van EXMAR en een bewezen uitvoeringsplan.

DELTA HOUSE was ongeveer 99% van de tijd in bedrijf – een prestatie van wereldklasse. DELTA HOUSE heeft momenteel 11 putten in productie, en de cumulatieve productie ligt boven de 50 miljoen vaten olie-equivalent (MMBOE). DELTA HOUSE heeft productiecijfers van meer dan 90.000 BOPD en 205 MMCFD gehaald, meer dan de nominale capaciteit van 80.000 BOPD en 200 MMCFD.

> DELTA HOUSE was ongeveer 99% van de tijd in bedrijf – een prestatie van wereldklasse

Terwijl de markt het moeilijk blijft hebben om de verwachte besparingen te realiseren die de grondslag vormen voor een nieuwe projecteconomie, maakt het bewezen ontwerp van de OPTI® FPS van EXMAR komaf met de grote onzekerheid bij de uitvoering van drijvende productieprojecten.

In 2016 werden er slechts negen velden ontdekt in de Golf van Mexico en werkten er slechts 22 diepwaterplatformen, tegenover zes ontdekkingen en 36 platformen begin 2015.

Eind 2015 had EXMAR zes projecten in de Golf van Mexico geïdentificeerd die geschikt zouden zijn voor OPTI® en had het ofwel studies uitgevoerd, ofwel voorstellen ingediend op basis van zijn ontwerp voor vier prospects. Eind 2016, terwijl de sector met nog grotere uitdagingen kampte, was EXMAR geprekwalificeerd en had het acht projecten lopen; voor drie daarvan zou de technische ontwikkeling in 2017 beginnen.

TECHNIEK EN ONTWERP

Om in de vraag van zijn klanten te voorzien heeft EOC zijn activiteiten in Houston uitgebreid met capaciteit op het vlak van topsides en procestechniek. De afdeling topsides van EOC werd snel geïntegreerd in de EXMAR Groep, om de bedrijfsontwikkelingsinspanningen van EXMAR te versterken en om drijvende productieprojecten efficiënter en met meer autonomie van grote derdenengineeringbedrijven te kunnen uitvoeren. Het procesteam ondersteunt steeds meer het werk van zijn afdelingen LNG-infrastructuur en Offshore. Zo ontwikkelde de topsides-groep van EOC een HYSIS-model (Hyperspectral Instrument Simulator) voor de CARIBBEAN FLNG en was hij erbij toen het platform in bedrijf werd gesteld op de Wison-scheepswerf in China.

ACCOMODATIEPLATFORMEN

In 2016 presteerden de werk- en accommodatieplatformen van EXMAR goed en zoals gepland. NUNCE blijft onder een langetermijncontract met Sonangol in Angola opereren. Eind mei 2016 werd een participatie van 60% in WARIBOKO verkocht aan een Nigeriaanse partner, in het kader van een aankoopoptie. Dit accommodatieplatform blijft in gebruik tot eind 2017 en werkt momenteel zonder enige downtime voor Total in Nigeria. Eind 2016 werd KISSAMA opnieuw opgeleverd na een langetermijncontract in Angola. Het 22 jaar oude accommodatieplatform wordt verkocht. Terwijl ruim de helft van alle drijvende accommodatie-eenheden in de wereld het zonder een contract moesten stellen, is EXMAR erin geslaagd om alle drie zijn accommodatieplatformen in te zetten in 2016, met slechts één enkele maand downtime voor één van zijn platformen. EXMAR blijft optimistisch wat de toekomst van "spread moored" accommodatieplatformen in West-Afrika betreft. Omdat veel onderhouds- en operationele projecten werden uitgesteld na de daling van de olieprijzen, zal de dienstensector op de ondiep-watermarkt zich waarschijnlijk snel herstellen, doordat oliebedrijven hun productie willen opdrijven na het herstel van de olieprijzen.

FPSO'S (DRIJVENDE PRODUCTIE-, OPSLAG- EN OVERSLAGSYSTEMEN)

Voortbouwend op zijn rijke kennis van FPSO- en FPS-ontwerpen met o.a. FPSO FARWAH en de OPTI® FPS, naast de unieke knowhow van LNG-infrastructuur, heeft EXMAR zijn activiteiten op het vlak van drijvende productie-eenheden uitgebreid tot FPSO-projecten. Voor die Offshore-projecten waarbij een drijvende productie-oplossing wordt overwogen, zijn FPSO's de geprefereerde oplossing; tussen 2017 en 2021 worden wereldwijd 35-70 FPSO-projecten verwacht. Petrobras is de grootste gebruiker en eigenaar van FPSO's, goed voor 30% van alle FPSO's die de komende vijf jaar wereldwijd gepland zijn. EXMAR heeft vervolgens de prekwalificatie aangevraagd en bekomen als eerste bieder voor Petrobras. Kort daarna vroeg Petrobas aan EXMAR om een voorstel in te dienen voor een groot FPSO-project dat in 2017 zal worden toegekend. Begin 2017 maakte EXMAR zich op om een definitief voorstel in te dienen voor een FPSO onder een 20-jarige leasing- en uitbatingsovereenkomst.

DVO

DV Offshore (DVO), dat zijn hoofdkantoor heeft in de buurt van Parijs (Frankrijk), is een onafhankelijk bureau van technische consultants die gespecialiseerd zijn in alle technische aspecten van marine technieken en operaties. Op 40 jaar tijd heeft DVO met succes meer dan 1.000 gespecialiseerde opdrachten uitgevoerd in 40 verschillende landen. Met zijn erkende knowhow inzake verankeringstechniek en -installaties trad DVO op als technisch consultant bij industriële maritieme projecten voor oliegiganten, havenautoriteiten, overheidsinstellingen en bedrijven die actief zijn in de olie- en gasindustrie. DVO heeft advies verstrekt voor en meegewerkt aan projecten rond Open Sea Terminals (Single Point Mooring, Conventional Buoy Mooring), haventerminals, offshore drijvende opslag, lijnvaart, maritieme activiteiten en onderwatertechniek, naast operaties. Na een moeilijk 2016 als gevolg van de lage olie- en gasprijzen onderhandelt DVO met verschillende partijen over langlopende projecten en is het optimistisch over een positieve afloop in 2017. De laatste vijf jaar was DVO ook betrokken bij tal van maritieme projecten rond hernieuwbare energie, vooral airconditioning op basis van zeewater, getijdenturbines en windturbines (vaste & drijvende). Het verwacht dat de activiteiten in dit segment zullen toenemen.

48.178 METER

ULTRAGROTE CONTAINER-SCHEPEN – AANMEERTOUW GELEVERD DOOR BEXCO

BEXCO

BEXCO is een in België gevestigde fabrikant die een ruime waaier van synthetische touwen ontwikkelt en produceert, om in de specifieke aanmeer-, sleep- en zware hijsbehoeften van marine, offshore en energiebedrijven te voorzien. De touwen van BEXCO zijn typegekeurd door 's werelds toonaangevende classificatiebureaus; zowel de productiefaciliteit in Hamme als de productiefaciliteit op de kade in Antwerpen (België) hebben een ISO9001:2015- en ISO14001:2015-certificaat.

In 2016 consolideerde BEXCO zijn marktpositie in het marine aanmeersegment met de ondertekening van belangrijke contracten met eigenaars van ultragrote containerschepen (ULCV's). In het offshoresegment had BEXCO te lijden onder de beperkte activiteiten op het vlak van diepwaterverankering voor exploratieprojecten, als gevolg van de lage olieprijzen. BEXCO compenseerde dit door zijn marktaandeel voor synthetische touwen voor projecten rond zware offshore hijswerken, "single point mooring", buitenbedrijfstellingen en hernieuwbare energie te vergroten. Het bedrijf deed het goed, in vergelijking met zijn concurrenten, en sloot het jaar af met zwarte cijfers.

2017 belooft opnieuw een uitdagend jaar te worden voor het segment diepwaterverankering. Bestaande projecten kunnen weer worden opgestart of de finale investeringsbeslissing kan worden genomen voor nieuwe projecten, naargelang van het peil en de stabiliteit van de internationale olieprijzen. Door de overcapaciteit van vaartuigen in verschillende transportsegmenten zal het ook een moeilijk jaar worden voor de maritieme activiteiten. Het komende jaar zal BEXCO zijn positie in de segmenten maritiem aanmeren en slepen consolideren en doen groeien, terwijl het meer marktaandeel op het vlak van zware offshore hijswerken probeert te veroveren met zijn nieuwe synthetische strop. Het bedrijf zal ook zijn commerciële activiteiten in het segment hernieuwbare energie opdrijven; het werd namelijk gekozen tot leverancier van aanmeertouwen voor het eerste offshore windturbineproject van Frankrijk aan de Atlantische kust.

> "In 2016 vergrootte BEXCO zijn marktaandeel voor synthetische touwen voor projecten rond zware offshore hijswerken, "single point mooring", buitenbedrijfstellingen en hernieuwbare energie.

DIENSTEN

EXMAR SHIP MANAGEMENT

HOOGTEPUNTEN 2016

Exmar Ship Management (ESM) beheert schepen en drijvende maritieme infrastructuur voor zijn klanten EXMAR, Excelerate Energy, Teekay, ENI, OLT, Total en Avance Gas. In 2016 groeide dat aantal verder tot 46. Daarnaast werd CARIBBEAN FLNG, 's werelds eerste drijvende vloeibaarmakingsplatform, in bedrijf gesteld door de afdeling Oil & Gas Infrastructure Services (OGIS) (zie het hoofdstuk over LNG-infrastructuur, pagina 29).

Sinds mei 2014 ziet ESM met succes toe op de bouw, inbedrijfstelling en levering van 12 Midsize-nieuwbouwschepen voor de LPG-vloot van EXMAR, gespreid over een periode van 2,5 jaar. Respectievelijk in februari, juni en november van 2016 werden de 38.000 m³ grote LPG-tankers KNOKKE, KONTICH en KORTRIJK geleverd aan hun eigenaar. De vaartuigen werden op de HHIC-scheepswerf in Subic Bay (Filipijnen) gebouwd.

24.180.865 m³
LNG OVERGEBRACHT

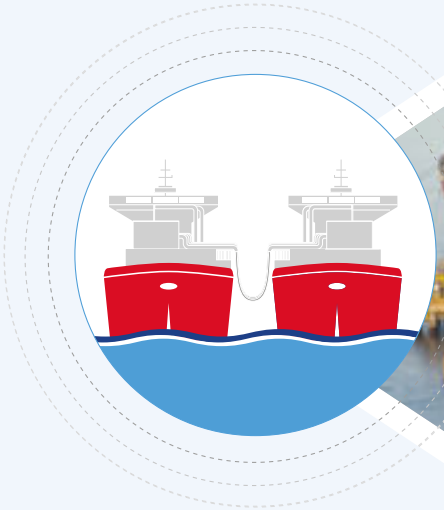

EEN GESCHIEDENIS VAN PRIMEURS – EXMAR EN SHIP-TO-SHIP TRANSFERS (STS) VAN LNG

08/2006 – EERSTE STS OVERSLAG OP ZEE
EXCALIBUR naar EXCELSIOR
Golf van Mexico
17.000 m³

02/2007 – EERSTE COMMERCIËLE STS-OVERSLAG
EXCALIBUR naar EXCELSIOR
Scapa Flow,UK
130.000 m³

06/2008 – EERSTE STS-OVERSLAG LANGSZIJ
EXCELERATE naar EXCELSIOR
Bahia Blanca, Argentinië
130.000 m³

06/2008 – EERSTE STS-OVERSLAG WITH THIRD PARTY
Castillo de Villalba naar EXCELSIOR
Bahia Blanca, Argentinië
127.000 m³

09/2013 – 500STE STS OVERSLAG
Gallina naar EXPLORER
Mina Al-Ahmadi, Koeweit
131.176 m³

04/2015 – EERSTE STS-OVERSLAG MET EEN STS-KIT VAN 10"
Stena Clear Sky to EXPLORER
Dubai, VAE
161.300 m³

05/2015 – EERSTE STS MET QFLEX-SLANGEN,
goed voor een uiteindelijke uitzendsnelheid van meer dan 1.000 mmscfd en een laadsnelheid van 10.000 m³ per uur – een wereldrecord
Al Kharsaah naar EXPLORER
DUSUP
212.000 m³

08/2016 – 1.000E STS-OVERSLAG
Iberica Knutsen naar EXPEDIENT
Escobar, Argentinië
86.808 m³

09/2016 – EERSTE OVERSLAG MET GELIJKTIJDIGE HERVERGASSING AAN DE BOEI,
waardoor de terminalactiviteiten van de FSRU minder lang stilliggen doordat het schip niet meer naar zijn lading toe moet varen.
EXPRESS naar EXCELLENCE
Hadera, Israel
129.845 m³

In februari voerde ESM bij DUSUP Dubai een succesvolle hervergassingstest uit voor de FSRU EXPLORER. Met zijn recordproductie van 1.000 mmscfd is dit het grootste hervergassingsvaartuig in de sector. In augustus bereikte ESM een andere mijlpaal: zijn 1.000e LNG Ship-to-Ship transfer (zie de infografiek op pagina 36). Begin september voerde ESM 's werelds allereerste gelijktijdige LNG Ship-to-Ship transfer aan de boei uit, tijdens hervergassingsactiviteiten voor de kust van Hadera (Israël).

Het OGIS-team beheert ook drie accommodatieplatformen: NUNCE, KISSAMA en WARIBOKO. In 2016 opereerden de platformen respectievelijk voor de kust van Angola, Cabinda en Nigeria. WARIBOKO lag meer dan de helft van de tijd vlakbij aangemeerd, terwijl het via zijn hydraulisch-telescopische loopplank vastgemaakt was aan de vaste platformen van de klant. In de loop van het jaar werden verschillende verplaatsingen te velde uitgevoerd.

Voor een groot deel van het jaar werden via STS verschillende ladingen geleverd aan het door OGIS beheerde hervergassingsplatform FSRU TOSCANA, voor de kust van Livorno (Italië), om doorlopend te kunnen hervergassen.

In 2016 lanceerde ESM zijn opleidingsafdeling Exmar Academy, die door de overheden in de Benelux-landen wordt erkend voor haar IGF-cursussen. De Academy organiseert ISO-goedgekeurde STCW-opleidingen voor haar eigen zeelieden, naast cursussen voor andere scheepseigenaars en operatoren in verband met externe MCRM's, gespecialiseerde tankers voor vloeibaar gas en LNG-bunkering.

ESM richtte ook SEAVIE, een nieuwe afdeling scheepsbeheer, op in de kantoren van EXMAR in Mumbai (India). Deze afdeling garandeert dezelfde kwalitatief hoogstaande technische en operationele efficiëntie als ESM, voor scheepseigenaren die niet rechtstreeks betrokken zijn bij het transport van vloeibaar gas. SEAVIE sleepte onlangs een contract in de wacht voor het beheer van de cape-size bulktanker EL GRASSO, dankzij ALEX, de intern door ESM ontwikkelde software voor scheepsbeheer.

HAVENBEZOEKEN VAN EXMAR SHIP MANAGEMENT

GEREGISTREERD AANTAL HAVENBEZOEKEN DOOR VAARTUIGEN ONDER HET BEHEER VAN EXMAR SHIP MANAGEMENT TUSSEN 1 JANUARI EN 31 DECEMBER 2016

Bron: ESM DA desk

> In 2016 voerde EXMAR **205** Ship-to-Ship transfers uit

VOORUITZICHTEN VOOR 2017

In 2017 en begin 2018 zal ESM toezien op de inbedrijfstelling en levering van de vier overige Midsize LPG-nieuwbouwschepen van EXMAR uit Subic Bay. Het bedrijf zal actief zoeken naar externe bedrijfsopportuniteiten om zijn beheersactiviteiten uit te breiden.

De LNG Business Unit zal de zeetankers van EXMAR en ENI/LNG Shipping blijven uitbaten. De afdeling zal ook nauw samenwerken om de activiteiten te optimaliseren van de vier FSRU's die EXMAR samen met Excelerate Energy (EE) bezit, naast de drijvende maritieme infrastructuur van EE en OLT, waaronder twee nieuwe LNG-importterminals in Bangladesh en Pakistan.

Het OGIS-team zal CARIBBEAN FLNG beheren en toezien op de inbedrijfstelling en levering van 's werelds allereerste FSRU-platform op de Wison-scheepswerf in Nantong (China).
Na drie jaar softwareontwikkeling op maat om de processen aan boord en aan land te optimaliseren en te synchroniseren zal ESM ALEX, zijn innovatieve oplossing voor realtime scheepsbeheer, lanceren voor de vloot van EXMAR.

Exmar Academy zal een joint venture aangaan met Bureau International Maritime (BIM) van AHLERS NV om het cursusaanbod verder uit te breiden. ESM zal nauw samenwerken met AHLERS, door de klanten voor scheepsbeheer en de activiteiten van deze laatsten te integreren in haar organisatie.

> In februari 2016 lanceerde het bedrijf ook travelplus.be, zijn vernieuwde website.

TRAVEL PLUS

Travel PLUS is een servicegericht reisagentschap, gevestigd in Antwerpen (België), en het grootste onafhankelijke reisagentschap van het land.

Het bedrijf, dat gespecialiseerd is in zaken- en recreatiereizen, onderscheidt zich van zijn concurrenten doordat het de reisbehoeften en -mogelijkheden volledig overloopt met elke afzonderlijke klant om zo een passend reisplan op maat uit te werken.

Door oplossingen op maat uit te werken die in elke reisbehoefte voorzien, of het nu voor zaken of recreatie is, kan Travel PLUS kwaliteit garanderen. Een team van 24 reisexperts zorgt voor aanbiedingen van topkwaliteit, mede dankzij de educatieve reizen die ze hebben gemaakt en waarbij ze een ruime ervaring opdeden in alle aspecten van de reissector.

Om zijn klanten nog beter van dienst te zijn, ontwikkelde en lanceerde Travel PLUS de "mobile shift", een nieuwe en uitgebreide reisapp die alle relevante informatie bundelt op één plek. In februari 2016 lanceerde het bedrijf ook travelplus.be, zijn vernieuwde website. Travel Plus heeft een gevarieerd klantenbestand, dat voor ongeveer 80% uit Belgische klanten bestaat.

In 2015 stegen de totale inkomsten van het bedrijf met 2%; ongeveer 70% van de activiteiten heeft met zakenreizen te maken, de overige 30% met recreatiereizen.

BELGIBO

BELGIBO Insurance Group (BELGIBO NV) is een onafhankelijke, gespecialiseerde verzekeringsmakelaar en leverancier van risico- & claimdiensten met een uitzonderlijke knowhow op het vlak van scheepvaart-, luchtvaart-, industriële, transport-, krediet- en politieke risico's. BELGIBO beheert een gediversifieerde portefeuille van nationale en internationale klanten. BELGIBO is gevestigd in Antwerpen en maakt deel uit van de top 10 van verzekeringsmakelaars in België.

In 2015 integreerde BELGIBO met succes FINSERVE Aviation Insurance, een in de luchtvaart gespecialiseerde verzekeringsmakelaar met een internationale portefeuille, ook gevestigd in Antwerpen. De fusie is volledig afgerond in het tweede kwartaal van 2016.
De geconsolideerde inkomsten van BELGIBO (waaronder FINSERVE) groeiden met 13%, terwijl de omzet in de sector met gemiddeld 1% groeide. In 2015 steeg de EBITDA van het bedrijf met 50%. De sterke groei was vooral te danken aan de afdelingen Marine en Industry.
In 2016 streefde het bedrijf naar een verdere groei van de gespecialiseerde activiteiten, in combinatie met bijkomende investeringen in marketing en een nieuw computerprogramma.

BELGIBO telt momenteel drie grote bedrijfseenheden:

BIC – BELGIBO Industry & Cargo

Er was een sterke groei op het vlak van marine & bouwaansprakelijkheidsverzekeringen, vooral voor terminals en logistiek, naast expediteurs. Nu ligt de focus op transportverzekeringen (handelsondernemingen / productiebedrijven).

MAS – Marine, Aviation & Special Risks

Het bedrijf blijft zijn portefeuille van maritieme klanten uitbreiden met allerlei klanten, van platformeigenaars tot VLCC-tankuitbaters.
Wat Aviation betreft, blijft de nadruk liggen op het bedrijfssegment privéjets en helikopters, met een groeiende portefeuille van drones, zweefvliegtuigen en kleine tot middelgrote lijnvliegtuigen.

Op het vlak van bedrijfsontwikkeling focust BELGIBO zich vooral op kleine/middelgrote vloten (zowel voor de scheepvaart als voor de luchtvaart); onlangs nog werden enkele successen geboekt.

CMC – BELGIBO Credit Risks

CMC-BELGIBO zal zijn aanwezigheid als gespecialiseerde kredietverzekeringsmakelaar blijven uitbreiden. De synergie tussen CMC-BELGIBO en BELGIBO situeert zich vooral bij Special Risks. De brede klantenbasis blijft echter voor goede resultaten zorgen.

BELGIBO BEDIENT

90%
VAN DE BELGISCHE & NEDERLANDSE PRIVÉZAKENJETS

85%
VAN DE IN BELGIE INGESCHREVEN HELIKOPTERS

70%
VAN DE IN ANTWERPEN GEVESTIGDE TERMINALUITBATERS (NATIONS).

>50%
VAN DE IN BELGIE INGESCHREVEN COMMERCIELE BINNENVAARTSCHEPEN

03

ZORG VOOR VANDAAG, RESPECT VOOR MORGEN

KNOKKE
ANTWERPEN

MILIEU

EXMAR, dat wereldwijd en in een steeds kwetsbaarder milieu actief is, beperkt zijn impact op dat milieu tot een minimum. Hoewel zeetransport de milieuvriendelijkste manier is om vracht te vervoeren, vermindert Exmar Ship Management (ESM) actief zijn uitstoot en energieverbruik door een combinatie van gecontroleerde beheersystemen en hightech middelen met uitgebreide en nauwkeurige gegevens. Deze middelen alleen volstaan echter niet, het hele team moet zich natuurlijk ook engageren.

Het gebruik van gestandaardiseerde milieubeheersystemen zoals ISO 14001 (certificaat bekomen in 2011) en ISO 50001 (certificaat bekomen in 2014) garandeert een systematische aanpak om de impact van onze activiteiten op het milieu te beperken. ESM heeft momenteel een aanvraag lopen voor het Green Award-certificaat.

Volgens EXMAR zijn het onopzettelijke transport van invasieve waterdieren, de uitstoot van NOx, SOx en CO_2 en de uitputting van natuurlijke hulpbronnen de belangrijkste gevolgen van vlootactiviteiten. Naast deze factoren houden we bij ons dagelijks werk ook rekening met de mogelijke impact van accidentele olievervuiling.

De bovenvermelde problemen worden op verschillende niveaus aangepakt. Op 7 augustus 2016 keurde de Internationale Maritieme Organisatie het Verdrag inzake Ballastwaterbeheer goed (invoegetreding op 8 augustus 2017), dat een uitbreiding van de eerdere verordening inzake ballastwaterbeheer was. De broeikasgassen en energie-efficiëntie worden getoetst aan de huidige SEEMP- en EEDI-amendementen van IMO MARPOL Bijlage VI en zullen worden uitgewerkt volgens het verplichte systeem van de IMO voor de verzameling van gegevens over het brandstofverbruik van schepen en de specifieke Europese MRV-verordening. De Europese MRV-verordening begint met de verplichting om de uitstoot te controleren vanaf 30 augustus 2017 en zal de komende jaren geleidelijk aan worden opgedreven met steeds strengere maatregelen. NOx en SOx vallen onder dezelfde MARPOL Bijlage; deze uitstoot moet respectievelijk worden beheerd met milieuvriendelijkere motoren en het gebruik van brandstoffen met een laag zwavelgehalte. Aan boord van verscheidene vaartuigen wordt een scrubber geïnstalleerd om de SOx-uitstoot te beperken.

ESM leeft deze verordeningen na dankzij een speciaal HSEEQ-team, bestaande uit medewerkers die gespecialiseerd zijn in milieu- en energiekwesties. Ze nemen ook actief deel aan sectorgroepen zoals het milieucomité van Intertanko, aan het technisch comité van de Belgische Vereniging van Scheepseigenaars en aan internationale fora.

ESM gaat echter verder dan de wetgeving. De aanpassing van de ISO 50001- en ISO 14001-systemen maakt het mogelijk om milieuproblemen in een gesloten kring aan te pakken, in combinatie met de andere vereisten en systemen voor bedrijfsbeheer. Dit omvat targets en doelstellingen, opleidingen, noodmaatregelen en de opvolging van niet-conformiteiten en incidenten. Inhoudelijk draait het systeem rondt:

- Watergebruik: beheer van ballast, grijs en zwart water, bemonstering, enz.
- Luchtemissies: hoofdzakelijk via energiebesparingen door routes te optimaliseren, door verbruiksparameters voor vaartuigen en door een uitgebreid nieuwbouwprogramma met de nadruk op energie-efficiëntie
- Afvalbeperking aan de bron via onze leveranciers en in het eindstadium door verdichting en bioafbraak.

> Het gebruik van gestandaardiseerde milieubeheersystemen zoals ISO 14001 en ISO 50001 garandeert een systematische aanpak om de impact van onze activiteiten op het milieu tot een minimum te beperken.

Water

De vaartuigen van onze vloot gebruiken zeewater om water te produceren aan boord. Dit komt weer in zee terecht als grijs water of afvalwater, dat wordt gezuiverd overeenkomstig alle lokale en internationale regels. Hoewel de waterproductie aan boord inderdaad energie verbruikt, kan ze toch als een gesloten kring worden beschouwd, die geen gevolgen heeft voor de natuurlijke waterbronnen. Dit garanderen we door een regelmatige bemonstering en analyse.

Ruimwater wordt enkel geloosd als het aan de lokale en internationale normen voldoet. Lozingen worden voortdurend gecontroleerd en de goede werking van alle apparatuur wordt beheerd op basis van een goedgekeurd programma voor gepland onderhoud, opleidingen en inspecties door interne en externe partijen.

Ballastwater

Ballastwaterbeheer heeft momenteel te kampen met regelgevende uitdagingen. Op 8 mei 2017 wordt de IMO-wetgeving van kracht; verder zal er een programma worden opgestart voor het lozen van niet-verontreinigd water. De typegoedkeuringen voor systemen voor ballastwaterbeheer volgens de Amerikaanse normen zijn echter nu pas beschikbaar, wat aanzienlijke gevolgen had voor het selectieproces. Dit is nu een topprioriteit.

Broeikasgassen & Luchtvervuiling

Exmar Ship Management speelde een belangrijke rol bij de ontwikkeling van het meetplan volgens de MRV-verordening voor de Belgische Vereniging van Scheepseigenaars en de Internationale Koopvaardijkamer. Sinds 2015 ontwikkelde ESM een intern meetplan dat verder wordt uitgewerkt op basis van de Six Sigma-methode.

Alle apparatuur aan boord wordt ontworpen en onderhouden volgens een goedgekeurd programma voor gepland onderhoud en wordt gebruikt in het kader van maatregelen inzake energie-efficiëntie, om het gebruik hiervan te optimaliseren naargelang de activiteiten van de vaartuigen.

EXMAR maakt er een punt van om verder te gaan dan de wetgeving en normen, door actief deel te nemen aan sectoriële fora zoals de Think Tank on Decarbonisation of Shipping.

IN DE SCHIJNWERPERS

BEWEZEN VERBRUIKSVOORDELEN

De gerenomeerde klanten van EXMAR

In mei 2014 werd de WAASMUNSTER, het eerste midsize LPG-nieuwbouwschip met een capaciteit van 38.000 m³, in gebruik genomen. Sindsdien heeft de technische afdeling van EXMAR het brandstofverbruik van zijn nieuwe midsize vloot nauwlettend in het oog gehouden. Met de 9 van de 12 midsize LPG-nieuwbouwschepen die ondertussen al geleverd zijn, wisten de bemanningen aan boord en de collega's aan land het bunkerverbruik al gevoelig te verbeteren, ten voordele van de charterbedrijven.

De kaart toont een theoretische Trans-Atlantische oversteek in een rechte lijn, van Antwerpen naar de haven Point Lisas in Trinidad, door twee midsize LPG-schepen:

- *Deze theoretische reis is gebaseerd op empirische gegevens, die over een periode van 2,5 jaar werden geanalyseerd door de technische afdeling van EXMAR, op basis van middagverslagen van de schepen en SPOS-gegevens.*
- *Zelfde snelheid voor beide schepen tijdens de reis = 16 knopen.*
- *Zelfde weersomstandigheden.*
- *Zelfde hoeveelheid LPG-vracht.*
- *Zelfde hoeveelheid brandstof verbruikt.*
- *Met hetzelfde bunkerverbruik geraakt een conventioneel midsize LPG-schip tot op 450 zeemijl van zijn eindbestemming, terwijl de nieuwe WAASMUNSTER-klasse van EXMAR zijn reis van Antwerpen naar Point Lisas kan afleggen.*

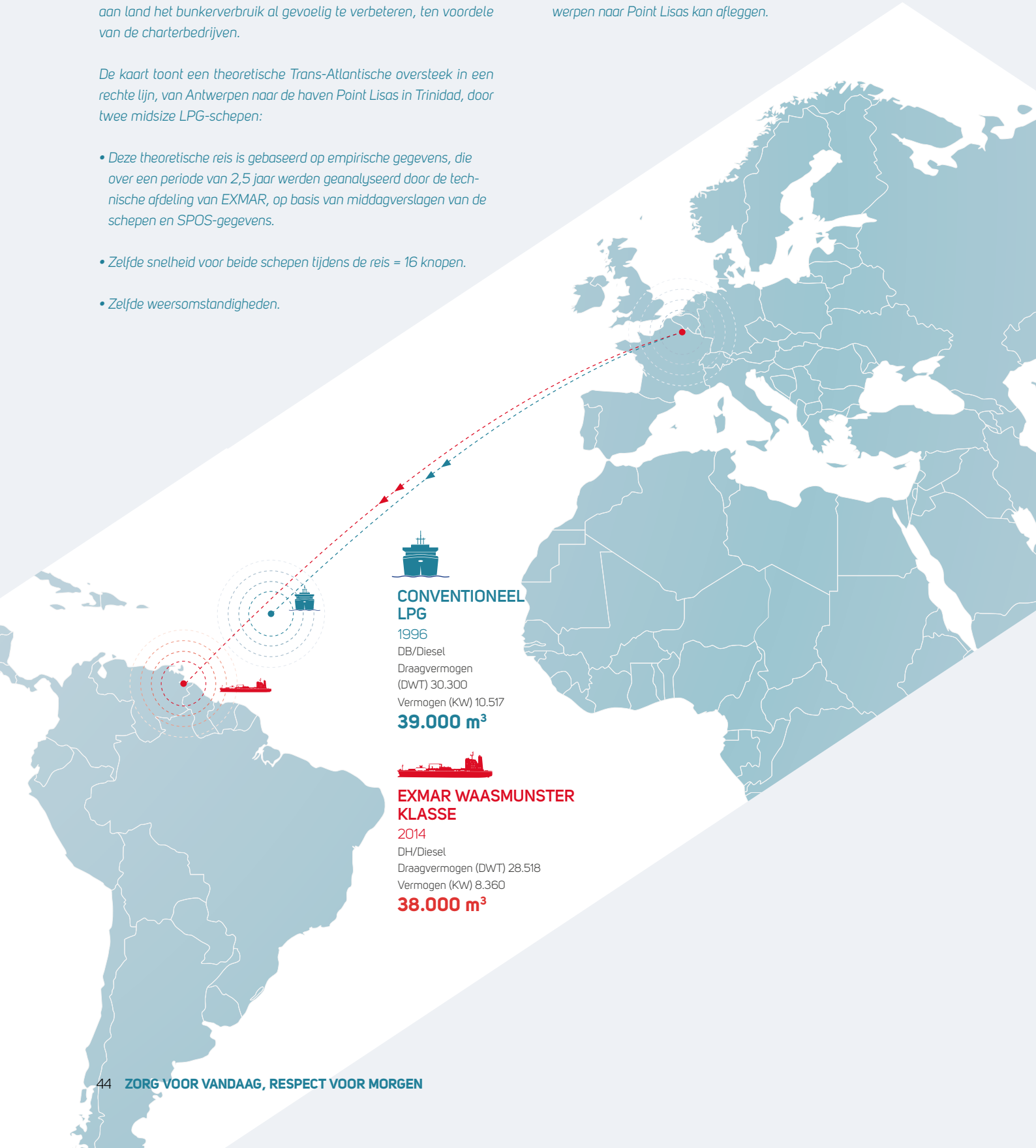

PAUL MOEYAERT – EEN VAN DE OUDE GETROUWEN BIJ EXMAR, DIE ZIJN ROOTS HEEFT IN DE BELGISCHE SCHEEPVAART OP DE BOELWERF

Toen ik in 1981 afstudeerde als scheepsarchitect, deed ik mijn eerste ervaring in de scheepsbouw op bij een van de kleinere scheepswerven van België langs de Schelde, waar amper 200 mensen werkten. Nadat ik kort in een fabriek had gewerkt in mijn geboortedorp aan de Belgische kust, kreeg ik weer zin om schepen te bouwen. Dat bracht me naar de Boelwerf, waar EXMAR zijn roots heeft en waar de eerste gastankers van EXMAR werden gebouwd. Daarna ging ik voor scheepseigenaars zoals Cobelfret en Ahlers werken, waar ik instond voor het technische beheer. In 2008 werd ik Algemeen en Technisch Directeur van de afdeling Shipmanagment van Euronav in Antwerpen. Tussendoor werkte ik ook negen jaar lang bij de classificatiebureaus DNV en Lloyds Register. Toen Leo Cappoen van EXMAR me vroeg om terug te keren uit pensioen en zes maanden lang aan een project rond snelheid en brandstofverbruik te werken, was ik dan ook klaar voor een korte functie. Nu, vijf jaar later, houd ik me bezig met het verbeteren van de energie-efficiëntie van de vloot van EXMAR en werk ik samen met voormalige scheepsofficieren en andere architecten aan opwindende toekomstige projecten die ook voor grote veranderingen zullen zorgen op het vlak van aandrijving en hoe gas wordt gebruikt als brandstof. Mijn pensioen mag nog even wachten.

MENSEN – ONS KOSTBAARSTE KAPITAAL

Door de toenemende globalisering en internationalisering van de activiteiten van EXMAR is het bedrijf op korte tijd veranderd om getalenteerde mensen uit heel de wereld aan te trekken, te ontwikkelen en te behouden.

De cijfers spreken voor zich. De volgende statistieken over het personeel van EXMAR in dit jaarverslag geven een idee van hoe sterk het bedrijf de voorbije jaren veranderd is:

- In 2016 steeg het aantal personeelsleden op zee tot 1.628, goed voor een stijging van 4,4% en een totale stijging van iets meer dan 26% sinds 2011.
- In 2016 werkten er 234 mensen in het hoofdkantoor van de EXMAR Groep in Antwerpen; nu werken er mensen van 17 verschillende nationaliteiten in de verschillende dochterondernemingen van het bedrijf.
- Als we de medewerkers in het hoofdkantoor vergelijken volgens leeftijdsgroep, zien we een gelijkmatige verdeling tussen de leeftijd van 20 en 60 jaar. Dit zorgt voor continuïteit van ons kenniskapitaal en voor projectteams met een goede mix van jonge en meer ervaren medewerkers.
- Onder deze 234 medewerkers zijn er 113 mannen en 121 vrouwen. Dit betekent dat er voor het eerst meer vrouwen dan mannen werken bij de verschillende bedrijven en dochterondernemingen van EXMAR in België.
- In 2016 had Exmar Ship Management in totaal 24 nationaliteiten in dienst aan boord van schepen en offshore maritieme infrastructuur. ESM heeft een van de laagste verlooppercentages voor senior en junior kaderleden uit de sector.

Via jaarlijkse zeeliedenconferenties in Antwerpen, Mumbai, Manilla, Split, Odessa en Buenos Aires wordt regelmatig contact onderhouden tussen het personeel aan wal en op zee, met de nieuwste technische en bedrijfsupdates. Zeelieden kunnen gespecialiseerde technische opleidingen volgen bij fabrikanten van originele apparatuur en ze worden intern opgeleid om aan de recentste STCW-normen voor 2010 te voldoen.

Om talent aan wal verder te stimuleren en ontwikkelen sponsort EXMAR regelmatig academische opleidingen voor zijn personeel, waaronder Masters in Engineering, Business Administration en Information Management. Senior medewerkers van EXMAR geven regelmatig lezingen in zeevaartacademieën, universiteiten en andere onderwijsinstellingen. Jonge ingenieurs en kadetten dienen aan boord van schepen van EXMAR of lopen stage in de kantoren van EXMAR over heel de wereld. Exmar Ship Management is langlopende partnerschappen aangegaan met de Mapua School en het PHILCAMSAT opleidingscentrum in de Filipijnen, alsook het Caribbean Maritime Institute in Kingston (Jamaica), en werft regelmatig nieuw talent van deze instellingen aan voor zijn groeiende vloot.

HET VOORTOUW NEMEN INZAKE VEILIGHEID IN 2016

SAFETY MINDSET CURSUS
Junior Officers & Ratings opgeleid

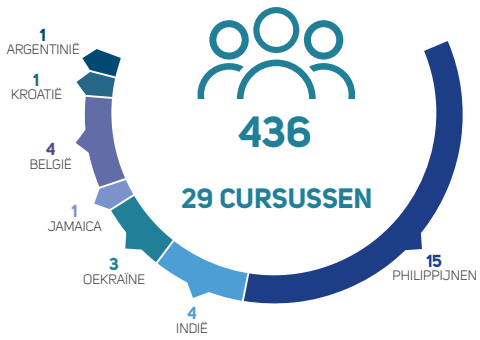

SAFETY LEADERSHIP CURSUS
Senior Officers opgeleid

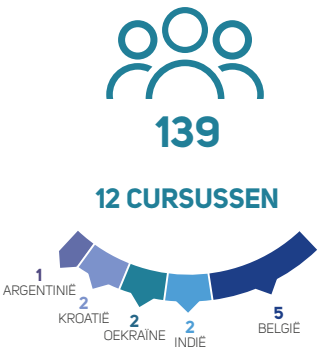

CONFERENCE SESSIONS & WORKSHOPS

Antwerpen
Mechelen
Buenos Aires
Mumbai
Odessa
Split
Subic Bay

WIM DE DEKEN – PROJECT DIRECTOR - FLNG

Ik mag me gelukkig prijzen met mijn 19-jarige loopbaan bij EXMAR. Ik heb veel ongewone dingen mogen doen en met opmerkelijke mensen mogen werken. En ik heb vooral de vrijheid gekregen om mijn werk zelf te regelen.

Leo Cappoen, een van de grootste meneren die ik ooit heb ontmoet, nam me in dienst bij de technische afdeling van EXMAR. Ik moest Leo onze prille offshoreactiviteiten helpen uitwerken.

Dit bleek een goede zet: de FPSO-markt kende toen een snelle groei. EXMAR haalde een FPSO-nieuwbouwcontract binnen voor Total in Libië. De algemene projectcoördinatie werd aan mij toevertrouwd, met inbegrip van de contacten met onze Libische klanten en de oprichting van het O&M-filiaal in Tripoli. Dat kon allesbehalve saai of routineus zijn.

Daardoor was ik natuurlijk vooral met operationele zaken bezig. Samen met het kleine team van Franship Offshore stonden we in voor onze olieterminalactiviteiten in West-Afrika. Zonnige dagen en tal van kilometers onder een Afrikaanse hemel.

In mei 2014 werd me gevraagd om de coördinatie van het CFLNG-project over te nemen. Het was me een waar genoegen om samen te werken met het sterkste expeditieteam dat EXMAR ooit had samengebracht. Maar het was ook een les in nederigheid. Voor de eerste keer in mijn carrière kreeg ik te maken met een technologie die ik niet volledig beheerste. Dat gold ook voor zelfs de meest ervaren bouwers, wat mijn taak er niet gemakkelijker op maakte.

> Je moet het geluk vinden in je werk – anders loont het niet moeite.

Iedereen uit mijn team was onderlegd in een discipline die ik amper begreep. Hierdoor moest ik zonder enig voorbehoud vertrouwen op mijn team, zoals je een vliegtuigpiloot vertrouwt of de mechanicien die aan je remmen werkt. Maar ze stelden nooit teleur. Dit was een van de rijkste ervaringen uit mijn professionele leven.

Binnenkort zal CFLNG klaar zijn om te worden ingezet. Hij zal de klus klaren. Dat is niet mijn verdienste. Hij heeft me wel een beter inzicht gegeven in de menselijke natuur en wat een team kan verwezenlijken. Ik had het geluk dat ik op de juiste plaats op het juiste moment was. Ik heb veel gegeven, maar nog veel meer teruggekregen.

Je moet het geluk vinden in je werk – anders loont het niet moeite.

Arne (rechts) ontvangt zijn door Lloyds Maritime Academy gesponsorde prijs voor de beste student op afstand, uitgereikt door WMU-voorzitster Cleopatra Doumbia-Henry (links) en IMO-secretaris-generaal Kitack Kim (midden).

LPG TECHNICAL SUPERINTENDENT ARNE LIPPENS BRENGT ISO 50001 IN DE PRAKTIJK

Met de steun van EXMAR besloot ik vorig jaar om weer te gaan studeren. Ik schreef me in voor een postgraduaatsopleiding Maritime Energy Management van één jaar aan de World Maritime University (WMU). De WMU is een zeevaartuniversiteit voor postgraduaatsopleidingen, opgericht door de Internationale Maritieme Organisatie, die ook cursussen op afstand aanbiedt. Als lid van het Energy Efficiency Team van Exmar Ship Management kon ik onderzoek doen naar de nieuwste ontwikkelingen op het vlak van energie-efficiëntie en deze studies combineren met mijn baan als Superintendent.

Een groot deel van de opleiding ging over technische en operationele oplossingen om de efficiëntie aan boord te optimaliseren, door een goed evenwicht te vinden bij het in de praktijk brengen van wetgeving. Een voorbeeld hiervan is het invoeren en onderhouden van het ISO 50001-energiebeheersysteem. Aangezien EXMAR deze ISO-norm had ingevoerd, focuste ik me op bedrijfsspecifieke toepassingen en hoe we deze normen voortdurend kunnen verankeren in en uitbreiden tot onze cultuur.

Energie-efficiëntie wint niet alleen aan belang op wetgevend vlak, maar ook op commercieel vlak. Steeds meer klanten en organisaties willen enkel partnerschappen aangaan met scheepseigenaars die hun milieu-initiatieven kunnen vertalen in efficiënte activiteiten. Als we energie-efficiëntie en duurzaamheid kunnen verankeren in onze aanpak, net zoals we dat voor onze veiligheidscultuur doen, zullen we een koploper blijven.

IN ZIJN EENTJE DE ATLANTISCHE OCEAAN OVERSTEKEN OP ZOEK NAAR EEN GENEESMIDDEL VOOR MS – RUBBEN DONNÉ, DERDE OFFICIER VAN EXMAR

In oktober 2016 vertrok Derde Officier Ruben Donné uit Nieuwpoort (België) voor een solo-oversteek van de Atlantische Oceaan in een 6,5 meter lang zeiljacht. Hiermee verwezenlijkte hij zowel een kinderdroom als een recente ambitie: mensen sensibiliseren en geld inzamelen voor de strijd tegen Multiple Sclerose (MS). Op 3 januari 2017, na 90 dagen varen en twee Trans-Atlantische oversteken vanuit Antwerpen via Salvador in Brazilië, zette Ruben Donné triomfantelijk voet aan wal in Kaapstad – het eindpunt van zijn Sailing for MS Challenge. Onderweg had hij MS op de kaart gezet door 55.000 euro in te zamelen waarmee de Universiteit van Hasselt onderzoek kan doen naar een geneesmiddel voor deze ziekte.

"Vijf jaar geleden werd MS vastgesteld bij mijn vader. Door deze verlammende ziekte, die wordt veroorzaakt door een verstoring van het centrale zenuwstelsel, verliest men geleidelijk aan de controle over zijn lichaam. Wanneer je dit van dichtbij meemaakt, besef je hoe kostbaar en kwetsbaar een goede gezondheid is. Aangezien de precieze oorzaak van MS nog altijd onbekend is, is de ziekte momenteel niet te genezen. Met deze uitdaging wou ik geld inzamelen, zodat artsen een geneesmiddel kunnen vinden.
Tijdens mijn studies aan de Antwerpse Hogere Zeevaartschool liep ik stage bij de LPG-vloot van EXMAR. In 2012 ging ik aan de slag bij het bedrijf. Vandaag maak ik deel uit van de LNG-bemanning van Exmar Ship Management. Enkele contracten geleden realiseerde ik me dat ik mijn droom om de oceaan over te steken kon combineren met mijn wens om iets voor MS-patiënten te doen. Ik nam contact op met de Vlaamse MS-liga en het MS-netwerk in mijn provincie Limburg. Ze waren enthousiast, alles kon doorgaan.

Exmar Ship Management, een van mijn hoofdsponsors, hielp me bij de lange voorbereidingen voor mijn reis, terwijl BELGIBO mijn jacht verzekerde. Dankzij EXMAR Yachting kon ik een toespraak houden op het BE Yachting-evenement, om geld in te zamelen. Travel PLUS sponsorde mijn terugkeer naar België. Gelukkig kon ik ook rekenen op de steun van mijn collega's aan wal, in het geval van een panne of indien ik onderweg dringend reserve-onderdelen zou nodig hebben. ESM stelde zijn ondersteuningsnetwerk in Afrika en Zuid-Amerika ter beschikking. Ik stuurde elke dag mijn positie door naar de operationele afdeling van EXMAR, die me heel de reis volgde. EXMAR was een van de eerste contactpunten bij noodgevallen. Door de vele schepen die EXMAR in gebruik heeft in de Atlantische Oceaan wist ik dat mijn collega's aan wal en op zee op me pasten."

EXMAR IN DE GEMEENSCHAP

EXMAR en haar filialen steunen al jarenlang culturele en liefdadigheidsorganisaties. Door financiële bijstand te verlenen aan dergelijke projecten steunt EXMAR personen en organisaties die mensen in nood actief helpen, naast sport- en cultuurprogramma's.

EXMAR steunt BEDNET, een Belgische liefdadigheidsorganisatie die bedlegerige kinderen en jongvolwassenen helpt om onderwijs op afstand te volgen (www.bednet.be). EXMAR steunt ook PINOCCHIO, een Belgische liefdadigheidsorganisatie die kinderen met ernstige brandwonden helpt.

Het zeevarende personeel van Exmar Ship Management bezoekt lagere scholen overal ter wereld om kinderen iets bij te brengen over schepen, scheepsbouw, het leven op zee en de vrachtvaart. De kinderen krijgen de kans om tekeningen over zeevaart te maken die aan boord van de schepen van EXMAR en van andere schepen onder beheer van Exmar Ship Management worden uitgehangen.

EXMAR sponsort de Belgische hockeyclubs Gantoise en Meetjesland. Het heeft ook al verscheidene sportevenementen gesponsord, zoals de Schelde Regatta, de Antwerp Tall Ships Race en Jumping Antwerpen (een paardensportevenement). EXMAR sponsort het Belgisch Nationaal Scheepvaartmuseum en is de jaarlijkse sponsor van de Argonaut galaavond van de Antwerpse Hogere Zeevaartschool.

In oktober 2016 besloot Ruben Donné, een van de zeevaarders van Exmar Ship Management, om in zijn eentje een dubbele oversteek te maken van de Atlantische Oceaan, om mensen te sensibiliseren en geld in te zamelen voor het onderzoek naar Multiple Sclerose (MS). 90 dagen later slaagde hij in zijn opzet, met de steun van diverse bedrijven van EXMAR.

04

FINANCIEEL RAPPORT

LLOG
DELTA HOUSE
MC 254A
H
12
44

INHOUD

CORPORATE GOVERNANCE VERKLARING 53

JAARVERSLAG VAN DE RAAD VAN BESTUUR 68

GECONSOLIDEERDE JAARREKENING 75

Geconsolideerde balans 75
Geconsolideerd overzicht van gerealiseerde resultaten en van de niet-gerealiseerde resultaten 76
Geconsolideerd kasstroomoverzicht 77
Geconsolideerd mutatieoverzicht van het eigen vermogen 78

Toelichting

1. Waarderingsregels 80
2. Segmentrapportering 92
3. Reconciliatie segmentrapportering 96
4. Bedrijfsopbrengsten 98
5. Overige bedrijfskosten 98
6. Personeelskosten 99
7. Financiële opbrengsten / kosten 99
8. Winstbelastingen 100
9. Verwerving van een dochteronderneming 101
10. Verkoop van een dochteronderneming 102
11. Schepen 103
12. Andere materiële vaste activa 104
13. Immateriële activa 105
14. Investeringen in geassocieerde ondernemingen en joint ventures 106
15. Financiële informatie geassocieerde ondernemingen en joint ventures 107
16. Leningen aan geassocieerde ondernemingen en joint ventures 112
17. Voor verkoop beschikbare beleggingen 113
18. Handels- en overige vorderingen 113
19. Uitgestelde belastingvorderingen en -verplichtingen 114
20. Geblokkeerde kasequivalenten en kas en kasequivalenten 114
21. Kapitaal en reserves 115
22. Winst per aandeel 116
23. Rentedragende leningen 117
24. Aandelenopties 120
25. Pensioenvoordelen 121
26. Voorzieningen 123
27. Handels- en overige schulden 123
28. Financiële risico's en financiële instrumenten 123
29. Operationele leasingovereenkomsten 129
30. Investeringsverplichtingen 130
31. Voorwaardelijke verplichtingen 130
32. Verbonden partijen 131
33. Groepsentiteiten 133
34. Gehanteerde wisselkoersen 135
35. Vergoeding aan de commissaris 135
36. Gebeurtenissen na balansdatum 135
37. Overige 135

Verklaring met betrekking tot het getrouw beeld 135
Verslag van de commissaris 136

STATUTAIRE REKENINGEN 137

CORPORATE GOVERNANCE VERKLARING

REFERENTIECODE

Deze Corporate Governance Verklaring valt onder de bepalingen van de Belgische Corporate Governance Code van 2009. De Code van 2009 werd door het koninklijk besluit van 6 juni 2010 erkend als enige van toepassing zijnde Code. Deze Code werd gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad op 23 april 2010 (www.staatsblad.be), evenals op de website www.corporategovernancecommittee.be.

EXMAR heeft de Belgische Corporate Governance Code van 2009 ("Code 2009") als referentiecode aangenomen.

PRINCIPES VAN DE CODE 2009

EXMAR streeft ernaar de hoogste normen van deugdelijk bestuur te hanteren.
EXMAR belooft zich te houden aan de negen principes van de Belgische Corporate Governance Code, op 12 maart 2009 gepubliceerd door de Commissie Corporate Governance:

1) De Vennootschap past een duidelijke governancestructuur toe;
2) De Vennootschap heeft een doeltreffende en efficiënte Raad van Bestuur die beslissingen neemt in het vennootschapsbelang;
3) Alle bestuurders geven blijk van integriteit en toewijding;
4) De Vennootschap heeft een rigoureuze en transparante procedure voor de benoeming en de beoordeling van haar Raad en zijn leden;
5) De Raad van Bestuur richt gespecialiseerde comités op;
6) De Vennootschap werkt een duidelijke structuur uit voor het uitvoerend management;
7) De Vennootschap vergoedt de bestuurders en de leden van het uitvoerend management op een billijke en verantwoorde wijze;
8) De Vennootschap gaat met de aandeelhouders en de potentiële aandeelhouders een dialoog aan, gebaseerd op een wederzijds begrip voor elkaars doelstellingen en verwachtingen;
9) De Vennootschap waarborgt een passende openbaarmaking van haar Corporate Governance.

CORPORATE GOVERNANCE CHARTER EN CORPORATE GOVERNANCE VERKLARING

Het Corporate Governance Charter en de Corporate Governance Verklaring van EXMAR kunnen geconsulteerd worden op de website http://exmar.be/en/investors/corporate-governance.

EXMAR's Corporate Governance Charter werd door de Raad goedgekeurd op 31 maart 2010 en geactualiseerd en goedgekeurd door de Raad van Bestuur op 2 september 2016. Dit Charter is ook van toepassing op alle verbonden ondernemingen van EXMAR.
Het Corporate Governance Charter bevat een samenvatting van de regels en principes waarrond het Corporate Governance beleid van EXMAR georganiseerd is en is gebaseerd op de bepalingen van de statuten van EXMAR, het Belgische Wetboek van Vennootschappen en de meest recente versie van de Belgische Corporate Governance Code. De Belgische Corporate Governance Code is gebaseerd op het principe "pas toe of leg uit".

De Vennootschap streeft ernaar om de meeste bepalingen van de Belgische Corporate Governance Code na te leven, maar de Raad is van mening dat sommige afwijkingen van bepalingen gerechtvaardigd kunnen zijn in de specifieke context van de Vennootschap. Indien van toepassing, wordt in de Corporate Governance Verklaring uitleg verstrekt over de afwijkingen tijdens het afgelopen boekjaar op bepaalde bepalingen van de Code in overeenstemming met het principe "pas toe of leg uit".

Het Corporate Governance Charter beschrijft het profiel, de aandelen en de aandeelhouders van de Vennootschap, evenals de principes die toegepast worden met betrekking tot aandeelhoudersvergaderingen. De functies en verantwoordelijkheden van de verschillende organen binnen de Vennootschap worden beschreven:

- De bevoegdheden, verantwoordelijkheden en werking van de Raad worden toegelicht. Het Corporate Governance *Charter* beschrijft de regels voor de werking van de Raad, de omgang met belangenconflicten, remuneratie en evaluatie.
- De werking van het Auditcomité en het Benoemings- en Remuneratiecomité, opgericht bij delegatie van de Raad, wordt in detail beschreven.
- De functies en regels in de organisatie van het dagelijks bestuur, de bevoegdheden en verantwoordelijkheden van de Chief Executive Officer en het Directiecomité worden beschreven.

Deze Corporate Governance Verklaring beschrijft de door EXMAR getroffen maatregelen voor de naleving van de wet- en regelgeving inzake handel met voorkennis, corruptie, witwaspraktijken, concurrentie, sancties en dergelijke meer.

1. ALGEMENE INFORMATIE OVER DE VENNOOTSCHAP

1.1 OPRICHTINGSDATUM EN STATUTENWIJZIGINGEN

De Vennootschap werd opgericht bij notariële akte op 20 juni 2003, verschenen in de bijlage bij het Belgisch Staatsblad van 30 juni 2003 onder nummer 03072972 en van 4 juli 2003 onder nummer 03076338.
De statuten werden meermaals gewijzigd en voor het laatst blijkens akte verleden voor notaris Benoit De Cleene te Antwerpen, als vervanger van zijn collega notaris Patrick Van Ooteghem te Temse, op 19 mei 2015, gepubliceerd in de bijlage bij het Belgisch Staatsblad van 11 juni 2015, onder nummer 15082595.

1.2 MAATSCHAPPELIJKE ZETEL

De Gerlachekaai 20, 2000 Antwerpen, België.

BTW BE0860.409.202.
RPR Antwerpen.

1.3 GEPLAATST KAPITAAL

Het geplaatste kapitaal bedraagt USD 88.811.667, is volledig volgestort en wordt vertegenwoordigd door 59.500.000 aandelen zonder vermelding van nominale waarde. Voor de toepassing van de bepalingen van het Wetboek van Vennootschappen is de referentiewaarde van het kapitaal vastgesteld op EUR 72.777.924,85.

In de loop van 2016 vonden geen kapitaalswijzigingen plaats.

1.4 TOEGESTAAN KAPITAAL

Overeenkomstig het Belgisch Wetboek van Vennootschappen kan de Raad van Bestuur van de aandeelhouders de bevoegdheid krijgen om, in een periode van vijf jaar, het kapitaal te verhogen tot een welbepaald bedrag en binnen bepaalde grenzen.

Bij beslissing van de Buitengewone Algemene Vergadering van Aandeelhouders gehouden op 15 mei 2012, werd aan de Raad van Bestuur de bevoegdheid verleend om, binnen de termijn van vijf jaar te rekenen van de datum van de bekendmaking van het besluit, in één of meerdere malen, op de wijze en tegen de voorwaarden die de Raad van Bestuur zal bepalen, het kapitaal te verhogen met een maximumbedrag van USD 12.000.000, de referentiewaarde voor toepassing van de bepalingen van het Wetboek van Vennootschappen is EUR 7.703.665,66. Het bijzonder verslag van de Raad van Bestuur werd opgesteld conform de bepalingen van artikel 604 van het Wetboek van Vennootschappen.
De Raad van Bestuur zal aan de Buitengewone Algemene Vergadering van Aandeelhouders van 16 mei 2017 voorstellen om de toestemming te vernieuwen voor de kapitaalverhoging van de Vennootschap binnen het kader van het toegestane kapitaal.

1.5 STATUTEN, ALGEMENE VERGADERINGEN, DEELNAME, UITOEFENING VAN HET STEMRECHT

De jaarlijkse Algemene Vergadering vindt plaats op de derde dinsdag van de maand mei om 14.30 uur.
De regels voor bijeenroeping, deelname, het verloop van de vergadering, de uitoefening van het stemrecht, wijzigingen van de statuten, benoemingen van de leden van de Raad van Bestuur en zijn comités zijn opgenomen in de gecoördineerde statuten en het Corporate Governance Charter van de Vennootschap, beiden beschikbaar op de website van de Vennootschap onder "Investor Relations". http://exmar.be/en/investors/reports-and-downloads/articles-association

1.6 INKOOP EIGEN AANDELEN

Op 20 mei 2014 heeft de Buitengewone Algemene Vergadering van Aandeelhouders de Raad van Bestuur van EXMAR gemachtigd om eigen aandelen in te kopen binnen welbepaalde koersvorken en dit gedurende een periode van vijf jaar.
Het aantal eigen aandelen in portefeuille bedroeg per 31 december 2016 4,49%, hetzij 2.677.433 aandelen.

1.7 AANDELEN EN AANDEELHOUDERS

Aandeelhouders per 31 december 2016

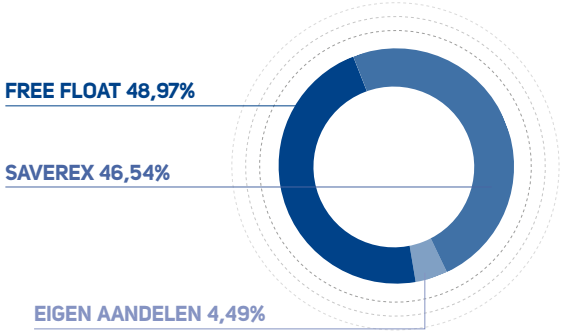

Het EXMAR-aandeel is genoteerd op Euronext Brussels en maakt deel uit van de Bel Mid index. (Euronext: EXM).

In de loop van 2016 en tot aan de datum van dit verslag ontving EXMAR NV geen kennisgevingen in het kader van de transparantiewet van *2 mei 2007*.

De laatste kennisgevingen die door de Vennootschap ontvangen werden en aan de FSMA gemeld werden, zijn de volgende:
- 25 november 2013: EXMAR NV kondigde aan dat SAVEREX NV bekendgemaakt had dat de koopopties die aan SOFINA SA toegekend waren, beëindigd werden. Het samenwerkingsakkoord, zoals bepaald in artikel 3§1, 13°C van de wet van 2 mei 2007, werd beëindigd.

- 3 december 2013: EXMAR NV kondigde aan dat SAVEREX NV bekendgemaakt had dat de limiet van 50% overschreden was door de verkoop van 4.900.000 aandelen.

Overeenkomstig artikel 74§6 van *de wet op de openbare overnamebiedingen* van 1 april 2007 heeft Saverex NV op 15 oktober 2007 (geactualiseerd op 25 augustus 2016) aan de FSMA gemeld dat zij meer dan 30% van de effecten met stemrecht bezit in EXMAR NV, een genoteerde vennootschap.

De wettelijke informatie werd bekendgemaakt op de website (www.exmar.be).

De Vennootschap heeft geen kennis van afspraken gemaakt tussen aandeelhouders.
Er zijn geen statutaire beperkingen voor de overdracht van aandelen.

2. BESLUITVORMENDE ORGANEN

Functies en ambtstermijnen van de leden van de Raad van Bestuur, zijn comités en het Directiecomité.

RAAD VAN BESTUUR NAAM – FUNCTIE	Begin mandaat	Laatste hernieuwing	Einde mandaat
Baron Philippe BODSON • Voorzitter van de Raad van Bestuur • Niet-uitvoerend bestuurder • Lid van het Auditcomité • Voorzitter van het Benoemings- en Remuneratiecomité	20 juni 2003	19 mei 2015	2018
Nicolas SAVERYS • Uitvoerend bestuurder • Chief Executive Officer (CEO	20 juni 2003	19 mei 2015	2018
Patrick DE BRABANDERE • Uitvoerend bestuurder • Chief Operating Officer (COO)	20 juni 2003	19 mei 2015	2018
Howard GUTMAN • Onafhankelijk bestuurder zoals bedoeld in artikel 526ter van het Wetboek van Vennootschappen	20 mei 2014		2017
Jens ISMAR • Onafhankelijk bestuurder zoals bedoeld in artikel 526ter van het Wetboek van Vennootschappen • Lid van het Auditcomité • Lid van het Benoemings- en Remuneratiecomité	18 mei 2010	17 mei 2016	2019
Michel DELBAERE • Onafhankelijk bestuurder zoals bedoeld in artikel 526ter van het Wetboek van Vennootschappen • Lid van het Benoemings- en Remuneratiecomité	17 mei 2016		2019
Ludwig CRIEL • Niet-uitvoerend bestuurder • Voorzitter van het Auditcomité	20 juni 2003	20 mei 2014	2017
Baron Philippe VLERICK • Niet-uitvoerend bestuurder • Lid van het Auditcomité	20 juni 2003	20 mei 2014	2017
Ariane SAVERYS • Niet-uitvoerend bestuurder	15 mei 2012	19 mei 2015	2018
Pauline SAVERYS • Niet-uitvoerend bestuurder	15 mei 2012	19 mei 2015	2018
Barbara SAVERYS • Niet-uitvoerend bestuurder	19 mei 2015		2018

DIRECTIECOMITÉ

NAAM – FUNCTIE
Nicolas SAVERYS • Uitvoerend bestuurder • Chief Executive Officer (CEO)
Patrick DE BRABANDERE • Uitvoerend bestuurder • Chief Operating Officer (COO)
Miguel De POTTER • Chief Financial Officer (CFO)
Pierre DINCQ • Managing Director Shipping
Bart LAVENT • Managing Director LNG Infrastructure
David LIM • Managing Director Exmar Offshore
Marc NUYTEMANS • CEO van Exmar Shipmanagement

2.1 RAAD VAN BESTUUR

2.1.1 Functie en mandaat

De Raad van Bestuur is het ultieme besluitvormende orgaan van de Vennootschap. De bevoegdheden en de werking van de Raad van Bestuur worden in extenso beschreven in het Corporate Governance Charter. De Raad heeft alle bevoegdheden met uitzondering van deze die door het Wetboek van Vennootschappen of de gecoördineerde statuten voorbehouden zijn aan de Algemene Aandeelhoudersvergadering.
De Raad van Bestuur is samengesteld uit leden met uiteenlopende professionele achtergronden die een breed spectrum aan ervaring vertegenwoordigen; hij bestaat uit een voldoende aantal bestuurders om een goede werking toe te laten, rekening houdend met de specificiteit van de Vennootschap.

De Raad van Bestuur streeft het succes van de Vennootschap op lange termijn na, voorziet hiervoor in het nodige leiderschap en zorgt ervoor dat risico's geïdentificeerd en beheerd kunnen worden. De Raad is verantwoordelijk voor de algemene strategie en waarden van EXMAR, gebaseerd op de sociale, economische en ecologische verantwoordelijkheid, genderdiversiteit en diversiteit in het algemeen. Aan de bestuurders wordt tijdig een dossier bezorgd met alle informatie voor de beraadslaging over de agendapunten. De beslissingen in de Raad van Bestuur worden genomen in overeenstemming met artikel 22 van de statuten, dat onder meer bepaalt dat, ingeval van staking van stemmen, de stem van de voorzitter doorslaggevend is. Tot op heden heeft zich een dergelijke staking van stemmen niet voorgedaan.

Betreffende de genderdiversiteit op het niveau van de Raad van Bestuur wordt in artikel 7 van de Wet van 28 juli 2011 bepaald dat vennootschappen met een free float van minder dan 50% over een termijn van acht jaar (in plaats van zes jaar) beschikken om zich te regulariseren. Bij toekomstige benoemingen zullen de nodige maatregelen worden genomen opdat de opgelegde quota vanaf 1 januari 2019 bereikt zijn.

2.1.2 Activiteitenverslag

In 2016 hield de Raad vijf vergaderingen; alle vergaderingen werden voorgezeten door de heer Bodson; op elke vergadering waren alle leden aanwezig, behalve op de vergadering van 17 mei 2016, waarop de heer Guy Verhofstadt en de heer Howard Gutman door een volmachthouder vertegenwoordigd waren.
Naast de uitoefening van de bevoegdheden voorzien door de wet, de statuten en het Corporate Governance *Charter*, behandelt de Raad van Bestuur onder meer de volgende onderwerpen:

- Algemene marktontwikkelingen
- Nieuwe ontwikkelingen op het vlak van marktmisbruik
- Dematerialisatie van aandelen aan toonder
- Verkrijging van het 50% aandeel van Wah Kwong in 10 schepen met druktanks
- Financiering en de tewerkstelling van CFLNG
- FSRU-platform
- Vopak project – verkoop van de FSRU-activiteit

2.2 AUDITCOMITÉ

2.2.1 Functie en mandaat

Het Auditcomité wordt opgericht door de Raad van Bestuur en functioneert in overeenstemming met artikel 526bis van het Wetboek van Vennootschappen. De Raad van Bestuur heeft aan het Auditcomité, binnen zijn domein, de ruimste onderzoeksbevoegdheden toegekend.

Het Auditcomité verleent bijstand aan de Raad van Bestuur met betrekking tot zijn toezichtverantwoordelijkheden en controle in de meest ruime zin. Het is het contactpunt voor zowel de interne als de externe auditor. Omwille van hun diploma, hun loopbaan in verschillende multinationale groepen en hun huidige professionele werkzaamheden beschikken alle leden van het Auditcomité over de vereiste expertise inzake accounting en auditing en zijn zij vertrouwd met financiële verslaggeving, boekhoudstandaarden en risico's.

De Corporate Governance Code bepaalt dat minstens de helft van de leden van het Auditcomité onafhankelijk moet zijn. Artikel 526bis van het Wetboek van Vennootschappen en het EXMAR Corporate Governance Charter voorzien dat minstens één lid onafhankelijk moet zijn; de Raad van Bestuur is van mening dat de samenstelling van het Auditcomité voldoet aan het doel van de Wet.

2.2.2 Activiteitenverslag

De specifieke verantwoordelijkheden van het Auditcomité zijn uiteengezet in een Audit Charter dat werd goedgekeurd door de Raad van Bestuur op 31 maart 2011 en gewijzigd op 25 maart 2015.

In 2016 werden vier vergaderingen gehouden, waarop telkens alle leden aanwezig waren; de commissaris was aanwezig tijdens twee vergaderingen en de interne auditor was aanwezig tijdens één vergadering.

Het Auditcomité heeft zich gebogen over specifieke financiële aangelegenheden die gedurende het jaar aan de orde kwamen en advies gegeven aan de Raad van Bestuur; verdere agendapunten waren:
- Compliance en risico's
- Opvolging van de interne audit

2.3 BENOEMINGS- EN REMUNERATIECOMITÉ

2.3.1 Functie en mandaat

Het Benoemings- en Remuneratiecomité werd opgericht door de Raad van Bestuur en functioneert in overeenstemming met artikel 526quater van het Wetboek van Vennootschappen. Alle leden van het Benoemings- en Remuneratiecomité beschikken over de nodige deskundigheid op het gebied van remuneratiebeleid door de uitoefening van hun functies gedurende hun loopbaan.

Het comité staat de Raad van Bestuur bij in de uitoefening van zijn verantwoordelijkheid inzake de bepalingen van het remuneratiebeleid van de Vennootschap en de benoemingsprocedures.

Het Benoemings- en Remuneratiecomité was op 31 december 2016 samengesteld uit drie leden, waarvan minstens de helft onafhankelijke bestuurders waren.

2.3.2 Activiteitenverslag

De specifieke verantwoordelijkheden worden uiteengezet in een Benoemings- en Remuneratiecomité Charter, dat werd goedgekeurd door de Raad van Bestuur op 29 november 2011. De Raad van Bestuur keurde eveneens de procedure voor de benoeming en herbenoeming van bestuurders en leden van het Directiecomité goed.

Tijdens het afgelopen jaar is het Benoemings- en Remuneratiecomité tweemaal samengekomen; alle leden waren aanwezig op elke vergadering.
Met betrekking tot remuneratie werden volgende onderwerpen behandeld:
- Remuneratiepakket
- Herziening van de vaste en de variabele remuneratie en het langetermijnincentive plan

Met betrekking tot benoemingen werden de volgende onderwerpen behandeld:
- Benoeming en herbenoeming van bestuurders
- Evaluatie van de onafhankelijkheidscriteria van de bestuurders

2.4 DIRECTIECOMITÉ – CEO

2.4.1 Functie en mandaat

De Raad van Bestuur heeft zijn bestuursbevoegdheden gedelegeerd aan een Directiecomité in overeenstemming met artikel 524bis van het Belgisch Wetboek van Vennootschappen; dit is verantwoordelijk voor het dagelijks bestuur van EXMAR en de EXMAR Groep, onder toezicht van de Raad van Bestuur.
De werkingsregels van het Directiecomité zijn opgenomen in een Charter, dat werd goedgekeurd door de Raad van Bestuur op 29 november 2011.

Het Directiecomité komt op regelmatige basis samen. De CEO zit het Directiecomité voor.
De rol van het Directiecomité bestaat erin EXMAR te leiden in overeenstemming met de waarden, de strategieën, de beleidslijnen, de planningen en de budgetten die door de Raad van Bestuur zijn vastgesteld.

3. EVALUATIE VAN PRESTATIES

Om de doeltreffendheid van de Raad en zijn comités te evalueren, heeft de Raad van Bestuur in 2011 een evaluatieproces in voege gebracht, dat in 2014 werd vernieuwd. In de loop van 2017 zal een nieuwe evaluatie van de Raad in voege treden. Doel: de efficiëntie verhogen, de waarden versterken, tekortkomingen opsporen in de competenties van de Raad en toezien op de relatie tussen de Raad en de Comités en tussen de Raad en het Directiecomité.

De Raad heeft bij elke vergadering besloten om een gesloten sessie te organiseren.

Elk comité rapporteert aan de Raad over zijn activiteiten.

4. TOEZICHT

4.1 EXTERNE AUDIT

KPMG Bedrijfsrevisoren CVBA (bedrijfsrevisoren), vertegenwoordigd door de heer Serge Cosijns: commissaris. Bij besluit van de gewone Algemene Vergadering van 17 mei 2016 verving Serge Cosijns Filip De Bock als permanent vertegenwoordiger van KPMG om te voldoen aan de verplichte interne rotatieregels van het Instituut van de Bedrijfsrevisoren die goedgekeurd werden op 30 augustus 2007.

De commissaris verzorgt de externe audit, zowel op geconsolideerde als op enkelvoudige cijfers, van EXMAR. In zijn vergadering van 1 september 2016 stelde het Auditcomité aan de Raad van Bestuur voor, en ging de Raad hiermee akkoord, om niet langer de halfjaarlijkse resultaten te beoordelen, in de lijn van het beleid van andere genoteerde bedrijven. De commissaris werd echter verzocht om de geactualiseerde versie van de verkorte geconsolideerde tussentijdse financiële staten te lezen om zich ervan te verzekeren dat deze in overeenstemming waren met de aanpassingen die door het Comité voorgesteld werden.

KPMG werd herbenoemd op de gewone Algemene Vergadering van 19 mei 2015 voor een nieuwe periode van drie jaar, eindigend bij de Algemene Vergadering van 2018. In overeenstemming met het nieuwe Europese regelgevende kader voor wettelijke auditors (537/2014), zal het mandaat van KPMG Bedrijfsrevisoren CVBA, vertegenwoordigd door de heer Serge Cosijns, eindigen op de jaarlijkse Aandeelhoudersvergadering, die gehouden zal worden op 16 mei 2017. EXMAR NV heeft een openbare aanbestedingsprocedure uitgeschreven voor de wettelijke controle over de boekjaren 2017 tot 2019. Het Auditcomité zal zijn aanbevelingen overmaken aan de Raad van Bestuur, die een voorstel zal opstellen voor de aandeelhoudersvergadering, gebaseerd op de gemotiveerde aanbevelingen van het Auditcomité.

4.2 INTERNE AUDIT

EY werd aangesteld om de Vennootschap bij te staan bij de uitoefening van haar interne controlewerkzaamheden. De interne auditor werd herbenoemd voor een nieuwe periode van drie jaar, eindigend bij de zitting van het Auditcomité van maart 2019.

4.3 SECRETARIS

De heer Mathieu Verly, Secretaris, benoemd sedert 1 juli 2015. De Secretaris ziet erop toe dat de procedures van de Raad worden gevolgd en dat de Raad handelt in overeenstemming met zijn wettelijke en statutaire verplichtingen. Hij adviseert de Raad in alle bestuursaangelegenheden en staat de voorzitter van de Raad bij in het vervullen van bovenvermelde taken en biedt hem logistieke ondersteuning voor de organisatie van de Raad (informatie, agenda enz.).

4.4 COMPLIANCE OFFICER

De heer Patrick De Brabandere, COO, benoemd tot Compliance Officer door de Raad van Bestuur op 25 maart 2015 met ingang vanaf 1 juli 2015 op aanbeveling van het Auditcomité. Hij is belast met het invoeren van en het toezicht op de naleving van de Gedragscode en de taken beschreven in het Compliance Model als lid van het Risicocomité.

5. GUBERNA

EXMAR werd een institutioneel lid van Guberna omdat EXMAR gelooft in de voordelen van de principes van Corporate Governance en zijn corporate governance-structuur graag verder wil ontwikkelen. Guberna is een kenniscentrum voor de bevordering van Corporate Governance in al zijn vormen, dat een platform biedt voor de uitwisseling van ervaringen, kennis en goede praktijken.

In samenwerking met EXMAR organiseerde Guberna een programma ter bevordering van de effectiviteit van bestuurders (4 sessies) voor de nieuwe bestuurders.

6. REGELS EN PROCEDURES

6.1 TRANSACTIES TUSSEN VERBONDEN PARTIJEN

Elk lid van de Raad van Bestuur en van het Directiecomité wordt aangemoedigd om zijn persoonlijke en zakelijke belangen zo te regelen dat er geen rechtstreeks of onrechtstreeks belangenconflict is met de Vennootschap. Het Corporate Governance Charter van de Vennootschap bepaalt dat iedere transactie tussen de Vennootschap of enige van haar dochtermaatschappijen en een bestuurder of lid van het Directiecomité vooraf goedgekeurd dient te worden door de Raad van Bestuur ongeacht of dergelijke transactie al dan niet onderhevig is aan toepasselijke rechtsregels. Een dergelijke transactie kan alleen geschieden op basis van marktconforme voorwaarden.

6.2 TEGENSTRIJDIGE BELANGEN

In geval van belangenconflict worden de bepalingen van het Wetboek van Vennootschappen toegepast.

Volgens artikel 523 van het Belgische Wetboek van Vennootschappen dient binnen de Raad van Bestuur een bijzondere procedure te worden gevolgd indien een bestuurder rechtstreeks of onrechtstreeks een vermogensrechtelijk belang heeft dat strijdig is met een beslissing of een verrichting die tot de bevoegdheid van de Raad van Bestuur behoort.

Volgens artikel 524ter van het Belgische Wetboek van Vennootschappen dient binnen het Directiecomité een bijzondere procedure te worden gevolgd indien een lid van het Directiecomité rechtstreeks of onrechtstreeks een vermogensrechtelijk belang heeft dat strijdig is met een beslissing of een verrichting die tot de bevoegdheid van het Directiecomité behoort.

EXMAR heeft geen kennis van enig belangenconflict bij de leden van de Raad van Bestuur en het Directiecomité in de zin van artikel 523 respectievelijk 524ter, behoudens deze die eventueel zouden beschreven zijn in het jaarverslag van de Raad van Bestuur.

6.3 TRANSACTIES MET VERBONDEN ONDERNEMINGEN

In geval van transacties met verbonden ondernemingen worden de bepalingen van het Belgische Wetboek van Vennootschappen toegepast.

Artikel 524 van het Belgische Wetboek van Vennootschappen voorziet in een bijzondere procedure die van toepassing is op transacties binnen een groep of transacties met verbonden vennootschappen. De procedure is van toepassing op beslissingen en transacties tussen de Vennootschap en verbonden vennootschappen van de Vennootschap die geen dochterondernemingen zijn.

Momenteel verlenen Saverbel NV en Saverex NV, vennootschappen door de heer Nicolas Saverys, CEO gecontroleerd, administratieve diensten aan de EXMAR Groep. Deze diensten worden gefactureerd aan marktconforme voorwaarden.

7. ETHIEK EN NALEVING VAN NORMEN, REGELS EN WETTEN

EXMAR erkent de nood aan duidelijke gedragscodes, structuren en procedures om de naleving van de wereldwijd van toepassing zijnde normen, wetten en praktijken met betrekking tot Corporate Governance te garanderen.

EXMAR's Ethische Bedrijfscode beschrijft "*Onze manier van werken*". Ze vat de waarden, regels en richtlijnen van EXMAR samen.
De Ethische Bedrijfscode bevat regels met betrekking tot individuele verantwoordelijkheden, evenals verantwoordelijkheden tegenover EXMAR's medewerkers, klanten, aandeelhouders en andere belanghebbenden in verband met:

- Respect voor personen
- Respect voor de wet
- Respect voor lokale gebruiken
- Milieuzorg
- Bescherming van vertrouwelijke informatie
- Bescherming en correct gebruik van financiële en andere middelen van de Vennootschap
- Omgang met tegenstrijdige belangen
- Een volledige, eerlijke, nauwkeurige en tijdige publicatie van financiële en bedrijfsverslagen
- Openbare communicatie
- Melden van inbreuken of onethisch gedrag
- Handel met voorkennis – verslaggeving over transacties – marktmanipulatie – lijsten van personen met voorwetenschap
- De verantwoordelijkheden voor naleving

Deze Code is opgenomen in het Corporate Governance *Charter* als Appendix 4.

De Ethische Bedrijfscode zorgt ervoor dat alle werknemers van EXMAR begrijpen wat er van hen verwacht wordt en wat toegelaten is wanneer zij optreden namens EXMAR.

Om te voldoen aan de EU-verordening (596/2014) betreffende marktmisbruik van 16 april 2014, die in België in werking trad op 3 juli 2016, is een herziene *Gedragscode* opgenomen in het Corporate Governance Charter als Appendix 3.
Deze Gedragscode vat de regels samen die gevolgd dienen te worden in de omgang met de financiële instrumenten van de Vennootschap.

8. COMPLIANCE PROGRAMMA

Compliance is een belangrijk deel van de algemene bedrijfsstrategie en de werking van de gehele organisatie.
Om de naleving van regels en wetten nog beter te verzekeren en de risico's van inbreuken en de nadelige gevolgen hiervan voor EXMAR en alle belanghebbenden te beperken, heeft de Raad van Bestuur beslist een Compliance Programma voor EXMAR in te voeren.

Dit programma werd uitgewerkt in samenwerking met de directie en externe Raadgevers en is gebaseerd op het internationale COSO 2013-kader (COSO: "Committee of Sponsoring Organizations"). Het beoogt een permanente staat van "compliance" (naleving) door middel van procedures en structuren die voortdurende verbetering nastreven.
Het Compliance Programma is opgenomen in het Compliance Model. Dat Model beschrijft de structuren en procedures die dienen om risico's

in te schatten en op te sporen, om overtredingen te rapporteren en te beteugelen en om de medewerkers te sensibiliseren en bij te scholen

Het Handboek bevat de volgende beleidsinformatie:
- Antifraude- en anticorruptiebeleid
- Antitrust- en concurrentiebeleid
- Antiwitwasbeleid-
- Sanctiebeleid
- Privacybeleid
- HSEQ Policy
- ICT-beleid- Intellectual Property Policy
- Gezondheids- en veiligheids-, milieu- en kwaliteitsbeleid
- Klokkenluidersbeleid
- Intellectuele eigendomsbeleid
- Milieubeheer en -bescherming

Het nalevingsbeleid van EXMAR bevestigt het engagement van het bedrijf om de toepasselijke wet- en regelgeving na te leven.
Een specifiek Risicocomité wordt opgericht met als opdracht het continu bewaken van de correcte werking van het Model en het respecteren van de toepasselijke wetgeving.

Het Risicocomité van EXMAR voert deze taken uit voor alle entiteiten binnen de EXMAR Groep.

Het Risicocomité omvat de COO (als de Compliance Officer), de voorzitter van het Auditcomité en een derde persoon die aangeduid wordt door de Raad volgens de aanbeveling van het Auditcomité (die als voorzitter van het Risicocomité zal optreden). EXMAR heeft een "Compliance Risk Universe" opgebouwd, dat alle risicogerelateerde thema's omvat met betrekking tot de vereisten van de wet- en regelgeving en van de activiteiten van het bedrijf. Voor elk thema werd er een "Key Risk Officer" aangesteld.

Het Risicocomité dient minstens eenmaal per jaar een verslag over te maken aan het Auditcomité, in de gevraagde vorm en binnen de gestelde termijn, over de risicobeoordeling die uitgevoerd werd door de Key Risk Officers die de opdracht kregen en geautoriseerd werden om de risico's te beoordelen zoals beschreven in het Compliance Model en over eventuele klachten of vragen die ontvangen werden door het Risicocomité. Minstens eenmaal per jaar dient het Risicocomité verslag uit te brengen aan het Auditcomité over de klachten die ontvangen werden in verband met niet-nalevingen en het gevolg dat hieraan gegeven werd (tenzij de klacht betrekking heeft op een lid van het Auditcomité, in welk geval de klacht gericht dient te worden aan de voorzitter van de Raad). Het Auditcomité brengt minstens eenmaal per jaar verslag uit aan de Raad over de werking van het Risicocomité.

EXMAR is geëngageerd wat betreft de naleving van alle internationaal erkende mensenrechten. We zullen inbreuken op de mensenrechten vermijden en ernaar streven om op een gepaste manier om te gaan met de negatieve effecten op het vlak van mensenrechten waarop we een invloed hebben.

RISICO'S

STRATEGISCHE RISICO'S

	Beschrijving van het risico	Potentiële impact	Beperkende factoren en controle
MARKTRISICO'S	Zowel de gas- en oliemarkt in zijn geheel als de wereldwijde markt van het gastransport zijn cyclisch.	Een algemene dip in de olie- en gasmarkt zou een impact kunnen hebben op de tarieven voor gastransport, wat onze inkomsten en kasstromen zou kunnen beïnvloeden, evenals de waarde van onze vloot.	Een gediversifieerde klantenportefeuille en een goede indekking met een combinatie van contracten op lange en korte termijn. De waarde van onze vloot wordt continu bewaakt en beoordeeld op basis van interne en externe informatie.
	Een lagere vraag naar gastransporteurs, FSRU's en ander drijvend materieel zoals onze LNG-infrastructuur in ontwikkeling.	Een lagere vraag zou een invloed hebben op de transporttarieven en het aantal dagen dat onze vloot niet in gebruik is. Dit zou voelbaar zijn in onze inkomsten en kasstromen en in de waarde van onze vloot en onze financiële positie.	Een aanzienlijk deel van onze vloot is ingedekt door contracten op lange termijn. Geografische diversificatie en een kwaliteitsvolle klantenportefeuille en netwerk door integratie in de markten dankzij jarenlange ervaring. We zijn een flexibele rederij die streeft naar structurele kwaliteit en duurzaamheid voor haar klanten.
POLITIEKE SITUATIE IN HET BUITENLAND	Verslechtering van de economische, wettelijke en politieke situatie in landen, waaronder politieke, burgerlijke en militaire conflicten. Dergelijke evoluties kunnen leiden tot aanvallen op schepen, verstoring van waterwegen, piraterij, terrorisme en andere activiteiten.	Wijzigingen in de economische, wettelijke en politieke situatie kunnen de handelspatronen van LPG en LNG beïnvloeden, evenals onze vloot, onze resultaten en onze financieringsmogelijkheden. Instabiliteit zou kunnen leiden tot een kleinere vraag naar onze diensten. We zouden ook blootgesteld kunnen worden aan hogere, bijkomende of onverwachte kosten om te voldoen aan veranderde wet- en regelgeving en er zouden gevolgen kunnen zijn voor onze verzekeringskosten of -contracten.	Een continue bewaking en beoordeling van de economische, politieke en wettelijke situatie om elke mogelijke impact te voorzien, te beperken of te vermijden. Informatie inwinnen bij autoriteiten en/of brancheorganisaties en bij gespecialiseerde consultants. Onze verzekeringspolis wordt regelmatig geactualiseerd en omvat onder andere bescherming en schadeloosstelling, casco en machines en inkomstenderving volgens de verzekerde waarden, die voldoende geacht worden om de voorziene verliezen te dekken.

	Beschrijving van het risico	Potentiële impact	Beperkende factoren en controle
CONCURRENTIE	Concurrenten die investeren in LPG-schepen, LNGRV's of ander drijvend materieel via samenvoeging, aankoop van tweedehandsuitrusting of nieuwbouw.	Er is heel veel concurrentie bij het verkrijgen van contracten. Een grotere concurrentie kan leiden tot een grotere prijsconcurrentie voor contracten en kan de prijs van schepen en ander drijvend materieel beïnvloeden. Dit kan een wezenlijke impact hebben op onze resultaten en kasstromen en op de waarde van onze vloot.	Definiëren van een strategie met een langetermijnvisie en voortdurend rekening houdend met de bestaande trends in de sector. De ervaring van ons managementteam en onze raad van bestuur. Investeren in een groot aantal factoren, zoals de kwaliteit van onze activiteiten, technische bekwaamheden en reputatie, de kwaliteit en ervaring van onze bemanning en de relaties binnen de sector.

OPERATIONELE RISICO'S

	Beschrijving van het risico	Potentiële impact	Beperkende factoren en controle
RISICO'S VERBONDEN AAN DE EXPLOITATIE VAN SCHEPEN EN ANDER DRIJVEND MATERIEEL	Milieu-ongevallen, werkonderbrekingen veroorzaakt door een mechanisch defect, menselijke fout, oorlog, terrorisme, politieke acties in verschillende landen, stakingen of slechte weersomstandigheden. Schepen die niet voldoen aan bepaalde prestatienormen.	Dit zou onze reputatie als betrouwbare rederij schade toebrengen en leiden tot hogere kosten en een hoger aantal dagen dat het schip niet in gebruik is. De kosten van dringende herstellingen zijn onvoorspelbaarder en kunnen zeer hoog oplopen. Wanneer niet voldaan wordt aan de prestatienormen kan de bevrachter weigeren een deel van de huursom te betalen.	Al onze schepen en uitrusting zijn gedekt door een gepaste verzekering. Onze ervaring in de sector en ons beleid en procedures, bijv. voor onderhoud en opleiding, moeten bepaalde risico's die inherent zijn aan onze activiteiten beperken of vermijden.
HOGERE BEDRIJFSKOSTEN	Bedrijfskosten en onderhoudskosten kunnen sterk variëren.	De bedrijfskosten en droogdokkosten zijn afhankelijk van een groot aantal factoren buiten onze controle waaraan de hele scheepvaartsector onderhevig is. Schepen die zich in het droogdok bevinden, kunnen ook leiden tot een verlies aan inkomsten.	Proactief intern scheepsmanagement en een constante interne en externe controle van onze uitrusting. Ons onderhoudsbeleid wordt dagelijks geactualiseerd en verbeterd om het hoogste kwaliteitsniveau te garanderen.
OUDERDOM VAN DE VLOOT	Naarmate een schip ouder wordt, worden de vereisten strenger, waardoor het schip moeilijker kan concurreren met moderne schepen en het gebruik ervan duurder wordt.	We moeten grote kosten maken om de operationele capaciteit van onze vloot op peil te houden. Deze kosten kunnen sterk variëren en hoger zijn door bepaalde vereisten van klanten, normen en regelgeving betreffende concurrentie, of normen voor bedrijven.	De gemiddelde leeftijd van onze vloot wordt gecontroleerd en onze strategie omvat regelmatige investeringen in nieuwe schepen om onze vloot concurrerend te houden. Ons intern scheepsmanagement- en commercieel team heeft vele jaren ervaring met het beoordelen van operationele en commerciële prestaties. Al onze schepen zijn gecertificeerd als "in klasse" door een classificatiemaatschappij, wat ook een vereiste is voor dekking door de verzekering. Onze schepen worden dagelijks geïnspecteerd, ofwel op zee ofwel in de haven. Op basis van deze inspecties wordt het permanent onderhoudsplan van elk schip gecreëerd, geactualiseerd en geïmplementeerd.
ACTIVA IN AANBOUW	Specifieke risico's zijn van toepassing op onze activa in aanbouw, o.a. de solventie van onze aannemer en de levering van het actief in overeenstemming met alle specificaties en met alle vereiste toelatingen.	Wanneer de scheepswerf onze activa in aanbouw niet bouwt of levert, of in geval van het faillissement van de scheepswerf, heeft dit een aanzienlijke impact op onze financiële positie en onze resultaten. Indien de scheepswerf het contract niet uitvoert en wij niet in staat zijn de terugbetalingsgarantie af te dwingen, kunnen wij het geheel of een gedeelte van onze investering verliezen.	Er worden voorschotten betaald aan de scheepswerven en sommige van deze voorschotten worden gedekt door een terugbetalingsgarantie. De voortgang van de bouw en het voldoen aan alle technische en wettelijke specificaties worden nauwlettend opgevolgd door onze technische teams op de scheepswerven, de solventie van de scheepswerven wordt ook continu beoordeeld door het managementteam en bijkomende zekerheden worden gevraagd wanneer deze nodig geacht worden.

	Beschrijving van het risico	Potentiële impact	Beperkende factoren en controle
GEBRUIK	Schepen of ander drijvend materieel worden niet ingezet gedurende langere periodes of contracten worden niet hernieuwd of worden voortijdig beëindigd.	Indien we er niet in slagen rendabele contracten op lange termijn aan te gaan voor onze bestaande vloot of onze drijvende activa in aanbouw, dan zal dit een aanzienlijke impact hebben op onze resultaten en kasstromen. We zouden afhankelijk zijn van een kortetermijn- of spotmarkt of van contracten gebaseerd op veranderende marktprijzen. Bovendien zou het moeilijker kunnen zijn om financiering te vinden voor dergelijke activa tegen redelijke voorwaarden.	Ons managementteam en ons commercieel team hebben vele jaren ervaring en zijn geïntegreerd in de markt. Onze contractenportefeuille is sterk gediversifieerd. De commerciële strategie bestaat erin om flexibel te blijven in de markt door een goed evenwicht te bewaren tussen contracten op lange en op korte termijn.
REGELGEVING	Een nieuwe regelgeving zou van kracht kunnen worden. Er kunnen ook wijzigingen in de milieuwetgeving doorgevoerd worden door overheden of andere autoriteiten.	Wijzigingen in het regelgevend kader kunnen eveneens een invloed hebben op onze mogelijkheden om contracten te bekomen voor het gebruik van onze schepen of drijvend materieel en de kosten die we moeten maken om te voldoen aan alle vereisten en wetgeving zouden kunnen stijgen.	Continu opvolgen en voorzien van veranderingen in de wetgeving en de van toepassing zijnde vereisten. Onze interne scheepsmanager en ons managementteam hebben vele jaren ervaring en een uitgebreid netwerk binnen de sector om bestaande trends en veranderingen op te volgen.

FINANCIËLE RISICO'S

	Beschrijving van het risico	Potentiële impact	Beperkende factoren en controle
TEGENPARTIJ-RISICO'S	Afhankelijkheid van een beperkt aantal klanten: we ontvangen een belangrijk deel van onze inkomsten van een beperkt aantal klanten.	Vooral in ons LNG-segment zijn we afhankelijk van de bevrachter Excelerate Energy. Behalve één LNG-schip is onze hele LNG-vloot in gebruik door Excelerate Energy. Een verslechtering van de financiële situatie van Excelerate Energy zou leiden tot een aanzienlijk verlies van inkomsten en kasstromen.	Sommige van de verplichtingen van Excelerate Energy in het kader van de langetermijncontracten of garanties of andere zekerheden. Excelerate Energy is reeds meer dan 10 jaar een belangrijke klant voor Exmar, ons managementteam beschikt over de nodige ervaring en knowhow om de activiteiten en de financiële situatie van Excelerate Energy te beoordelen.
	Bevrachters kunnen betalingsachterstand oplopen of failliet gaan.	In geval van verlies van een klant zou dit een impact hebben op onze inkomsten en onze kasstromen. De kosten om een nieuw contract aan te gaan voor het schip kunnen hoog zijn en de marktvoorwaarden kunnen ongunstig zijn.	Ons klantenbestand is sterk gediversifieerd en bestaat uit grote bedrijven die actief zijn op de olie- en gasmarkt. Voor nieuwe klanten vindt er een uitvoerig kredietonderzoek plaats en bijkomende zekerheden of garanties worden geëist wanneer dit nodig geacht wordt. De huursom dient vooraf betaald te worden.
FINANCIERING	EXMAR is onderhevig aan beperkingen op kredietovereenkomsten, zoals financiële convenanten, controlewijzigingen en beperkingen op de mogelijkheid van EXMAR en haar dochterbedrijven om verdere schulden aan te gaan, dividend uit te keren, kapitaalaandelen van dochterondernemingen te verkopen, bepaalde investeringen te doen, schepen te kopen en te verkopen zonder de toestemming van haar kredietverstrekkers.	De bestaande financieringsafspraken voor onze vloot worden gedekt door onze schepen en bevatten beperkingen en andere convenanten die onze activiteiten en financiering zouden kunnen beperken. Elk verzuim kan leiden tot de vervroeging van de vervaldag en de kredietverstrekkers kunnen een beroep doen op de garanties.	Onze kasstromen en onze financiële positie, met inbegrip van de vereisten van de financieringsovereenkomsten, worden continu opgevolgd. Onze financieringsstrategie streeft naar de diversifiëring van financieringsmiddelen en de spreiding van de vervaldagen. Er wordt een dialoog onderhouden met verschillende investeerders en financiële partners om een relatie op lange termijn op te bouwen. Per 31 december 2016 wordt aan alle van toepassing zijnde financiële voorwaarden voldaan die verbonden zijn aan de financieringsovereenkomsten.

	Beschrijving van het risico	Potentiële impact	Beperkende factoren en controle
	Financiering die gezocht moet worden voor activa in aanbouw en bestaande financieringsovereenkomsten dienen op de vervaldag geherfinancierd te worden.	De onmogelijkheid om onze activa in aanbouw en onze bestaande vloot te financieren of te herfinancieren zou een aanzienlijke impact hebben op onze financiële positie. De financieringsmogelijkheden en de financieringskosten kunnen variëren en afhankelijk zijn van de algemene economische omstandigheden.	Financieringen zijn inherent aan onze activiteiten en investeringen. Ons management team heeft talrijke contacten met financiële partners en heeft een aanzienlijke expertise in het bekomen van financieringen voor diverse activiteiten en investeringen.
RENTEVOETEN EN WISSELKOERSEN	Een belangrijk deel van onze financieringsovereenkomsten heeft een variabele rentevoet. Onze transacties vinden plaats in USD, maar bepaalde kosten zijn in EUR en een deel van onze financiële schuld is in NOK.	Een stijging van de rentevoeten op de internationale financiële markten zou een negatieve invloed hebben op onze kasstromen en mogelijk ook op de reële waarde van financiële instrumenten die gebruikt worden om zich in te dekken tegen de blootstelling aan rentevoeten. Een verzwakking van de USD in vergelijking met de EUR zou onze resultaten negatief beïnvloeden. Sommige van onze financiele instrumenten vereisen een waarborg in geld voor de reële waarde van het financiële instrument. Bijkomende contante waarborgen zouden vereist kunnen zijn.	De blootstelling aan rentevoeten en aan wisselkoersen wordt actief beheerd en er zullen verschillende instrumenten gebruikt worden om een gepast deel van de blootstelling te dekken. De schommelingen in de reële waarde van afdekkingsinstrumenten zijn een niet-gerealiseerde, niet-geldelijke post.
WAARDEVERMINDERING	Negatieve variaties in de reële marktwaarde van onze vloot en ander drijvend materieel.	Een sterke daling in de reële waarde van onze vloot zou kunnen leiden tot een te boeken bijzonder waardeverminderingsverlies, wat een belangrijke impact zou hebben op onze financiële positie en resultaat. De verhouding van de reële waarde van onze vloot tot de uitstaande schuld is een financieel convenant in onze financieringsovereenkomsten. Een sterke daling zou tot een niet-naleving van de voorwaarden van dergelijke overeenkomsten kunnen leiden.	De waarde van onze vloot wordt continu opgevolgd door middel van interne en externe informatie, onze activiteiten zijn vaak cyclisch, waardoor er op korte termijn schommelingen ontstaan in de reële waarde van onze vloot als geheel. De boekwaarde van onze vloot wordt ondersteund door kasstroomprognoses op lange termijn. Per 31 december 2016 wordt voldaan aan alle financiële voorwaarden verbonden aan onze financieringsovereenkomsten.

REMUNERATIEVERSLAG

1. ALGEMEEN

Het remuneratieverslag beschrijft het remuneratiebeleid van EXMAR zoals bepaald in de wetgeving van 6 april 2010 met betrekking tot Corporate Governance.

Het beloningsbeleid en de individuele regeling voor de leden van de Raad van Bestuur en leden van het Directiecomité zijn in lijn met voornoemde wetgeving.

EXMAR streeft naar een remuneratie waarmee zij de leden van de Raad van Bestuur en de leden van het Directiecomité kan aantrekken, behouden en motiveren en waarbij de bedrijfsbelangen op de middellange en lange termijn gewaarborgd en bevorderd worden.

Dankzij dit beleid tracht EXMAR te voorkomen dat de leden van de Raad van Bestuur en de leden van het Directiecomité zouden handelen in eigen belang of risico's zouden nemen die niet kaderen in de strategie en het risicoprofiel van de Vennootschap.

2. BESCHRIJVING VAN DE PROCEDURES VOOR HET UITWERKEN VAN EEN REMUNERATIEBELEID EN HET BEPALEN VAN DE REMUNERATIE VOOR INDIVIDUELE BESTUURDERS EN LEDEN VAN HET DIRECTIECOMITÉ

Het Benoemings- en Remuneratiecomité is verantwoordelijk voor het opstellen van een procedure voor het uitwerken van een remuneratiebeleid.
De bedragen voor de remuneratie van de niet-uitvoerende bestuurders werden voor het laatst in 2006 aangepast en goedgekeurd door de aandeelhoudersvergadering. In zijn vergadering van 6 december 2016 heeft het Remuneratiecomité de remuneratie getoetst aan de marktpraktijken en werden er geen wijzigingen aanbevolen.

De aard en het bedrag van de remuneratie die toekomt aan de uitvoerende bestuurders en de leden van het Directiecomité wordt door de Raad van Bestuur beslist op voorstel van het Benoemings- en Remuneratiecomité.

De plannen die voorzien in de toekenning van aandelenopties worden door de Raad van Bestuur vastgesteld, op voorstel van het Benoemings- en Remuneratiecomité.

3. REMUNERATIEBELEID VOOR UITVOERENDE EN NIET-UITVOERENDE BESTUURDERS

De niet-uitvoerende bestuurders ontvangen een jaarlijkse vaste vergoeding, niet prestatiegebonden, die verbonden is aan de bestuurdersfunctie en de functies in de verschillende comités, overeenkomstig het remuneratiebeleid van de Vennootschap. Niet-uitvoerende bestuurders ontvangen geen variabele vergoeding en zijn geen begunstigden van aanvullende pensioenplannen of aandelengerelateerde incentives. Het Benoemings- en Remuneratiecomité toetst periodiek de remuneratie van de niet-uitvoerende bestuurders op marktconformiteit.

3.1 RAAD VAN BESTUUR

De niet-uitvoerende bestuurders ontvangen een vaste jaarlijkse vergoeding van EUR 50.000. De voorzitter ontvangt omwille van zijn rol en verantwoordelijkheid een hogere vaste jaarlijkse vergoeding van EUR 100.000. Er werden aan de niet-uitvoerende en onafhankelijke bestuurders geen variabele vergoedingen, aandelenopties, aanvullende pensioenplannen, leningen of voorschotten toegekend.

3.2. AUDITCOMITÉ

De leden van het Auditcomité ontvangen een vaste jaarlijkse vergoeding van EUR 10.000. De voorzitter ontvangt een vergoeding van EUR 20.000.

3.3 BENOEMINGS- EN REMUNERATIECOMITÉ

De leden van het Benoemings- en Remuneratiecomité ontvangen een vaste jaarlijkse vergoeding van EUR 10.000.

3.4 UITVOERENDE BESTUURDERS

Het mandaat van de uitvoerende bestuurders die tevens lid zijn van het Directiecomité wordt vergoed overeenkomstig het remuneratiebeleid voor het Directiecomité op aanbeveling van het Benoemings- en Remuneratiecomité.

OVERZICHT VAN DE VERGOEDINGEN VAN DE LEDEN VAN DE RAAD VAN BESTUUR VOOR 2016

IN EURO		Vaste remuneratie	Auditcomité remuneratie	Remuneratiecomité remuneratie	Totaal
Baron Philippe Bodson	Voorzitter	100.000	10.000	10.000	120.000
Nicolas Saverys	CEO	-			0
Patrick De Brabandere	COO	-			0
Ludwig Criel	niet-uitvoerend bestuurder	50.000	20.000		70.000
Michel Delbaere	niet-uitvoerend bestuurder	31.284		6.257	37.541
Howard Gutman	niet-uitvoerend bestuurder	50.000			50.000
Jens Ismar	niet-uitvoerend bestuurder	50.000	10.000	10.000	70.000
Baron Philippe Vlerick	niet-uitvoerend bestuurder	50.000	10.000		60.000
Pauline Saverys	niet-uitvoerend bestuurder	50.000			50.000
Barbara Saverys	niet-uitvoerend bestuurder	50.000			50.000
Ariane Saverys	niet-uitvoerend bestuurder	50.000			50.000
Guy Verhofstadt	niet-uitvoerend bestuurder	18.716		3.743	22.459

4. REMUNERATIEBELEID VOOR HET DIRECTIECOMITÉ

De remuneratie van de leden van het Directiecomité, inclusief de CEO, bestaat uit:

4.1 VASTE JAARLIJKSE VERGOEDING

De hoogte van de vaste vergoeding voor leden van het Directiecomité, waaronder de uitvoerende bestuurders, is afhankelijk van de functie van de persoon in kwestie, zijn verantwoordelijkheden en zijn vaardigheden.
De vergoeding wordt bepaald op basis van de vergoedingen van een referentiegroep, bestaande uit een aantal vergelijkbare ondernemingen uit de maritieme sector. Het Benoemings- en Remuneratiecomité kan, indien nodig, een beroep doen op een onafhankelijke externe consultant.

Eenmaal per jaar worden de verschillende vergoedingscomponenten van de leden van het Directiecomité (inclusief de CEO) door het Benoemings- en Remuneratiecomité geëvalueerd en getoetst op hun marktconformiteit.

4.2 VARIABELE VERGOEDING

De kortetermijnvergoeding (jaarbonus) beloont de leden van het Directiecomité voor het behalen van prestatiecriteria en de hoogte ervan wordt uitgedrukt in een percentage van de jaarlijkse vaste vergoeding. De evaluatieperiode is het boekjaar.

De variabele vergoeding is afhankelijk van het resultaat van de Vennootschap en van andere factoren zoals het functioneren van de betrokkene, de toekomstperspectieven, de marktsituatie, exceptionele bijdrage(n) en/of speciale projecten.

De variabele vergoeding is voor 60% afhankelijk van de evolutie van het resultaat, waarbij verschillende wegingen worden gebruikt voor de recurrente en niet-recurrente delen van het resultaat. De overige 40% is afhankelijk van de specifieke beoordeling en het functioneren van elk individu.

De Raad van Bestuur kan hiervan afwijken en beslissen om op basis van andere objectieve criteria een bonus toe te kennen aan een lid van het Directiecomité.

De buitengewone aandeelhoudersvergadering van 17 mei 2011 heeft beslist gebruik te maken van de toelating voorzien in artikel 520ter van het Wetboek van Vennootschappen en aldus uitdrukkelijk af te zien van de regeling betreffende de spreiding in de tijd van de betaling van de variabele vergoeding van de leden van het Directiecomité.
De beslissing omtrent een eventuele toepassing van vermelde regeling werd door hogervermelde Aandeelhoudersvergadering gedelegeerd aan de Raad van Bestuur.

Indien het resultaat op substantiële wijze afwijkt van de basis waarop de variabele remuneratie van de leden van het Directiecomité is berekend, kan de Raad van Bestuur beslissen om het variabele gedeelte van de remuneratie te herzien en desgevallend terug te vorderen.

4.3 LANGETERMIJNINCENTIVE (LTI)

Door middel van de langetermijnvergoeding stuurt EXMAR aan op duurzame economische waardecreatie. Hierdoor worden de belangen van de leden van het Directiecomité beter afgestemd op die van de aandeelhouders en kunnen zij aan de Vennootschap verbonden blijven.
De langetermijnvergoeding bestaat uit een aandelenoptieplan op bestaande EXMAR-aandelen.
De opties kunnen pas uitgeoefend worden na een periode van 3 jaar en zijn verworven vanaf aanvaarding.
Wanneer een lid van het Directiecomité ontslag neemt, of bij ontslag om dringende redenen door EXMAR, vervalt het recht op het uitoefenen van de opties.
Het aantal aangeboden aandelenopties wordt elk jaar door de Raad van Bestuur goedgekeurd op aanbeveling van het Benoemings- en Remuneratiecomité. De toekenning van aandelenopties is niet gebonden aan vooraf vastgelegde en objectief meetbare prestatiecriteria.

4.4 VERZEKERINGSPAKKET

De leden van het Directiecomité met een zelfstandigen- of werknemersstatuut hebben een groepsverzekering (type individuele pensioentoezegging voor zelfstandigen) en zijn aangesloten bij een verzekering gewaarborgd inkomen, ongevallenverzekering, hospitalisatieverzekering en reisbijstandsverzekering.

4.5 OVERIGE VERGOEDINGSCOMPONENTEN

De leden van het Directiecomité beschikken over een bedrijfsvoertuig, gsm en ontvangen maaltijdcheques.

OVERZICHT VAN DE REMUNERATIE VAN DE VOORZITTER EN DE ANDERE LEDEN VAN HET DIRECTIECOMITÉ (CEO)

	CEO: Nicolas Saverys		Leden: 6	
	2016	2015	2016	2015
Basisvergoeding	€ 823.205	€ 823.205	€ 2.377.613	€ 2.296.547
Variabele vergoeding	€ 0	€ 350.000	€ 0	€ 1.150.000
Aandelenopties (belastbare basis)	€ 0	€ 60.606	€ 0	€ 191.919
Verzekeringspakket*	€ 212.475	€ 212.475	€ 325.505	€ 320.247
Overige voordelen**	p.m.	p.m.	€ 60.000	€ 60.000
TOTAAL	€ 1.035.680	€ 1.446.286	€ 2.763.118	€ 4.018.713

** individuele pensioentoezegging, verzekering gewaarborgd inkomen, ongevallenverzekering, hospitalisatieverzekering, reisbijstandsverzekering*
*** huisvesting, wagen, gsm en maaltijdcheques*

Aan de leden van het Directiecomité werden in 2016 geen leningen of voorschotten toegekend. Per 31 december 2016 bedroeg de openstaande schuldvordering tov Mr. Nicolas Saverys EUR 258.523 als gevolg van doorgerekende privé-uitgaven.

De verhouding tussen het vaste en het variabele gedeelte van de vergoeding van de leden van het Directiecomité in 2016 was als volgt:

VOORZITTER VAN HET DIRECTIECOMITÉ (CEO)	
Basisvergoeding	100%
Variabele vergoeding	0%

OVERIGE LEDEN VAN HET DIRECTIECOMITÉ	
Basisvergoeding	100%
Variabele vergoeding	0%

5. AANDELEN, AANDELENOPTIES EN OVERIGE RECHTEN IN VERBAND MET AANDELEN

5.1 AANDELENOPTIES

De leden van het Directiecomité behoren tot de begunstigden van het aandelenoptieplan, goedgekeurd door de Raad van Bestuur.
Op basis van de aanbevelingen van het Benoemings- en Remuneratiecomité besliste de Raad van Bestuur over 2016 geen aandelenopties toe te kennen.

	Uitstaand per 31.12.2015	Verlopen in 2016	Uitgeoefend in 2016	Toegekend in 2016	Uitstaand per 31.12.2016
Nicolas Saverys	425.430		20.249	-	405.181
Patrick De Brabandere	198.807			-	198.807
Miguel de Potter	93.488			-	93.488
Pierre Dincq	119.829			-	119.829
David Lim	146.158			-	146.158
Marc Nuytemans	148.928			-	148.928
Bart Lavent	92.975			-	92.975
	1.225.615	-	20.249	-	1.205.366

5.2 AANDELEN

Er worden geen aandelen van EXMAR toegekend aan de leden van het Directiecomité.

6. BEËINDIGINGSREGELINGEN

Zes leden van het Directiecomité (inclusief de CEO) hebben het statuut van zelfstandige. Behoudens Lara Consult BVBA, vertegenwoordigd door Mr. Bart Lavent, en Chirmont NV, vertegenwoordigd door Mr. Miguel de Potter, hebben zij in geval van beëindiging van hun benoeming geen recht op enige vorm van vertrekvergoeding. In het geval van beëindiging zou Lara Consult BVBA recht hebben op een vergoeding die overeenstemt met zeven maanden loon en Chirmont NV op een vergoeding die overeenstemt met drie maanden loon.
Mr. David Lim is tewerkgesteld onder een arbeidsovereenkomst naar Amerikaans recht en heeft geen contractuele opzegtermijn.

7. WIJZIGINGEN IN HET REMUNERATIE-BELEID

Er vonden in 2016 geen belangrijke wijzigingen plaats in het remuneratiebeleid.

8. REMUNERATIEBELEID 2017-2018

Er worden geen belangrijke wijzigingen voorzien in het remuneratiebeleid van de komende twee jaar.

JAARVERSLAG

Geachte aandeelhouders,

Het verslag van de Raad van Bestuur werd opgesteld conform de bepalingen van artikelen 96 en 119 van het Wetboek van Vennootschappen. Het wordt goedgekeurd door de Raad van Bestuur op 30 maart 2017 en het verwijst naar de jaarrekening voor het boekjaar eindigend op 31 december 2016.

EXMAR NV is verplicht haar jaarrekening te publiceren volgens de bepalingen van het Koninklijk Besluit van 14 november 2007 betreffende de verplichtingen van emittenten van financiële instrumenten die zijn toegelaten tot verhandeling op de Belgische gereglementeerde markt.

De elementen die volgens de hogervermelde reglementen en het Wetboek van Vennootschappen van toepassing zijn op de vennootschap, worden behandeld in deze jaarrekening en in de Corporate Governance Verklaring in het jaarverslag.

Dit jaarverslag dient samen met EXMAR's verslag over 2016 gelezen te worden.

1. ENKELVOUDIGE JAARREKENING, OPGESTELD VOLGENS BELGIAN GAAP

GEPLAATST KAPITAAL

Het geplaatst kapitaal van de vennootschap bedraagt USD 88.811.667 en wordt vertegenwoordigd door 59.500.000 aandelen zonder vermelding van nominale waarde. Alle aandelen zijn volgestort. Het kapitaal is niet gewijzigd tijdens het vorige boekjaar.

In afwijking van de bepalingen die zijn vastgelegd in artikel 125 van het Wetboek van Vennootschappen worden het kapitaal en de boekhouding uitgedrukt in US dollar. Deze afwijking werd toegestaan door het ministerie van Economische Zaken en werd schriftelijk bevestigd op 2 juli 2003. De Raad van Bestuur is van mening dat de redenen waarom de afwijking werd gevraagd nog steeds van toepassing zijn op de jaarrekening over deze periode.

In het afgelopen boekjaar hebben zich geen kapitaalwijzigingen voorgedaan die moeten worden gerapporteerd volgens artikel 608 van het Wetboek van Vennootschappen.

TOELICHTING BIJ DE JAARREKENING

Het enkelvoudige resultaat voor het boekjaar bedraagt USD – 3,6 miljoen (USD 57,3 miljoen in 2015).

De bedrijfskosten daalden in vergelijking met 2015 met USD 15,7 miljoen, voornamelijk als gevolg van het geannuleerde DC LNG project, dat in de resultatenrekening opgenomen werd in 2015 (USD 12,9 miljoen).

De financiële opbrengsten daalden met USD 101,4 miljoen in vergelijking met 2015, wat voornamelijk te wijten is aan lagere inkomsten uit dividenden van dochtermaatschappijen, joint ventures en geassocieerde ondernemingen.

De financiële kosten verminderden met USD 26 miljoen tegenover 2015; de financiële kosten omvatten onder andere een waardevermindering op andere uitstaande vorderingen (USD 24,5 miljoen).

Op het einde van 2016 bedroegen de totale activa USD 891,3 miljoen (USD 905,1 miljoen op het einde van 2015), waarvan USD 680,2 miljoen financiële vaste activa (USD 666,7 miljoen in 2015).

Het eigen vermogen bedroeg USD 538,0 miljoen op het einde van 2016 (USD 548,2 miljoen in 2015). Deze daling is het gevolg van het verlies van het boekjaar van USD -3,6 miljoen en het uitbetaalde interimdividend gedurende 2016 voor een totaal bedrag van USD 6,6 miljoen.

De schulden en voorzieningen op het einde van 2016 bedroegen USD 353,3 miljoen (USD 356,9 miljoen op het einde van 2015), waarvan USD 2,7 miljoen voorzieningen voor risico's en kosten, USD 270,2 miljoen langetermijnschulden en USD 80,4 miljoen kortetermijnschulden (respectievelijk USD 2,7 miljoen, USD 285,2 miljoen en USD 69 miljoen op het einde van 2015).
De enkelvoudige jaarrekening voor 2016 toont een verlies van USD -3,6 miljoen. Samen met de uit de vorige boekjaren overgedragen resultaten is een bedrag van USD 145,0 miljoen beschikbaar voor bestemming.

BESTEMMING VAN HET RESULTAAT

De Raad zal aan de algemene aandeelhoudersvergadering voorstellen om het resultaat van het boekjaar als volgt te bestemmen:

* Overgedragen winst: USD 148.627.428,83
* Verlies van het boekjaar: USD – 3.580.693,64
* Overboeking uit de onbeschikbare reserve: USD 8.327.225,62
* Vergoeding van kapitaal (interimdividend): USD -6.623.540
* Overdracht naar volgend boekjaar: USD 146.750.420,81

In september 2016 werd er EUR 0,10 per aandeel uitbetaald als interimdividend.

Na deze bestemming zal het eigen vermogen van USD 537.993.990,96 als volgt samengesteld zijn:

- Kapitaal: USD 88.811.667,00
- Uitgiftepremie: USD 209.901.923,77
- Reserves: USD 92.529.979,38
- Ingehouden winst: USD 146.750.420,81

2. DE GECONSOLIDEERDE JAARREKENING, OPGESTELD VOLGENS INTERNATIONAL FINANCIAL REPORTING STANDARDS (IFRS)

De onderstaande bespreking van de geconsolideerde jaarrekening is gebaseerd op de volgens de vermogensmutatiemethode opgestelde geconsolideerde jaarrekening. Wij verwijzen ook naar het verslag van de directie over de resultaten en activiteiten van onze segmenten in het verslag van EXMAR over 2016.

De EXMAR Groep heeft in 2016 een geconsolideerd resultaat gerealiseerd van USD 35,8 miljoen (USD 11,2 miljoen in 2015).

De omzet daalde in vergelijking met 2015 (USD 16,2 miljoen).
Deze daling houdt voornamelijk verband met de WARIBOKO transactie (offshore segment). Einde mei 2016 verkocht EXMAR een deel van haar aandeel (60%) in de WARIBOKO aan haar Nigeriaanse partner Springview. Daardoor had EXMAR niet langer de controle over de WARIBOKO-bedrijven Springmarine Nigeria, Electra Offshore en Exview Hong Kong. De activa en passiva van deze voormalige dochtermaatschappijen werden gedeconsolideerd. De resterende investeringen werden opnieuw tegen reële waarde gewaardeerd en geconsolideerd volgens de vermogensmutatiemethode.
Een andere verklaring betreft de engineering services van EXMAR Offshore dewelke een verminderde activiteit ondervonden gedurende het boekjaar.

De meerwaarde op de realisatie van activa houdt voornamelijk verband met de WARIBOKO-transactie. Als gevolg van deze transactie werd een winst van USD 0,9 miljoen geregistreerd in de resultatenrekening (zie ook de toelichting onder omzet).

De overige bedrijfsinkomsten stegen in vergelijking met 2015 met USD 22,9 miljoen. Deze verhoging houdt deels verband met de transactie betreffende de de pressurized vloot.
Einde juni 2016 bereikte EXMAR een akkoord voor de aankoop van 50% van de LPG-vloot met druktanks die eigendom was van Wah Kwong. Als resultaat van deze transactie steeg het aandeel van EXMAR in de vloot met druktanks van 50% naar 100% en de bedrijven die bij deze transactie betrokken waren, werden integraal geconsolideerd in de geconsolideerde rekeningen per 31 december 2016 in plaats van als joint ventures opgenomen te worden volgens de vermogensmutatie methode. De verkrijging van de resterende 50% van de pressurized vloot resulteerde in een badwill van USD 14,3 miljoen, die opgenomen werd onder de overige bedrijfsopbrengsten. Ook de beeïndigingsvergoeding van USD 9,0 miljoen betaald door Pacific Exploration and Production ("PEP") als gevolg van de verbreking van de tollingovereenkomst voor de Caribbean FLNG heeft bijgedragen tot de verhoging van de overige bedrijfsinkomsten.

De bedrijfskosten daalden in vergelijking met 2015 met USD 14,5 miljoen, voornamelijk als gevolg van het geannuleerde DC LNG-project, dat in de resultatenrekening opgenomen werd in 2015 (USD 12,9 miljoen).

Het aandeel in het resultaat van geassocieerde ondernemingen en joint ventures bedraagt USD 34,6 miljoen (USD 35,2 miljoen in 2015, waaronder een non-cash bijzondere waardevermindering op de vloot met druktanks ten bedrage van USD 14,0 miljoen).

De schepen vertegenwoordigen een bedrag van USD 115,5 miljoen en hebben betrekking op de LPG-vloot met druktanks (zie ook de bovenstaande uitleg m.b.t. overige bedrijfsopbrengsten).

De activa in aanbouw bedragen USD 162,8 miljoen en betreffen de betalingen voor de Caribbean FLNG en de FSRU.

De investeringen in geassocieerde ondernemingen en joint ventures bestaan uit ons aandeel in de verschillende joint ventures en geassocieerde ondernemingen en joint ventures. De stijging in vergelijking met 2015 is voornamelijk te verklaren door de WARIBOKO-transactie (zie ook de bovenstaande uitleg m.b.t. de meerwaarde op de realisatie van activa).

De leningen aan geassocieerde ondernemingen en joint ventures omvatten de aandeelhoudersleningen aan onze geassocieerde ondernemingen en joint ventures in de segmenten LPG, LNG en offshore. De daling in vergelijking met 2015 is grotendeels het gevolg van de transactie betreffende de vloot met druktanks (zie ook de bovenstaande uitleg m.b.t. de overige bedrijfsopbrengsten). Verder is de daling ook het gevolg van gedane terugbetalingen door onze geassocieerde ondernemingen en joint ventures met betrekking tot deze aandeelhoudersleningen.

De nettokaspositie (geldmiddelen en kasequivalenten verminderd met rekening-courantschuld bij financiële instellingen) op 31 december 2016 bedroeg 121,1 miljoen (USD 130 miljoen in 2015). De aan restricties onderhevige geldmiddelen hebben betrekking op overeenkomsten m.b.t. kredietfaciliteiten en financiële instrumenten en bedroegen in totaal USD 34,9 miljoen per 31 december 2016 (USD 42,3 miljoen in 2015).

Het eigen vermogen per 31 december 2016 bedroeg USD 432,7miljoen (2015: USD 404,8 miljoen). Deze stijging in 2016 wordt voornamelijk veroorzaakt door het netto effect van de winst voor 2016 en de in 2016 betaalde dividenden.

De financiële schuld bedroeg per 31 december 2016 USD 469,7 miljoen, een stijging met USD 57,2 miljoen tegenover 2015. De financiële schuld steeg voornamelijk naar aanleiding van de transactie betreffende de vloot met druktanks (zie ook de bovenstaande uitleg m.b.t. overige bedrijfsopbrengsten), gecompenseerd door terugbetalingen op de bestaande faciliteiten. Aangezien de NOK-obligatielening vervalt in juli 2017, werd deze obligatielening in de balans weergegeven als een kortetermijnlening (USD 115,5 miljoen).

De netto negatieve marktwaarde van financiële instrumenten bedroeg USD 36,2 miljoen op 31 december 2016 en werd eveneens weergegeven op korte termijn aangezien de financiële instrumenten verbonden zijn aan de cross-currency renteswaps die aangegaan zijn in de context van de NOK-obligatielening.

3. RISICO FACTOREN

De risico's en onzekerheden worden beschreven in de Corporate Governance Verklaring.

4. INFORMATIE

ONDERZOEK EN ONTWIKKELING

De in deze categorie uitgevoerde of geplande activiteiten staan beschreven in het eerste gedeelte wat samen gelezen moet worden.

TEWERKGESTELD PERSONEEL

Per 31 december 2016 stelde EXMAR wereldwijd 1.862 personen te werk, onder wie 1.628 zeevarenden (2015: 1.901, onder wie 1.557 zeevarenden).

INKOOP VAN EIGEN AANDELEN

Op 20 mei 2014 machtigde de buitengewone Algemene Vergadering de Raad van Bestuur om eigen aandelen in te kopen, en werd de machtiging van de Raad van Bestuur vernieuwd om in het geval van een overnamebod op de aandelen van EXMAR NV over te gaan tot een kapitaalverhoging volgens de bepalingen en binnen de beperkingen van artikel 607 van het Wetboek van Vennootschappen. De Raad van Bestuur is gemachtigd om deze maatregelen te nemen indien de Autoriteit voor Financiële Diensten en Markten (FSMA) de vennootschap binnen de drie jaar na de datum van de bovenvermelde buitengewone Algemene Vergadering in kennis stelt van een overnamebod.
Per 31 december 2016 had EXMAR 2.677.433 eigen aandelen, wat overeenkomt met 4,49% van het totale aantal uitgegeven aandelen.

Er werden geen eigen aandelen verworven in 2016.

AANDELENOPTIEPLAN

De Raad van Bestuur heeft tot op heden tienmaal beslist een aantal werknemers van de EXMAR Groep opties op bestaande aandelen aan te bieden.

Op basis van de aanbevelingen van het benoemings- en remuneratiecomité besliste de Raad van Bestuur over 2016 geen aandelenopties toe te kennen.

DATUM AANBOD	AANTAL UITSTAANDE OPTIES	UITOEFENPERIODE	UITOEFENPRIJS IN EURO
15.12.2004	65.378	Tussen 01.04.08 en 15.10.2017 (*)	6,12 (°)
09.12.2005	312.705	Tussen 01.01.09 en 15.10.18 (*)	10,73 (°)
15.12.2006	396.855	Tussen 01.01.10 en 15.10.19 (*)	15,96 (°)
04.12.2007	224.529	Tussen 01.01.11 en 15.10.20 (*)	14,64 (°)
29.12.2009	188.272	Tussen 01.01.2013 and 28.12.2017	4,85 (°)
09.12.2010	225.345	Tussen 01.01.2014 en 28.12.2018	4,71 (°)
03.12.2013	515.100	Tussen 01.01.17 en 02.12.2021	10,54
02.12.2014	422.850	Tussen 01.01.18 en 02.12.2022	10,54
04.12.2015	415.250	Tussen 01.01.19 en 03.12.2023	9,62

(*) De Raad van Bestuur van 23 maart 2009 besliste de oorspronkelijke uitoefenperiode voor de eerste vier optieplannen met 5 jaar te verlengen, dit in toepassing van de beslissing van de Belgische regering om de wet van 26 maart 1999 en meer bepaald de optieplannen te hernieuwen.
(°) Als gevolg van de kapitaalverhoging van november 2009, de dilutiebescherming en het extra dividend van mei 2012 werden het aantal en de uitoefenprijs van de aandelenopties gewijzigd.
Plan 5 werd uit de tabel weggelaten aangezien het plan eindigde eind 2016. 77.811 opties werden hiervan uitgeoefend gedurende het jaar 2016.

VERANTWOORDING VAN DE WAARDERINGSGRONDSLAGEN

De waarderingsgrondslagen toegepast bij het afsluiten van de jaarrekening verschillen niet van de waarderingsgrondslagen die in het voorgaande boekjaar werden toegepast.
De samenvatting van de waarderingsgrondslagen wordt aan de jaarrekening gehecht.

GEBEURTENISSEN NA BALANSDATUM

De belangrijkste gebeurtenissen na de afsluiting van het boekjaar 2016 worden beschreven in toelichting 36 bij de geconsolideerde jaarrekening.

BIJKANTOREN

Naast haar hoofdkantoor in Antwerpen (België) heeft EXMAR kantoren in Hongkong, Houston, Londen, Limassol, Luxemburg, Mumbai, Parijs, Singapore, Nederland, Lagos en Livorno.

EXMAR heeft bijkantoren in Shanghai, Angola en Tripoli.

VERDERE ACTIVITEITEN VAN DE COMMISSARIS

De commissaris heeft tijdens het voorbije boekjaar geen uitzonderlijke activiteiten of speciale opdrachten verricht, behalve de uitbetaling van het interimdividend en de rapportering bij de verplichte verkoop van effecten krachtens de wet van 14 december 2005 en de uitgevoerde werkzaamheden met betrekking tot werkkapitaal staten.

GEBRUIK VAN FINANCIËLE INSTRUMENTEN

De langetermijnvisie die eigen is aan de activiteit van EXMAR gaat gepaard met langlopende financieringen, en dus ook met een blootstelling aan variabele rentevoeten. EXMAR beheert deze blootstelling op een actieve manier en indien nodig door middel van diverse instrumenten ter indekking van stijgende rentevoeten, dit voor een beduidend gedeelte van de schuldportefeuille.

In 2014 heeft EXMAR met succes een bevoorrechte, niet-gegarandeerde obligatielening van NOK 700 miljoen uitgegeven en in 2015 voor nog eens NOK 300 miljoen. De blootstelling aan variabele rentevoeten (3m NIBOR) en aan NOK/USD (NOK 1.000 miljoen) wordt door middel van een cross-currency renteswap beheerd.

EXMAR werkt in USD maar heeft jaarlijks bepaalde kosten in euro te voldoen. De blootstelling aan EUR/USD wordt indien nodig beheerd door middel van dekkingsinstrumenten. Op datum van dit verslag heeft EXMAR geen indekking van de blootstelling aan EUR/USD.

TOEPASSING VAN ARTIKEL 523 VAN HET WETBOEK VAN VENNOOTSCHAPPEN

Er waren tijdens de vergadering van de Raad van Bestuur en op het niveau van het directiecomité geen belangenconflicten.

VERWACHTINGEN VOOR 2017

LPG

Ondanks de slechtere marktvoorwaarden blijft EXMAR LPG genieten van een aanzienlijke contractenportefeuille en kwaliteitsvolle activiteiten.

De VLGC-inkomsten daalden gevoelig in 2016 in vergelijking met het jaar ervoor. De verwachtingen voor 2017 blijven moeilijk door de pessimistische vooruitzichten van de productmarkt en de verwachte levering van 23 nieuwe VLGC's in 2017. EXMAR heeft slechts één VLGC in gebruik: de ***BW TOKYO***. Dit schip is in gebruik sinds het opnieuw geleverd werd op basis van verlengingen voor korte periodes.

In het Midsize-segment hebben er belangrijke veranderingen plaatsgevonden in 2016. Een moeilijke prijsstelling van de producten en een verhoogd aanbod van schepen (18% gegroeid in 2016) hebben geleid tot een sterke daling in de inkomsten vanaf de eerste helft van 2016. Nog 14 MGC's zullen op de markt gebracht worden in 2017.
De indekking van de Midsize vloot is 70% voor 2017 en 45% voor 2018. De zwakkere spotmarkt zal echter een negatieve invloed hebben op de bijdrage van de MGC-vloot in 2017.

De indekking van de vloot met druktanks is 90% voor 2017 en 15% voor 2018.

LNG & LNG INFRASTRUCTUUR

De bestaande LNG-vloot en LNG-hervergassingsvloot heeft in 2016 gepresteerd in overeenstemming met haar tijdbevrachtingscontracten en hetzelfde wordt verwacht voor 2017, met uitzondering van de ***EXCEL***, die ingezet wordt op basis van een contract van korte duur voor maximaal één jaar aan de huidige lage markttarieven voor stoomschepen.

De inbedrijfstelling van de ***CARIBBEAN FLNG (CFLNG)*** werd met succes voltooid en de definitieve oplevering vond plaats op 31 januari 2017. Er is een akkoord bereikt over bijkomende ondersteuning van Wison Shipyard tijdens de periode dat het schip op de werf ligt totdat het naar de plaats van gebruik gebracht wordt. De levering zal plaatsvinden vóór eind april 2017, wanneer de laatste schijf (USD 200,5 miljoen) aan de werf betaald dient te worden. Gedurende 2016 werd de vorige financieringsovereenkomst met ICBC stop gezet. Onmiddellijk na deze stopzetting is EXMAR onderhandelingen gestart met de Bank van China (BoC). In november 2016 werd er een intentieverklaring ondertekend met de BoC en de voorwaarden werden goedgekeurd door de krediet comités van de BoC in december
2016 en januari 2017. Nadien heeft EXMAR de documentatie gefinaliseerd dewelke beide partijen in staat stelt om de kredietovereenkomst te tekenen. De finale ondertekening van de kredietovereenkomst met de BoC is onderhevig aan de goedkeuring van de kredietverzekeraar, Sinosure. EXMAR verwacht dat deze goedkeuring beschikbaar zal zijn midden april 2017. Er zijn gesprekken aan de gang met verschillende partijen over het toekomstige gebruik van het schip; er worden echter geen inkomsten verwacht vóór begin 2018.

De bouw van het ***FSRU-platform*** gaat volop door na enige vertraging in 2015. Het platform werd gelanceerd in januari 2017 en de oplevering wordt voorzien voor midden 2017, wanneer de laatste schijf (USD 83,6 miljoen) betaald dient te worden. Drie commerciële leads worden actief opgevolgd; hiervoor wordt verwacht dat de mobilisatie en inbedrijfstelling ter plaatse zullen plaatsvinden na de oplevering op de werf. Tegelijk met de onderhandelingen over het inzetten van het schip wordt er financiering gezocht. Er werd al interesse getoond door verschillende financiers.De gesprekken van EXMAR en VOPAK over de mogelijke verkrijging door VOPAK van het aandeel van EXMAR in haar drijvende LNG-opslag en -hervergassingsactiviteiten (FRSU's) gingen van start in september 2016 en leidden tot een akkoord met betrekking tot de verkrijging van EXMAR's FSRU-activiteiten door VOPAK en samenwerking tussen EXMAR en VOPAK in toekomstige projecten.
Dit akkoord is afhankelijk van de vervulling van bepaalde voorwaarden en toestemmingen van verschillende belanghebbenden. EXMAR en VOPAK werken aan de uitvoering van deze transactie. Het is niet duidelijk wanneer deze afgesloten zal worden.

OFFSHORE

Sinds de piek in de prijs van ruwe olie in de zomer van 2014 is de olieprijs naar zijn laagste peil gezakt in februari 2016. Het gevolg van deze spectaculaire daling van de olieprijs is dat de diepzeeactiviteiten praktisch tot stilstand gekomen zijn in 2016. Het was pas in de tweede helft van 2016 dat oliemaatschappijen begonnen met het sluiten van contracten met aannemers en leveranciers om te beginnen met de eerste werken voor nieuwe projecten.
Het tijdbevrachtingscontract van ***WARIBOKO*** aan TOTAL Nigeria werd verlengd tot eind 2017. Het accommodatieplatform ***NUNCE*** blijft minstens tot eind 2019 in gebruik door SONANGOL. De ***KISSAMA*** werd eind 2016 teruggebracht na een langdurig contract in Angola en wordt verwacht te worden verkocht in april 2017.

DIENSTEN

In 2016 breidde EXMAR SHIPMANAGEMENT het aantal schepen en drijvende mariene infrastructuur in haar beheer verder uit tot 46. De resultaten blijven een positieve trend vertonen en de verwachtingen voor 2017 blijven eveneens positief.

Het jaar 2016 begon zeer goed voor TRAVEL PLUS, maar de tragische gebeurtenissen van 22 maart 2016 hebben een grote invloed gehad op het luchtverkeer. Dankzij een sterk herstel tijdens de laatste vier maanden kon TRAVEL PLUS een hogere omzet en nettoresultaat bereiken in 2016 en betere vooruitzichten voor 2017.
BELGIBO realiseerde een sterke omzetgroei in 2016 voor de activiteiten Industrie, Terminalverzekeringen en Werknemersvoordelen. De bijdrage van Luchtvaart en Maritieme Diensten daarentegen stelde teleur. De verwachtingen voor 2017 blijven positief.

In juli 2014 werd een bevoorrechte, niet-gegarandeerde obligatielening van NOK 700 miljoen uitgegeven (geswapt naar USD 114,0 miljoen). In 2015 werd een tweede tranche, voor een bedrag van NOK 300 miljoen, uitgegeven en aan de oorspronkelijke obligatielening van NOK 700 miljoen toegevoegd (geswapt naar USD 38,0 miljoen). Het totale nominale bedrag van NOK 1.000,0 miljoen (USD 152,0 miljoen) vervalt in juli 2017. EXMAR is actief op zoek naar verschillende alternatieven voor de herfinanciering van deze lening.

De volledige informatie die overeenkomstig artikel 96, tweede lid, van het Wetboek van Vennootschappen in onderhavig jaarverslag dient te worden opgenomen en meer bepaald de verklaring inzake deugdelijk bestuur en de bepalingen van artikel 34 van het koninklijk besluit van 14 november 2007 is weergegeven onder het hoofdstuk "Corporate Governance Verklaring" onder het hoofdstuk "Risicofactoren" en door referentie daarnaar opgenomen in onderhavig jaarverslag.

5. GOEDKEURING VAN DE JAARREKENING EN KWIJTING

Wij verzoeken de Algemene Vergadering van aandeelhouders dit verslag voor het jaar eindigend op 31 december 2016 in zijn geheel goed te keuren en het resultaat te bestemmen zoals bepaald in dit verslag. Wij verzoeken de vergadering ook om kwijting te verlenen aan de bestuurders en de commissaris voor de uitoefening van hun mandaat tijdens bovenvermeld boekjaar.

6. BENOEMINGEN

Het mandaat van de heer Howard Gutman, de heer Ludwig Criel en de heer Baron Philippe Vlerick loopt af op de Algemene Vergadering.

Het mandaat van de commissaris van EXMAR, KPMG Bedrijfsrevisoren CVBA (vertegenwoordigd door de heer Serge Cosijns), zal aflopen op de volgende jaarlijkse aandeelhoudersvergadering. EXMAR heeft een openbare aanbestedingsprocedure uitgeschreven voor de wettelijke controle over de boekjaren 2017 tot 2019.

De commissaris zal aangesteld worden door de aandeelhouders op de Algemene Vergadering op voorstel van de Raad van Bestuur.

De Raad van Bestuur
30 maart 2017

GECONSOLIDEERDE JAARREKENING

GECONSOLIDEERDE BALANS (in duizenden USD)

	Toelichting	31/12/2016	31/12/2015
ACTIVA			
VASTE ACTIVA		**776.539**	**684.687**
Schepen		278.299	168.991
Schepen	11	115.471	17.194
Schepen in aanbouw	11	162.828	151.797
Andere materiële vaste activa	12	3.079	4.104
Immateriële activa	13	3.651	2.368
Investeringen in geassocieerde ondernemingen en joint ventures	14	147.598	132.816
Leningen aan geassocieerde ondernemingen en joint ventures	16	343.912	376.408
VLOTTENDE ACTIVA		**223.425**	**241.425**
Voor verkoop beschikbare beleggingen	17	3.608	3.487
Handels- en overige vorderingen	18	62.723	64.669
Actuele belastingvorderingen		1.107	968
Geblokkeerde kasequivalenten (*)	20	34.891	42.332
Kas en kasequivalenten (*)	20	121.096	129.969
TOTALE ACTIVA		999.964	926.112
EIGEN VERMOGEN EN VERPLICHTINGEN			
EIGEN VERMOGEN		**432.684**	**404.804**
Kapitaal en reserves		432.469	404.614
Kapitaal	21	88.812	88.812
Uitgiftepremies	21	209.902	209.902
Reserves	21	97.969	94.689
Resultaat van het boekjaar	21	35.786	11.211
Minderheidsbelang		215	190
VERPLICHTINGEN OP LANGE TERMIJN		**337.269**	**445.621**
Rentedragende leningen	23	329.590	397.425
Personeelsbeloningen	25	4.267	4.445
Voorzieningen	26	2.434	2.522
Afgeleide financiële instrumenten	28	0	41.229
Uitgestelde belastingsverplichtingen	19	978	0
VERPLICHTINGEN OP KORTE TERMIJN		**230.011**	**75.687**
Rentedragende leningen	23	140.147	15.161
Handels- en overige schulden	27	51.244	55.815
Te betalen winstbelastingen		2.438	4.711
Afgeleide financiële instrumenten	28	36.182	0
TOTAAL EIGEN VERMOGEN EN VERPLICHTINGEN		999.964	926.112

De toelichting maakt integraal deel uit van de geconsolideerde jaarrekening.

(*) De presentatie van kas en kasequivalenten met betrekking tot 2015 werd gewijzigd. Het bedrag van USD 172,3 miljoen werd opgesplitst in geblokkeerde kasequivalenten en kas en kasequivalenten.

GECONSOLIDEERD OVERZICHT VAN GEREALISEERDE RESULTATEN EN GECONSOLIDEERD OVERZICHT VAN NIET-GEREALISEERDE RESULTATEN (in duizenden USD)

	Toelichting	01/01/2016 - 31/12/2016	01/01/2015 - 31/12/2015
GECONSOLIDEERD OVERZICHT VAN GEREALISEERDE RESULTATEN			
Opbrengsten	4	96.026	112.220
Winst gerealiseerd bij verkoop van vaste activa	4	1.026	110
Overige bedrijfsopbrengsten	4	26.106	3.261
BEDRIJFSOPBRENGSTEN		123.158	115.591
Diensten en diverse goederen		-66.490	-80.986
Personeelskosten	6	-47.004	-51.468
Afschrijvingen en waardeverminderingen	11/12/13	-6.784	-5.174
Voorzieningen	26	88	-134
Verlies gerealiseerd bij verkoop van vaste activa		0	-47
Overige bedrijfskosten	5	-1.979	-6.753
RESULTAAT UIT BEDRIJFSACTIVITEITEN		989	-28.971
Intrestopbrengsten	7	24.861	23.037
Intrestkosten	7	-15.907	-12.952
Andere financiële opbrengsten	7	1.478	7.346
Andere financiële kosten	7	-10.741	-8.523
NETTOFINANCIERINGSKOSTEN/ OPBRENGSTEN		-309	8.908
RESULTAAT VOOR BELASTINGEN EN VOOR AANDEEL IN HET RESULTAAT IN GEASSOCIEERDE ONDERNEMINGEN EN JOINT VENTURES		680	-20.063
Aandeel in het resultaat in geassocieerde ondernemingen en joint ventures. na belastingen	14	34.572	35.180
RESULTAAT VOOR BELASTING		35.252	15.117
Belastingen op het resultaat	8	566	-3.872
RESULTAAT VAN HET BOEKJAAR		35.818	11.245
TOE TE REKENEN AAN:			
Minderheidsbelang		32	34
Aandeelhouders van de vennootschap		35.786	11.211
RESULTAAT VAN HET BOEKJAAR		35.818	11.245
WINST PER AANDEEL (IN USD)	22	0,63	0,20
VERWATERDE WINST PER AANDEEL (IN USD)	22	0,63	0,20
GECONSOLIDEERD OVERZICHT VAN NIET-GEREALISEERDE RESULTATEN			
RESULTAAT VAN HET BOEKJAAR		35.818	11.245
POSTEN DIE VIA DE VERLIES- EN WINSTREKENING ZIJN OF KUNNEN VERWERKT WORDEN:			
Investeringen in geassocieerde ondernemingen en joint ventures. aandeel in niet gerealiseerde resultaten	7	3.304	-1.627
Omrekeningsverschillen	7	-550	-2.607
Omrekeningsverschillen verwerkt via de verlies-en winstrekening	7	0	1.863
Wijziging in de reële waarde van cashflowafdekkingen - hedge accounting	7	2.408	-1.598
Voor verkoop beschikbare beleggingen - wijzigingen in de reële waarde	7	0	-4.854
Voor verkoop beschikbare beleggingen - via de verlies- en winstrekening verwerkt	7	3.973	0
		9.135	-8.823
POSTEN DIE NOOIT VIA DE VERLIES- EN WINSTREKENING ZULLEN VERWERKT WORDEN:			
Herwaardering van toegezegde pensioenverplichting (actief)	25	-15	1.087
TOTAAL VAN NIET-GEREALISEERDE RESULTATEN VAN DE PERIODE (NA BELASTINGEN)		9.120	-7.736
TOTAAL VAN DE GEREALISEERDE EN NIET-GEREALISEERDE RESULTATEN		44.938	3.509
WAARVAN:			
Minderheidsbelang		25	15
Aandeelhouders van de vennootschap		44.913	3.494
TOTAAL VAN DE GEREALISEERDE EN NIET-GEREALISEERDE RESULTATEN		44.938	3.509

De toelichting maakt integraal deel uit van de geconsolideerde jaarrekening.

GECONSOLIDEERD KASSTROOMOVERZICHT (in duizenden USD)

	Toelichting	01/01/2016 - 31/12/2016	01/01/2015 - 31/12/2015
BEDRIJFSACTIVITEITEN			
Resultaat van het boekjaar		35.818	11.245
Aandeel in het resultaat in geassocieerde ondernemingen en joint ventures. na belastingen	14	-34.572	-35.180
Afschrijvingen en waardeverminderingen	11/12/13	6.784	5.174
Waardevermindering voor verkoop beschikbare beleggingen	7	3.844	0
Badwill pressurized vloot transactie	9	-14.343	0
Herwaardering minderheidsbelang CMC Belgibo	9	-800	0
Inresultaatname uitgestelde financieringskosten ICBC	23	4.465	0
Netto-intrest opbrengsten	7	-8.954	-10.085
Belastingen op het resultaat	8	-566	3.872
Verliezen/winsten uit de realisatie van vaste activa	4	-1.026	-63
Ontvangen dividenden	7	-127	-417
Niet-gerealiseerd koersverschil	7	-296	-2.107
Lasten in verband met in aandelen afgewikkelde transacties (aandelenoptieplan)	24	1.557	951
BRUTO KASSTROOM UIT BEDRIJFSACTIVITEITEN		**-8.216**	**-26.610**
Stijging/daling van de handels- en overige vorderingen		1.552	5.513
Stijging/daling van de handels- en overige schulden		-7.567	9.094
Stijging/daling van de voorzieningen en pensioenverplichtingen		-144	69
NETTO KASSTROOM UIT BEDRIJFSACTIVITEITEN		**-14.375**	**-11.934**
Betaalde intresten		-14.038	-12.824
Ontvangen intresten		22.898	22.514
Betaalde belastingen		-361	-2.351
KASSTROOM UIT BEDRIJFSACTIVITEITEN		**-5.876**	**-4.595**
INVESTERINGSACTIVITEITEN			
Investeringen in schepen en schepen in aanbouw	11	-11.031	-62.708
Investeringen in andere materiële activa	12	-284	-989
Investeringen in immateriële activa	13	-213	-571
Inkomsten uit de verkoop van schepen en andere materiële vaste activa (incl aangehouden voor verkoop)		156	384
Investering in dochterondernemingen. geassocieerde ondernemingen. joint ventures en andere financiële vaste activa	9	-5.185	0
Wijziging in consolidatie scope (*)		-677	0
Dividenden ontvangen van investeringen in geassocieerde ondernemingen en joint ventures	14	34.067	88.642
Leningen aan geassocieerde ondernemingen en joint ventures	16	-5.239	-1.512
Terugbetalingen van leningen aan geassocieerde ondernemingen en joint ventures	16	18.774	45.315
KASSTROOM UIT INVESTERINGSACTIVITEITEN		**30.368**	**68.561**
FINANCIERINGSACTIVITEITEN			
Dividenduitkeringen aan de aandeelhouders	21	-19.259	-25.453
Ontvangen dividenden	7	127	417
Aankoop van eigen aandelen	21	0	-5.292
Verkoop van eigen aandelen en uitgeoefende aandelenopties	21	585	1.370
Nieuwe leningen	23	100	40.020
Terugbetaling van leningen	23	-21.716	-14.774
Stijging/ daling in geblokkeerde kasequivalenten (**)	20	7.441	-18.054
KASSTROOM UIT FINANCIERINGSACTIVITEITEN		**-32.722**	**-21.766**
NETTO TOENAME/AFNAME IN KAS EN KASEQUIVALENTEN		-8.230	42.200
AANSLUITING VAN DE NETTO TOENAME/AFNAME IN KAS EN KASEQUIVALENTEN			
Netto kas en kasequivalenten bij het begin van het boekjaar (**)		129.969	88.554
Netto toename/afname in kas en kasequivalenten		-8.230	42.200
Wisselkoersfluctuaties op kas en kasequivalenten		-643	-785
NETTO KAS EN KASEQUIVALENTEN OP HET EINDE VAN HET BOEKJAAR	20	121.096	129.969

De toelichting maakt integraal deel uit van de geconsolideerde jaarrekening.

(*) USD -7,4 miljoen heeft betrekking op de WARIBOKO transactie. USD +5,5 miljoen is gerelateerd aan de LPG pressurized vloot transactie en USD +1,2 miljoen heeft betrekking op de CMC Belgibo transactie.

(**) De presentatie van kas en kasequivalenten met betrekking tot 2015 werd gewijzigd. Het bedrag van USD 172,3 miljoen werd opgesplitst in geblokkeerde kasequivalenten en kas en kasequivalenten.

GECONSOLIDEERD MUTATIEOVERZICHT VAN HET EIGEN VERMOGEN
(in duizenden USD)

	Toelichting	Kapitaal	Uitgifte premies
MUTATIEOVERZICHT VAN HET EIGEN VERMOGEN PER 31 DECEMBER 2015			
1 JANUARI 2015		88.812	209.902
GEREALISEERDE EN NIET-GEREALISEERDE RESULTATEN			
RESULTAAT VAN HET BOEKJAAR			
Omrekeningsverschillen	7		
Wijziging in de reële waarde van cash flow afdekkingen - hedge accounting	7		
Wijziging in de reële waarde van de voor verkoop beschikbare beleggingen	7		
Herwaardering van toegezegde pensioenverplichting (actief)	25		
TOTAAL VAN DE NIET GEREALISEERDE RESULTATEN		0	0
TOTAAL VAN DE GEREALISEERDE EN NIET-GEREALISEERDE RESULTATEN		0	0
TRANSACTIES MET AANDEELHOUDERS			
Dividenduitkeringen	21		
Aandelenoptieplan	24		
Uitgeoefende aandelenopties			
Aankoop eigen aandelen			
Op aandelen gebaseerd betalingen			
TOTAAL TRANSACTIES MET AANDEELHOUDERS		0	0
31 DECEMBER 2015		88.812	209.902

	Toelichting	Kapitaal	Uitgifte premies
MUTATIEOVERZICHT VAN HET EIGEN VERMOGEN PER 31 DECEMBER 2016			
1 JANUARI 2016		88.812	209.902
GEREALISEERDE EN NIET-GEREALISEERDE RESULTATEN			
RESULTAAT VAN HET BOEKJAAR			
Omrekeningsverschillen	7		
Omrekeningsverschillen - aandeel geassocieerde ondernemingen en joint ventures	7		
Wijziging in de reële waarde van cash flow afdekkingen - hedge accounting	7		
Wijziging in de reële waarde van cash flow afdekkingen - hedge accounting - aandeel geassocieerde onder-nemingen en joint ventures	7		
Wijziging in de reële waarde van de voor verkoop beschikbare beleggingen	7		
Wijziging in de reële waarde van de voor verkoop beschikbare beleggingen - verwerkt via de verlies- en winstrekening	7		
Herwaardering van toegezegde pensioenverplichting (actief)	25		
TOTAAL VAN DE NIET GEREALISEERDE RESULTATEN		0	0
TOTAAL VAN DE GEREALISEERDE EN NIET-GEREALISEERDE RESULTATEN		0	0
TRANSACTIES MET AANDEELHOUDERS			
Dividenduitkeringen	21		
Aandelenoptieplan	24		
Uitgeoefende aandelenopties			
Aankoop eigen aandelen			
Op aandelen gebaseerd betalingen			
TOTAAL TRANSACTIES MET AANDEELHOUDERS		0	0
31 DECEMBER 2016		88.812	209.902

De toelichting maakt integraal deel uit van de geconsolideerde jaarrekening.

Overgedragen resultaat	Reserve voor eigen aandelen	Omrekenings-reserve	Reële waarde-reserve	Afdekkings-reserve	Reserve voor aan-delen optieplan	Totaal	Minderheids-belang	Totaal eigen vermogen
184.110	-53.769	-8.845	881	-1.329	9.825	429.587	175	429.762
11.211						11.211	34	11.245
		-1.456				-1.456	-19	-1.475
				-2.494		-2.494		-2.494
			-4.854			-4.854		-4.854
1.087						1.087		1.087
1.087	0	-1.456	-4.854	-2.494	0	-7.717	-19	-7.736
12.298	0	-1.456	-4.854	-2.494	0	3.494	15	3.509
-25.453						-25.453		-25.453
-3.039	4.938				-572	1.327		1.327
	-5.292					-5.292		-5.292
					951	951		951
-28.492	-354	0	0	0	379	-28.467	0	-28.467
167.916	-54.123	-10.301	-3.973	-3.823	10.204	404.614	190	404.804

Overgedragen resultaat	Reserve voor eigen aandelen	Omrekenings-reserve	Reële waarde-reserve	Afdekkings-reserve	Reserve voor aan-delen optieplan	Totaal	Minderheids-belang	Totaal eigen vermogen
167.916	-54.123	-10.301	-3.973	-3.823	10.204	404.614	190	404.804
35.786						35.786	32	35.818
		-543				-543	-7	-550
		1.067				1.067		1.067
				2.408		2.408		2.408
				2.237		2.237		2.237
						0		0
			3.973			3.973		3.973
-15						-15		-15
-15	0	524	3.973	4.645	0	9.127	-7	9.120
35.771	0	524	3.973	4.645	0	44.913	25	44.938
-19.259						-19.259		-19.259
-993	1.887				-250	644		644
						0		0
					1.557	1.557		1.557
-20.252	1.887	0	0	0	1.307	-17.058	0	-17.058
183.435	-52.236	-9.777	0	822	11.511	432.469	215	432.684

1. WAARDERINGSREGELS

A. VERSLAGGEVENDE ENTITEIT

EXMAR nv (de "Onderneming") is een beursgenoteerde onderneming (Euronext-EXM) die in België gedomicilieerd is. De geconsolideerde jaarrekening van de Onderneming omvat de Onderneming, haar dochterondernemingen en de belangen van de Groep in geassocieerde ondernemingen en ondernemingen waarover gezamenlijke controle wordt uitgeoefend (gezamenlijk de "Groep" genoemd). De Groep is actief in de internationale scheepvaart.

B. BASIS VOOR VERSLAGGEVING

De geconsolideerde jaarrekening wordt opgemaakt in overeenstemming met de International Financial Reporting Standards (IFRS) uitgegeven door de International Accounting Standards Board (IASB) zoals aanvaard binnen de Europese Unie op 31 december 2016.

De geconsolideerde jaarrekening van de Groep houdt rekening met de impact van onderstaande nieuwe of herwerkte IFRS regels welke van toepassing zijn vanaf 1 januari 2016. Deze nieuwe standaarden en herwerkingen hebben geen significante invloed gehad op de geconsolideerde jaarrekening van de Groep.

- Landbouw: vruchtdragende planten (wijzigingen van IAS 16 en IAS 41).
- Verantwoording van verwerving van belangen in gezamenlijke bedrijfsactiviteiten (wijzigingen in IFRS 11).
- Uitleg bij aanvaardbare afschrijvingsmethoden (wijzigingen in IAS 16 en IAS 38).
- 'Equity'-methode in de enkelvoudige jaarrekening (wijzigingen van IAS 27).
- Aanpassingen aan IFRS - cyclus 2012-2014.
- Aanpassingen in het kader van investeringsentiteiten en toepassing van de consolidatievrijstelling (IFRS 10, IFRS 12 en IAS 28).
- Aanpassingen in het kader van het project rond informatieverschaffing (wijzigingen in IAS 1).

Een aantal nieuwe standaarden, wijzigingen aan standaarden en interpretaties die per 31 december 2016 nog niet effectief waren, worden niet toegepast door de Groep bij de opmaak van de geconsolideerde jaarrekening:

IFRS 9 Financiële Instrumenten, gepubliceerd in juli 2014, dient ter vervanging van de bestaande richtlijn zoals opgenomen in IAS 39 Financiële instrumenten: opname en waardering. IFRS 9 bevat herziene bepalingen ten aanzien van de classificatie en waardering van financiële instrumenten, met inbegrip van een nieuw model voor verwachte kredietverliezen ten behoeve van de berekening van de waardevermindering van financiële activa, en de nieuwe algemene vereisten voor hedge accounting die hedge accounting verder aligneren met het risico management. Verder neemt IFRS 9 de bepalingen over uit IAS 39 voor het verwerken en niet langer verwerken van financiële instrumenten. IFRS 9 is van kracht voor boekjaren die beginnen op of na 1 januari 2018. Eerdere toepassing is toegestaan. Deze nieuwe standaard werd bekrachtigd door de EU. De Groep is niet van plan om deze standaard vervroegd toe te passen. De Groep past een allesomvattende benadering toe om de impact van de richtlijn te beoordelen door de huidige waarderingsregels te herbekijken om op die manier potentiële verschillen te identificeren als gevolg van het toepassen van de nieuwe richtlijn op de geconsolideerde cijfers.

IFRS 15 Opbrengsten uit contracten met klanten voorziet in een uitgebreid raamwerk om te bepalen of, hoeveel en wanneer opbrengsten moeten worden verantwoord. De standaard dient ter vervanging van de bestaande bepalingen voor het verwerken van opbrengsten, met inbegrip van IAS 18 Opbrengsten, IAS 11 Onderhanden projecten in opdracht van derden en IFRIC 13 Loyaliteitsprogramma's. IFRS 15 is van kracht voor boekjaren die beginnen op of na 1 januari 2018. Eerdere toepassing is toegestaan. Deze nieuwe standaard werd bekrachtigd door de EU. Verduidelijkingen aan IFRS 15 Opbrengsten uit contracten met klanten (uitgegeven op 12 april 2016) werd nog niet bekrachtigd door de EU.
De Groep past een allesomvattende benadering toe om de impact van de richtlijn te beoordelen door de huidige waarderingsregels te herbekijken om op die manier potentiële verschillen te identificeren als gevolg van het toepassen van de nieuwe richtlijn op de geconsolideerde cijfers.
Een gedeelte van het inkomen van de Groep wordt gegenereerd door tijdsbevrachtingscontracten, waar omzet erkend wordt op een pro rata temporis basis over de termijn van het contract. De Groep is van mening dat de nieuwe richtlijn geen impact zal hebben op dit deel van de inkomsten van de Groep. Voor reis/ spot contracten, wordt omzet erkend van loshaven tot loshaven door het voltooiingspercentage te berekenen voor alle reis/ spotcontracten. De Groep beoordeelt momenteel in welke mate de nieuwe richtlijn een effect zal hebben op dit deel van de inkomsten van de Groep.
De Groep pleegt overleg met andere scheepsondernemingen over veronderstellingen, processen, systemen en controles aangaande omzeterkenning en toelichting onder de nieuwe richtlijn. De initiële inschatting van de Groep kan veranderen naar gelang de Groep de nieuwe standaard verder analyseert.

IFRS 16 Lease overeenkomsten: In januari 2016 publiceerde de IASB een nieuwe standaard over leaseovereenkomsten, van toepassing op jaarperioden die beginnen op of na 1 januari 2019. De standaard werd nog niet goedgekeurd voor gebruik in de Europese Unie. De standaard vervangt IAS 17 - leaseovereenkomst, IFRIC 4 - Vaststelling of een overeenkomst een leaseovereenkomst bevat, SIC 15 - Operationele leases – incentives en SIC 27 - Evaluatie van de economische realiteit van transacties in de juridische vorm van een leaseovereenkomst. IFRS 16 schrapt de classificatie van leaseovereenkomsten tussen operationele en financiële leaseovereenkomsten voor de leasingnemer een introduceert één enkel model voor boekhoudkundige verwerking van leaseovereenkomsten voor de leasingnemer. Alle overeenkomsten, behalve de kortlopende leaseovereenkomsten van minder dan twaalf maanden en de overeenkomsten met immateriële waarde, dienen in de balans geboekt te worden aan de contante waarde van de toekomstige minimale leasebetalingen. Deze worden getoond als een "right of use" actief in de balans van de leasingnemer. Leasebetalingen die worden betaald over de looptijd van het contract worden gepresenteerd als een financiële schuld. In de winst-en verliesrekening dient de afschrijvingslast met betrekking tot het geleasde actief apart gepresenteerd te worden van de intrestlast op de financiële verplichting. Voor leasinggevers zijn er geen substantiële veranderingen in deze nieuwe standaard IFRS 16. De leasinggever zal de leaseovereenkomsten blijven voorstellen als ofwel operationele ofwel financiële

leaseovereenkomsten. De boekhoudkundige verwerking van beide types van overeenkomsten voor de leasinggever blijft verschillend. De Groep onderzoek momenteel de impact dat de toepassing van deze nieuwe standaard zal hebben op de geconsolideerde jaarrekening. Er werd tot op heden geen kwantitatieve of kwalitatieve beoordeling gemaakt met betrekking tot de toepassing van IFRS 16.

De volgende nieuwe of gewijzigde standaarden zullen naar alle verwachting geen significante invloed hebben op de geconsolideerde jaarrekening van de Groep:

- Wijzigingen in het kader van het project over informatieverschaffing (wijzigingen in IAS 7).
- Erkennen van uitgestelde belastingvorderingen voor niet-gerealiseerde verliezen (wijzigingen in IAS 12).
- Classificatie en waardering van op aandelen gebaseerde betalingen (wijzigingen in IFRS 2).
- Verkoop of Inbreng van activa tussen een investeerder en een geassocieerde deelneming of een gezamenlijke entiteit (wijzigingen in IFRS 10 en IAS 28).
- Overdracht van onroerende activa naar / van vastgoedbeleggingen (wijzigingen in IAS 40).
- IFRIC 22 transacties in vreemde valuta en voorschot bepalingen.
- Aanpassingen aan IFRS (2014-2016).

De Raad van Bestuur van 30 maart 2017 heeft de geconsolideerde jaarrekening goedgekeurd en de toestemming verleend tot publicatie ervan.

C. FUNCTIONELE VALUTA EN PRESENTATIEVALUTA

De geconsolideerde rekeningen worden opgemaakt in USD ingevolge de bekomen afwijking verleend door Financial Services and Markets Authority (FSMA) bij brief van 2 juli 2003, afgerond naar het dichtstbijzijnde duizendtal. USD is de functionele munt van de onderneming. De jaarrekening is opgesteld op basis van historische kostprijs, met uitzondering van de volgende materiële activa en verplichtingen dewelke zijn gewaardeerd tegen een alternatieve basis op iedere balansdatum: afgeleide financiële instrumenten, financiële activa tegen reële waarde met verwerking van de waardeveranderingen in de resultatenrekening, voor verkoop beschikbare financiële activa en de netto pensioenvoorziening aangaande te bereiken doel plannen. De voor verkoop aangehouden vaste activa worden gewaardeerd aan de laagste waarde, hetzij de boekwaarde, hetzij de reële waarde verminderd met de verkoopkost.

D. GEBRUIK VAN SCHATTINGEN EN OORDELEN

Bij de opmaak van de jaarrekening in overeenstemming met IFRS is vereist dat de leiding beoordelingen, schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van de waarderingsregels en de gerapporteerde bedragen van activa en passiva, opbrengsten en kosten. De ramingen en de hiermee verbonden veronderstellingen zijn gebaseerd op historische gegevens en verschillende andere factoren die gegeven de omstandigheden als redelijk worden beschouwd. De uiteindelijke resultaten kunnen verschillen van deze ramingen.

De ramingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend herzien. Herzieningen van de ramingen worden verwerkt in de periode waarin de raming wordt herzien, op voorwaarde dat de herziening alleen op die periode betrekking heeft, of in de periode van de herziening en toekomstige periodes, indien de herziening zowel de huidige als toekomstige periodes treft.

Bij de opstelling van de jaarrekening heeft de Onderneming inschattingen en veronderstellingen gemaakt op het vlak van assumpties voor de bepaling van de reële waarde van het optieplan, de pensioenschuld, voorzieningen en risico's en de classificatie van nieuwe leasingovereenkomsten en time charter overeenkomsten. Bovendien worden de economische levensduur en de residuele waarde van de schepen jaarlijks getoetst aan de realiteit.

Aangezien de marktwaarden van tweedehands schepen fluctueren naargelang de evolutie van de vrachttarieven en de kostprijs van nieuwbouwschepen, geeft de boekwaarde van de schepen mogelijk niet de huidige marktwaarde weer. Historisch gezien zijn zowel vrachttarieven als kostprijzen van schepen cyclisch. Telkens er zich wijzigingen in omstandigheden of feiten voordoen die erop kunnen wijzen dat de boekwaarde van een vloot niet gerecupereerd zal worden, wordt de boekwaarde van die vloot bekeken in het kader van mogelijke afwaardering. De realiseerbare waarde van de vloot is de hoogste waarde van de reële waarde verminderd met de verkoopskosten en de gebruikswaarde. De reële waarde verminderd met de verkoopskosten wordt bepaald op basis van onafhankelijke waarderingsrapporten. De gebruikswaarde is gebaseerd op de verwachte toekomstige kasstromen verdisconteerd tot hun huidige waarde. Om de inschatting van de toekomstige kasstromen te bepalen, wordt gebruik gemaakt van inschattingen van toekomstige vrachttarieven, operationele kosten van de schepen, verwachte levensduur van de vloot en de WACC. Deze inschattingen zijn gebaseerd op historische gegevens en toekomstverwachtingen. De directie is van mening, dat de inschattingen een betrouwbare basis zijn voor haar huidige beoordeling maar is zich bewust van de subjectiviteit en veranderlijkheid ervan. De schepen zijn voornamelijk gesitueerd binnen onze joint ventures.

Een aantal van de waarderingsregels en toelichtingen van de Groep vereisen de waardering aan reële waarde voor zowel financiële als niet financiële activa en verplichtingen. Voor de bepaling van de reële waarde gebruikt de Groep observeerbare markt gegevens voor zover als mogelijk. Reële waarden worden opgedeeld in verschillende niveaus in een reële waarde hiërarchie gebaseerd op de gebruikte input in de waarderingsmethoden:

- Niveau 1 zijnde genoteerde prijzen in actieve markten van vergelijkbare activa of verplichtingen;
- Niveau 2 zijnde andere dan genoteerde waarden begrepen in niveau 1 welke toch direct (bv prijzen) of indirect (bv afgeleid van prijzen) waarneembaar zijn voor de activa en verplichtingen;
- Niveau 3 zijnde waarden welke niet op waarneembare marktwaarden gebaseerd zijn.

E. WIJZIGINGEN IN WAARDERINGSREGELS

De waarderingsregels werden consequent toegepast voor alle periodes opgenomen in deze geconsolideerde jaarrekening en voor alle in de consolidatie opgenomen groepsondernemingen.

F. BELANGRIJKE GRONDSLAGEN VOOR FINANCIËLE VERSLAGGEVING

a) Consolidatieprincipes

Bedrijfscombinaties
Bedrijfscombinaties worden verwerkt op basis van de overnamemethode op overnamedatum, zijnde de datum waarop de zeggenschap overgaat naar de Groep.

Een bedrijf is een geïntegreerde set van activa en passiva dewelke in staat is om geleid te worden om een rendement te leveren aan investeerders (of andere eigenaars, leden of deelnemers) via dividenduitkering, lagere kosten of andere economische voordelen. Een bedrijf bestaat algemeen gezien uit inputs, processen toegepast op deze inputs en de mogelijkheid om outputs te creëren. Dit kan bijvoorbeeld het geval zijn wanneer de acquisitie ook de overname omvat van de lopende contracten inzake bevrachting, bemanning,...

De overgedragen vergoeding in de acquisitie wordt over het algemeen gemeten aan reële waarde, zowel als de identificeerbare netto verworven activa en aangegane verplichtingen. Enige goodwill dat ontstaat uit de acquisitie wordt jaarlijks getest voor een bijzondere waardevermindering. Indien het verschil negatief is, wordt onmiddellijk een boekwinst uit een voordelige koop in de winst- en verliesrekening opgenomen. Transactiekosten worden onmiddellijk ten laste genomen in de resultatenrekening, tenzij de kosten verband houden met de uitgifte van aandelen of obligaties.

De overgedragen vergoeding omvat geen bedragen in verband met de afwikkeling van bestaande relaties.

De reële waarde van een voorwaardelijke vergoeding wordt op overnamedatum opgenomen. Indien die voorwaardelijke vergoeding wordt geclassificeerd als eigen vermogen, vindt geen latere herwaardering plaats en wordt de afwikkeling verantwoord binnen het eigen vermogen. In het andere geval worden wijzigingen na eerste opname in de winst- en verliesrekening opgenomen.

Dochterondernemingen
De dochterondernemingen zijn die welke door de Groep worden gecontroleerd. Controle bestaat wanneer de onderneming is blootgesteld aan, dan wel recht heeft op, variabele rendementen en het vermogen heeft die rendementen te beïnvloeden aan de hand van haar controle over de entiteit.

De financiële staten van de dochterondernemingen worden integraal in de consolidatie opgenomen vanaf de datum van verwerving tot het einde van de controle. Alle openstaande posten en opbrengsten en kosten, niet gerealiseerde winsten en verliezen en dividenden die het resultaat zijn van transacties tussen ondernemingen van de Groep worden volledig geëlimineerd.

Verlies van zeggenschap
Bij verlies van zeggenschap worden de activa en verplichtingen van de dochteronderneming, eventuele minderheidsbelangen en overige met de dochteronderneming samenhangende vermogenscomponenten niet langer in de balans opgenomen. Het eventuele overschot of tekort op het verlies van zeggenschap wordt opgenomen in de winst- en verliesrekening. Indien de Groep een belang behoudt in de voormalige dochteronderneming, wordt dat belang tegen de reële waarde verantwoord vanaf de datum dat niet langer sprake was van zeggen¬schap. Het belang wordt na eerste opname verantwoord als een investering verwerkt volgens de vermogensmutatiemethode of als financieel actief beschikbaar voor verkoop, afhankelijk van de mate van behouden invloed.

Geassocieerde ondernemingen en joint ventures
Een geassocieerde onderneming is een onderneming waarin de Onderneming een invloed van betekenis, doch geen controle heeft op het financiële en operationele beleid. Een invloed van betekenis wordt verondersteld wanneer de Groep tussen 20 en 50% van de stemrechten bezit.

Een joint venture is een overeenkomst waarin de Groep gezamenlijke controle heeft en waar de Groep rechten heeft op het eigen vermogen van de overeenkomst rekening houdende met de rechten van de groep in de rechten en plichten van de overeenkomst.

De geassocieerde ondernemingen en joint ventures worden via de vermogensmutatiemethode opgenomen in de consolidatie en bij eerste opname gewaardeerd aan kostprijs. De kostprijs van de investering omvat transactiekosten. De investering van de Groep in de geassocieerde ondernemingen en joint ventures omvat de goodwill bepaald bij aanschaf, verminderd met eventuele cumulatieve bijzondere waardeverminderingen. De geconsolideerde jaarrekening omvat het aandeel van de Groep in het resultaat en in de bewegingen in het eigen vermogen van de geassocieerde ondernemingen en joint ventures, vanaf het moment dat deze belangrijke invloed of gezamenlijke controle ontstaat tot het moment dat deze invloed of gezamenlijke controle ophoudt.

Wanneer het aandeel van de Groep in het verlies van de geassocieerde onderneming of joint venture de investering in deze onderneming overstijgt, wordt de investering tot nul herleid, en wordt de erkenning van toekomstige verliezen gestaakt, behalve wanneer de Groep de verplichting heeft om betalingen te verrichten voor rekening van de geassocieerde onderneming of joint venture. In dit geval wordt deze verplichting eerst toegewezen aan andere elementen van de investering in de geassocieerde onderneming of joint venture (leningen aan geassocieerde ondernemingen en joint ventures). Indien de negatieve investering de totale investering overschrijdt, wordt een verplichting erkend voor het netto bedrag. Niet-gerealiseerde winsten uit hoofde van transacties met investeringen verwerkt volgens de vermogensmutatiemethode worden geëlimineerd naar rato van het belang dat de Groep in de geassocieerde onderneming of joint venture heeft. Niet-gerealiseerde verliezen worden op dezelfde wijze geëlimineerd als niet-gerealiseerde winsten, maar slechts voor zover er geen aanwijzing is voor een bijzondere waardevermindering.

b) Vreemde valuta

Transacties in vreemde valuta
In de individuele ondernemingen worden de transacties in vreemde valuta omgerekend tegen de geldende wisselkoers op transactiedatum. Monetaire activa en passiva uitgedrukt in vreemde valuta op balansdatum worden omgezet naar USD tegen de wisselkoers op balansdatum. De niet-monetaire activa en passiva gewaardeerd aan historische kost worden omgerekend naar USD aan de koers van de initiële transactie. Niet-monetaire activa en passiva gewaardeerd tegen reële waarde worden omgerekend naar USD tegen de koers op moment ter bepaling van de reële waarde. Wisselkoerswinsten en –verliezen worden in de resultatenrekening geboekt, behalve voor de verschillen die voortvloeien uit de omzetting van de voor verkoop beschikbare beleggingen en kasstroomafdekkingen (voor zover deze afdekkingen effectief zijn), welke in het eigen vermogen worden erkend.

Jaarrekeningen gepresenteerd in een vreemde munt
Activa en passiva van activiteiten in vreemde munt, met inbegrip van goodwill en reële waardeaanpassingen bij aanschaffing, worden omgerekend naar USD tegen de slotkoers op de balansdatum. Opbrengsten en kosten worden omgerekend in USD aan de transactiekoers (de gemiddelde wisselkoers van de betreffende periode wordt gehanteerd op voorwaarde dat deze koers niet te veel afwijkt van de transactiekoers). De wisselkoersverschillen die hieruit voortvloeien worden opgenomen in de rubriek "omrekeningsverschillen" in het eigen vermogen. Het bedrag dat toewijsbaar is aan minderheidsbelangen wordt opgenomen als deel van de minderheidsbelangen. Indien een buitenlandse activiteit wordt verkocht in die zin dat de Groep de zeggenschap, invloed van betekenis dan wel gezamenlijke zeggenschap verliest, wordt het in verband met deze buitenlandse activiteit cumulatief opgebouwde bedrag overgeboekt naar de winst- en verliesrekening als onderdeel van de winst of het verlies bij de verkoop. Indien de Groep slechts een deel van het belang in een dochter die een buitenlandse activiteit omvat verkoopt terwijl de Groep wel zeggenschap houdt, wordt het betreffende evenredige aandeel in het cumulatieve bedrag toegerekend aan minderheidsbelangen. Indien de Groep slechts een deel van het belang in een geassocieerde deelneming of joint venture die een buitenlandse activiteit omvat verkoopt terwijl de Groep wel invloed van betekenis of gezamenlijke zeggenschap houdt, wordt het betreffende evenredige aandeel in het cumulatieve bedrag overgeboekt naar de winst- en verliesrekening.

c) Financiële instrumenten

Niet-afgeleide financiële activa
Leningen en vorderingen en waarborgen worden initieel erkend op het moment van ontstaan. Alle andere financiële activa worden erkend op transactiedatum. De Groep neemt een financieel actief niet langer in de balans op wanneer het recht op de kasinstroom van dit actief vervalt of verkocht wordt in een transactie waarbij alle risico's en voordelen verbonden aan de eigendom van het actief overgegaan zijn naar de koper, of wanneer ze niet alle voordelen en risico's verbonden aan de eigendom van het actief verkoopt noch behoudt en controle verliest over het getransfereerde actief. Elke resterend belang in dergelijke getransfereerde financiële activa dat gecreëerd of aangehouden wordt door de Groep wordt als afzonderlijk actief of passiva geboekt.

Financiële activa en passiva worden gecompenseerd enkel en alleen wanneer de Groep een wettelijk recht heeft om de bedragen te compenseren en van plan is om de financiële activa en passiva op een netto basis af te wikkelen.

Financieel actief tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de resultatenrekening
Een financieel actief wordt geclassificeerd als gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van waardeverandering in de resultatenrekening als het wordt aangehouden voor verkoop of aangemerkt als dusdanig bij eerste opname. Bij een eerste opname worden de bijhorende transactiekosten opgenomen in de resultatenrekening. Financiële vaste activa tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de resultatenrekening worden gewaardeerd tegen reële waarde en wijzigingen in de reële waarde worden opgenomen in de resultatenrekening.

Tot einde looptijd aangehouden beleggingen en overige investeringen
Wanneer de Groep de intentie en de mogelijkheid heeft om beleggingen aan te houden tot aan de vervaldag dan worden deze beleggingen beschouwd als tot einde looptijd aangehouden beleggingen. Tot einde looptijd aangehouden financiële activa worden initieel erkend aan reële waarde, verhoogd met direct toewijsbare aankoopkosten. Na eerste opname worden de tot einde looptijd aangehouden beleggingen gewaardeerd aan geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieve-rentemethode, verminderd met waardeverminderingen.

Leningen en vorderingen
Leningen en vorderingen zijn financiële activa met vaststaande of bepaalbare betalingen welke niet op een actieve markt genoteerd zijn. Deze financiële activa worden initieel erkend aan reële waarde (in principe de transactieprijs), vermeerderd met direct toewijsbare transactiekosten. Na eerste opname worden de leningen en vorderingen gewaardeerd aan geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieve-rentemethode, verminderd met waardeverminderingen.
Kas en kasequivalenten omvatten de beschikbare kas in contanten en de opvraagbare deposito's. Voorschotten in rekening-courant die op verzoek onmiddellijk opeisbaar zijn en integraal deel uitmaken van het kasstroombeheer van de Groep worden opgenomen als een component van de kas en kasequivalenten voor het kasstroomoverzicht.

Voor verkoop beschikbare beleggingen
Voor verkoop beschikbare beleggingen omvatten eigenvermogeninstrumenten welke niet voor verkoop worden aangehouden en niet worden aangehouden tot einde looptijd. Voor verkoop beschikbare beleggingen worden initieel opgenomen aan aanschaffingswaarde, verhoogd met direct toewijsbare transactiekosten, en nadien gewaardeerd aan reële waarde. Wijzigingen in reële waarde, andere dan waardeverminderingen, worden opgenomen in het eigen vermogen en gepresenteerd onder de reële waarde reserve. Bij verkoop ervan wordt de gecumuleerde winst of verlies uit het eigen vermogen naar de winst- en verliesrekening geboekt.

Niet-afgeleide financiële verplichtingen
Bankschulden, obligatieleningen, doorlopende en andere kredietfaciliteiten worden initieel erkend op het moment van ontstaan. Alle andere financiële verplichtingen worden initieel erkend op transactiedatum wanneer de Groep zich verbindt aan de contractuele bepalingen van het instrument. De financiële verplichting wordt van

de balans verwijderd wanneer de contractuele verplichtingen worden beëindigd of vervallen.

De Groep heeft de volgende niet-afgeleide financiële verplichtingen: leningen, schulden in rekening courant bij de bank en handels- en overige schulden. Deze financiële verplichtingen worden initieel erkend tegen reële waarde (in principe de transactieprijs voor handels- en overige schulden), verhoogd met direct toewijsbare transactiekosten voor de leningen. Na eerste opname worden deze financiële verplichtingen gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieve-rentemethode.

Kapitaal
Gewone aandelen maken deel uit van het eigen vermogen. Kosten verbonden aan de uitgifte van aandelen en aandelenopties worden, netto van tax effect, in mindering gebracht van het eigen vermogen. Wanneer de groep eigen aandelen koopt wordt het bedrag aan aankoopprijs, vermeerderd met direct toewijsbare aankoopkosten na belasting in mindering gebracht van het eigen vermogen. Bij de verkoop van eigen aandelen, wordt het ontvangen bedrag verwerkt als een verhoging van het eigen vermogen en het surplus of tekort op de transactie wordt opgenomen in het overgedragen resultaat.

Afgeleide financiële instrumenten en afdekkingstransacties
De Groep maakt gebruik van afgeleide financiële instrumenten voor het beheer van haar wisselkoers- en renterisico dat voortvloeit uit de operationele, financiële en investeringsactiviteiten.

In contracten besloten derivaten worden afgescheiden van het basiscontract en afzonderlijk verwerkt op voorwaarde dat er geen nauw verband bestaat tussen de economische kenmerken en risico's van het basiscontract en het in het contract besloten derivaat, een afzonderlijk instrument met dezelfde voorwaarden als het in contract besloten derivaat zou voldoen aan de definitie van derivaat en het samengesteld instrument wordt niet verwerkt tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de resultatenrekening.

Bij aanvang documenteert de Groep op formele wijze de relatie tussen het afdekkingsinstrument en de afdekkingstransactie, inclusief de objectieven ter beheersing van het risico, de strategie met betrekking tot het aangaan van de transactie en de methodes die zullen worden gebruikt om de effectiviteit van de afdekkingsrelatie te testen. Bij aanvang én op periodieke basis maakt de Groep een inschatting van de effectiviteit van de afdekkingsinstrumenten in het afdekken van de wijzigingen in reële waarden of kasstromen van de afdekkingstransactie en dit tijdens de periode dat de afdekking is vastgesteld. De afdekkingsinstrumenten worden geacht effectief te zijn indien deze afdekking tussen de 80 en 125% bedraagt.

Afgeleide financiële instrumenten worden aanvankelijk gewaardeerd aan reële waarde. Transactiekosten worden in de winst- en verliesrekeningen geboekt. Na aanvang worden de afgeleide financiële instrumenten aan reële waarde geboekt. Wijzigingen in deze "reële" waarde worden algemeen gezien in de resultatenrekening geboekt behalve:

Wanneer een afgeleid financieel instrument werd erkend als afdekkingsinstrument ter afdekking van variabiliteit in kasstromen met betrekking tot een welbepaald risico gelinkt aan erkende activa of passiva, wordt het effectieve deel van de wijziging in reële waarde in het eigen vermogen erkend als afdekkingsreserve. Het bedrag dat in het eigen vermogen werd opgenomen wordt in de resultatenrekening erkend op het moment dat de afgedekte kasstromen de resultatenrekening beïnvloeden. Het niet-effectieve deel van de wijziging in de reële waarde wordt onmiddellijk in de resultatenrekening erkend. Wanneer niet langer voldaan wordt aan de criteria voor afdekkingstransacties of wanneer het afdekkingsinstrument wordt uitgeoefend, beëindigd, verkocht of vervalt, wordt "hedge accouting" prospectief beëindigd. Het cumulatief bedrag dat voorheen werd erkend in het eigen vermogen wordt daar behouden totdat de afdekkingstransactie de resultatenrekening beïnvloedt. Wanneer de afdekkingstransactie niet langer verwacht wordt zich voor te doen, dan wordt het geaccumuleerde bedrag in het eigen vermogen verwerkt via de verlies-en winstrekening

d) Goodwill

Goodwill die voortvloeit uit de verwerving van dochterondernemingen wordt verantwoord onder immateriële activa.

Voor overnames op of na 1 januari 2010 bepaalt de Groep de goodwill bij acquisitie als de reële waarde van de overgedragen vergoeding, vermeerderd met het opgenomen bedrag van eventuele minderheidsbelangen in de overgenomen partij; plus indien de bedrijfscombinatie in fasen plaatsvindt, de reële waarde van het voorafgaande belang in de overgenomen partij; verminderd met het reeds erkende nettobedrag (over het algemeen de reële waarde) van de identificeerbare verworven activa en aangegane verplichtingen. Indien het verschil negatief is, wordt onmiddellijk een boekwinst uit een voordelige koop in de winst- en verliesrekening opgenomen. In de overgedragen vergoeding is geen bedrag begrepen voor de afwikkeling van bestaande relaties. Een dergelijk bedrag wordt in het algemeen in de winst- en verliesrekening opgenomen. Door de Groep gemaakte kosten in verband met een bedrijfscombinatie, niet zijnde kosten in verband met de uitgifte van aandelen of obligaties, worden opgenomen in de winst- en verliesrekening wanneer zij worden gemaakt. De reële waarde van een voorwaardelijke vergoeding wordt op overnamedatum opgenomen. Indien die voorwaardelijke vergoeding wordt geclassificeerd als eigen vermogen, vindt geen latere herwaardering plaats en wordt de afwikkeling verantwoord binnen het eigen vermogen. In het andere geval worden wijzigingen na eerste opname in de winst- en verliesrekening opgenomen.

Voor gedane overnames tussen 1 januari 2004 en 1 januari 2010 is goodwill het positieve verschil tussen de kostprijs van de acquisitie en het belang van de Groep in het opgenomen bedrag (over het algemeen de reële waarde) van de identificeerbare activa, verplichtingen en voorwaardelijke verplichtingen van de overgenomen partij. Indien het verschil negatief was, werd onmiddellijk een boekwinst uit een voordelige koop in de winst- en verliesrekening opgenomen. Door de Groep gemaakte transactiekosten in verband met een bedrijfscombinatie, niet zijnde kosten in verband met de uitgifte van aandelen of obligaties, werden opgenomen als onderdeel van de kostprijs van de overname.

Na aanvang wordt goodwill gewaardeerd aan kostprijs, verminderd met eventuele waardeverminderingen. Voor wat betreft de geassocieerde ondernemingen en joint ventures, wordt de boekwaarde van de goodwill opgenomen in de boekwaarde van de investering. Een

bijzonder waardeverminderingsverlies op een dergelijke investering wordt toegerekend aan de boekwaarde van de investering verwerkt volgens de vermogensmutatiemethode.

e) Immateriële activa

Onderzoek en ontwikkeling
Kosten van onderzoek met betrekking tot de ontwikkeling van nieuwe technologische kennis worden in de resultatenrekening erkend wanneer zij worden gemaakt.

Er is sprake van ontwikkelingsactiviteiten wanneer een plan of ontwerp voor de productie van nieuwe producten of processen voor handen is. Kosten met betrekking tot ontwikkeling worden geactiveerd enkel als de kosten op een redelijke basis kunnen worden ingeschat, het product of proces commercieel en technisch realiseerbaar is, toekomstige kasinstromen waarschijnlijk zijn en de groep de intentie heeft om de ontwikkeling te voltooien en het actief te gebruiken of te verkopen en daartoe ook de nodige middelen heeft. Geactiveerde kosten van ontwikkeling worden gewaardeerd tegen kostprijs, verminderd met gecumuleerde afschrijvingen en waardeverminderingsverliezen.

Overige immateriële activa
Andere immateriële activa (o.a. software) door de Groep verworven, worden gewaardeerd aan kostprijs verminderd met gecumuleerde afschrijvingen en waardeverminderingsverliezen voor zover deze immateriële activa een beperkte gebruiksduur hebben. De afschrijvingen worden volgens de lineaire methode in de winst- en verliesrekening opgenomen gespreid over de geschatte gebruiksduur. Zij worden afgeschreven vanaf de datum dat ze beschikbaar zijn voor gebruik. Afschrijvingsmethodes, gebruiksduur en residuele waarden worden jaarlijks getoetst om na te gaan of ze nog gepast zijn.

Immateriële activa met een onbeperkte gebruiksduur of immateriële activa die nog niet beschikbaar zijn voor gebruik, worden jaarlijks onderworpen aan een bijzondere waardeverminderingstest.

Bijkomende kosten worden uitsluitend geactiveerd wanneer hierdoor de toekomstige economische voordelen toenemen die zijn besloten in het specifieke actief waarop de uitgaven betrekking hebben. Alle overige uitgaven worden verwerkt in de resultatenrekening wanneer zij zich voordoen.

f) Materiële vaste activa

Activa in eigendom
Materiële vaste activa worden gewaardeerd aan kostprijs verminderd met gecumuleerde afschrijvingen en waardeverminderingsverliezen. De aanschaffingswaarde omvat de uitgaven die direct verbonden zijn aan de aankoop van de betreffende activa. De aanschaffingswaarde voor zelf vervaardigde activa omvat de kostprijs van materialen, de rechtstreekse loonkost, andere kosten, direct toewijsbaar aan het gebruiksklaar maken van het activa en financieringskosten die rechtstreeks zijn toe te rekenen aan de verwerving van de activa.

Bijkomende kosten met betrekking tot de materiële vaste activa worden enkel geactiveerd wanneer deze kosten resulteren in een toekomstig rendement en de kosten op een redelijke basis kunnen bepaald worden. Wanneer een onderdeel van materiële vaste activa wordt vervangen, wordt de vervangingskost geactiveerd en de netto boekwaarde van het vervangen deel uitgeboekt. Kosten met betrekking tot de dagdagelijkse werking van materiële vaste activa worden in de resultatenrekening opgenomen wanneer zij worden gemaakt.

Wanneer delen van materiële vaste activa een verschillende gebruiksduur hebben, worden ze als afzonderlijke delen erkend binnen het materiële vaste actief.

De afschrijvingen worden berekend op het afschrijfbaar bedrag, zijnde de kostprijs van het actief, verminderd met de residuele waarde.

Schepen of platformen in aanbouw worden apart geclassificeerd in de geconsolideerde balans onder schepen in aanbouw. Deze schepen in aanbouw worden niet afgeschreven, de afschrijvingen starten op het moment dat de schepen geleverd worden. Vanaf het moment van levering, worden de schepen niet langer opgenomen als schepen in aanbouw. Het ondernemingsmodel van de Groep is erop gericht om activa te verhuren of zelf te exploiteren.

Schepen worden lineair afgeschreven in overeenstemming met hun geschatte gebruiksduur binnen de Groep tot hun residuele waarde.

Gasschepen LPG;	30 jaar
Gasschepen LNG;	35 jaar
Accommodatie platform 2e hands;	10-12 jaar

Accommodatieplatform nieuwbouw:

- Romp, machines & dek uitrusting	20 jaar
- Accommodatie	10 jaar

Droogdokkosten worden geactiveerd wanneer ze worden uitgevoerd en afgeschreven over de periode tot het volgende droogdok.

De overige materiële vaste activa worden afgeschreven volgens de lineaire methode over de geschatte gebruiksduur van het actief. Terreinen worden niet afgeschreven.
De geschatte afschrijvingspercentages van de verschillende types activa zijn als volgt:

Gebouwen:	3%
Onroerende leasing:	3%
Machines en uitrusting:	20%
Meubilair:	10%
Auto's:	20%
Vliegtuig:	10%
Informaticamaterieel:	33%

De afschrijvingsmethode, residuele waarde en gebruiksduur worden bij iedere jaarafsluiting opnieuw bekeken en aangepast indien nodig.

Materiële vaste activa aangehouden op grond van leasing
Leasingovereenkomsten waarbij de Groep vrijwel alle risico's en voordelen verbonden aan het eigendomsrecht van de betrokken activa op zich neemt, worden beschouwd als financiële leasing. De activa, verworven onder de vorm van financiële leasing, worden opgenomen voor een bedrag gelijk aan het laagste van de reële waarde en de actuele waarde van de minimale lease betalingen bij de aanvang van de leasingovereenkomst, nadien verminderd met de gecumuleerde afschrijvingen en de bijzondere waardeverminderingen. De afschrij-

vingsperiode stemt overeen met de geschatte gebruiksduur of met de looptijd van de leasingovereenkomst. Indien het niet zeker is dat de eigendom op het einde van het contract overgaat, dan wordt het actief volledig afgeschreven over de kortste termijn van geschatte gebruiksduur of looptijd van de leasingovereenkomst.

g) Vastgoedbeleggingen

Vastgoedbeleggingen worden gewaardeerd tegen historische kostprijs verminderd met gecumuleerde afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingsverliezen. De afschrijvingen worden volgens de lineaire methode in winst- en verliesrekening gespreid over de geschatte gebruiksduur van de vastgoedbeleggingen.

h) Bijzondere waardeverminderingsverliezen

Financiële activa

Tegen geamortiseerde kostprijs gewaardeerde financiële activa
Voor deze activa wordt op balansdatum beoordeeld of er objectieve aanwijzingen zijn voor bijzondere waardeverminderingsverliezen. Aanwijzingen voor bijzondere waardeverminderingen van deze activa worden door de Groep zowel op het niveau van individuele activa als op collectief niveau in aanmerking genomen. Bijzondere waardeverminderingen zullen opgenomen worden voor een financieel actief indien objectieve criteria aantonen dat er een negatief element van toepassing is na de initiële erkenning van het actief op de balans en dit element een negatieve invloed heeft op toekomstige kasstromen van het actief die op redelijke wijze kunnen worden ingeschat.
Indien de Groep van oordeel is dat er geen realistische vooruitzichten zijn op het realiseren van het actief, worden de betreffende bedragen afgewaardeerd. Bij de beoordeling van de waardevermindering gebruikt de Groep historische trends met betrekking tot het tijdsbestek waarbinnen incassering plaatsvindt en de hoogte van gemaakte verliezen.

Een bijzonder waardeverminderingsverlies wordt berekend als het verschil tussen de boekwaarde van het actief en de contante waarde van de verwachte toekomstige kasstromen, contant gemaakt tegen de oorspronkelijke effectieve rentevoet van het actief. Verliezen worden verwerkt in de winst- en verliesrekening en worden tot uitdrukking gebracht in een voorzieningsrekening. Als het bedrag van het bijzondere waardeverminderingsverlies afneemt en deze afname objectief kan worden gerelateerd aan een gebeurtenis die heeft plaatsgevonden na de verwerking van het bijzondere waardeverminderingsverlies, dan wordt het eerder verwerkte bijzondere waardeverminderingsverlies teruggenomen via de winst-en verliesrekening.

Voor verkoop beschikbare financiële activa
Bijzondere waardeverminderingsverliezen op voor verkoop beschikbare financiële activa worden opgenomen door overboeking van het geaccumuleerde verlies in de reële-waardereserve naar de winst- en verliesrekening. Een bijzondere waardevermindering wordt erkend in de verlies-en winstrekening wanneer er objectieve aanwijzingen zijn van waarderverlies als gevolg van één of meerdere gebeurtenissen die zich hebben voorgedaan na initiële erkenning. Het overgeboekte bedrag is het verschil tussen de verkrijgingsprijs, onder aftrek van eventuele aflossingen van de hoofdsom en amortisaties, en de huidige reële waarde verminderd met een eventueel bijzonder waardeverminderingsverlies dat eerder is verwerkt in de winst- en verliesrekening. Als in een latere periode een stijging plaatsvindt van de reële waarde van een voor verkoop beschikbaar schuldinstrument dat eerder een bijzondere waardevermindering heeft ondergaan, en de stijging objectief in verband kan worden gebracht met een gebeurtenis die plaatsvond na de verwerking van het bijzondere waardeverminderingsverlies in de winst of het verlies, wordt het bijzondere waardeverminderingsverlies teruggenomen via de winst of het verlies. Zo niet, dan wordt het bedrag uit hoofde van het herstel teruggenomen via niet-gerealiseerde resultaten.

Investeringen verwerkt volgens de vermogensmutatiemethode
Bijzondere waardeverminderingsverliezen op deelnemingen verwerkt volgens de vermogensmutatiemethode in overeenstemming met IAS 39 worden bepaald door vergelijking van de realiseerbare waarde van de deelneming met zijn boekwaarde. Een bijzonder waardeverminderingsverlies wordt verwerkt in de winst of het verlies en wordt teruggenomen in geval van een positieve verandering in de schattingen die worden gebruikt ter bepaling van de realiseerbare waarde.

Niet- financiële activa
De boekwaarden van niet financiële activa, uitgezonderd uitgestelde belastingvorderingen, worden op iedere balansdatum getoetst om na te gaan of er aanwijzingen zijn dat zij mogelijk een bijzondere waardevermindering hebben ondergaan. Indien dergelijke aanwijzingen bestaan, wordt een schatting gemaakt van de realiseerbare waarde van het actief.

Voor goodwill, activa met een onbepaalde gebruiksduur en immateriële activa die nog niet gebruiksklaar zijn, wordt op iedere balansdatum de realiseerbare waarde geschat.

De realiseerbare waarde is de hoogste waarde van de gebruikswaarde en de reële waarde verminderd met verkoopkosten. Om de gebruikswaarde te bepalen, worden de verwachte toekomstige kasstromen gedisconteerd tot hun huidige waarde met behulp van een disconteringsvoet voor belastingen die zowel de actuele marktbeoordeling van de tijdwaarde van geld en de risico's inherent aan het actief weergeeft. In het kader van deze analyse worden activa, die niet op individuele basis getoetst kunnen worden, toegewezen aan de kleinste groep van activa die kasstromen genereren van voortdurend gebruik die grotendeels onafhankelijk zijn van de kasstromen van andere activa of groep van activa ("de kasstroom genererende eenheid").

De goodwill ten gevolge van de aankoop van een dochteronderneming of joint venture wordt, met het oog op het testen voor waardeverminderingen, toegewezen aan de kasstroom genererende eenheid die het meeste voordeel heeft van de aankoop van de onderneming.

Er wordt een bijzondere waardevermindering opgenomen wanneer de boekwaarde van een actief of de kasstroom genererende eenheid waartoe het actief behoort, hoger is dan de realiseerbare waarde. Bijzondere waardeverminderingsverliezen worden in de resultatenrekening opgenomen.

Waardeverminderingen erkend met betrekking tot kasstroom genererende eenheden worden eerst toegerekend aan de boekwaarde van de goodwill en daarna aan de andere activa van de eenheid op een pro rata basis.

Met betrekking tot goodwill worden bijzondere waardeverminderingsverliezen niet teruggenomen. Met betrekking tot andere activa wordt een bijzonder waardeverminderingsverlies teruggenomen indien er zich een wijziging heeft voorgedaan in de gehanteerde schattingen bij het bepalen van de realiseerbare waarde waaruit blijkt dat het verlies verminderd is of niet meer bestaat. Een bijzonder waardeverminderingsverlies wordt enkel teruggenomen voorzover de boekwaarde van het actief niet hoger is dan de boekwaarde die bekomen zou zijn, na afschrijvingen, indien geen bijzonder waardeverminderingsverlies zou zijn geboekt.

i) Activa aangehouden voor verkoop

Vaste activa of een groep van vaste activa die worden afgestoten worden geclassificeerd als aangehouden voor verkoop indien de boekwaarde hoofdzakelijk door een verkooptransactie zal worden gerealiseerd en niet door het voortgezette gebruik ervan.
Onmiddellijk voordat het actief voor het eerst wordt geclassificeerd als aangehouden voor verkoop, wordt de waardering van het actief herzien op basis van de waarderingsregels van de Groep. Nadien worden de activa gewaardeerd tegen het laagste van de boekwaarde en de reële waarde van het activa, verminderd met verkoopkosten.
Een bijzonder waardeverminderingsverlies op een groep af te stoten activa en verplichtingen wordt in eerste instantie toegerekend aan goodwill en vervolgens naar rato aan de resterende activa en verplichtingen, met dien verstande dat geen bijzonder waardeverminderingsverlies wordt toegerekend aan activa die niet in de scope zijn van IFRS 5 (dewelke blijven gewaardeerd worden op basis van de overige waarderingsregels van de Groep).
Immateriële activa, materiële vaste activa en vastgoedbeleggingen worden vervolgens niet langer afgeschreven. Verder wordt ook de vermogensmutatie niet langer toegepast na herklassificatie voor geassocieerde deelnemingen en joint ventures.

j) Personeelsbeloningen

Toegezegde bijdrageregelingen ("vaste bijdrage-plan")
Verplichtingen met betrekking tot toegezegde bijdrageregelingen worden geboekt als een kost in de resultatenrekening wanneer ze zich voordoen.

Toegezegde pensioenregelingen ("te bereiken doel-plan")
De netto verplichting van de Groep uit hoofde van toegezegde pensioenregelingen wordt voor iedere regeling afzonderlijk berekend door een schatting te maken van de pensioen aanspraken die werknemers hebben opgebouwd in de verslagperiode en voorgaande perioden, waarbij dat bedrag contant wordt gemaakt en verminderd met de reële waarde van de fondsbeleggingen. De berekening van toegezegde pensioenverplichtingen wordt jaarlijks uitgevoerd door een gekwalificeerde actuaris volgens de 'projected unit credit'-methode. Wanneer de berekening resulteert in een positief saldo voor de Groep, wordt de opname van het actief beperkt tot een bedrag dat maximaal gelijk is aan de contante waarde van economische voordelen in de vorm van eventuele toekomstige terugstortingen door het fonds of lagere toekomstige pensioenpremies. Bij de berekening van de contante waarde van economische voordelen wordt rekening gehouden met minimale financieringsverplichtingen die van toepassing zijn op de afzonderlijke regelingen van de Groep.

Herwaarderingen van de netto-toegezegde pensioenverplichting, die bestaan uit actuariële winsten en verliezen, het rendement op fondsbeleggingen (exclusief rente) en het effect van het actiefplafond (indien aanwezig, exclusief rente), worden direct verwerkt in niet-gerealiseerde resultaten. De Groep bepaalt de netto rentelast (-bate) op de netto-toegezegde pensioenverplichting (het actief) over de verslagperiode door de disconteringsvoet die is gebruikt voor het bepalen van de toegezegde pensioenverplichting aan het begin van de het jaar, toe te passen op de toenmalige netto-toegezegde pensioenverplichting (actief), rekening houdend met eventuele wijzigingen in de netto toegezegde pensioenverplichting (actief) gedurende de periode als gevolg van bijdragen en uitkeringen. Nettorentelasten en overige lasten met betrekking tot toegezegde pensioenregelingen worden verwerkt in het resultaat.

De Groep verantwoordt winsten of verliezen op de inperking of afwikkeling van een toegezegde-pensioenregeling op het moment dat de inperking of afwikkeling plaatsvindt. De winst of het verlies op inperking of afwikkeling omvat eventuele hieruit voortvloeiende wijzigingen in de reële waarde van de fondsbeleggingen en wijzigingen in de contante waarde van de verplichting uit hoofde van toegezegde pensioenrechten en pensioenkosten van verstreken diensttijd die nog niet eerder waren opgenomen.

Belgische toegezegde bijdrageregelingen met gewaarborgd rendement
Belgische toegezegde bijdrageregelingen vallen onder toepassingsgebied van de Wet van 28 april 2003 op de aanvullende pensioenen, kort WAP genoemd. Volgens artikel 24 van deze wet is de werkgever verplicht een minimum rendement van 3,75% op de persoonlijke bijdragen van de werknemer en 3,25% op de bijdragen van de werkgever te garanderen. Artikel 24 van de WAP verplicht de werkgever om op datum van de beëindiging van het plan de bijdragen gekapitaliseerd aan voornoemde vooropgestelde rendementen te garanderen en dit voor stortingen tot en met 31/12/2015. Vanaf januari 2016 dient de werkgever een gemiddeld minimum rendement van 1,75% te garanderen op zowel werknemersbijdragen als werkgeversbijdragen (zoals gewijzigd door de Wet van 18 december 2015). Deze minimum rendementsgarantie overtreft over het algemeen het rendement dat gegarandeerd wordt door de verzekeringsmaatschappij. Aangezien de werkgever verplicht wordt een minimum rendement te garanderen, worden niet alle actuariële en investeringsrisico's overgedragen naar de verzekeringsmaatschappijen die deze plannen beheren. Bijgevolg voldoen deze plannen niet aan de definitie van toegezegde bijdragenregeling zoals opgenomen in IFRS en worden ze als een te bereiken doel plan geclassificeerd. Een actuariële berekening in overeenstemming met IAS 19 gebaseerd op de 'projected unit credit (PUC)'-methode wordt uitgevoerd in dit verband.

Ontslagvergoedingen
Ontslagvergoedingen worden opgenomen als een last als de Groep zich op basis van een gedetailleerd formeel plan aantoonbaar heeft verbonden tot de beëindiging van het dienstverband van een werknemer of een groep werknemers vóór de gebruikelijke pensioendatum, zonder realistische mogelijkheid tot intrekking van dat plan. Dit is tevens het geval als de Groep ontslagvergoedingen aanbiedt en zo (een groep) werknemers stimuleert vrijwillig te vertrekken. Ontslagvergoedingen voor vrijwillig ontslag worden opgenomen als een last als de Groep een aanbod heeft gedaan tot vrijwillig ontslag,

als het waarschijnlijk is dat dit aanbod zal worden aangenomen en als het aantal werknemers dat van het aanbod gebruik zal maken betrouwbaar kan worden bepaald. Als ontslagvergoedingen meer dan twaalf maanden na afloop van de verslagdatum betaalbaar zijn, dan worden deze gedisconteerd tot hun contante waarde.

Korte termijn personeelsbeloningen
Korte termijn personeelsbeloningen worden zonder verdiscontering gewaardeerd en opgenomen wanneer de daarmee verband houdende dienst wordt verricht. Er wordt een verplichting verantwoord voor het bedrag dat naar verwachting ten gevolge van een kortetermijnbonus in contanten of een winstdelingsregeling zal worden uitbetaald indien de Groep een in rechte afdwingbare of feitelijke verplichting heeft als gevolg van verstreken diensttijd van werknemers en indien deze verplichting betrouwbaar kan worden bepaald.

Op aandelen gebaseerde betalingstransacties
De reële waarde op toekenningsdatum van in eigen vermogensinstrumenten afgewikkelde, op aandelen gebaseerde betalingstransacties aan personeelsleden wordt opgenomen als een personeelslast, met een overeenkomstige verhoging van het eigen vermogen, verdeeld over de periode waarin de werknemers onvoorwaardelijk recht krijgen op de opties. Het als last op te nemen bedrag wordt aangepast voor het aantal opties waarvoor naar verwachting zal worden voldaan aan de betreffende dienstverleningsvoorwaarden en niet-markt gerelateerde voorwaarden van onvoorwaardelijk worden, zodanig dat het uiteindelijk als last opgenomen bedrag gebaseerd is op het aantal opties waarvoor op de datum waarop de toekenning onvoorwaardelijk wordt daadwerkelijk is voldaan aan de betreffende voorwaarden.

k) Voorzieningen

Een voorziening wordt in de balans opgenomen wanneer de Groep een verplichting heeft (in rechte afdwingbaar of feitelijk) als gevolg van gebeurtenissen in het verleden, en wanneer het waarschijnlijk is dat voor de afwikkeling van de verplichting een uitstroom van middelen noodzakelijk is. Indien het effect belangrijk is, worden voorzieningen aangelegd door de toekomstige verwachte kasstromen te verdisconteren aan een rentevoet voor belastingen die zowel de huidige marktbeoordelingen van de tijdwaarde van geld weerspiegelt als, waar nodig, de specifieke risico's verbonden aan de verplichting.

Herstructureringsprovisies
Herstructureringsvoorzieningen worden aangelegd wanneer de Groep een gedetailleerd en geformaliseerd herstructureringsplan heeft goedgekeurd, en wanneer de herstructurering ofwel reeds is aangevat ofwel publiekelijk bekend is gemaakt. Er wordt geen voorziening aangelegd voor toekomstige exploitatiekosten

Verlieslatende contracten
Een voorziening voor verlieslatende contracten wordt geboekt wanneer het voordeel dat de Groep uit een contract verwacht te halen lager is dan de onvermijdelijke kosten die verbonden zijn aan de naleving van het contract. De provisie wordt gewaardeerd aan de huidige waarde van het laagste van de verwachte kost om het contract te verbreken en van de verwachte kost om het contract verder te zetten. Voordat een voorziening wordt getroffen, verwerkt de Groep eerst een eventueel bijzonder waardeverminderingsverlies op de activa die gerelateerd zijn aan het contract.

l) Opbrengsten

Verkoop van activa en levering van diensten
De Groep en of haar joint ventures verwerven inkomsten van bevrachters als gevolg van het gebruik van haar activa. Deze activa worden bevracht als gevolg van reis/ spot contracten, tijdsbevrachtingscontracten of "bareboat" contracten. Voor reis/spot charters wordt een contract afgesloten in de spotmarkt voor het gebruik van een actief voor een specifieke reis tegen een contractueel afgesproken tarief per getransporteerde metrieke ton. Voor tijdbevrachtings charters of "bareboat" charters wordt een overeenkomst aangegaan voor het gebruik van een actief voor een specifieke termijn tegen een contractueel overeengekomen maandelijks of dagelijks tarief. Opbrengsten worden erkend op een lineaire basis over de looptijd van elke reis, tijdbevrachtings of "bareboat" charter.

Opbrengsten uit de verkoop van activa worden in de resultatenrekening opgenomen wanneer de wezenlijke risico's en voordelen van eigendom werden overgedragen aan de koper, de opbrengsten naar alle waarschijnlijkheid geïnd zullen worden, de bijhorende kosten op redelijke wijze geschat kunnen worden, er geen blijvende betrokkenheid is van het management en het bedrag aan inkomsten redelijk kan ingeschat worden. Het tijdstip van de overdracht van de risico's en voordelen van de eigendom kan verschillen afhankelijk van de individuele voorwaarden in de verkoopsovereenkomst.

Opbrengsten van de levering van diensten worden in de resultatenrekening opgenomen in overeenstemming met het stadium van voltooiing van de transactie op balansdatum. Het stadium van voltooiing wordt bepaald op basis van beoordelingen van het uitgevoerde werk.

Er worden geen opbrengsten geboekt wanneer er belangrijke onzekerheden bestaan met betrekking tot de ontvangst van de overeengekomen vergoeding en gerelateerde transactiekosten.

Commissies: wanneer de Groep bij een transactie als tussenpersoon (agent) optreedt in plaats van als hoofdpartij, zijn de verwerkte opbrengsten het nettobedrag van de commissies waarop de Groep recht heeft.

Huuropbrengsten uit vastgoedbeleggingen worden op lineaire basis, gespreid over de huurperiode, in resultaat genomen.

m) Leasing

Bepaling of een overeenkomst een leasingcontract omvat
Bij de start van een overeenkomst bepaalt de Groep of de overeenkomst een leasingcontract is of omvat.

Bij de start of bij herbeoordeling van een overeenkomst dewelke een leasingcontract omvat, scheidt de Groep de betalingen en andere verplichte vergoedingen onder de overeenkomst in deze dewelke onder de leasingovereenkomst vallen en deze dewelke onder andere elementen vallen en dit op basis van hun relatieve reële waarde. Wanneer de Groep beoordeelt dat het voor een financiële leasingovereenkomst onmogelijk is om deze betalingen betrouwbaar te scheiden, dan wordt er een actief en een schuld erkend gebaseerd op de reële waarde van het onderliggend actief. Nadien wordt de schuld verminderd naar

aanleiding van uitgevoerde betalingen en een financieringskost op de uitstaande betalingsverplichting wordt erkend.

Operationele leasingovereenkomsten
Betalingen met betrekking tot de operationele leasingovereenkomsten worden in de resultatenrekening opgenomen op lineaire basis, gespreid over de loopduur van de leasingovereenkomst.

Financiële leasingovereenkomsten
De minimale leasebetalingen uit hoofde van een financiële lease uitgevoerd door de leasingnemer, worden deels als financieringskosten opgenomen en deels als aflossing van de uitstaande verplichting. De financieringskosten worden zodanig aan iedere periode van de totale leasetermijn toegerekend dat dit resulteert in een constante periodieke rentevoet over het resterende saldo van de verplichting. De Groep heeft geen financiële leasingovereenkomsten waarbij zij zelf optreedt als leasinggever.

Voorwaardelijke betalingen met betrekking tot leasingovereenkomsten worden verwerkt in de winst- en verliesrekening behoudens wanneer ze betrekking hebben op toekomstige voordelen. In dit geval worden de minimale lease betalingen aangepast over de resterende duurtijd van de leasingovereenkomst op moment dat de aanpassing van de leasingovereenkomst vaststaat.

n) Overheidssubsidies

Overheidssubsidies worden, zodra er redelijke zekerheid bestaat dat zij zullen worden ontvangen en dat de Groep zal voldoen aan de daaraan verbonden voorwaarden, bij eerste opname in de balans opgenomen als over te dragen opbrengsten en gewaardeerd tegen reële waarde en worden na eerste opname systematisch in de winst- en verliesrekening verantwoord als overige bedrijfsopbrengsten gedurende de gebruiksduur van het actief. Subsidies ter compensatie van door de Groep gemaakte kosten worden geboekt in de winst- en verliesrekening in de periode waarin de kosten erkend worden.

o) Financiële opbrengsten en kosten

Financiële opbrengsten omvatten ontvangen intresten, dividenden, wisselkoersopbrengsten, opbrengsten uit de verkoop van voor verkoop beschikbare beleggingen en opbrengsten uit de wijziging van de reële waarde van financiële instrumenten. Intresten worden pro rata temporis in de winst- en verliesrekening opgenomen rekening houdend met de effectieve opbrengstvoet. Dividenden worden geboekt op het moment waarop ze worden toegekend.

De financiële kosten omvatten intresten op leningen, wisselkoersverliezen, verliezen uit de wijziging van de reële waarde van financiële instrumenten die opgenomen worden in de resultatenrekening, bijzondere waardeverminderingsverliezen op financiële activa en verliezen op afdekkingsverrichtingen die opgenomen worden in de resultatenrekening. Alle kosten met betrekking tot rentedragende leningen, met uitzondering van de financieringskosten die rechtstreeks toewijsbaar zijn aan het aankopen of gebruiksklaar maken van activa, worden in de resultatenrekening opgenomen op basis van de effectieve rentemethode.

Wisselkoerswinsten en wisselkoersverliezen worden netto gepresenteerd per munt als zijnde financiële opbrengsten of financiële kosten.

p) Belastingen

De belastingen op het resultaat van het boekjaar omvatten over het boekjaar verschuldigde en verrekenbare en latente belastingen. Ze worden opgenomen in de winst- en verliesrekening, behalve wanneer ze gerelateerd zijn aan een bedrijfscombinatie of wanneer deze betrekking hebben op bestanddelen die rechtstreeks in het eigen vermogen of in het overzicht van niet gerealiseerde resultaten worden geboekt.

De verschuldigde en verrekenbare belastingen zijn de belastingen verschuldigd op de belastbare winst van het boekjaar, berekend volgens de belastingtarieven die gelden op datum van afsluiting van het boekjaar, en voorts ook de aanpassingen die betrekking hebben op de voorgaande boekjaren. Actuele belastingvorderingen en -verplichtingen worden uitsluitend gesaldeerd als aan bepaalde criteria wordt voldaan.

De latente belastingen worden berekend op alle tijdelijke verschillen tussen de boekwaarde en de fiscale waarde. Uitgestelde belastingen worden gewaardeerd op basis van de belastingtarieven die naar verwachting van toepassing zullen zijn bij afloop van de tijdelijke verschillen, op basis van belastingtarieven die op balansdatum zijn vastgesteld. De volgende tijdelijke verschillen worden niet voorzien: de initiële erkenning van goodwill, de initiële erkenning van activa of passiva in een transactie dat geen bedrijfscombinatie is en die geen invloed heeft op zowel boekhoudkundige winst als fiscale winst en verschillen met betrekking tot investeringen in deelnemingen, geassocieerde ondernemingen en joint ventures voor zover dat de Groep in staat is het tijdstip van de omdraaiing te beïnvloeden en het waarschijnlijk is dat deze zich niet zullen omkeren in de voorzienbare toekomst.

Actieve belastinglatenties worden enkel geboekt indien het voldoende zeker is dat het belastingkrediet en de niet gebruikte fiscale verliezen in de toekomst met belastbare winsten verrekend kunnen worden.

Actieve belastinglatenties worden verminderd zodra het niet langer waarschijnlijk is dat dit belastingvoordeel zich zal realiseren. Niet-opgenomen uitgestelde belastingvorderingen worden op iedere verslagdatum opnieuw beoordeeld en worden opgenomen zodra het waarschijnlijk is dat er in de toekomst belastbare winsten beschikbaar zijn, waartegen ze kunnen worden gebruikt. Uitgestelde belastingvorderingen en -verplichtingen worden uitsluitend gesaldeerd als aan bepaalde criteria wordt voldaan.

In overeenstemming met IAS 12 wordt "tonnage tax" niet als inkomstenbelasting maar als overige kost opgenomen in de winst- en verliesrekening.

q) Segmentrapportering

Een segment is een onderdeel van de Groep met betrekking tot een operationele activiteit die inkomsten genereert en uitgaven maakt, met inbegrip van inkomsten en uitgaven afkomstig van transacties met andere segmenten van de Groep. Het operationele resultaat van de segmenten wordt op een regelmatige basis door de bedrijfsleiding

bekeken om zo beslissingen te nemen met betrekking tot de allocatie van middelen en om de prestaties van een segment te beoordelen.

Het resultaat van een segment omvat alle opbrengsten en kosten die rechtstreeks door dit segment worden gegenereerd, inclusief het deel van de te alloceren opbrengsten en kosten die redelijkerwijs aan het segment kan worden toegewezen. De activa en passiva van een segment omvatten als minimum de activa en passiva dewelke periodiek gerapporteerd worden aan de "Chief operating decision maker", zijnde de CEO van de Groep en de overige leden van het directiecomité.

De investeringen van het segment omvatten de aankoopkost van materiële en immateriële vaste activa, met uitzondering van goodwill, voor de periode.

r) Winst per aandeel

De Groep presenteert gewone en verwaterde winst per aandeel voor de gewone aandelen. De gewone winst per aandeel wordt bekomen door het resultaat toewijsbaar aan de gewone aandeelhouders te verdelen over het gewogen gemiddeld aantal aandelen over de periode, aangepast voor het gewogen gemiddelde aantal eigen aandelen. Verwaterde winst per aandeel wordt berekend door het resultaat toewijsbaar aan de gewone aandeelhouders en het gewogen gemiddeld aantal aandelen aan te passen met het effect van alle mogelijke verwateringen van de gewone aandelen zoals aandelenopties toegekend aan personeelsleden.

s) Beëindigde bedrijfsactiviteiten

Een beëindigde bedrijfsactiviteit is een component van de onderneming van de Groep, waarvan de activiteiten en kasstromen duidelijk te onderscheiden zijn van de rest van de Groep, en die een afzonderlijke belangrijke bedrijfsactiviteit of geografisch bedrijfsgebied vertegenwoordigt; deel uitmaakt van één gecoördineerd plan om een afzonderlijke belangrijke bedrijfsactiviteit of geografisch gebied af te stoten; of een dochteronderneming is die uitsluitend is overgenomen met de bedoeling te worden doorverkocht. De classificatie naar beëindigde bedrijfsactiviteiten vindt plaats bij verkoop of wanneer het onderdeel aan de criteria voldoet om aangehouden te worden voor verkoop. Wanneer een bedrijfsactiviteit geclassificeerd wordt als aangehouden voor verkoop, wordt de presentatie van de vergelijkende cijfers aangepast.

2. SEGMENTRAPPORTERING (in duizenden USD)

De onderneming blijft haar activiteiten beheren gebaseerd op de interne management rapportering volgens de proportionele consolidatie methode. De reconciliatie van de segmentrapportering met de geconsolideerde balans en het geconsolideerd overzicht van gerealiseerde resultaten wordt weergegeven onder toelichting 3. Alle verschillen hebben betrekking op de toepassing van IFRS 11 gezamenlijke overeenkomsten, er zijn geen andere verschillen van toepassing.

De Groep heeft 4 rapporteringssegmenten. Deze segmenten weerspiegelen het niveau waarop de CEO en het directiecomité naar het bedrijf kijken en beslissingen nemen over de verdeling van middelen en andere operationele zaken. Deze segmenten leveren verschillende diensten en producten en worden afzonderlijk geleid. Het LPG segment omvat het vervoer van vloeibaar petroleumgas, ammoniak, en andere petrochemische gassen via de Midsize vloot, de VLGC schepen en tankers met druktanks. De LPG vloot wordt gerapporteerd als één segment rekening houdende met de gelijkaardige karakteristieken van de vloot (bvb aard van de producten,...). Het vervoer van LNG (vloeibaar aardgas) behoort tot het LNG segment. De activiteiten in de offshore olie- en gasindustrie omvatten de levering van diensten en uitrusting en worden ingedeeld in het Offshore segment. Het segment Diensten omvat gespecialiseerde ondersteunende dienstverlening voor de olie- en gasindustrie zoals technisch beheer en bemanning van schepen, verzekeringsactiviteiten en een reisbureau. De structuur van de Groep en het management is niet gebaseerd op geografische segmenten aangezien de vloot van de onderneming vaart tussen verschillende geografische segmenten.
De intra-segment opbrengsten hebben voornamelijk betrekking op verleende diensten met betrekking tot management activiteiten en bemanning van schepen.

De belangrijkste LNG klant Excelerate Energy Llc vertegenwoordigt 89% (87% in 2015) van de LNG inkomsten en 29% (25% in 2015) van de geconsolideerde inkomsten in 2016. De belangrijkste LPG klant Statoil vertegenwoordigt 22% (68% in 2015) van de LPG inkomsten en 9% (27% in 2015) van de totale geconsolideerde inkomsten in 2016.

CIJFERS PER SEGMENT 2016

	LPG	LNG	Offshore	Diensten	Eliminaties	Totaal
WINST- EN VERLIESREKENING						
Externe opbrengsten	1 06.459	91.508	51.133	28.411	0	277.511
Intra-segment opbrengsten	2.926	0	1.279	16.773	-20.978	0
Totale opbrengsten	109.385	91.508	52.412	45.184	-20.978	277.511
Externe opbrengsten uit verhuur van vastgoed	0	0	0	949	0	949
Intra-segment opbrengsten uit verhuur van vastgoed	0	0	0	147	-147	0
Totale opbrengsten uit verhuur van vastgoed	0	0	0	1.096	-147	949
Winst gerealiseerd bij verkoop van vaste activa	8	0	942	76	0	1.026
Overige bedrijfsopbrengsten	15.203	9.000	230	1.962	0	26.395
Overige bedrijfsopbrengsten intra-segment	0	22	0	373	-395	0
Totale overige bedrijfsopbrengsten	15.203	9.022	230	2.335	-395	26.395
BEDRIJFSOPBRENGSTEN	124.596	100.530	53.584	48.691	-21.520	305.881
BEDRIJFSRESULTAAT VOOR AFSCHRIJVINGEN EN WAARDEVERMINDERINGEN (EBITDA)	55.993	59.418	-844	1.914		116.481
Afschrijvingen en waardeverminderingen	-21.837	-18.382	-2.808	-3.088		-46.115
BEDRIJFSRESULTAAT (EBIT)	34.156	41.036	-3.652	-1.174	0	70.366
Intrestopbrengsten/kosten (netto)	-13.935	-20.305	-608	9.239		-25.609
Andere financiële opbrengsten/kosten (netto)	-424	-4.347	85	-5.534		-10.220
Aandeel in het resultaat in geassocieerde ondernemingen en joint ventures. na belastingen	0	0	1.183	-413		770
Belastingen op het resultaat	-5	12	1.497	-991		513
SEGMENT RESULTAAT VOOR DE PERIODE	19.792	16.396	-1.495	1.127	0	35.818
RESULTAAT VAN HET BOEKJAAR						35.818
Minderheidsbelang						32
AANDEELHOUDERS VAN DE VENNOOTSCHAP						35.786

	LPG	LNG	Offshore	Diensten	Eliminaties	Totaal
BALANS						
ACTIVA						
Schepen	403.426	578.922	12.450	0		994.798
Overige materiële vaste activa	430	6	658	1.503		2.597
Immateriële activa	0	0	922	3.586		4.508
Vastgoedbeleggingen	0	0	0	8.807		8.807
Investeringen in geassocieerde ondernemingen en joint ventures	0	0	5.251	0		5.251
Leningen aan geassocieerde ondernemingen en joint ventures	0	0	12.345	0		12.345
Afgeleide financiële instrumenten	870	235	0	0		1.105
Vaste activa aangehouden voor verkoop	8.861	0	0	0		8.861
Geblokkeerde kasequivalenten	0	12.689	1.922	23.860		38.471
Kas en kasequivalenten	30.208	41.618	10.416	17.650		99.892
TOTAAL SEGMENT ACTIVA	**443.795**	**633.470**	**43.964**	**55.406**	**0**	**1.176.635**
Niet toegewezen overige materiële vaste activa						523
Niet toegewezen investeringen in geassocieerde ondernemingen en joint ventures						3.723
Niet toegewezen voor verkoop beschikbare beleggingen						3.608
Niet toegewezen handels- en overige vorderingen						57.677
Niet toegewezen kas en kasequivalenten						82.647
Niet toegewezen overige activa						1.127
TOTALE ACTIVA						1.325.940
EIGEN VERMOGEN EN VERPLICHTINGEN						
Rentedragende leningen lange termijn	237.448	353.900	3.000	9.647		603.995
Rentedragende leningen korte termijn	37.921	19.524	2.000	116.643		176.088
Afgeleide financiële instrumenten lange termijn	0	0	92	0		92
Afgeleide financiële instrumenten korte termijn	0	0	0	36.182		36.182
Uitgestelde belastingsverplichtingen	0	0	0	978		978
TOTAAL SEGMENT VERPLICHTINGEN	**275.369**	**373.424**	**5.092**	**163.450**	**0**	**817.335**
Niet toegewezen eigen vermogen						432.684
Niet toegewezen handels- en overige schulden						66.722
Niet toegewezen overige verplichtingen						9.199
TOTAAL EIGEN VERMOGEN EN VERPLICHTINGEN						1.325.940
KASSTROOMOVERZICHT						
Kasstroom uit bedrijfsactiviteit	22.429	41.367	-102	106		63.800
Kasstroom uit investeringsactiviteit	-70.812	-11.950	4.094	-4.616		-83.284
Kasstroom uit financieringsactiviteit	28.484	-13.011	-4.031	3.729		15.171
Niet toegewezen kasstroom						-2.940
Dividenduitkering/ontvangen dividend						-19.259
Wisselkoersfluctuatie						-643
TOTALE KASSTROOM	-19.899	16.406	-39	-781	0	-27.155
BIJKOMENDE INFORMATIE						
Investeringen	-70.127	-11.950	-21	-220		-82.318
Inkomsten uit verkoop			17	164		181

CIJFERS PER SEGMENT 2015

	LPG	LNG	Offshore	Diensten	Eliminaties	Totaal
WINST- EN VERLIESREKENING						
Externe opbrengsten	120.351	88.671	73.324	32.030	0	314.376
Intra-segment opbrengsten	4.223	20	1.160	16.068	-21.471	0
Totale opbrengsten	124.574	88.691	74.484	48.098	-21.471	314.376
Externe opbrengsten uit verhuur van vastgoed	0	0	0	909	0	909
Intra-segment opbrengsten uit verhuur van vastgoed	0	0	0	146	-146	0
Totale opbrengsten uit verhuur van vastgoed	0	0	0	1.055	-146	909
Winst gerealiseerd bij verkoop van vaste activa	0	0	0	110	0	110
Overige bedrijfsopbrengsten	2.272	2	1.152	719	0	4.145
Overige bedrijfsopbrengsten intra-segment	0	98	0	397	-495	0
Totale overige bedrijfsopbrengsten	2.272	100	1.152	1.116	-495	4.145
BEDRIJFSOPBRENGSTEN	126.846	88.791	75.636	50.379	-22.112	319.540
BEDRIJFSRESULTAAT VOOR AFSCHRIJVINGEN EN WAARDEVERMINDERINGEN (EBITDA)	51.333	39.381	8.641	126		99.481
Afschrijvingen en waardeverminderingen	-33.561	-18.447	-4.218	-3.080		-59.306
BEDRIJFSRESULTAAT (EBIT)	17.772	20.934	4.423	-2.954	0	40.175
Intrestopbrengsten/kosten (netto)	-9.651	-12.628	-1.208	-637		-24.124
Andere financiële opbrengsten/kosten (netto)	1.311	-782	-794	-1.706		-1.971
Aandeel in het resultaat in geassocieerde ondernemingen en joint ventures. na belastingen	0	0	334	-640		-306
Belastingen op het resultaat	7	-1.623	-1.721	-715		-4.052
SEGMENT RESULTAAT VOOR DE PERIODE	9.439	5.901	1.034	-6.652	0	9.722
Niet toegewezen financieel resultaat						1.523
RESULTAAT VAN HET BOEKJAAR						11.245
Minderheidsbelang						34
AANDEELHOUDERS VAN DE VENNOOTSCHAP						11.211

	LPG	LNG	Offshore	Diensten	Eliminaties	Totaal
BALANS						
ACTIVA						
Schepen	308.986	585.364	31.129	0		925.479
Overige materiële vaste activa	627	13	850	1.901		3.391
Immateriële activa	0	0	1.285	2.290		3.575
Vastgoedbeleggingen	0	0	0	9.558		9.558
Afgeleide financiële instrumenten	0	51	0	0		51
Geblokkeerde kasequivalenten (*)	0	18.635	1.891	25.350		45.876
Kas en kasequivalenten (*)	56.336	39.149	13.286	25.548		134.319
TOTAAL SEGMENT ACTIVA	**365.949**	**643.212**	**48.441**	**64.647**	**0**	**1.122.249**
Niet toegewezen overige materiële vaste activa						776
Niet toegewezen investeringen in geassocieerde ondernemingen en joint ventures						5.171
Niet toegewezen voor verkoop beschikbare beleggingen						3.487
Niet toegewezen handels- en overige vorderingen						67.475
Niet toegewezen kas en kasequivalenten (*)						75.375
Niet toegewezen overige activa						993
TOTALE ACTIVA						1.275.526
EIGEN VERMOGEN EN VERPLICHTINGEN						
Rentedragende leningen lange termijn	186.212	372.387	5.000	118.246		681.845
Rentedragende leningen korte termijn	24.162	19.057	2.000	1.333		46.552
Afgeleide financiële instrumenten	1.076	0	198	41.229		42.503
TOTAAL SEGMENT VERPLICHTINGEN	**211.450**	**391.444**	**7.198**	**160.808**	**0**	**770.900**
Niet toegewezen eigen vermogen						404.804
Niet toegewezen handels- en overige schulden						88.104
Niet toegewezen overige verplichtingen						11.718
TOTAAL EIGEN VERMOGEN EN VERPLICHTINGEN						1.275.526
KASSTROOMOVERZICHT						
Kasstroom uit bedrijfsactiviteit	44.848	37.273	7.093	7.521		96.735
Kasstroom uit investeringsactiviteit	-44.803	-47.134	-18.720	-546		-111.203
Kasstroom uit financieringsactiviteit	51.960	39.969	-2.000	37.298		127.227
Niet toegewezen kasstroom						-15.874
Dividenduitkering/ontvangen dividend						-25.453
TOTALE KASSTROOM	52.005	30.108	-13.627	44.273	0	71.432
BIJKOMENDE INFORMATIE						
Investeringen	-44.803	-47.134	-18.720	-973		-111.630
Inkomsten uit verkoop	0	0	0	384		384

(*) De presentatie van kas en kasequivalenten met betrekking tot 2015 werd gewijzigd. Kas en kasequivalenten werden opgesplitst in geblokkeerde kasequivalenten en kas en kasequivalenten.

3. RECONCILIATIE SEGMENTRAPPORTERING (in duizenden USD)

De onderneming blijft haar activiteiten beheren gebaseerd op de interne management rapportering volgens de proportionele consolidatie methode. De onderstaande tabellen reconcilieren de financiële informatie zoals weergegeven in de geconsolideerde balans en in het geconsolideerd overzicht van gerealiseerde resultaten (dewelke opgesteld werden in overeenstemming met IFRS 11 volgens de vermogensmutatiemethode) met de financiële informatie weergegeven in toelichting 2 segmentrapportering (dewelke werden opgesteld volgens de proportionele consolidatiemethode).

	Proportionele consolidatie	Verschil	Vermogensmutatie Methode
RECONCILIATIE GECONSOLIDEERDE BALANS MET SEGMENTRAPPORTERING			
31 DECEMBER 2016			
Schepen	994.798	-716.499	278.299
Andere materiële vaste activa	3.120	-41	3.079
Immateriële activa	4.508	-857	3.651
Vastgoedbeleggingen	8.807	-8.807	0
Investeringen in geassocieerde ondernemingen en joint ventures	8.974	138.624	147.598
Leningen aan geassocieerde ondernemingen en joint ventures	12.345	331.567	343.912
Afgeleide financiële instrumenten	1.105	-1.105	0
VASTE ACTIVA	1.033.657	-257.118	776.539
Vaste activa aangehouden voor verkoop	8.861	-8.861	0
Voor verkoop beschikbare beleggingen	3.608	0	3.608
Handels- en overige vorderingen	57.677	5.046	62.723
Actuele belastingsvorderingen	1.127	-20	1.107
Geblokkeerde kasequivalenten	38.471	-3.580	34.891
Kas en kasequivalenten	182.539	-61.443	121.096
VLOTTENDE ACTIVA	292.283	-68.858	223.425
TOTALE ACTIVA	1.325.940	-325.976	999.964
EIGEN VERMOGEN	432.684	0	432.684
Rentedragende leningen	603.995	-274.405	329.590
Personeelsbeloningen	4.267	0	4.267
Voorzieningen	2.474	-40	2.434
Afgeleide financiële instrumenten	92	-92	0
Uitgestelde belastingsverplichtingen	978	0	978
VERPLICHTINGEN OP LANGE TERMIJN	611.806	-274.537	337.269
Rentedragende leningen	176.088	-35.941	140.147
Handels- en overige schulden	66.722	-15.478	51.244
Te betalen winstbelastingen	2.458	-20	2.438
Afgeleide financiële instrumenten	36.182	0	36.182
VERPLICHTINGEN OP KORTE TERMIJN	281.450	-51.439	230.011
TOTAAL EIGEN VERMOGEN EN VERPLICHTINGEN	1.325.940	-325.976	999.964
RECONCILIATIE GECONSOLIDEERDE RESULTATENREKENING MET SEGMENTRAPPORTERING			
31 DECEMBER 2016			
Opbrengsten	278.460	-182.434	96.026
Winst gerealiseerd bij verkoop van vaste activa	1.026	0	1.026
Overige bedrijfsopbrengsten	26.395	-289	26.106
Diensten en diverse goederen	-139.581	73.091	-66.490
Personeelskosten	-46.991	-13	-47.004
Afschrijvingen en waardeverminderingen	-46.115	39.331	-6.784
Voorzieningen	88	0	88
Verlies gerealiseerd bij verkoop van vaste activa	0	0	0
Overige bedrijfskosten	-2.916	937	-1.979
RESULTAAT UIT BEDRIJFSACTIVITEITEN	70.366	-69.377	989
Intrestopbrengsten	1.912	22.949	24.861
Intrestkosten	-27.522	11.615	-15.907
Andere financiële opbrengsten	1.737	-259	1.478
Andere financiële kosten	-11.958	1.217	-10.741
RESULTAAT VOOR BELASTINGEN EN VOOR AANDEEL IN HET RESULTAAT VAN GEASSOCIEERDE ONDERNEMINGEN EN JOINT VENTURES	34.535	-33.855	680
Aandeel in het resultaat van geassocieerde ondernemingen en joint ventures. na belastingen	770	33.802	34.572
Belastingen op het resultaat	513	53	566
BELASTINGEN OP HET RESULTAAT	35.818	0	35.818

RECONCILIATIE GECONSOLIDEERDE BALANS MET SEGMENTRAPPORTERING			
31 DECEMBER 2015			
Schepen	925.479	-756.488	168.991
Andere materiële vaste activa	4.167	-63	4.104
Immateriële activa	3.575	-1.207	2.368
Vastgoedbeleggingen	9.558	-9.558	0
Investeringen in geassocieerde ondernemingen en joint ventures	5.171	127.645	132.816
Leningen aan geassocieerde ondernemingen en joint ventures	0	376.408	376.408
Overige financiële activa	51	-51	0
VASTE ACTIVA	948.001	-263.314	684.687
Voor verkoop beschikbare beleggingen	3.487	0	3.487
Handels- en overige vorderingen	67.475	-2.806	64.669
Actuele belastingsvorderingen	993	-25	968
Geblokkeerde kasequivalenten	45.876	-3.544	42.332
Kas en kasequivalenten	209.694	-79.726	129.969
VLOTTENDE ACTIVA	327.525	-86.100	241.425
TOTALE ACTIVA	1.275.526	-349.414	926.112
EIGEN VERMOGEN	404.804	0	404.804
Rentedragende leningen	681.845	-284.420	397.425
Personeelsbeloningen	4.445	0	4.445
Voorzieningen	2.562	-40	2.522
Afgeleide financiële instrumenten	42.503	-1.274	41.229
VERPLICHTINGEN OP LANGE TERMIJN	731.355	-285.734	445.621
Rentedragende leningen	46.552	-31.391	15.161
Handels- en overige schulden	88.104	-32.289	55.815
Te betalen winstbelastingen	4.711	0	4.711
VERPLICHTINGEN OP KORTE TERMIJN	139.367	-63.680	75.687
TOTAAL EIGEN VERMOGEN EN VERPLICHTINGEN	1.275.526	-349.414	926.112

RECONCILIATIE GECONSOLIDEERDE RESULTATENREKENING MET SEGMENTRAPPORTERING			
31 DECEMBER 2015			
Opbrengsten	315.285	-203.065	112.220
Winst gerealiseerd bij verkoop van vaste activa	110	0	110
Overige bedrijfsopbrengsten	4.145	-884	3.261
Diensten en diverse goederen	-160.684	79.698	-80.986
Personeelskosten	-51.550	82	-51.468
Afschrijvingen en waardeverminderingen	-59.306	54.132	-5.174
Voorzieningen	-131	-3	-134
Verlies gerealiseerd bij verkoop van vaste activa	-47	0	-47
Overige bedrijfskosten	-7.647	894	-6.753
RESULTAAT UIT BEDRIJFSACTIVITEITEN	40.175	-69.146	-28.971
Intrestopbrengsten	345	22.692	23.037
Intrestkosten	-22.571	9.619	-12.952
Andere financiële opbrengsten	7.497	-151	7.346
Andere financiële kosten	-9.843	1.320	-8.523
RESULTAAT VOOR BELASTINGEN EN VOOR AANDEEL IN HET RESULTAAT VAN GEASSOCIEERDE ONDERNEMINGEN EN JOINT VENTURES	15.603	-35.666	-20.063
Aandeel in het resultaat van geassocieerde ondernemingen en joint ventures. na belastingen	-306	35.486	35.180
Belastingen op het resultaat	-4.052	180	-3.872
RESULTAAT VAN HET BOEKJAAR	11.245	0	11.245

4. BEDRIJFSOPBRENGSTEN (in duizenden USD)

	2016	2015
OPBRENGSTEN		
LPG segment	17.067	6.391
LNG segment	483	0
Offshore segment	46.385	68.888
Services segment	32.091	36.941
	96.026	112.220

De stijging in het LPG segment wordt voornamelijk verklaard door de aankoop van de resterende 50% van de pressurized vloot aangehouden door Wak Kwong (zie toelichting 9 voor meer informatie in dit verband).
De daling in het Offshore segment is grotendeels verklaarbaar door de WARIBOKO transactie. EXMAR heeft een deel van haar eigendom in de WARIBOKO verkocht aan haar logistieke partner Springview (zie toelichting 10 voor verdere informatie). De ingenieursdiensten van EXMAR Offshore werden beïnvloed door een verminderde activiteit in 2016.

	2016	2015
WINST GEREALISEERD BIJ VERKOOP VAN VASTE ACTIVA		
Overige	84	110
WARIBOKO transactie	942	0
	1.026	110

EXMAR heeft een deel van haar eigendom in de WARIBOKO verkocht aan haar logistieke partner Springview, we verwijzen naar toelichting 10 voor meer informatie.

	2016	2015
OVERIGE BEDRIJFSOPBRENGSTEN		
Vergoeding OPTI-EX®	209	1.128
Badwill pressurized vloot transactie	14.343	0
Herwaardering naar reële waarde van de bestaande investering in CMC Belgibo	800	0
Stopzettingsvergoeding PEP	9.000	0
Overige	1.755	2.133
	26.106	3.261

We verwijzen naar toelichting 9 voor de badwill met betrekking tot de pressurized vloot en de herwaardering naar reële waarde van de bestaande investering in CMC Belgibo.

De stopzettingsvergoeding van USD 9 miljoen dewelke betaald werd door Pacific Exploration and Production ("PEP"), heeft betrekking op de beëindiging van de tolling overeenkomst met betrekking tot de Caribbean FLNG.

5. OVERIGE BEDRIJFSKOSTEN (in duizenden USD)

	2016	2015
OVERIGE		
Niet op inkomsten gebaseerde belastingen (*)	-1.769	-5.932
Overige	-210	-821
	-1.979	-6.753

(*) Offshore geniet van een contract voor de WARIBOKO, dewelke in gebruik is in Nigeria en onderworpen is aan allerlei niet op inkomsten gebaseerde belastingen. In 2016 bedragen de Nigeriaanse taksen USD 1 miljoen (2015: USD 4,1 miljoen). De daling van de belastingen wordt verklaard door de gedeeltelijke verkoop van de WARIBOKO (zie toelichting 10 voor verdere informatie).

6. PERSONEELSKOSTEN (in duizenden USD)

	2016	2015
PERSONEELSKOSTEN		
Lonen en salarissen	-37.968	-42.256
Sociale lasten	-6.062	-6.822
Personeelsbeloningen. toegezegde pensioenregelingen en toegezegde bijdrageregeling	-1.417	-1.439
Aandelenoptieplan	-1.557	-951
	-47.004	-51.468
PERSONEELSAANTAL (IN VOLTIJDSE EQUIVALENTEN)		
Zeevarenden (*)	1.628	1.557
Niet zeevarenden	234	344
	1.862	1.901

(*) Bijna alle zeevarenden zijn tewerkgesteld op activa van of uitgebaat door onze geassocieerde ondernemingen en joint ventures. De gerelateerde kost is niet opgenomen in de personeelskosten van EXMAR zoals hierboven toegelicht maar weergegeven in de operationele kosten van onze geassocieerde ondernemingen en joint ventures.

7. FINANCIËLE OPBRENGSTEN / KOSTEN (in duizenden USD)

	2016	2015
INTRESTKOSTEN EN -OPBRENGSTEN		
INTRESTOPBRENGSTEN		
Intresten op leningen aan geassocieerde ondernemingen en joint ventures (*)	24.305	22.710
Intresten uit kas en kasequivalenten	556	327
	24.861	23.037
INTRESTKOSTEN		
Intrestkosten op rentedragende leningen	-13.904	-11.603
Intrestkosten uit financiële instrumenten	-2.003	-1.349
	-15.907	-12.952

(*) De intrestopbrengsten hebben betrekking op te betalen intresten door geassocieerde ondernemingen en joint ventures op de leningen gegeven door EXMAR. We verwijzen naar toelichting 16 in dit verband.

	2016	2015
OVERIGE FINANCIËLE OPBRENGSTEN EN KOSTEN		
OVERIGE FINANCIËLE OPBRENGSTEN		
Gerealiseerde koersverschillen	691	3.604
Niet gerealiseerde koersverschillen	556	3.095
Dividend van niet geconsolideerde ondernemingen	127	417
Overige	105	230
	1.478	7.346
OVERIGE FINANCIËLE KOSTEN		
Gerealiseerde koersverschillen	-889	-2.827
Omrekeningsverschillen verwerkt via de verlies-en winstrekening	0	-1.863
Niet gerealiseerde koersverschillen	-260	-988
Bankvergoedingen (**)	-5.591	-1.452
Waardevermindering voor verkoop beschikbare beleggingen (***)	-3.844	0
Overige	-157	-1.393
	-10.741	-8.523

(**) De bankvergoedingen hebben voornamelijk betrekking op de financieringskosten met betrekking tot de ICBC financiering (zie toelichting 23 in dit verband).

(***) Als gevolg van een belangrijke en aanhoudende daling in de reële waarde van de Teekay en de Sibelco aandelen. werd de reële waardereserve van USD 4 miljoen die werd opgebouwd in het verleden. verwerkt via de verlies-en winstrekening. De wijziging in de reële waarde van het huidige boekjaar bedraagt USD 0,1 miljoen en werd eveneens verwerkt via de verlies-en winstrekening.

FINANCIËLE KOSTEN EN OPBRENGSTEN DIRECT OPGENOMEN IN HET EIGEN VERMOGEN		
Investeringen in geassocieerde ondernemingen en joint ventures. aandeel in niet gerealiseerde resultaten	3.304	-1.627
Omrekeningsverschillen	-550	-2.607
Omrekeningsverschillen verwerkt via de verlies-en winstrekening	0	1.863
Wijziging in de reële waarde van cashflowafdekkingen - hedge accounting	2.408	-1.598
Voor verkoop beschikbare beleggingen - wijzigingen in de reële waarde	0	-4.854
Voor verkoop beschikbare beleggingen - via de verlies- en winstrekening verwerkt	3.973	0
	9.135	-8.823
Erkend in:		
Reële waardereserve	3.973	-4.854
Omrekeningsreserve	524	-1.456
Afdekkingsreserve	4.645	-2.494
Minderheidsbelang	-7	-19
	9.135	-8.823

8. WINSTBELASTINGEN (in duizenden USD)

	2016		2015	
WINSTBELASTINGEN				
Belastingen over het boekjaar		-1.029		-3.814
Correcties op voorgaande jaren		1.595		-58
BELASTINGEN OVER HET BOEKJAAR		566		-3.872
UITGESTELDE WINSTBELASTING		0		0
		566		-3.872
AANSLUITING MET HET EFFECTIEVE BELASTINGTARIEF				
RESULTAAT VOOR BELASTINGEN		35.252		15.117
BELASTINGEN AAN NATIONAAL TARIEF	-33,99%	-11.982	-33,99%	-5.138
Aandeel in het resultaat van ondernemingen geconsolideerd volgens de vermogensmutatie methode inclusief belastingeffect		11.751		11.958
Afwijking als gevolg van:				
Impact belastingtarieven in andere landen		2.283		-2.933
Niet-aftrekbare kosten		-612		-1.784
Overige inkomstenbelastingen		177		847
Verliezen van het boekjaar en belastingkredieten waarvoor geen uitgestelde belastingvordering werd opgezet		-7.176		-6.910
Aanwending fiscaal overgedragen verliezen, belastingkredieten en overige taksvoordelen		5.105		998
Fiscaal vrijgestelde opbrengsten		-575		-852
Aanpassingen met betrekking tot voorgaande boekjaren		1.595		-58
	1,61%	566	-25,62%	-3.872

9. VERWERVING VAN EEN DOCHTERONDERNEMING (in duizenden USD)

LPG PRESSURIZED VLOOT TRANSACTIE

EXMAR heeft einde juni 2016 een akkoord bereikt voor de aankoop van 50% van de pressurized vloot in eigendom van Wah Kwong. Als gevolg van deze transactie verhoogt EXMAR's aandeel in de pressurized vloot van 50% naar 100%, de ondernemingen betrokken in deze transactie worden geconsolideerd volgens de integrale consolidatiemethode in de geconsolideerde balans per 31 december 2016 en niet langer getoond als investeringen in joint ventures dewelke geconsolideerd worden volgens de vermogensmutatiemethode. Aangezien de transactie slechts einde juni 2016 werd afgerond, wordt het resultaat van de eerste zes maanden van het jaar nog steeds getoond als resultaat van geassocieerde ondernemingen en joint ventures in de geconsolideerde resultatenrekening.

De transactiekosten met betrekking tot de LPG acquisitie bedragen USD 0,3 miljoen en worden getoond in het geconsolideerd overzicht van gerealiseerde resultaten als operationele kosten.

De controle over de pressurized vloot stelt EXMAR in de mogelijkheid om haar positie in het LPG segment verder te versterken.

In de periode van twaalf maanden eindigend op 31 december 2016, heeft de pressurized vloot USD 16 miljoen omzet bijgedragen aan het LPG segment (proportionele consolidatiemethode) en een verlies van USD 2,4 miljoen bijgedragen aan het resultaat van het LPG segment. Indien de transactie zou plaatsgevonden hebben op 1 januari 2016, schat EXMAR dat de totale omzet van het LPG segment (proportionele consolidatiemethode) USD 114,8 miljoen zou geweest zijn en dat het resultaat van het LPG segment voor de periode USD 19 miljoen zou geweest zijn (inclusief een badwill van USD 14,3 miljoen dewelke werd erkend in het resultaat als gevolg van deze transactie).

A. OVERGEDRAGEN VERGOEDING

Onderstaande tabel toont de reële waarde op overnamedatum van elke belangrijke categorie van vergoeding. De betaling van de aankoopprijs aan Wah Kwong werd uitgevoerd in oktober 2016.

OVERGEDRAGEN VERGOEDING	
Leningen aan geassocieerde ondernemingen en joint ventures. inclusief het negatieve eigen vermogen gehouden door Exmar voor de overname.	30.582
Aankoopprijs voor het 50% aandeel van Wah Kwong	3.464
	34.046

B. IDENTIFICEERBARE VERWORVEN ACTIVA EN AANGEGANE VERPLICHTINGEN

Onderstaande tabel toont de verworven identificeerbare activa en de overgenomen verplichtingen op aankoopdatum volgens de verdeling van de aankoopprijs. De herwaardering naar reële waarde van de schepen is gebaseerd op de gemiddelde reële marktwaarde zoals bepaald door twee onafhankelijke scheepsmakelaars. De individuele waarderingen van deze scheepsmakelaars verschilden niet significant van elkaar. Het management heeft de bestaande contracten met bevrachters geanalyseerd en is van mening dat er geen significante reële waarde moet toegekend worden. De openstaande rentedragende leningen en de voorwaarden die erop van toepassing zijn werden beoordeeld en als markt-conform beschouwd. Management heeft de verdeling van de aankoopprijs opnieuw beoordeeld en is van mening dat geen bijkomende correcties noodzakelijk zijn en dat de erkende badwill correct is.

IDENTIFICEERBARE VERWORVEN ACTIVA EN AANGEGANE VERPLICHTINGEN	
Schepen	118.500
Handels- en overige vorderingen	2.848
Kas en kasequivalenten	5.556
Rentedragende leningen	-73.040
Handels- en overige schulden	-5.475
	48.389

C. BADWILL

De badwill die ontstaan is uit deze transactie werd als volgt opgenomen:

BADWILL	
Overgedragen vergoeding	34.046
Reële waarde van de identificeerbare netto-activa	-48.389
	-14.343

De herwaardering van de bestaande participatie naar reële waarde is opgenomen in de netto badwill van USD 14,3 miljoen.

CMC BELGIBO

Op het einde van 2016 heeft EXMAR de resterende 50,10% verworven in CMC Belgibo. Als gevolg van deze transactie wordt CMC Belgibo volledig geconsolideerd in de geconsolideerde balans per 31 december 2016 in plaats van opgenomen te worden als een geassocieerde onderneming. Rekening houdende met het feit dat deze transactie pas werd afgerond einde 2016, werd het resultaat van het boekjaar getoond als een resultaat van geassocieerde ondernemingen en joint ventures in het geconsolideerd overzicht van gerealiseerde resultaten.

De controle over CMC Belgibo zal EXMAR in staat stellen om haar positie in het marktsegment van kredietverzekering te versterken.

In de periode van twaalf maanden eindigend op 31 december 2016, heeft CMC Belgibo USD -0,5 miljoen bijgedragen aan het resultaat van het Services segment. Indien de transactie zou plaatsgevonden hebben op 1 januari 2016, schat EXMAR dat de totale omzet van het Services segment (proportionele consolidatie methode) USD 47,6 miljoen zou geweest zijn en dat het resultaat van het Services segment voor de periode USD 0,7 miljoen zou geweest zijn.

A. OVERGEDRAGEN VERGOEDING

OVERGEDRAGEN VERGOEDING (IN KUSD)	
Eigen vermogen gehouden door Exmar voor de overname	613
Herwaardering naar reële waarde van het eigen vermogen aangehouden door Exmar voor overname (*)	1.413
Aankoopprijs voor de resterende 50,10%	1.721
	3.134

(*) De herwaardering naar reële waarde van het eigen vermogen van EXMAR voor de overname van USD 0,8 miljoen werd geregistreerd in het overzicht van gerealiseerde resultaten als overige bedrijfsopbrengsten.

B. IDENTIFICEERBARE VERWORVEN ACTIVA EN AANGEGANE VERPLICHTINGEN

Onderstaande tabel toont de verworven identificeerbare activa en de overgenomen verplichtingen op aankoopdatum volgens de voorlopige verdeling van de aankoopprijs.

IDENTIFICEERBARE VERWORVEN ACTIVA EN AANGEGANE VERPLICHTINGEN	
Klantenportefeuille	2.877
Immateriële activa en andere materiële vaste activa	21
Handelsvorderingen	218
Kas en kasequivalenten	1.207
Handels- en overige schulden	-212
Uitgestelde belastingsverplichting	-978
	3.134

10. VERKOOP VAN EEN DOCHTERONDERNEMING (in duizenden USD)

Per einde mei 2016 heeft EXMAR 60% van haar belang in de WARIBOKO verkocht aan haar Nigeriaanse partner Springview. Als gevolg hiervan verliest EXMAR controle over de WARIBOKO ondernemingen Springmarine Nigeria, Electra Offshore en Exview Hong Kong. De activa en passiva van deze vroegere dochterondernemingen worden gedeconsolideerd. De resterende participatie is geherwaardeerd naar reële waarde en wordt opgenomen in de consolidatie volgens de vermogensmutatiemethode. Het resterende eigendomspercentage in de WARIBOKO ondernemingen bedraagt 40%.

Als gevolg van de WAROBOKO transactie wordt er een winst van USD 0,9 miljoen erkend in het overzicht van gerealiseerde resultaten. De prijs voor het onderliggend platform bedroeg USD 17,4 miljoen waarvan het resterende saldo getoond wordt onder de leningen aan geassocieerde ondernemingen en joint ventures.

11. SCHEPEN (in duizenden USD)

	Operationeel LPG	Operationeel LNG	Operationeel Offshore	In aanbouw	Totaal
AANSCHAFFINGSWAARDE 2015					
SALDO PER 1 JANUARI 2015	**0**	**0**	**40.459**	**84.639**	**125.098**
Mutaties tijdens het boekjaar					
Aankopen (*)			18.700	44.008	62.708
Verkopen			0	0	0
Omrekeningsverschillen			0	-30	-30
Transfer (**)			0	23.180	23.180
SALDO PER 31 DECEMBER 2015	0	0	59.159	151.797	210.956
AANSCHAFFINGSWAARDE 2016					
SALDO PER 1 JANUARI 2016	**0**	**0**	**59.159**	**151.797**	**210.956**
Mutaties tijdens het boekjaar					
Aankopen (***)	0		0	11.031	11.031
Verkopen	0		0	0	0
Omrekeningsverschillen	0		0	0	0
Wijziging in consolidatie scope (****)	118.500		-18.700	0	99.800
SALDO PER 31 DECEMBER 2016	118.500	0	40.459	162.828	321.787
AFSCHRIJVINGEN EN WAARDEVERMINDERINGEN 2015					
SALDO PER 1 JANUARI 2015	**0**	**0**	**39.984**	**0**	**39.984**
Mutaties tijdens het boekjaar					
Afschrijvingen			1.981		1.981
Verkopen			0		0
Omrekeningsverschillen			0		0
SALDO PER 31 DECEMBER 2015	0	0	41.965	0	41.965
AFSCHRIJVINGEN EN WAARDEVERMINDERINGEN 2016					
SALDO PER 1 JANUARI 2016	**0**	**0**	**41.965**	**0**	**41.965**
Mutaties tijdens het boekjaar					
Afschrijvingen	3.029		736		3.765
Verkopen	0		0		0
Omrekeningsverschillen	0		0		0
Wijziging in consolidatie scope (****)	0		-2.242		-2.242
SALDO PER 31 DECEMBER 2016	3.029	0	40.459	0	43.488
NETTO BOEKWAARDE					
NETTO BOEKWAARDE PER 31 DECEMBER 2015	0	0	17.194	151.797	168.991
NETTO BOEKWAARDE PER 31 DECEMBER 2016	**115.471**	**0**	**0**	**162.828**	**278.299**

(*) Het bareboat contract voor het accommodatieplatform WARIBOKO bevatte een aankoopoptie, deze optie werd gelicht door EXMAR einde februari 2015.

(**) De bovenstaand weergegeven transfer heeft betrekking op de FSRU dewelke getransfereerd werd vanuit de leningen aan geassocieerde ondernemingen en joint ventures naar de schepen in aanbouw. In de tweede jaarhelft van 2015 heeft EXMAR de volledige eigendom verworven van de FSRU (drijvende opslag-en hervergassingseenheid).

(***) De schepen in aanbouw hebben voornamelijk betrekking op de Caribbean FLNG en de FSRU. We verwijzen eveneens naar toelichting 30 in dit verband.

(****) Voor de wijziging in consolidatie scope met betrekking tot het LPG segment verwijzen we naar toelichting 9. Voor de wijziging in consolidatie scope betreffende het Offshore segment verwijzen we naar toelichting 10.

De schepen die in bovenstaand overzicht getoond worden onder "Operationeel LPG" werden in pand gegeven als zekerheid voor de onderliggende schulden. We verwijzen naar toelichting 23 voor meer informatie met betrekking tot deze onderliggende schulden.

12. ANDERE MATERIËLE VASTE ACTIVA (in duizenden USD)

	Terreinen en gebouwen	Machines en uitrusting	Meubilair en installatie	Totaal
AANSCHAFFINGSWAARDE 2015				
SALDO PER 1 JANUARI 2015	4.269	638	8.879	13.786
Mutaties tijdens het boekjaar				
Aanschaffingen	0	291	698	989
Verkopen / buitengebruikstellingen	0	0	-1.907	-1.907
Omrekeningsverschillen	-441	-23	-471	-935
SALDO PER 31 DECEMBER 2015	3.828	906	7.199	11.933
AANSCHAFFINGSWAARDE 2016				
SALDO PER 1 JANUARI 2016	3.828	906	7.199	11.933
Mutaties tijdens het boekjaar				
Aanschaffingen	0	100	184	284
Verkopen / buitengebruikstellingen	0	-14	-548	-562
Omrekeningsverschillen	-122	-6	-110	-238
Wijziging in consolidatie scope	0	2	1	3
SALDO PER 31 DECEMBER 2016	3.706	988	6.726	11.420
AFSCHRIJVINGEN EN WAARDEVERMINDERINGEN 2015				
SALDO PER 1 JANUARI 2015	3.345	163	5.229	8.737
Mutaties tijdens het boekjaar				
Afschrijvingen	30	275	1.060	1.365
Verkopen / buitengebruikstellingen	0	0	-1.586	-1.586
Omrekeningsverschillen	-346	-17	-324	-687
SALDO PER 31 DECEMBER 2015	3.029	421	4.379	7.829
AFSCHRIJVINGEN EN WAARDEVERMINDERINGEN 2016				
SALDO PER 1 JANUARI 2016	3.029	421	4.379	7.829
Mutaties tijdens het boekjaar				
Afschrijvingen	30	253	923	1.206
Verkopen / buitengebruikstellingen	0	-12	-483	-495
Omrekeningsverschillen	-99	-6	-94	-199
SALDO PER 31 DECEMBER 2016	2.960	656	4.725	8.341
NETTO BOEKWAARDE				
NETTO BOEKWAARDE PER 31 DECEMBER 2015	799	485	2.820	4.104
NETTO BOEKWAARDE PER 31 DECEMBER 2016	**746**	**332**	**2.001**	**3.079**

13. IMMATERIËLE ACTIVA (in duizenden USD)

	Concessies, octrooien, licenties, enz.	Klanten-portefeuille	Totaal
AANSCHAFFINGSWAARDE 2015			
SALDO PER 1 JANUARI 2015	2.044	8.599	10.643
Mutaties tijdens het boekjaar			
Aanschaffingen	571	0	571
Verkopen / buitengebruikstellingen	-17	0	-17
Omrekeningsverschillen	-286	0	-286
Transfer	307	-307	0
SALDO PER 31 DECEMBER 2015	2.619	8.292	10.911
AANSCHAFFINGSWAARDE 2016			
SALDO PER 1 JANUARI 2016	2.619	8.292	10.911
Mutaties tijdens het boekjaar			
Aanschaffingen	213	0	213
Verkopen / buitengebruikstellingen	-6	0	-6
Omrekeningsverschillen	-58	0	-58
Wijziging in consolidatie scope (*)	18	2.877	2.895
SALDO PER 31 DECEMBER 2016	2.786	11.169	13.955
AFSCHRIJVINGEN EN WAARDEVERMINDERINGEN 2015			
SALDO PER 1 JANUARI 2015	1.097	5.791	6.888
Mutaties tijdens het boekjaar			
Afschrijvingen	424	1.404	1.828
Verkopen / buitengebruikstellingen	-17	0	-17
Omrekeningsverschillen	-156	0	-156
Transfer	193	-193	0
SALDO PER 31 DECEMBER 2015	1.541	7.002	8.543
AFSCHRIJVINGEN EN WAARDEVERMINDERINGEN 2016			
SALDO PER 1 JANUARI 2016	1.541	7.002	8.543
Mutaties tijdens het boekjaar			
Afschrijvingen	523	1.290	1.813
Verkopen / buitengebruikstellingen	-1	0	-1
Omrekeningsverschillen	-51	0	-51
SALDO PER 31 DECEMBER 2016	2.012	8.292	10.304
NETTO BOEKWAARDE			
NETTO BOEKWAARDE PER 31 DECEMBER 2015	1.078	1.290	2.368
NETTO BOEKWAARDE PER 31 DECEMBER 2016	**774**	**2.877**	**3.651**

(*) De wijziging in consolidatie scope heeft betrekking op de 100% acquisitie van CMC Belgibo, ervoor opgenomen in de consolidatie volgens de vermogensmutatiemethode. We verwijzen naar toelichting 9 voor verdere informatie.

14. INVESTERINGEN IN GEASSOCIEERDE ONDERNEMINGEN EN JOINT VENTURES

(in duizenden USD)

	2016	2015
INVESTERINGEN IN GEASSOCIEERDE ONDERNEMINGEN EN JOINT VENTURES		
SALDO PER 1 JANUARI	132.816	172.575
Mutaties tijdens het boekjaar		
Aandeel in de winst/ het verlies (-)	34.572	35.180
Door de groep ontvangen dividenden	-34.067	-88.642
Wijzigingen in scope (*)	11.681	0
Toewijzing negatief eigen vermogen (**)	408	15.459
Omrekeningsverschillen	1.067	-731
Wijzigingen in het geconsolideerd overzicht van niet-gerealiseerde resultaten van geassocieerde ondernemingen en joint ventures	2.237	-896
Overige	-1.116	-129
SALDO PER 31 DECEMBER	147.598	132.816

(*) De wijzigingen in de consolidatie scope hebben betrekking op de CMC Belgibo transactie voor een bedrag van USD -0,6 miljoen (zie toelichting 9 voor meer informatie betreffende deze transactie) en op de WARIBOKO transactie voor een bedrag van USD 12,3 miljoen (zie toelichting 10 voor verdere informatie aangaande deze transactie). De pressurized vloot transactie (zie toelichting 9 voor meer informatie met betrekking tot deze transactie) heeft geen effect op de investeringen in geassocieerde ondernemingen en joint ventures aangezien het negatief eigen vermogen toegewezen werd aan de leningen aan geassocieerde ondernemingen en joint ventures.

(**) De geassocieerde ondernemingen en joint ventures waarvan het aandeel in het eigen vermogen negatief is, worden toegewezen aan de andere componenten van het belang van de investeerder in de geassocieerde onderneming of joint venture. Wanneer het negatieve eigen vermogen dit belang overtreft, dan wordt een corresponderende verplichting geregistreerd in dit verband.

EXMAR heeft alle bestaande gezamenlijke overeenkomsten geanalyseerd en heeft hieruit geconcludeerd dat alle gezamenlijke overeenkomsten joint ventures betreffen en dit in overeenstemming met IFRS 11 "gezamenlijke overeenkomsten".

EXMAR heeft garanties geboden aan financiële instellingen dewelke financieringen hebben toegekend aan haar geassocieerde ondernemingen en joint ventures. Per 31 decmber 2016, stond een bedrag van USD 602 miljoen (2015: USD 614,8 miljoen) open onder dergelijke financieringen, waarvan EXMAR USD 301 miljoen gegarandeerd heeft (2015: USD 307,4 miljoen). We verwijzen in dit verband eveneens naar toelichting 28.

Als gevolg van wettelijke verplichtingen en financieringsovereenkomsten, kunnen onze geassocieerde ondernemingen en joint ventures beperkt zijn in het betalen van dividenden of in het terugbetalen van aandeelhoudersleningen. Onder de financieringsovereenkomsten kunnen onze geassocieerde ondernemingen of joint ventures enkel een vergoeding uitkeren wanneer er geen convenanten worden geschonden. Onder het Wetboek van Vennootschappen kan er geen vergoeding van kapitaal plaats vinden wanneer het eigen vermogen lager is dan of als gevolg van de uitkering zou dalen onder, het gestorte kapitaal verhoogd met de onbeschikbare reserves.

Voor de schepen welke in gezamenlijke eigendom worden aangehouden, werden interne en externe aanwijzigingen geëvalueerd dewelke aangeven dat de vloot al dan niet getest dient te worden op het bestaan van een mogelijke waardevermindering. Op het niveau van de joint ventures en geassocieerde ondernemingen, werd de boekwaarde van de vloot vergeleken met de realiseerbare waarde van de vloot, dewelke de hoogste waarde is van de reële waarde verminderd met de verkoopskosten en de gebruikswaarde. De reële waarde verminderd met de verkoopskosten is gebaseerd op de gemiddelde reële waarde zoals vastgesteld door twee onafhankelijke scheepsmakelaars. De gebruikswaarde is gebaseerd op de verwachte toekomstige kasstromen verdisconteerd tot hun huidige waarde en rekening houdende met huidge marktverwachtingen met betrekking tot vrachttarieven, personeelskosten en operationele kosten. Het verdisconteerde kasstroommodel gebruikt door het management omvat kasstromen voor de resterende levensduur van de vloot. Kasstromen voor de eerste drie jaren worden ingeschat door het management zowel gebaseerd op ervaring uit het verleden als op huidige marktverwachtingen met betrekking tot volumes en vrachttarieven. Vrachttarieven en operationele kosten na deze periode van drie jaar worden verwacht te evolueren in lijn met de geschatte inflatie. De gebruikte verdisconteringsvoet is een gewogen gemiddelde kapitaalkost van 6,3%. Er werden geen indicatoren voor een bijzondere waardevermindering geïdentificeerd en er werden geen andere testen voor bijzondere waardeverminderingen uitgevoerd.

15. FINANCIËLE INFORMATIE GEASSOCIEERDE ONDERNEMINGEN EN JOINT VENTURES (in duizenden USD)

	2016	2015
ACTIVA		
Investeringen in joint ventures	140.364	127.645
Investeringen in geassocieerde ondernemingen	7.234	5.171
Leningen aan geassocieerde ondernemingen en joint ventures	371.505	400.545
	519.103	533.361
VERPLICHTINGEN		
Investeringen in joint ventures	0	0
Investeringen in geassocieerde ondernemingen	0	0
	0	0

	Segment	JV partner	Beschrijving activiteiten
JOINT VENTURES			
Estrela Ltd	Offshore	ASS	Eigenaar van 1 accommodatie platform
Excelerate NV	LNG	EXCELERATE ENERGY	Eigenaar van 1 LNGRV
Excelsior BVBA	LNG	TEEKAY	Eigenaar van 1 LNGRV
Exmar Gas Shipping Ltd	LPG	TEEKAY	Eigenaar van 2 midsize schepen waarvan 1 aangehouden voor verkoop
Exmar LPG BVBA	LPG	TEEKAY	Holding vennootschap voor Exmar-Teekay LPG activiteiten
Exmar Shipping BVBA	LPG	TEEKAY	Eigenaar van 19 midsize schepen waarvan 4 in aanbouw, 1 schip onder financiële leasing
Explorer NV	LNG	EXCELERATE ENERGY	Eigenaar van 1 LNGRV
Express NV	LNG	EXCELERATE ENERGY	Eigenaar van 1 LNGRV
Good Investment Ltd	LPG	TEEKAY	Time-charter overeenkomst 1 VLGC
Monteriggioni Inc	LNG	MOL	Eigenaar van 1 LNG tanker
Reslea NV	Services	CMB	Eigenaar van vastgoed
Solaia Shipping Llc	LNG	TEEKAY	Eigenaar van 1 LNG tanker

De ondernemingen opgenomen in EXMAR's pressurized vloot worden niet langer geclassificeerd als joint ventures door de 100% acquisitie van de aandelen. Als gevolg hiervan worden deze ondernemingen niet langer opgenomen in bovenstaande lijst van joint ventures (we verwijzen ook naar toelichting 9 van dit jaarverslag).

	Segment	Beschrijving activiteiten
GEASSOCIEERDE ONDERNEMINGEN		
Bexco NV	Services	Produceert touwen voor de martieme en offshore industrie
Electra Offshore Ltd	Offshore	Eigenaar van 1 accommodatie platform
Exview Hong Kong Ltd	Offshore	Bareboat eigenaar van 1 accommodatie platform
Marpos NV	Services	Levert afvaloplossingen voor de maritieme industrie
Springmarine Nigeria Ltd	Offshore	Time-charter overeenkomst 1 accommodatie platform

CMC Belgibo is niet langer opgenomen in bovenstaande lijst van geassocieerde ondernemingen. Vanaf einde 2016 is deze onderneming een 100% groepsmaatschappij (zie ook toelichting 9 voor verdere informatie). Electra Offshore, Exview Hong Kong en Springmarine Nigeria werden opgenome onder geassocieerde ondernemingen vanaf 2016 (zie ook toelichting 10 voor meer informatie).

De financiële informatie hieronder gepresenteerd omvat de IFRS cijfers van de joints ventures en de geassocieerde ondernemingen en niet EXMAR's deel van deze cijfers. Voor de investeringsverplichtingen, voorwaardelijke verplichtingen en de operationele lease verplichtingen van de joint ventures en geassocieerde ondernemingen, verwijzen we naar note 29, 30 en 31.

JOINT VENTURE PARTNER	WAH KWONG	TEEKAY	EELP	MOL	TEEKAY
SEGMENT	LPG (*)	LPG	LNG	LNG	LNG
PERCENTAGE EIGENDOMSBELANG	100%	50%	50%	50%	50%
31 DECEMBER 2016					
Vaste activa		577.652	557.561	93.725	181.370
Vlottende activa		85.491	14.226	15.311	52.239
waarvan kas en kasequivalenten		32.394	10.989	13.651	50.177
Verplichtingen op lange termijn		473.830	556.930	121.563	148.830
waarvan bankleningen		346.700	0	0	148.750
waarvan overige leningen		117.735	556.930	121.563	0
Verplichtingen op korte termijn		70.981	57.525	1.365	15.318
waarvan bankleningen		55.536	0	0	8.750
waarvan overige leningen		0	43.443	0	0
Opbrengsten		157.065	105.658	20.030	49.538
Afschrijvingen en waardeverminderingen		33.929	21.120	5.008	10.621
Intrestopbrengsten		1.233	30	22	14
Intrestkosten		17.173	35.266	2.062	6.912
Belastingen		0	1	0	0
RESULTAAT VAN HET BOEKJAAR		33.140	5.876	4.965	20.324
Niet-gerealiseerde resultaten		3.893	0	0	368
TOTAAL VAN GEREALISEERDE EN NIET-GEREALISEERDE RESULTATEN		37.033	5.876	4.965	20.692
EIGEN VERMOGEN (100%)		118.332	-42.668	-13.892	69.461
AANDEEL VAN EXMAR IN HET EIGEN VERMOGEN		59.166	-21.334	-6.946	34.731
AANDEEL GROEP IN TOTALE GEREALISEERDE EN NIET-GEREALISEERDE RESULTATEN PER 1 JANUARI 2016	-11.632	56.699	-24.272	-9.429	31.885
Aandeel van de groep in totaal van gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten	-826	18.517	2.938	2.483	10.346
Door de groep ontvangen dividenden	0	-15.000	0	0	-7.500
Andere	0	-1.050	0	0	0
AANDEEL GROEP IN TOTALE GEREALISEERDE EN NIET-GEREALISEERDE RESULTATEN PER 31 DECEMBER 2016	-12.458	59.166	-21.334	-6.946	34.731
TOEWIJZING NEGATIEF EIGEN VERMOGEN	12.458	2.753	46.434	6.946	0
AANDEEL GROEP IN TOTALE GEREALISEERDE EN NIET-GEREALISEERDE RESULTATEN PER 31 DECEMBER 2016 NA TOEWIJZING NEGATIEF EIGEN VERMOGEN	0	61.919	25.101	0	34.731

(*) Per einde juni 2016 heeft EXMAR een akkoord bereikt over de acquisitie van de resterende 50% aangehouden door Wah Kwong. We verwijzen naar toelichting 9 in dit verband. Als een gevolg hiervan worden deze vennootschappen niet langer beschouwd als joint ventures en worden ze niet langer opgenomen in de consolidatie als joint ventures.

(**) Per einde 2016 heeft EXMAR de resterende 50,10% verworven in CMC belgibo. We verwijzen naar toelichting 9 van dit jaarverslag. Als gevolg van deze transactie wordt CMC Belgibo volledig geconsolideerd in de geconsolideerde balans per 31 december 2016 in plaats van opgenomen als een geassocieerde onderneming.

(***) Per einde mei 2016 heeft EXMAR 60% van haar belang in de WARIBOKO verkocht aan haar Nigeriaanse partner Springview. We verwijzen naar toelichting 10 van dit jaarverslag. De resterende participatie is gerherwaardeerd naar reële waarde en wordt opgenomen in de consolidatie volgens de vermogensmutatiemethode.

(****) De toewijzing van het negatief eigen vermogen werd gealloceerd aan de respectievelijke joint venture of geassocieerde onderneming.

ASS	CMB	GEASSOCIEERDE ONDERNEMINGEN			OFFSHORE	ANDEREN		TOTAAL
Offshore	Diensten	Diensten Bexco	Diensten CMC Belgibo (**)	Diensten Marpos	WARIBOKO ondernemingen (***)			
50%	50%	45%	49.90%	45%	40%	50%	Toewijzing negatief eigen vermogen	
26.614	17.739	8.744		129	16.291			1.479.825
9.673	12.532	7.467		726	17.973			215.638
7.791	323	258		381	5.736			121.700
6.184	19.312	5.327		0	14.081			1.346.057
6.000	19.248	4.852		0	0			525.550
0	0	0		0	14.081			810.309
4.576	2.743	3.000		449	14.486			170.443
4.000	1.476	998		0	0			70.760
0	0	0		0	4.593			48.036
15.251	1.926	22.070		1.731	47.862			421.131
2.969	1.044	1.466		61	1.847			78.065
24	1	0		0	0			1.324
508	353	177		3	1.643			64.097
0	105	1		0	0			107
3.981	967	-610	0	112	8.071			76.826
213	0	0	0	0	0			4.474
4.194	967	-610	0	112	8.071			81.300
25.527	8.216	7.884	0	406	5.696			
12.764	4.108	3.541	0	183	2.278			
10.667	3.736	3.931	1.103	139	0	66	69.925 (****)	132.816
2.097	484	-274	-464	51	1.458	0		36.809
0	0	0	0	0	-11.567	0		-34.067
0	-112	-116	-639	-7	13.622	-66		11.632
12.764	4.108	3.541	0	183	3.513	0		77.266
0	0	0	0	0	1.741	0		70.332
12.764	4.108	3.541	0	183	5.254	0		147.598

JOINT VENTURE PARTNER	WAH KWONG	TEEKAY	EELP	MOL
SEGMENT	LPG	LPG	LNG	LNG
PERCENTAGE EIGENDOMSBELANG	100%	50%	50%	50%
31 DECEMBER 2015				
Vaste activa	134.546	572.070	578.681	96.932
Vlottende activa	8.578	102.306	25.676	12.713
waarvan kas en kasequivalenten	5.824	74.014	15.810	8.041
Verplichtingen op lange termijn	152.191	511.000	585.821	125.563
waarvan leningen	152.191	508.848	585.820	125.563
Verplichtingen op korte termijn	14.197	49.979	67.079	2.939
waarvan leningen	8.983	39.339	46.109	0
Opbrengsten	23.648	173.247	97.682	22.213
Afschrijvingen en waardeverminderingen	35.723	30.942	21.120	5.407
Intrestopbrengsten	9	968	18	0
Intrestkosten	1.759	11.716	35.016	1.728
Belastingen	0	55	0	0
RESULTAAT VAN HET BOEKJAAR	-30.788	64.826	4.391	7.413
Niet-gerealiseerde resultaten	0	-2.152	0	0
TOTAAL VAN GEREALISEERDE EN NIET-GEREALISEERDE RESULTATEN	-30.788	62.674	4.391	7.413
EIGEN VERMOGEN (100%)	-23.264	113.397	-48.543	-18.857
AANDEEL VAN EXMAR IN HET EIGEN VERMOGEN	-11.632	56.699	-24.272	-9.429
AANDEEL GROEP IN TOTALE GEREALISEERDE EN NIET-GEREALISEERDE RESULTATEN PER 1 JANUARI 2015	3.762	80.490	-26.467	-13.135
Aandeel van de groep in totaal van gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten	-15.394	31.337	2.196	3.707
Door de groep ontvangen dividenden	0	-55.000	0	0
Andere	0	-128	0	0
AANDEEL GROEP IN TOTALE GEREALISEERDE EN NIET-GEREALISEERDE RESULTATEN PER 31 DECEMBER 2015	-11.632	56.699	-24.272	-9.429

(*****) Een deel van "toewijzing negatief eigen vermogen" werd toegewezen aan Teekay LNG.

TEEKAY	ASS	CMB	GEASSOCIEERDE ONDERNEMINGEN			ANDEREN		TOTAAL
LNG	Offshore	Diensten	Diensten Bexco	Diensten CMC Belgibo	Diensten Marpos			
50%	50%	50%	45%	49.90%	45%	50%	Toewijzing negatief eigen vermogen	
191.622	30.283	19.287	4.133	1.041	159	0		1.628.754
45.266	5.642	2.824	13.803	1.270	473	136		218.687
42.512	5.605	181	151	964	215	0		153.317
157.580	10.397	12.132	752	4	0	4		1.555.444
157.500	10.000	12.075	698	0	0	4		1.552.699
15.538	4.195	2.507	8.432	96	323	0		165.285
8.750	4.000	1.709	2.766	0	0	0		111.656
49.845	14.803	2.030	22.990	1.201	1.231	0		408.890
10.353	2.969	1.050	1.230	1.041	73	0		109.908
5	4	1	0	9	1	1		1.016
6.748	677	342	153	9	3	0		58.151
0	0	306	1	86	1	0		449
26.466	3.276	361	743	-1.035	-278	13		75.388
101	257	0	0	0	0	0		-1.794
26.567	3.533	361	743	-1.035	-278	13		73.594
63.770	21.333	7.472	8.752	2.211	309	132		
31.885	10.667	3.736	3.931	1.103	139	66		
50.101	10.900	3.825	3.963	1.685	291	201	56.959	172.575
10.792	1.767	181	334	-514	-125	7		34.284
-31.500	-2.000	0	0	0	0	-142		-88.642
2.492	0	-270	-366	-68	-27	0	12.966 (*****)	14.599
31.885	10.667	3.736	3.931	1.103	139	66	69.925	132.816

16. LENINGEN AAN GEASSOCIEERDE ONDERNEMINGEN EN JOINT VENTURES

(in duizenden USD)

	LPG	LNG	Offshore	Diensten	Totaal
LENINGEN AAN GEASSOCIEERDE ONDERNEMINGEN EN JOINT VENTURES					
PER 1 JANUARI 2015	123.228	359.148	0	0	482.376
Nieuwe leningen	1.262	250			1.512
Terugbetalingen	-25.500	-19.815			-45.315
Wijzigingen in toegewezen negatief eigen vermogen (*)	-15.880	421			-15.459
Gekapitaliseerde intresten	523	88			611
Overige (**)	0	-23.180			-23.180
PER 31 DECEMBER 2015	83.633	316.912	0	0	400.545
MEER DAN ÉÉN JAAR	83.633	292.775	0	0	376.408
MINDER DAN ÉÉN JAAR	0	24.137	0	0	24.137

	LPG	LNG	Offshore	Diensten	Totaal
LENINGEN AAN GEASSOCIEERDE ONDERNEMINGEN EN JOINT VENTURES					
PER 1 JANUARI 2016	83.633	316.912	0	0	400.545
Nieuwe leningen	1.245	0	3.994		5.239
Terugbetalingen	0	-18.774	0		-18.774
Wijzigingen in toegewezen negatief eigen vermogen (*)	1.150	183	-1.741		-408
Gekapitaliseerde intresten	673	131	1.198		2.002
Wijziging in consolidatie scope (***)	-30.582	0	13.483		-17.099
PER 31 DECEMBER 2016	56.119	298.452	16.934	0	371.505
MEER DAN ÉÉN JAAR	56.119	275.452	12.341	0	343.912
MINDER DAN ÉÉN JAAR	0	23.000	4.593	0	27.593

(*) De geassocieerde ondernemingen en joint ventures waarvan het aandeel in het eigen vermogen negatief is, worden toegewezen aan de andere componenten van het belang van de investeerder in de geassocieerde onderneming of joint venture. Wanneer het negatieve eigen vermogen dit belang overtreft, dan wordt een corresponderende verplichting geregistreerd in dit verband.

(**) De overige beweging heeft betrekking op de FSRU dewelke getransfereerd werd van de leningen aan geassocieerde ondernemingen en joint ventures naar de schepen in aanbouw. In de tweede jaarhelft van 2015 heeft EXMAR de volledige eigendom verworven van de FSRU (drijvende opslag-en hervergassingseenheid).

(***) De wijziging in consolidatie scope aangaande het LPG segment wordt verder uitgelegd in toelichting 9 van dit jaarverslag. De wijziging in consolidatie scope met betrekking tot het Offshore segment wordt verder toegelicht in toelichting 10 van dit jaarverslag.

De activiteiten en activa van een aantal van onze joint ventures en geassocieerde ondernemingen worden gefinancierd door aandeelhoudersleningen toegekend door EXMAR aan de respectievelijke joint ventures en geassocieerde ondernemingen. Het korte termijn gedeelte van deze leningen wordt gepresenteerd als overige vordering. De saldo's vermeld tussen haakjes vertegenwoordigen de uitstaande vorderingen inclusief toewijzing negatief eigen vermogen.

Excelerate NV - USD 41,7 miljoen (2015: USD 50,2 miljoen)

In 2004 heeft Excelerate 258 achtergestelde obligaties uitgegeven aan respectievelijk EXMAR en Taurus Charitable Income Trust, een verbonden onderneming van Excelerate Energy, aan een vaste intrestvoet van 5,25%. Elke obligatie vertegenwoordigt een bedrag van USD 398.400. De obligatielening vervalt in 2018. De obligatielening omvat verplichte terugbetalingsclausules wanneer bepaalde voorwaardelijke gebeurtenissen zich voordoen, alsook vrijwillige terugbetalingsclausules. EXMAR heeft recht op een hypotheek in eerste rang op het schip Excelerate, maar heeft dit voordeel doorgegeven aan haar kredietverstrekkers. De obligaties werden in pand gegeven als zekerheid voor de onderliggende financiële schulden. We verwijzen naar toelichting 23 voor verdere informatie in verband met deze onderliggende schulden. Beide aandeelhouders van Excelerate NV hebben ook een krediet faciliteit toegekend voor een bedrag tot USD 8 miljoen om werkkapitaalbehoeften te financieren. Het intrest percentage op deze werkkapitaal faciliteit bedraagt LIBOR USD 3 maanden + 0,60%.

Explorer NV -USD 99,3 miljoen (2015: USD 106 miljoen) & Express NV - USD 103,6 miljoen (2015: USD 107,3 miljoen)

EXMAR heeft twee aandeelhoudersleningen toegekend aan Explorer en Express, respectievelijk in 2008 en 2009. Op deze leningen is gedeeltelijk een variabele intrestvoet van toepassing (LIBOR USD 3 maanden + 0,9%) en gedeeltelijk een vaste intrestvoet (15%). Deze leningen worden terugbetaald over 25 jaar in driemaandelijkse termijnen. De aandeelhoudersleningen omvatten verplichte terugbetalingsclausules wanneer bepaalde voorwaardelijke gebeurtenissen zich voordoen, waaronder de verkoop of het totaal verlies van de schepen. EXMAR heeft recht op een hypotheek in eerste rang op de schepen Explorer & Express, maar heeft dit voordeel doorgegeven aan haar kredietverstrekkers. De aandeelhoudersleningen werden in pand gegeven als zekerheid voor de onderliggende financiële schulden. We verwijzen naar toelichting 23 voor verdere informatie in verband met deze onderliggende schulden. EXMAR NV en Excelerate Energy LP hebben ook een krediet faciliteit toegekend aan Explorer voor een bedrag tot USD 15 miljoen om werkkapitaalbehoeften te financieren. Het intrest percentage op deze werkkapitaal faciliteit bedraagt LIBOR USD 3 maanden + 0,60%.

Exmar LPG - USD 56,1 miljoen (2015: USD 53,5 miljoen)

Beide aandeelhouders hebben aandeelhoudersleningen toegekend aan EXMAR LPG in 2013. Terugbetalingen gebeuren afhankelijk van de beschikbaarheid van liquiditeiten en alleen indien zulke terugbetaling niet resulteert in een inbreuk op de financiële convenanten van de bankleningen bij EXMAR LPG. Het van toepassing zijnde intrest percentage op deze aandeelhoudersleningen bedraagt LIBOR USD 3 maanden + 0,5%.

Monteriggioni Inc - USD 53,8 miljoen (2015: USD 53,4 miljoen)

Beide aandeelhouders hebben aandeelhoudersleningen toegekend aan Monteriggioni in 2001. Terugbetalingen gebeuren afhankelijk van de beschikbaarheid van liquiditeiten. Het van toepassing zijnde intrest percentage op deze aandeelhoudersleningen bedraagt LIBOR USD 6 maanden + 1%.

Electra Offshore Ltd - USD 16,9 miljoen (2015: USD 0)

EXMAR Nederland heeft een aandeelhouderslening toegekend aan Electra Offshore Ltd. Als gevolg van een wijziging in consolidatie scope, wordt de vordering ten opzichte van Electra Offshote Ltd niet langer geëlimineerd in de geconsolideerde cijfers van 2016. De betreffende aandeelhouderslening werd heronderhandeld als gevolg van de gedeeltelijke verkoop. De lening wordt terugbetaald afhankelijk van de beschikbaarheid van liquiditeiten. Het intrest percentage op deze faciliteit bedraagt een vast percentage van 12%.

17. VOOR VERKOOP BESCHIKBARE BELEGGINGEN (in duizenden USD)

	2016	2015
VOOR VERKOOP BESCHIKBARE AANDELEN		
Niet genoteerde aandelen (*)	1.454	1.526
Genoteerde aandelen (**)	2.154	1.961
	3.608	3.487

(*) De niet genoteerde aandelen betreffen 149 aandelen van Sibelco dewelke werden verworven in 2014.

(**) De genoteerde aandelen hebben betrekking op 149.089 aandelen van Teekay (ISIN code MHY8564M1057) aan een koers van USD 14,45.
Als gevolg van een belangrijke en aanhoudende daling in de reële waarde van de Teekay en de Sibelco aandelen, werd de reële waardereserve van USD 4 miljoen die werd opgebouwd in het verleden, verwerkt via de verlies-en winstrekening. De wijziging in de reële waarde van het huidige boekjaar bedraagt USD 0,1 miljoen en werd eveneens verwerkt via de verlies-en winstrekening.

18. HANDELS- EN OVERIGE VORDERINGEN (in duizenden USD)

	2016	2015
HANDELS- EN OVERIGE VORDERINGEN		
Handelsvorderingen	23.548	23.970
Kaswaarborgen	323	270
Leningen aan geassocieerde ondernemingen en joint ventures (korte termijn)	27.593	24.137
Overige vorderingen	5.230	6.139
Over te dragen kosten (*)	5.076	9.145
Te ontvangen opbrengsten (*)	953	1.008
	62.723	64.669
WAARVAN FINANCIËLE ACTIVA (TOELICHTING 28)	**54.152**	**51.788**

(*) "Over te dragen kosten" omvat kosten die reeds werden gefactureerd, maar betrekking hebben op volgende boekjaren, zoals huur, verzekeringen, commissies, brandstoffen,..."Te ontvangen opbrengsten" omvat opbrengsten die nog niet werden gefactureerd maar wel betrekking hebben op het lopend boekjaar, zoals intresten...

De blootstelling van de Groep aan krediet- en valutarisico's en waardeverminderingsverliezen met betrekking tot handels- en overige vorderingen wordt toegelicht in toelichting 28.

19. UITGESTELDE BELASTINGVORDERINGEN EN -VERPLICHTINGEN (in duizenden USD)

	Vorderingen	Verplichtingen	Vorderingen	Verplichtingen
	31 December 2016		31 December 2015	
UITGESTELDE BELASTINGVORDERINGEN EN -VERPLICHTINGEN IN DETAIL				
Voorzieningen	618	0	613	
Personeelsbeloningen	5.151	0	4.767	
Klantenportefeuille (*)	0	978	0	
UITGESTELDE BELASTINGVORDERING / VERPLICHTING	**5.769**	**978**	**5.380**	**0**
Niet-erkenning belastingvordering (**)	-5.769	0	-5.380	
	0	978	0	0

NIET ERKENDE UITGESTELDE BELASTINGVORDERINGEN EN -VERPLICHTINGEN (**)				
Aftrekbare tijdelijke verschillen (33,99%)	5.769		5.380	
Niet gebruikte belastinglatenties (***)	58.391		57.109	
	64.160	0	62.489	0

(*) Een uitgestelde belastingsverplichting werd geboekt op de geregistreerde klantenportefeuille als gevolg van de CMC Belgibo transactie (zie toelichting 9 voor meer informatie in dit verband).

(**) De uitgestelde belastingvordering werd niet erkend aangezien het niet waarschijnlijk is dat toekomstige belastbare winsten beschikbaar zullen zijn tegen dewelke de Groep deze latenties kan gebruiken of omdat de Groep deze toekomstige belastbare winsten niet kan inschatten op een betrouwbare basis.

(***) De niet gebruikte belastinglatenties zijn bijna volledig onbeperkt in de tijd bruikbaar.

20. GEBLOKKEERDE KASEQUIVALENTEN EN KAS EN KASEQUIVALENTEN

(in duizenden USD)

	2016	2015 (*)
KAS EN KASEQUIVALENTEN		
GEBLOKKEERDE KASEQUIVALENTEN	34.891	42.332
Bank	105.385	128.210
Kas	168	158
Geldbeleggingen	15.543	1.601
NETTO KAS EN KASEQUIVALENTEN	121.096	129.969

(*) De presentatie van kas en kasequivalenten met betrekking tot 2015 werd gewijzigd. Het bedrag van USD 172,3 miljoen werd opgesplitst in geblokkeerde kasequivalenten en kas en kasequivalenten.

De geblokkeerde kasequivalenten hebben betrekking op de Explorer/ Express kredietfaciliteit (zie ook toelichting 23) en op financiële instrumenten overeenkomsten met betrekking tot de NOK obligatielening (zie ook toelichting 23 en 28).

21. KAPITAAL EN RESERVES (in duizenden USD)

KAPITAAL EN UITGIFTEPREMIES

AANTAL GEWONE AANDELEN	2016	2015
Uitgegeven per 1 januari	59.500.000	59.500.000
Uitgegeven aandelen per 31 december - volstort	59.500.000	59.500.000

De aandelen zijn zonder vermelding van nominale waarde. De houders van gewone aandelen zijn gerechtigd tot dividend en hebben recht om per aandeel één stem uit te brengen tijdens de Algemene Vergadering van de vennootschap.

DIVIDENDEN

In September 2016 heeft de Raad van Bestuur de betaling van een interimdividend voor een bedrag van 0,10 EUR per aandeel goedgekeurd. Het voorgestelde dividend voor 2015 van 0,2 EUR per aandeel werd door de Algemene Vergadering in mei 2016 goedgekeurd. Beide dividenden werden verwerkt als een uitkering aan de aandeelhouders in 2016.

BETAALD DIVIDEND (IN DUIZENDEN USD)	2016	2015
Bruto interimdividend per aandeel (in EUR)	0,10	0,10
Gehanteerde koers:	1.1132	1.1215
Interimdividenduitkering (in duizenden USD)	6.317	6.370
Dividenduitkering (in duizenden USD)	12.942	19.083
TOTAAL UITGEKEERD AAN AANDEELHOUDERS (IN DUIZENDEN USD)	19.259	25.453

Na balansdatum heeft de Raad van Bestuur een slotdividendvoorstel gedaan voor 2016 van 0,10 EUR per aandeel (0,10 EUR per aandeel waarvan 0,10 EUR per aandeel betaald als interim dividend). Dit slotdividend is nog niet goedgekeurd door de Algemene Vergadering.

VOORGESTELD DIVIDEND (IN DUIZENDEN USD)	2016	2015
Bruto dividend per aandeel (in EUR)	0,00	0.20
Gehanteerde koers:	1.0541	1.0887
Voorgestelde dividenduitkering (in duizenden USD)	0	12,956

EIGEN AANDELEN

De reserve voor eigen aandelen omvat de kostprijs van de aandelen van EXMAR die door de Groep worden aangehouden.

EIGEN AANDELEN	2016	2015
Aantal eigen aandelen gehouden per 31 december (*)	2.677.433	2.774.133
Boekwaarde van de eigen aandelen (in duizenden USD)	52.236	54.123
Gemiddelde kostprijs per aandeel (in EUR) - historische waarde	14.1507	14.1507

(*) 96.700 eigen aandelen zijn verkocht gedurende 2016 naar aanleiding van de uitoefening van opties tijdens het jaar.

OMREKENINGSRESERVE

De omrekeningsreserve omvat koersverschillen die ontstaan uit de omrekening van in de consolidatie opgenomen balansen en winst- en verlies-rekeningen opgemaakt in een andere munt dan de consolidatiemunt.

REËLE WAARDERESERVE

De reële waardereserve omvat de cumulatieve netto wijziging in de reële waarde van de voor verkoop beschikbare beleggingen tot dat deze beleggingen niet langer in de balans worden opgenomen.

Als gevolg van een belangrijke en aanhoudende daling in de reële waarde van de Teekay en de Sibelco aandelen, werd de reële waardereserve van USD 4 miljoen die werd opgebouwd in het verleden, verwerkt via de verlies-en winstrekening. De wijziging in de reële waarde van het huidige boekjaar bedraagt USD 0,1 miljoen en werd eveneens verwerkt via de verlies-en winstrekening.

AFDEKKINGSRESERVE

De afdekkingsreserve bestaat uit het effectieve deel van de cumulatieve netto wijzigingen in de reële waarde van kasstroomafdekkingsinstrumenten met betrekking tot de afgedekte transacties.
In 2014 heeft EXMAR een "cross currency interest rate swap" (CCIRS) afgesloten om haar risico in te dekken met betrekking tot de uitgegeven obligatielening in NOK. In juli 2015 werd een nieuwe CCIRS afgesloten voor de extra opname van 300 miljoen NOK (zie ook toelichting 23 en 28 in dit verband).
In bepaalde van onze joint ventures werden interest rate swaps (IRS) contracten afgesloten om het variabel intrest risico in te dekken.

MATERIËLE ONZEKERHEID IN VERBAND MET GOING CONCERN

De financiële staten werden opgemaakt gebaseerd op het principe van going concern. Bij het maken van deze beoordeling heeft de Raad van Bestuur rekening gehouden met volgende materiële onzekerheden dewelke significante twijfel kunnen doen ontstaan aangaande het vermogen van de onderneming om haar activiteit verder te zetten onder het principe van going concern:

* Investeringsverplichting met betrekking tot de Caribbean FLNG voor een bedrag van USD 200,5 miljoen en de huidige financieringsstatus, dewelke onderhevig is aan Sinosure goedkeuring, zoals toegelicht in toelichting 23;
* Vervallen van de obligatielening in juli 2017, waarbij EXMAR actief verschillende alternatieven voor herfinanciering onderzoekt, zoals toegelicht in toelichting 23;
* Investeringsverplichting en financiering aangaande de FSRU, zoals toegelicht in toelichting 30.

De Raad van Bestuur is van mening dat ze in staat zal zijn om deze onzekerheden succesvol te beheren rekening houdend met de lopende initiatieven zoals toegelicht in toelichting 23. Om deze reden werden de financiële staten opgesteld op een going concern basis. Omdat de uitkomst van een aantal van deze initiatieven onduidelijk is op het moment van opmaak van deze financiële staten, is het mogelijk dat het management naar aanleiding van de hoger vermelde gebeurtenissen of voorwaarden alternatieve maatregelen zal dienen te nemen die moeten garanderen dat de onderneming verder kan opereren op een going concern basis. Het management is momenteel verschillende opties aan het beoordelen die zich momenteel is verschillende stadia van ontwikkeling bevinden en is ervan overtuigd dat deze opties, indien nodig, kunnen worden uitgevoerd en effectief zullen werken om de gevolgen van bovenstaande onzekerheden op te lossen of te verlichten.

22. WINST PER AANDEEL

WINST PER AANDEEL	2016	2015
Resultaat van het boekjaar (in USD)	35.786.012	11.211.371
Aantal uitgegeven gewone aandelen per 31 december	59.500.000	59.500.000
Effect van eigen aandelen	-2.748.708	-2.729.739
Gewogen gemiddeld aantal aandelen per 31 december	56.751.292	56.770.261
	0,63	0,20

VERWATERDE WINST PER AANDEEL (*)			
Resultaat van het boekjaar (in USD)		35.786.012	11.211.371
Gewogen gemiddeld aantal aandelen per 31 december		56.751.292	56.770.261
Gemiddelde slotkoers van één gewoon aandeel gedurende het jaar (in EUR)	(a)	7,19	9,58
Gemiddelde uitoefenprijs voor aandelen onder optie (in EUR)	(b)	4,96	5,12
• Optieplan 1: EUR 6,12 voor 65.378 aandelen onder optie			
• Optieplan 6: EUR 4,85 voor 188.272 aandelen onder optie			
• Optieplan 7: EUR 4,71 voor 225.345 aandelen onder optie			
Aantal aandelen onder optie	(c)	478.995	598.671
Aantal aandelen onder optie die tegen reële waarde zou zijn uitgegeven: (c*b)/a		-330.433	-319.958
Gewogen gemiddeld aantal uitstaande gewone aandelen gedurende het jaar inclusief opties		56.899.854	57.048.974
		0,63	0,20

(*) Optieplan 2, 3, 4, 8, 9 en 10 werden niet begrepen in de berekening van de verwaterde winst per aandeel vanwege het anti-verwateringseffect.

23. RENTEDRAGENDE LENINGEN (in duizenden USD)

	Bankleningen	Overige leningen	Totaal
LANGE TERMIJNLENINGEN PER 31 DECEMBER 2015			
PER 1 JANUARI 2015	315.288	91.420	406.708
Nieuwe leningen	500	39.520	40.020
Geplande terugbetalingen	-14.774	0	-14.774
In resultaat genomen transactiekosten	0	992	992
Omrekeningsverschillen	-143	-20.217	-20.360
PER 31 DECEMBER 2015	300.871	111.715	412.586
Langer dan 1 jaar	285.710	111.715	397.425
Korter dan 1 jaar	15.161	0	15.161
PER 31 DECEMBER 2015	300.871	111.715	412.586
LPG	0	0	0
LNG	299.898	0	299.898
Offshore	0	0	0
Diensten	973	111.715	112.688
PER 31 DECEMBER 2015	300.871	111.715	412.586
LANGE TERMIJNLENINGEN PER 31 DECEMBER 2016			
PER 1 JANUARI 2016	300.871	111.715	412.586
Nieuwe leningen	100	0	100
Geplande terugbetalingen	-19.716	-2.000	-21.716
In resultaat genomen transactiekosten	0	1.096	1.096
Omrekeningsverschillen	-8	2.639	2.631
Wijziging in consolidatie scope (*)	73.040	2.000	75.040
PER 31 DECEMBER 2016	354.287	115.450	469.737
Langer dan 1 jaar	329.590	0	329.590
Korter dan 1 jaar	24.697	115.450	140.147
PER 31 DECEMBER 2016	354.287	115.450	469.737
LPG	68.493	0	68.493
LNG	285.316	0	285.316
Offshore	0	0	0
Diensten	478	115.450	115.928
PER 31 DECEMBER 2016	354.287	115.450	469.737

	2016	2015
NIET OPGENOMEN KREDIETLIJNEN		
Niet opgenomen kredietlijnen	22.400	23.135
	22.400	23.135

(*) Voor de wijziging in consolidatie scope met betrekking tot de bankleningen, verwijzen we naar toelichting 9 voor meer informatie betreffende de pressurized vloot transactie. Voor de overige leningen heeft de beweging betrekking op een intercompany lening die in de consolidatie niet langer geëlimineerd wordt als gevolg van de wijziging in consolidatie scope (WARIBOKO transactie). We verwijzen naar toelichting 10 voor meer informatie met betrekking tot deze transactie. De lening werd terugbetaald in de 2de jaarhelft van 2016.

BANKLENINGEN

De bankleningen hebben voornamelijk betrekking op de Excelerate faciliteit, de Explorer/ Express faciliteit en de LPG pressurized vloot faciliteiten.

Excelerate faciliteit - USD 55,2 miljoen (2015: USD 62,2 miljoen)

In 2005 is EXMAR een gewaarborgde lening aangegaan (de "Excelerate faciliteit") voor de aankoop van bepaalde uitgegeven of nog uit te geven obligaties door Excelerate NV, om de bouw van het schip Excelerate mee te financieren. De Excelerate faciliteit bestaat uit drie delen. Een eerste deel tot USD 85 miljoen dewelke afgesloten werd aan een jaarlijkse vaste intrestvoet van 5,515%. De lening is terugbetaalbaar in 24 opeenvolgende halfjaarlijkse termijnen van ongeveer USD 3,5 miljoen, de laatste terugbetaling is voorzien op 20 oktober 2018. De andere twee delen van respectievelijk USD 22 miljoen en USD 19 miljoen, dewelke samen genoemd worden als zijnde de "commerciële leningen", kennen een jaarlijkse intrestvoet van drie maanden LIBOR plus 1% wanneer de Excelerate vaart onder een aanvaardbaar tijdbevrachtingscontract. In alle andere gevallen hebben de leningen een jaarlijkse intrestvoet van drie maanden LIBOR plus 1,1%. De lening is terugbetaalbaar in één keer op de eindvervaldag, zijnde 20 oktober 2018. EXMAR kan vroegtijdige terugbetalingen uitvoeren met betrekking tot de Excelerate faciliteit op elk moment, rekening houdende met een voorafgaandelijke schriftelijke kennisgeving van 30 dagen. De vervroegde terugbetaling kan onder voorgaande voorwaarden gebeuren zonder boete of toeslag. De Excelerate faciliteit kent verplichte terugbetalingsclausules dewelke van toepassing worden op het moment dat bepaalde gepredefinieerde gebeurtenissen zich voordoen waaronder de verkoop of het totaal verlies van het schip.

Explorer & Express faciliteit - USD 230,1 miljoen (2015: USD 237,7 miljoen)

In mei 2006 heeft EXMAR een gewaarborgde lening aangegaan voor een totaal bedrag van USD 280 miljoen dewelke bestaat uit twee delen van elk USD 140 miljoen. Deze lening werd aangegaan voor de financiering van de Explorer en van de Express en wordt vernoemd als zijnde de " Explorer & Express faciliteit". Deze faciliteit kent een jaarlijks variable intrestvoet van drie maanden LIBOR plus 0,9%. De lening is terugbetaalbaar in 48 driemaandelijkse termijnen dewelke schommelen tussen USD 0,62 miljoen en USD 1,2 miljoen en één betaling van USD 98,7 miljoen op de eindvervaldag van de lening. De eindvervaldag van de lening is april 2020 voor Explorer en april 2021 voor Express. EXMAR kan vroegtijdige terugbetalingen uitvoeren met betrekking tot de Explorer & Express faciliteit op elk moment, rekening houdende met een voorafgaandelijke schriftelijke kennisgeving van 14 dagen. De vervroegde terugbetaling kan onder voorgaande voorwaarden gebeuren zonder boete of toeslag. De Explorer & Express faciliteit kent verplichte terugbetalingsclausules dewelke van toepassing worden op het moment dat bepaalde gepredefinieerde gebeurtenissen zich voordoen waaronder de verkoop of het totaal verlies van schepen.

LPG pressurized vloot faciliteiten - USD 68,5 miljoen (2015: USD 0)

In okotober 2008 heeft EXMAR een senior gewaarborgde leningfaciliteit afgesloten voor een bedrag van USD 29,6 miljoen voor de financiering van 2 pressurized LPG schepen. De lening is terugbetaalbaar in driemaandelijkse termijnen en het intrest percentage van toepassing op de lening bedraagt drie maanden LIBOR plus 1%. De laatste terugbetaling is voorzien einde maart 2019.
In december 2008 heeft EXMAR 2 andere senior gewaarborgde leningfaciliteiten afgesloten van respectievelijk USD 67,2 miljoen en USD 42,8 miljoen voor de financiering van 8 pressurized LPG schepen. De leningen zijn terugbetaalbaar in driemaandelijkse schijven en het van toepassing zijnde intrest percentage bedraagt drie maanden LIBOR plus 3%. De laatste terugbetaling is voorzien uiterlijk in december 2020.

OVERIGE LENINGEN

De overige leningen hebben betrekking op een uitgegeven obligatielening van NOK 700 miljoen (initiële tegenwaarde van USD 114 miljoen). De obligatielening werd uitgegeven in juli 2014 door EXMAR Netherlands BV ("uitgever"), een 100% dochteronderneming van EXMAR NV. De obligatielening zal terug betaald worden voor het volledige bedrag op de eindvervaldag van de lening, zijnde 7 juli 2017. De obligaties dragen een variabele intrestvoet van drie maanden NIBOR plus een marge van 4,50%, de intrest is betaalbaar op een driemaandelijkse basis. Alle uitgegeven obligaties werden gegarandeerd door EXMAR NV ("borgsteller"). De vertegenwoordiger van de obligatielening kan namens de verschillende obligatiehouders een aanvraag doen bij de borgsteller voor de betaling van alle vervallen en onbetaalde bedragen. EXMAR NV moet ten allen tijde rechtstreeks of onrechtstreeks een 100% belang aanhouden in de uitgever. Een cross currency interest rate swap ("CCIRS") werd afgesloten in dit verband. We verwijzen naar toelichting 28 voor meer informatie hieromtrent.
Gedurende 2015 werd een extra bedrag van NOK 300 miljoen uitgegeven (2de deel van de initiële emissie van obligaties van NOK 700 miljoen). Deze extra opname werd voorgesteld in bovenstaand schema als een bedrag van KUSD 39.520, samengesteld uit KUSD 40.128 originele opname verminderd met KUSD 608 (bankvergoedingen en kosten met betrekking tot juridisch advies).
Het totaal uitstaande nominale bedrag van de emissie bedraagt NOK 1.000 miljoen, met een looptijd tot juli 2017.
In juli 2015 werd een nieuwe CCIRS afgesloten voor de extra opname van NOK 300 miljoen. Het omrekeningsverschil weergegeven in bovenstaand overzicht heeft betrekking op de omrekening van de NOK obligatielening naar USD dewelke volledig gehedged werd met de afgesloten CCIRS'en. Aangezien het totale nominale bedrag van NOK 1.000 miljoen vervalt in juli 2017, werden de obligatielening en de gerelateerde CCIRS-contracten gepresenteerd op korte termijn in de geconsolideerde balans. EXMAR onderzoekt actief verschillende alternatieven voor de herfinanciering van de obligatielening.

Gedurende 2016 werd de financieringsovereenkomst met ICBC ("Industrial and Commercial Bank of China ltd") voor het CFLN project geannuleerd. Uitgestelde financieringskosten met betrekking tot deze lening bedragen USD 4,5 miljoen en werden in de resultatenrekening geboekt in 2016. (zie ook toelichting 7 in dit verband). Onmiddellijk na deze stopzetting is EXMAR onderhandelingen gestart met de Bank van China (BoC).

In november 2016 werd er een intentieverklaring ondertekend met de BoC en de voorwaarden werden goedgekeurd door de krediet comités van de BoC in december 2016 en januari 2017. Nadien heeft EXMAR de documentatie gefinaliseerd dewelke beide partijen in staat stelt om de kredietovereenkomst te tekenen. De finale ondertekening van de kredietovereenkomst met de BoC is onderhevig aan de goedkeuring van de kredietverzekeraar, Sinosure. EXMAR verwacht dat deze goedkeuring beschikbaar zal zijn midden april 2017. De overeenkomst met BoC voorziet een terugbetalingstermijn van 12 jaar. EXMAR is verplicht om een bedrag gelijk aan 24 maandelijkse terugbetalingen inclusief intrest, gelijk aan ongeveer USD 55 miljoen, aan te houden op een geblokkeerde rekening tot wanneer acceptabele lange termijn terwerkstelling gegarandeerd is.

Begin maart 2017 zijn EXMAR en Wison (de scheepswerf) overeen gekomen dat deze laatste aan al zijn verplichtingen voldaan heeft met betrekking tot de bouw van de CFLN op 31 januari 2017 en dat de finale betalingstermijn van USD 200,5 miljoen zal dienen te worden betaald door EXMAR op of voor 28 april 2017. Niet betaling wordt gezien als het niet nakomen van EXMAR's verplichtingen met betrekking tot de betaling van de laatste betalingstermijn. Wanneer EXMAR niet in staat is om de noodzakelijke fondsen te bekomen van de BoC faciliteit zoals hierboven besproken, dan heeft EXMAR beloofd om de laatste termijn te betalen van eender welke andere bron en dit tegen 12 mei 2017. Wanneer EXMAR niet in staat is om de laatste termijn te betalen tegen 28 april 2017 en er geen andere alternatieve oplossing in onderhandeling is, dan zal EXMAR niet in staat zijn om zijn verplichtingen na te komen onder het EPCIC contract vanaf die datum.
De overeenkomst met Wison omvat bijkomende ondersteuning van de scheepswerf gedurende de periode dat de eenheid op de werf zal worden opgelegd tot hij zal worden overgebracht naar de locatie van tewerkstelling en omvat eveneens een lening van USD 55 miljoen van Wison aan EXMAR, gewaarborgd door een tweede hypotheek of een andere alternatieve zekerheid dewelke nog dient te worden overeengekomen.
Onderhandelingen over toekomstige terwerkstelling met verschillende partijen vorderen. Er worden echter geen inkomsten verwacht vóór het begin van 2018.

In het algemeen wordt gesteld dat de leningen aangegaan door EXMAR en haar joint ventures, gewaarborgd zijn door de onderliggende activa dewelke eigendom zijn van de joint ventures. Verder bestaan er verschillende panden en andere soorten van garanties dewelke de leningen waarborgen. Dividend beperkingen kunnen eveneens van toepassing zijn.

EXMAR heeft financiële activa in pand gegeven als zekerheid voor bepaalde schulden. We verwijzen naar toelichting 20 waar het bedrag van geblokkeerde kasequivalenten met betrekking tot kredietovereenkomsten en financiële instrumenten wordt toegelicht. We verwijzen naar toelichting 16 waar de boekwaarde van de leningen aan geassocieerde ondernemingen en joint ventures wordt toegelicht. De Excelerate obligatielening en de Explorer/ Express aandeelhoudersleningen werden in pand gegeven als zekerheid voor bovenstaand gedetailleerde schulden.

Verschillende lening convenanten zijn eveneens van toepassing en vereisen naleving van bepaalde financiële ratio's. Deze ratio's worden berekend op basis van EXMAR's geconsolideerde cijfers (proportionele consolidatie methode). Indien EXMAR niet voldoet aan deze convenanten kunnen vroegtijdige terugbetalingen mogelijk zijn. Per 31 december 2016 voldeed EXMAR aan de van toepassing zijnde convenanten met meer dan voldoende marge. EXMAR volgt voortdurend de naleving van al deze convenanten op.

	LPG faciliteiten	LNG faciliteiten	Obligatielening	Overige
VAN TOEPASSING ZIJNDE CONVENANTEN				
Ratio vlottende activa versus verplichtingen op korte termijn	NVT	>1	NVT	NVT
Ratio gerealiseerd eigen vermogen	NVT	≥ USD 200 miljoen + 50% van de cumulatieve positieve resultaten vanaf 01/01/2006	≥ USD 300 miljoen	≥ USD 300 miljoen + 50% van het resultaat
Ratio vrije liquide middelen	NVT	≥ USD 35 miljoen	NA	≥ USD 30 miljoen
Ratio kas en kasequivalenten	NVT	≥ USD 25 miljoen	NA	≥ USD 25 miljoen
Ratio beschikbare kas en kasequivalenten	NVT	NVT	≥ USD 25 miljoen	NVT
Ratio eigen vermogen	NVT	NVT	≥ 25%	NVT
Ratio rente dekkingsgraad	NVT	NVT	min 2:1	NVT
Ratio werkkapitaal	NVT	NVT	minimum positief	minimum positief
Minimum dekkingsgraad van	110% voor de faciliteit mbt 2 LPG schepen 120% voor de faciliteit mbt 8 LPG schepen	100% voor de Explorer/ Express faciliteit 125% voor de Excelerate faciliteit	NVT	NVT

24. AANDELENOPTIES (in duizenden USD)

De Groep heeft een aandelenoptieregeling ingevoerd waarbij bepaalde werknemers recht hebben om in te schrijven op een aantal opties. De opties zijn enkel uitoefenbaar na een periode van drie jaar en enkel voor werknemers die nog in dienst zijn na deze driejarige periode. Elke optie geeft de houder van de optie recht op één EXMAR aandeel.

De reële waarde van de diensten die in ruil voor de toegekende opties worden ontvangen, wordt bepaald op basis van de uitoefenprijs van de toegekende aandelenopties. De reële waarde van de ontvangen diensten wordt bepaald met behulp van een binominaal model. In dit model wordt onder andere uitgegaan van de contractuele looptijd van de optie.

	Plan 10	Plan 9	Plan 8	Plan 7	Plan 6	Plan 4	Plan 3	Plan 2	Plan 1
REËLE WAARDE OP TOEKENNINGSDATUM EN GEHANTEERDE VERWACHTINGEN OP MOMENT VAN TOEKENNING									
Aantal opties openstaand op jaareinde (*)	415.250	422.850	515.100	225.345	188.272	224.529	396.855	312.705	65.378
Reële waarde op de toekenningsdatum (in EUR)	3,21	2,32	3,36	1,35	2,29	5,64	7,38	5,25	2,50
Aandelenkoers op de toekenningsdatum(in EUR)	9,62	10,00	11,33	5,28	5,75	16,80	23,84	18,47	9,24
Uitoefenprijs bij toekenning (in EUR) (*)	9,62	10,54	10,54	4,71	4,85	14,64	15,96	10,73	6,12
Verwachte volatiliteit (**)	40,70%	30,60%	31,40%	39,70%	38,16%	25,78%	31,10%	24,50%	24,21%
Looptijd optie bij toekenning (***)	8 jaar	8 jaar	8 jaar	8 jaar	8 jaar	8 jaar	8 jaar	8 jaar	8 jaar
Vervaldatum	2023	2022	2021	2018	2017	2020	2019	2018	2017
Verwacht dividend	0,3 eur/jaar	0,3 eur/jaar	0,4 eur/jaar	0,4 eur/jaar	0,49 eur/jaar	0,50 eur/jaar	0,66 eur/jaar	0,66 eur/jaar	0,19 eur/jaar
Risicovrije rentevoet	0,53%	0,62%	1,87%	3,61%	3,22%	4,29%	3,85%	3,90%	3,27%

(*) Het aantal aandelenopties en de uitoefenprijs van de opties werd aangepast omwille van het verwateringseffect van de kapitaalverhoging van november 2009 (aanpassing volgens ratio 0,794), de uitkering van een uitzonderlijke dividend van mei 2012 (aanpassing volgens ratio 0,929) en de uitkering van een uitzonderlijke dividend (aanpassing volgens ratio 0,9364) van september 2013. Het aantal opties en de uitoefenprijs weergegeven in onderstaande tabel betreffen de aangepaste waarden.

(**) De verwachte volatiliteit is gebaseerd op de historische volatiliteit (berekend op basis van de gewogen gemiddelde resterende looptijd van de aandelenopties), aangepast voor eventuele verwachte wijzigingen in de toekomstige volatiliteit als gevolg van openbaar beschikbare informatie.

(***) De Raad van Bestuur van 23 maart 2009 heeft beslist om de looptijd van de optieplannen 1 - 4 te verlengen met 5 jaar. Deze verlenging kadert in de goedkeuring door de Belgische wetgever van de herstelwet die de wet van 26 maart 1999 aanvult. Op datum van wijziging werden aangepaste reële waarde berekeningen gemaakt op basis van de resterende looptijd van de aandelenopties.

Plan 5 werd verwijderd uit bovenstaand overzicht aangezien het plan verviel einde 2016. 76.811 opties werden uitgeoefend in dit verband gedurende het boekjaar en 25.606 opties vervielen als gevolg van het vervallen van het plan.

	Aantal opties	Gewogen gemiddelde uitoefenprijs	Aantal opties	Gewogen gemiddelde uitoefenprijs
	2016		2015	
AANSLUITING OPENSTAANDE OPTIES				
OPENSTAAND PER 1 JANUARI	2.897.469	10,39	2.823.770	10,05
Nieuw verleende opties	0	0,00	421.454	9,55
Wijzigingen tijdens het boekjaar				
Uitgeoefende opties	-92.577	5,75	-257.224	4,93
Vervallen/geschrapte opties	-38.608	8,12	-90.531	11,34
OPENSTAAND PER 31 DECEMBER	2.766.284	10,58	2.897.469	10,39
UITOEFENBAAR PER 31 DECEMBER	1.963.184	10,77	1.539.269	10,49

De gewogen gemiddelde resterende levensduur van de uitstaande optieplannen per einde december 2016 bedraagt 4,1 jaar.

		2016	2015
AANDELENOPTIES			
Aantal toegekende aandelenopties		2.766.284	2.897.469
Opgenomen in de personeelskosten	optieplan 8	677	557
	optieplan 9	389	394
	optieplan 10	491	0
		1.557	951

25. PENSIOENVOORDELEN (in duizenden USD)

VOORZIENINGEN VOOR PENSIOEN- EN SOORTGELIJKE VERPLICHTINGEN

De Groep voorziet in pensioenvoordelen voor de meeste van haar werknemers, hetzij direct, hetzij via een bijdrage "aan een onafhankelijk fonds". De pensioenvoordelen voor het kaderpersoneel in dienst vóór 1 januari 2008 worden verstrekt onder een te bereiken doel plan. Dit plan is een te bereiken doel plan waarbij een eindloonstelsel van toepassing is.

Voor kaderleden in dienst na 1 januari 2008, werknemers gepromoveerd tot kaderlid na 1 januari 2008 en kaderleden die de leeftijd van 60 jaar bereikt hebben, voorziet de Groep pensioenvoordelen via een vast bijdrage plan.
Belgische toegezegde bijdrageregelingen vallen onder toepassingsgebied van de Wet van 28 april 2003 op de aanvullende pensioenen, kort WAP genoemd. Volgens artikel 24 van deze wet is de werkgever verplicht een minimum rendement van 3,75% op de persoonlijke bijdragen van de werknemer en 3,25% op de bijdragen van de werkgever te garanderen en dit voor stortingen tot en met 31/12/2015. Vanaf januari 2016 dient de werkgever een gemiddeld minimum redement van 1,75% te garanderen op zowel werknemersbijdragen als werkgeversbijdragen (zoals gewijzigd door de Wet van 18 december 2015). Deze minimum rendementsgarantie overtreft over het algemeeen het rendement dat gegarandeerd wordt door de verzekeringsmaatschappij. Aangezien de werkgever verplicht wordt een minimum rendement te garanderen, worden niet alle actuariële en investeringsrisico's overgedragen naar de verzekeringsmaatschappijen die deze plannen beheren. Bijgevolg voldoen deze plannen niet aan de defintie van toegezegde bijdragenregeling zoals opgenomen in IFRS en worden ze als een te bereiken doel plan geclassificeerd. Een actuariële berekening in overeenstemming met IAS 19 gebaseerd op de 'projected unit credit (PUC)'-methode werd uitgevoerd in dit verband. Deze berekening resulteerde in een verplichting van KUSD 69 dewelke geregistreerd werd via het geconsolideerd overzicht van niet gerealiseerde resultaten (zie onderstaande tabel voor de samenstelling van de netto verplichting). De stortingen dewelke erkend werden in de winst- en verliesrekening bedragen USD 0,8 miljoen (2015: USD 0,7 miljoen).

PERSONEELSBELONINGEN

	2016	2015	2014	2013	2012
PERSONEELSBELONINGEN - TE BEREIKEN DOEL PLAN					
Contante waarde van gefinancierde verplichtingen	-11.297	-11.662	-14.063	-12.919	-13.594
Reële waarde van de fondsbeleggingen	7.098	7.217	7.852	8.519	8.776
CONTANTE WAARDE VAN DE NETTOVERPLICHTINGEN	-4.198	-4.445	-6.211	-4.400	-4.818

	2016	2015	2014	2013	2012
PERSONEELSBELONINGEN - VAST BIJDRAGENPLAN					
Contante waarde van gefinancierde verplichtingen	-3.845				
Reële waarde van de fondsbeleggingen	3.777				
CONTANTE WAARDE VAN DE NETTOVERPLICHTINGEN	-69	0	0	0	0
TOTALE PERSONEELSBELONINGEN	-4.267	-4.445	-6.211	-4.400	-4.818

TE BEREIKEN DOEL PLAN

	2016	2015
WIJZIGINGEN IN DE VOORZIENINGEN GEDURENDE HET JAAR		
VOORZIENING PER 1 JANUARI	11.662	14.063
Uitkeringen	-778	-777
Werkelijke werknemer bijdragen	92	101
Intrestlast	173	138
Aan het dienstjaar toegekende pensioenkosten	549	629
Werkelijke taksen betaald op bijdragen (exclusief intresten)	-87	-98
Actuariële winsten/ verliezen	59	-965
Omrekeningsverschillen	-372	-1.430
VOORZIENING PER 31 DECEMBER	11.297	11.662
WIJZIGINGEN IN DE REËLE WAARDE VAN DE FONDSBELEGGINGEN		
REËLE WAARDE FONDSBELEGGINGEN PER 1 JANUARI	7.217	7.852
Ontvangen stortingen	809	910
Uitkeringen	-778	-777
Rendement van fondsbeleggingen	112	80
Actuariële winsten/verliezen	113	122
Werkelijke taksen betaald op bijdragen (exclusief intresten)	-87	-98
Werkelijke administratiekosten	-51	-57
Omrekeningsverschillen	-237	-814
REËLE WAARDE FONDSBELEGGINGEN PER 31 DECEMBER (*)	7.098	7.217
PENSIOENKOST OPGENOMEN IN DE WINST-EN VERLIESREKENING		
Aan het dienstjaar toegerekende pensioenkosten	-549	-629
Intrestlast	-173	-138
Verwacht rendement op fondsbeleggingen	112	80
Administratiekosten	-51	-57
TOTALE PENSIOENKOST IN DE WINST- EN VERLIESREKENING (ZIE BIJLAGE 6)	-660	-744
PENSIOENKOST OPGENOMEN IN DE NIET GEREALISEERDE RESULTATEN		
Actuariële winsten en (verliezen) uit te bereiken doel pensioenplannen	54	1.087
TOTALE PENSIOENKOST IN DE NIET GEREALISEERDE RESULTATEN	54	1.087
BELANGRIJKSTE ACTUARIËLE VERONDERSTELLINGEN. UITGEDRUKT IN GEWOGEN GEMIDDELDEN		
Verdisconteringsvoet op 31 december	0,75%	1,50%
Verwacht rendement op activa per 31 december	0,75%	1,50%
Toekomstige salarisverhogingen (inflatie inbegrepen)	(salary scales)	(salary scales)
Sterftetafels	Belgian (MR/FR)	Belgian (MR/FR)
Inflatie	2%	2%
VERWACHTE BIJDRAGE VOOR VOLGEND JAAR		
Inschatting van bijdragen verwacht te betalen gedurende volgend jaar	836	941
OPDELING VAN FONDSBELEGGINGEN		
Eigen vermogen instrumenten	5%	6%
Leningen	86%	86%
Vastgoed	6%	6%
Kasgelden	3%	2%

(*) De fondsbeleggingen bevatten geen EXMAR aandelen en geen vastgoed door EXMAR in gebruik genomen.

26. VOORZIENINGEN (in duizenden USD)

	2016	2015
VOORZIENINGEN		
Voorzieningen op lange termijn (*)	2.522	2.395
Voorzieningen op korte termijn	0	0
PER 1 JANUARI	2.522	2.395
Nieuwe voorzieningen	0	127
Terugname van voorzieningen	-88	0
PER 31 DECEMBER	2.434	2.522
Voorzieningen op lange termijn (*)	2.434	2.522
Voorzieningen op korte termijn	0	0
PER 31 DECEMBER	2.434	2.522

(*) Ingevolge de bepalingen van het goedgekeurde partiële splitsing voorstel van CMB, heeft EXMAR 39% van de schadevordering van PSA tegen CMB voorzien. Het bedrag en het moment waarop deze cash-out flows voor deze provisie zich zal voordoen is onzeker. In 2016 heeft er zich geen wijziging voor gedaan in de risico inschatting van deze schadevordering.

27. HANDELS- EN OVERIGE SCHULDEN (in duizenden USD)

	2016	2015
HANDELS-EN OVERIGE SCHULDEN		
Handelsschulden	30.519	41.055
Overige schulden	12.870	7.788
Te betalen kosten & over te dragen opbrengsten (*)	7.855	6.972
	51.244	55.815
WAARVAN FINANCIËLE SCHULDEN	43.275	48.495

(*) 'De "te betalen kosten" omvatten kosten die betrekking hebben op afgelopen boekjaar maar nog niet werden aangerekend, zoals intrestlasten, havenkosten, commissies,... De "over te dragen opbrengsten" omvatten reeds gefactureerde opbrengsten die betrekking hebben op volgende boekjaren, zoals huuropbrengsten, vrachten,...

28. FINANCIËLE RISICO'S EN FINANCIËLE INSTRUMENTEN (in duizenden USD)

In zijn normale beleidsvoering is de Groep blootgesteld aan diverse risico's zoals beschreven in de Corporate Governance verklaring. De Groep is blootgesteld aan krediet-, intrest-, valuta- en liquiditeitsrisico's. Om deze risico's te beheersen, maakt de Groep gebruik van verschillende financiële instrumenten zoals koers- en intrestindekkingen. De Groep past hedge accounting toe voor alle transacties die voor hedge accounting in aanmerking komen (formele documentatie en effectiviteitstest bij aanvang en op voortdurende basis). Financiële instrumenten worden initieel gewaardeerd aan reële waarde. Vervolgens wordt het effectieve deel van de wijziging in reële waarde erkend in het eigen vermogen. Niet effectieve delen van wijziging in reële waarde en wijzigingen in reële waarde van financiële instrumenten die niet voor hedge accounting in aanmerking komen, worden direct in de winst- en verliesrekening verwerkt.

AFGELEIDE FINANCIËLE INSTRUMENTEN

	2016	2015
ACTIVA		
TOTAAL ACTIVA	0	0
SCHULDEN LANGE TERMIJN		
Interest rate swaps	0	0
Cross currency interest rate swap	0	41.229
SCHULDEN KORTE TERMIJN		
Interest rate swaps	0	0
Cross currency interest rate swap	36.182	0
TOTALE SCHULDEN	36.182	41.229

REËLE WAARDEHIËRARCHIE

	Level 1	Level 2	Level 3	Totaal
31 DECEMBER 2016				
Aandelen beschikbaar voor verkoop	2.154	1.454		3.608
TOTAAL FINANCIËLE ACTIVA GEWAARDEERD TEGEN REËLE WAARDE	2.154	1.454	0	3.608
Cross currency Interest rate swap gebruikt voor afdekking		36.182		36.182
TOTAAL FINANCIËLE PASSIVA GEWAARDEERD TEGEN REËLE WAARDE	0	36.182	0	36.182

Alle andere financiële instrumenten dan de hierboven vermelde worden gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs.

Als gevolg van een belangrijke en aanhoudende daling in de reële waarde van de Teekay aandelen (dewelke geclassificeerd staan als voor verkoop beschikbare beleggingen in de geconsolideerde balans en weergegeven staan in bovenstaand schema onder niveau 1) en de Sibelco aandelen (dewelke geclassificeerd staan als voor verkoop beschikbare beleggingen in de geconsolideerde balans en weergegeven staan in bovenstaand schema onder niveau 2), werd de reële waardereserve van USD 4 miljoen die werd opgebouwd in het verleden, verwerkt via de verlies-en winstrekening. De wijziging in de reële waarde van het huidige boekjaar bedraagt USD 0,1 miljoen en werd eveneens verwerkt via de verlies-en winstrekening.

De langetermijnvisie eigen aan de activiteit van EXMAR gaat samen met langlopende financieringen, en dus ook met een blootstelling aan de onderliggende rentevoeten. EXMAR beheert deze blootstelling op een actieve manier, door middel van diverse instrumenten ter indekking van stijgende rentevoeten, dit voor een beduidend gedeelte van de schuldportefeuille.
In 2014 werd een cross currency interest rate swap (CCIRS) afgesloten om het renterisico en valutarisico in te dekken op de uitgegeven obligatielening (NOK 700 miljoen). In juli 2015 werd een nieuwe CCIRS afgesloten voor de extra opname van NOK 300 miljoen.
De vaste USD tegenwaarde van de eerste CCIRS bedraagt USD 114 miljoen en het van toepassing zijnde intrest percentage bedraagt 5,72%. Voor de tweede CCIRS bedraagt de vaste USD tegenwaarde USD 38 miljoen en het intrest percentage van toepassing hierop bedraagt drie maanden LIBOR (USD) plus 4,8%. Het intrest percentage van toepassing op de NOK obligatielening bedraagt 3 maanden NIBOR plus 4,5%.

KREDIETRISICO

Kredietrisicobeleid

Het kredietrisico wordt continu centraal opgevolgd door de Groep. Kredietwaardigheidscontroles worden uitgevoerd wanneer dit wenselijk wordt geacht. Op afsluitdatum werden geen noemenswaardige kredietwaardigheidsproblemen vastgesteld. Een aanzienlijk deel van onze LNG inkomsten is afhankelijk van de prestatie van één belangrijke klant, Excelerate Energy. Geen kredietwaardigheidsrisico werd vastgesteld in dit verband. De leningen aan geassocieerde ondernemingen en joint ventures omvatten aandeelhoudersleningen aan onze geassocieerde ondernemingen en joint ventures dewelke een LPG schip, LNG schip of Offshore platform exploiteren of bezitten. Alle schepen zijn operationeel en genereren inkomsten. Bijgevolg voorzien wij geen invorderingsproblemen met betrekking tot deze uitstaande leningen. De geassocieerde ondernemingen en joint ventures waarvan het aandeel in het eigen vermogen negatief is, worden toegewezen aan de andere componenten van het belang van de investeerder in de geassocieerde onderneming of joint venture. Wanneer het negatieve eigen vermogen dit belang overtreft, dan wordt een corresponderende verplichting geregistreerd in dit verband. Voor de schepen welke in gezamenlijke eigendom worden aangehouden, werden interne en externe aanwijzigingen geëvalueerd dewelke aangeven dat de vloot al dan niet getest dient te worden op het bestaan van een mogelijke waardevermindering. Er werden geen indicatoren voor een bijzondere waardevermindering geïdentificeerd en er werden geen andere testen voor bijzondere waardeverminderingen uitgevoerd. We verwijzen in dit verband naar toelichting 14. De looptijd van de aandeelhoudersleningen en de gerelateerde aangehouden zekerheden worden besproken in toelichting 16 van dit verslag.

BLOOTSTELLING AAN HET KREDIETRISICO

BOEKWAARDEN VAN DE FINANCIËLE ACTIVA	2016	2015
Leningen aan geassocieerde ondernemingen en joint ventures	371.505	400.545
Voor verkoop beschikbare beleggingen	3.608	3.487
Handels- en overige vorderingen	26.559	27.651
Geblokkeerde kasequivalenten	34.891	42.332
Kas en kasequivalenten	121.096	129.969
	557.660	603.984

De boekwaarden van de financiële activa geven het maximale kredietrisico weer.

Voorziening voor kredietverliezen

Aangezien het bedrag aan vervallen vorderingen niet materieel is, werd er geen gedetailleerde ouderdomsanalyse gemaakt. Er werden geen significante voorzieningen voor kredietverliezen opgezet op balansdatum en er werden geen belangrijke waardervermindering gerealiseerd tijdens het boekjaar.

RENTERISICO

Renterisicobeleid

De rentedragende leningen worden meestal onderhandeld met variabele rentevoeten. Om dit intrestrisico in te dekken, maakt de Groep gebruik van een aantal op de markt bestaande intrestindekkingsinstrumenten (meestal IRS contracten). De Groep past hedge accounting toe indien aan de voorwaarden wordt voldaan. Wannner geen hedge accounting wordt toegepast, worden de wijzigingen in de reële waarde verwerkt in de winst- en verliesrekening.

INTRESTINDEKKINGSINSTRUMENTEN	2016	2015
Nominaal bedrag van intrestindekkingsinstrumenten	152.000	152.000
Netto reële waarde van alle intrestindekkingsinstrumenten	-36.182	-41.229
Maximale looptijd	2017	2017

In 2014 werd een cross currency interest rate swap (CCIRS) afgesloten om het renterisico en valutarisico in te dekken op de uitgegeven obligatielening (NOK 700 miljoen). In juli 2015 werd een nieuwe CCIRS afgesloten voor de extra opname van NOK 300 miljoen.

Blootstelling aan renterisico

BLOOTSTELLING AAN HET RENTERISICO	2016	2015
Totaal rentedragende leningen	469.737	412.586
met vaste rente	-14.167	-21.250
met variabele rente: bruto risico	455.570	391.336
Intrestindekkinginstrumenten (nominale waarde) (*)	-114.000	-114.000
NETTO BLOOTSTELLING	341.570	277.336

(*) De tweede CCIRS dewelke werd afgesloten in verband met de NOK obligatielening dekt enkel het wisselkoersrisico in en niet het intrest risico. Bijgevolg werd de tweede CCIRS niet in rekening gebracht voor het bepalen van het bedrag opgenomen onder " Intrestindekkingsinstrumenten (nominale waarde)".

Gevoeligheidsanalyse

Bij een wijziging in de intrestvoet van 50 basispunten, zouden de cijfers worden beïnvloed met onderstaande bedragen (onder de veronderstelling dat de andere variabelen niet wijzigen):

	2016		2015	
	+ 50 bp	- 50 bp	+ 50 bp	- 50 bp
GEVOELIGHEIDSANALYSE				
Rentedragende leningen (variabele rente)	-2.278	2.278	-1.956	1.956
Intrest indekkingsinstrumenten	570	-570	570	-570
NETTO GEVOELIGHEID	-1.708	1.708	-1.386	1.386
Effect op winst- en verliesrekening	-1.708	1.708	-1.386	1.386
Effect op eigen vermogen	380	-380	1.140	-1.140
TOTAAL EFFECT	-1.328	1.328	-246	246

Een belangrijk gedeelte van EXMAR's intrestopbrengsten zijn afkomstig van leningen aan geassocieerde ondernemingen en joint ventures met een variabele intrestvoet. Een stijging/ daling van de intrestvoet zou resulteren in een stijging/ daling van de intrestopbrengsten maar zou grotendeels geneutraliseerd worden door een stijging/ daling van de intrestkosten erkend door de joint venture/ geassocieerde onderneming voor het corresponderende bedrag. Overeenkomstig heeft elke stijging/ daling van de variabele intrestvoet van toepassing op leningen aan geassocieerde ondernemingen en joint ventures geen invloed op het netto resultaat van de groep. Bijgevolg werden leningen aan geassocieerde ondernemingen en joint ventures niet opgenomen in bovenstaande gevoeligheidsanalyse.

VALUTARISICO

Valutarisicobeleid

Het valutarisicobeleid van de Groep wordt grotendeels beïnvloed door de EUR/USD verhouding, voor de vergoeding van een deel van de bemanning van de vloot in EUR, en voor de betaling van de salarissen en andere personeelsgerelateerde kosten in EUR. Om het EUR wisselrisico te controleren, maakt de Groep gebruik van diverse koersindekkingsinstrumenten. Per 31 december 2016 staan er geen valutatermijncontracten open om de EURO/USD blootstelling in te dekken.
In 2014 werd een obligatielening uitgegeven van NOK 700 miljoen (initiële tegenwaarde van USD 114 miljoen). De NOK/ USD verhouding werd ingedekt door een cross currency interest rate swap in overeenstemming met het schuldprofiel van de obligatielening. Gedurende 2015 werd een extra bedrag van NOK 300 miljoen uitgegeven (2de deel van de initiële emissie van obligaties van NOK 700 miljoen). In juli 2015 werd een nieuwe CCIRS afgesloten om de NOK/USD verhouding in te dekken.

Blootstelling aan het valutarisico

Blootstelling aan het valutarisico, gebaseerd op nominale bedragen in duizenden in vreemde munt:

	2016			2015			
	EUR	NOK	SGD	EUR	NOK	LYD	CAD
Vorderingen	12.116	29	1.898	16.447	0	0	0
Schulden	-25.731	-66	-2.291	-22.434	0	-433	-9.070
Rentedragen leningen	-522	-1.000.000	0	-626	-1.000.000	0	0
RISICO	-14.137	-1.000.037	-393	-6.613	-1.000.000	-433	-9.070
IN DUIZENDEN USD	-14.902	-116.004	-272	-7.200	-113.371	-321	-6.532

Gevoeligheidsanalyse

Een toename van 10% van de EUR/USD slotkoers zou de winst- en verliesrekening van 2016 beïnvloeden met USD -1,5 miljoen (2015: USD -0,7 miljoen) zonder rekening te houden met het effect van valutatermijncontracten. Een daling van de EUR/USD slotkoers met 10% zou de winst- en verliesrekening met eenzelfde bedrag (tegenovergesteld teken) beïnvloeden.
De NOK/ USD verhouding op de uitstaande obligatielening in NOK is volledig ingedekt door de afgesloten CCIRS. Elke impact van een stijging/ daling van de NOK/USD koers op de uitstaande obligatielening wordt gecompenseerd door een daling/ stijging in de reële waarde van de CCIRS voor hetzelfde bedrag.

LIQUIDITEITSRISICO

Liquiditeitsrisicobeleid

De Groep beheert haar liquiditeitsrisico om zo aan haar financiële verplichtingen op vervaldag te voldoen. Het liquiditeitsrisico wordt beheerd door een continue opvolging van kasstroomprojecties, toetsing van liquiditeitsratio's aan interne en externe verplichtingen en door het aanhouden van diverse financieringsbronnen met adequate back up faciliteiten.
Verschillende lening convenanten zijn eveneens van toepassing en vereisen naleving van bepaalde financiële ratio's. Per 31 december 2016 voldeed EXMAR aan de van toepassing zijnde convenanten.
We verwijzen in dit verband eveneens naar toelichting 23 aangaande leningen en naar toelichting 30 aangaande investeringsverplichtingen. Meer specifiek verwijzen we naar het huidige liquiditeitsrisico met betrekking tot de Caribbean FLNG en de FSRU.
Met betrekking tot de Caribbean FLNG verwijzen we naar toelichting 23 waar toegelicht wordt dat de finale betalingstermijn van USD 200,5 miljoen naar Wison dient betaald te worden tegen ten laatste 28 april 2017 terwijl de financieringsovereenkomst met BoC nog onderhevig is aan bepaalde voorwaarden. Wanneer EXMAR niet in staat is om de laatste termijn te betalen tegen 28 april 2017, dan zal EXMAR niet in staat zijn om zijn verplichtingen na te komen onder het EPCIC contract vanaf die datum.
Met betrekking tot de FSRU verwijzen we naar toelichting 30 aangaande investeringsverplichtingen.
Bovendien, zoals toegelicht in toelichting 23, is EXMAR actief verschillende alternatieven voor herfinanciering aan het onderzoeken voor de obligatielening dewelke vervalt in juli 2017 (NOK 1.000 miljoen).

Contractuele looptijd voor financiële verplichtingen, leningen aan geassocieerde ondernemingen en joint ventures en financiële garanties

Onze verplichtingen op korte termijn zoals handelsschulden en overige schulden worden verwacht betaald te zijn in de komende twaalf maanden en werden bijgevolg niet opgenomen in onderstaande tabel. De contractuele looptijd van onze financiële verplichtingen en leningen aan geassocieerde ondernemingen en joint ventures, inclusief verwachte intrestbetalingen, wordt weergegeven in onderstaande tabel. De contractuele looptijd van onze financiële schulden is gebaseerd op de contractuele aflossingstabellen van de leningen. De contractuele looptijd van onze leningen aan geassocieerde ondernemingen en joint ventures is gebaseerd op de contractuele aflossingstabellen van deze leningen voor de Excelerate lening en de Explorer/ Express aandeelhoudersleningen en op toekomstige cash flow projecties voor de andere aandeelhoudersleningen. EXMAR heeft ook garanties toegekend aan bankinstellingen dewelke leningen hebben toegekend aan haar geassocieerde ondernemingen en joint ventures. Het bedrag dat EXMAR kan moeten betalen wanneer de garantie wordt aangewend is toegelicht in onderstaande tabel onder garanties.

					Contractuele kasstromen				
	Munt	Intrestvoet	Looptijd	Boekwaarde	Totaal	0-12 mndn	1-2 jaar	2-5 jaar	> 5 jaar
PER 31 DECEMBER 2015									
NIET AFGELEIDE FINANCIËLE VERPLICHTINGEN									
Bankleningen	USD	libor + 1%	2018	-40.900	-43.222	-683	-805	-41.734	0
Bankleningen	USD	5,515%	2018	-21.250	-23.333	-8.176	-7.776	-7.381	0
Bankleningen	USD	libor + 0,9%	2020-2021	-237.748	-260.434	-11.641	-12.945	-134.889	-100.959
Obligatielening	NOK	Nibor + 4,5%	2017	-111.715	-124.291	-6.988	-117.303	0	0
Overige bankleningen	EUR			-973	-1.008	-544	-464	0	0
				-412.586	-452.288	-28.032	-139.293	-184.004	-100.959
AFGELEIDE FINANCIËLE INSTRUMENTEN (NETTO):	USD			-41.229	-41.229	-1.780	-39.449	0	0
LENINGEN AAN GEASSOCIEERDE ONDERNEMINGEN EN JOINT VENTURES	USD			400.545	700.569	49.056	80.610	170.913	399.990
FINANCIËLE GARANTIES	USD			0	-307.382	-31.319	-31.394	-171.006	-73.663

					Contractuele kasstromen				
	Munt	Intrestvoet	Looptijd	Boekwaarde	Totaal	0-12 mndn	1-2 jaar	2-5 jaar	> 5 jaar
AS PER 31 DECEMBER 2016									
NIET AFGELEIDE FINANCIËLE VERPLICHTINGEN									
Bankleningen	USD	libor + 1%	2018	-41.000	-42.751	-861	-41.890	0	0
Bankleningen	USD	5,515%	2018	-14.167	-15.157	-7.776	-7.381	0	0
Bankleningen	USD	libor + 0,9%	2020-2021	-230.149	-248.600	-12.752	-13.332	-222.516	0
Bankleningen	USD	libor + 3%	2019-2020	-57.163	-63.086	-9.479	-9.261	-44.346	0
Bankleningen	USD	libor + 1%	2018-2019	-11.330	-11.786	-2.112	-5.440	-4.234	0
Obligatielening	NOK	Nibor + 4,5%	2017	-115.450	-120.911	-120.911	0	0	0
Overige bankleningen	EUR			-478	-485	-485	0	0	0
				-469.737	-502.776	-154.376	-77.304	-271.096	0
AFGELEIDE FINANCIËLE INSTRUMENTEN (NETTO):	USD			-36.182	-36.182	-36.182	0	0	0
LENINGEN AAN GEASSOCIEERDE ONDERNEMINGEN EN JOINT VENTURES	USD			371.505	595.576	54.956	97.079	145.753	297.788
FINANCIËLE GARANTIES	USD			0	-300.987	-35.941	-28.162	-236.884	0

REËLE WAARDEN

Boekwaarden versus reële waarden

		2016		2015	
	Hiërarchie in reële waarde(*)	Boekwaarde	Reële waarde	Boekwaarde	Reële waarde
BOEKWAARDEN VERSUS REËLE WAARDEN					
Leningen aan geassocieerde ondernemingen en joint ventures	2	371.505	453.386	400.545	488.701
Voor verkoop beschikbare beleggingen	1/2	3.608	3.608	3.487	3.487
Rentedragende leningen	1/2	-469.737	-459.462	-412.586	-401.467
Afgeleide financiële instrumenten. passiva	2	-36.182	-36.182	-41.229	-41.229
		-130.806	-38.650	-49.783	49.492

(*) De financiële activa en verplichtingen gewaardeerd aan reële waarde worden geanalyseerd en krijgen een hiërarchie toegekend ter bepaling van de reële waarde: niveau 1 zijnde genoteerde prijzen in actieve markten van vergelijkbare activa of verplichtingen, niveau 2 zijnde andere dan genoteerde waarden begrepen in niveau 1 welke toch direct of indirect waarneembaar zijn voor de activa en verplichtingen en niveau 3 zijnde waarden welke niet op waarneembare marktwaarden gebaseerd zijn. De opsplitsing tussen niveau 1 en niveau 2 voor verkoop beschikbare beleggingen wordt weergegeven in het begin van deze toelichting. Met betrekking tot de rentedragende leningen: de reële waarde van de obligatielening is gebaseerd op een niveau 1 waardering. De boekwaarde van de obligatielening bedraagt USD 115,5 miljoen, terwijl de reële waarde USD 113,6 miljoen bedraagt. De overige rentedragende leningen zijn gebaseerd op een niveau 2 waardering.

BASIS VOOR BEPALING VAN REËLE WAARDE:	
Voor verkoop beschikbare beleggingen:	genoteerde biedkoers op balansdatum voor Teeky aandelen/ niet genoteerde fixing op balansdatum via een openbare veiling via Euronext voor Sibelco aandelen
Financiële instrumenten:	contante waarde van toekomstige kasstromen, verdisconteerd aan marktconforme intrestvoeten
Leningen:	genoteerde biedkoers op balansdatum voor NOK obligatielening/ contante waarde van toekomstige kasstromen, verdisconteerd aan marktconforme intrestvoeten
Leningen aan geassocieerde ondernemingen en joint ventures	contante waarde van toekomstige kasstromen, verdisconteerd aan marktconforme intrestvoeten

Voor bepaalde financiële activa en verplichtingen (handelsvorderingen en overige vorderingen, kas en kasequivalenten en handelsschulden en overige schulden) dewelke niet gewaardeerd worden aan reële waarde, wordt geen reële waarde toegelicht aangezien de boekwaarde een goede benadering is van de reële waarde.

KAPITAALBEHEER

De Raad van Bestuur streeft naar een sterke kapitaalbasis voor de vennootschap om zo het vertrouwen van investeerders, leveranciers en de markt te behouden en verdere uitbouw van de activiteiten te verzekeren. Het evenwicht tussen een hoger rendement dat mogelijk kan zijn door bijkomende leningen en de voordelen van de zekerheid die gepaard gaat met een gezonde kapitaalstructuur worden voortdurend tegen elkaar afgewogen. De Raad van Bestuur houdt tevens het rendement op het eigen vermogen en de dividenduitkeringen in het oog.

29. OPERATIONELE LEASINGOVEREENKOMSTEN (in duizenden USD)

HUURVERPLICHTINGEN

EXMAR huurt een aantal schepen onder de vorm van een operationele leasingovereenkomst. De overeenkomsten houden geen beperkingen in voor dividenduitkering, onderverhuur of bijkomende financiering. De kost met betrekking tot de operationale leasing bedraagt USD 11 miljoen voor 2016 (2015: USD 16,1 miljoen) waarvan USD 8,9 miljoen gedragen wordt door onze geassocieerde ondernemingen en joint ventures (2015: USD 12,8 miljoen). Er werden geen betalingen voor niet annuleerbare onderhuur ontvangen. De toekomstige minimale huurbetalingen zijn als volgt:

	Dochter-ondernemingen	Geassocieerde ondernemingen & Joint ventures	Dochter-ondernemingen	Geassocieerde ondernemingen & Joint ventures
	2016		2015	
HUURVERPLICHTINGEN				
Minder dan 1 jaar	1.667	8.859	1.667	8.859
Tussen 1 en 5 jaar	5.835	24.799	6.668	28.249
Meer dan 5 jaar	0	12.621	834	18.030
	7.502	46.279	9.169	55.138

De bedragen weergegeven voor de geassocieerde ondernemingen en joint ventures vertegenwoordigen EXMAR's aandeel in de huurverplichtingen. De gemiddelde looptijd van de lease overeenkomsten bedraagt 4,6 jaar. De Groep heeft voor sommige activa in leasing aankoopopties, anderen voorzien een mogelijkheid tot verlenging van de overeenkomst op het einde van de huurovereenkomst. Zulke opties tot verlenging werden niet in rekening genomen bij de bepaling van de bovenstaande huurverplichtingen.

HUURRECHTEN

De Groep heeft een aantal lange termijn bevrachtingscontracten aangegaan voor bepaalde activa in haar vloot. Voor wat betreft de leasing classificatie werd beoordeeld dat alle risico's en voordelen binnen de Groep blijven. Als gevolg hiervan kwalificeren deze overeenkomsten als operationele huurovereenkomsten. In 2016 bedroegen de inkomsten uit deze contracten USD 197,4 miljoen (2015: USD 179,2 miljoen) waarvan USD 174,4 miljoen verdiend werd door onze geassocieerde ondernemingen en joint ventures (2015: USD 150,5 miljoen). De toekomstige minimale huurinkomsten bedragen:

	Dochter-ondernemingen	Geassocieerde ondernemingen & Joint ventures	Dochter-ondernemingen	Geassocieerde ondernemingen & Joint ventures
	2016		2015	
HUURRECHTEN				
Minder dan 1 jaar	20.992	130.855	19.377	149.108
Tussen 1 en 5 jaar	3.201	382.337	22.669	406.119
Meer dan 5 jaar	0	516.394	0	598.678
	24.193	1.029.586	42.046	1.153.905

De bedragen weergegeven voor de geassocieerde ondernemingen en joint ventures vertegenwoordigen EXMAR's aandeel in de huurrechten. De gemiddelde looptijd van de huurovereenkomsten bedraagt 3,81 jaar. De Groep heeft voor sommige schepen een aankoopoptie toegekend en sommige overeenkomsten voorzien een mogelijkheid tot verlenging van de overeenkomst op het einde van de huurovereenkomst. Zulke opties tot verlenging werden niet in rekening genomen bij de bepaling van de bovenstaande huurrechten.

30. INVESTERINGSVERPLICHTINGEN (in duizenden USD)

Per 31 December 2016 zijn de investeringsverplichtingen zoals onder weergegeven:

	Dochter-ondernemingen	Geassocieerde ondernemingen & Joint ventures
LPG-segment	0	74.144
LNG-segment	284.100	0
	284.100	74.144

De bedragen toegelicht onder geassocieerde ondernemingen en joint ventures hebben betrekking op ons aandeel in deze geassocieerde ondernemingen en joint ventures. De investeringsverplichtingen hebben betrekking op de midsize vloot in aanbouw alsook op de gecommiteerde investeringen in het LNG segment. De betaling van deze verplichtingen zal gespreid worden over de komende twee jaar.

Met betrekking tot de investeringsverplichtingen aangaande het LPG segment (USD 74,1 miljoen) werden de noodzakelijke financieringen afgesloten.

De investeringsverplichtingen met betrekking tot het LNG segment hebben betrekking op de Caribbean FLNG en de FSRU.

De levering van de Caribbean FLNG wordt verwacht einde april 2017. We verwijzen naar toelichting 23 in dit verband. Op dit moment zal EXMAR een restsaldo van USD 200,5 miljoen dienen te betalen. EXMAR heeft de documentatie voor de financiering van USD 200 miljoen voor de CFLNG door de Bank van China en een grote Europese bank met een looptijd van 12 jaar, gefinaliseerd, en ondertekening, op voorwaarde dat Sinosure zijn voorafgaande goedkeuring geeft, is voorzien voor midden april 2017. Discussies over de toekomstige tewerkstelling van de eenheid zijn gaande met diverse partijen en gaan vooruit; er worden echter geen inkomsten verwacht vóór het begin van 2018. De eenheid zal op de werf worden opgelegd tot hij zal worden overgebracht naar de locatie van overeengekomen tewerkstelling.

Rekening houdende met de huidige marktomstandigheden, werd de bestelling van de tweede FLNG geannuleerd.

De bouw van het hervergassingsplatform (FSRU) dat in aanbouw is bij Wison Offshore & Marine raakte weer op kruissnelheid nadat er in 2016 vertraging was opgelopen. EXMAR onderhandelt actief over tewerkstelling en verwacht een lange termijn overeenkomst te sluiten in dit verband. Drie commerciële opportuniteiten voor tewerkstelling worden actief opgevolgd en ontwikkeld die allen, na levering door de scheepswerf, het transport naar en ingebruikstelling op de definitieve locatie voorzien. Op het moment van levering van het platform, dewelke voorzien is voor midden 2017, bestaat er een betalingsverplichting van USD 83,6 miljoen. Financiering zal worden ontwikkeld in parallel met de onderhandelingen over de tewerkstelling. Verschillende financieringsmogelijkheden worden momenteel onderzocht.

31. VOORWAARDELIJKE VERPLICHTINGEN

Meerdere ondernemingen van de Groep zijn betrokken in een aantal kleinere juridische geschillen voortkomend uit de uitoefening van hun dagelijks beheer. Het bestuur verwacht niet dat de uitslag van deze procedures een materieel effect op de financiële positie van de Groep zal hebben.

Een schip in handen van één van onze joint ventures was partij bij een leasingovereenkomst waarbij de lessor de kapitaaluitgaven voor het aanschaffen van deze schepen kon afschrijven. Kenmerkend voor dit soort leasingovereenkomsten is dat de fiscale risico's en risico's van wetswijziging gedragen worden door de lessee. Onze joint venture beëindigde deze leasingovereenkomst in 2013. Echter, indien de belastingdienst van het Verenigd Koninkrijk ("HMRC")de fiscale behandeling van de lease door de Britse lessor succesvol aanvecht, kunnen wij verplicht worden om de lessor schadeloos te stellen voor te betalen belastingen. Op dit moment is de Raad van Bestuur niet in staat om de mogelijke uitstroom als gevolg van deze zaak te berekenen.

32. VERBONDEN PARTIJEN

We verwijzen in dit verband eveneens naar het remuneratieverslag (voor het remuneratiebeleid) en naar het Verslag van de Raad van Bestuur (voor informatie met betrekking tot belangenconflicten).

IDENTITEIT VAN DE VERBONDEN PARTIJEN

De Groep heeft relaties met verbonden partijen op het niveau van relaties met dochterondernemingen, joint ventures en geassocieerde ondernemingen, met zijn meerderheidsaandeelhouders, bestuurders en managers.

TRANSACTIES MET CONTROLERENDE AANDEELHOUDER EN MET CONTROLERENDE AANDEELHOUDER VERBONDEN PARTIJEN

Saverbel NV en Saverex NV, gecontroleerd door Nicolas Saverys (CEO van EXMAR), rekende voor administratieve prestaties geleverd in 2016 KEUR 480 (2015: KEUR 170) aan aan de Groep. De uitstaande schuld op jaareinde in dit verband bedroeg KEUR 138.

Per 31 december 2016 bedroeg de openstaande schuldvordering tov de heer Nicolas Saverys KEUR 259 als gevolg van doorgerekende privé uitgaven.

MEERDERHEIDSAANDEELHOUDER

De meerderheidsaandeelhouder Saverex NV legt een geconsolideerde jaarrekening, beschikbaar in België, neer.

TRANSACTIES MET JOINT VENTURES EN GEASSOCIEERDE ONDERNEMINGEN

EXMAR levert algemene diensten, boekhoudkundige diensten, management diensten, bouwtoezicht diensten en scheepsbemannings en -onderhoud diensten aan aan haar joint ventures en geassocieerde ondernemingen. Voor al deze diensten worden vergoedingen aangerekend aan de joint ventures en geassocieerde ondernemingen gebaseerd op contracten tussen alle betrokken partijen. Onderstaande tabel geeft een overzicht van alle significante vorderingen per 31/12/2016, significante schulden per 31/12/2016 en de gerelateerde bedragen geregistreerd in de resultatenrekening als gevolg van geleverde diensten in 2016.

DIENSTEN (IN DUIZENDEN EUR)	Vorderingen per 31/12/2016	Schulden per 31/12/2016	Geleverde diensten 2016
Scheepsbemannings en -onderhoud diensten	5.603	1.503	20.514
Algemene. boekhoudkundige en management diensten	227	5.194	727
Bouwtoezicht diensten	683	0	2.367

EXMAR verstrekt eveneens leningen aan haar joint ventures en geassocieerde ondernemingen waarvoor intrestopbrengsten geregistreerd werden in de cijfers. We verwijzen in dit verband naar toelichting 16 voor een overzicht van deze leningen en naar toelichting 7 voor het totaal bedrag van deze intrestopbrengsten.

TRANSACTIES MET BESTUURDERS EN MANAGERS

Raad van Bestuur

RAAD VAN BESTUUR (IN DUIZENDEN EUR)	2016	2015
Voorzitter	100	100
Andere leden	50	50
Totaal betaald (*)	500	481

(*) Het totaal bedrag betaald aan de leden van de Raad van Bestuur betreft het bedrag aan vergoedingen aan niet uitvoerende en onafhankelijke bestuurders. De bestuurders die deel uitmaken van het directiecomité en als dusdanig werden vergoed hebben verzaakt aan de vergoeding als bestuurder. Er werden geen aandelenopties, leningen en/of voorschotten toegekend.

Auditcomité

AUDITCOMITÉ (IN DUIZENDEN EUR)	2016	2015
Voorzitter	20	20
Andere leden	10	10
Totaal betaald	50	50

Benoemings- en remuneratiecomité

BENOEMINGS- EN REMUNERATIECOMITÉ (IN DUIZENDEN EUR)	2016	2015
Leden	10	10
Totaal betaald	30	30

Directiecomité

De vergoeding van de leden van het directiecomité wordt jaarlijks vastgelegd door de Raad van Bestuur op voorstel van het benoemings- en remuneratiecomité. In 2016 telde het directiecomité gemiddeld 6 leden (exclusief de CEO). Zes leden van het directiecomité (inclusief de CEO) hebben het statuut van zelfstandige. Zij hebben in het geval van beëindiging van hun mandaat geen recht op enige vorm van verbrekingsvergoeding, met uitzondering van de overeenkomst met Lara Consult NV vertegenwoordigd door Bart Lavent en de overeenkomst met Chirmont NV vertegenwoordigd door Miguel de Potter. In het geval van beeindiging zou Lara Consult BVBA recht hebben op een vergoeding die overeenstemt met zeven maanden loon en Chirmont NV op een vergoeding die overeenstemt met drie maanden loon. David Lim is tewerkgesteld via een overeenkomst volgens de Amerikaanse regelgeving. De vergoeding bestaat uit een vast en een variabel deel. Het variabel deel wordt bepaald op basis van de financiële resultaten van de Groep.

DIRECTIECOMITÉ. EXCLUSIEF CEO (IN DUIZENDEN EUR)	2016	2015
TOTAAL VASTE VERGOEDING	2.763	2.869
waarvan voor pensioenplannen en verzekering	326	320
waarvan waarde van opties	0	192
TOTAAL VARIABELE VERGOEDING	0	1.150

CEO (IN DUIZENDEN EUR)	2016	2015
TOTAAL VASTE VERGOEDING	1.036	1.096
waarvan voor pensioenplannen en verzekering	212	212
waarvan waarde van opties	0	61
TOTAAL VARIABELE VERGOEDING	0	350

Aan de leden van het directiecomité werden geen leningen toegestaan in 2016. Per 31 december 2016 bedroeg de openstaande schuldvordering tov de heer Nicolas Saverys KEUR 259 als gevolg van doorgerekende privé uitgaven.

De leden van het directiecomité behoren tot de begunstigden van de 9 aandelenoptieplannen, goedgekeurd door de Raad van Bestuur. Het gecumuleerd aantal opties (plan 1-4, plan 6-10) dat aan de leden werd toegekend is als volgt:

AANTAL TOEGEKENDE OPTIES	2016	2015
Nicolas Saverys	405.181	425.430
Patrick De Brabandere	198.807	198.807
Pierre Dincq	119.829	119.829
Marc Nuytemans	148.928	148.928
Bart Lavent	92.975	92.975
Miguel de Potter	93.488	93.488
David Lim	146.158	146.158
	1.205.366	1.225.615

33. GROEPSENTITEITEN

	Land van vestiging	Ondernemings-nummer	Consolidatie-methode	Belang	
				2016	2015
GECONSOLIDEERDE VENNOOTSCHAPPEN					
JOINT VENTURES					
Blackbeard Shipping Ltd (*)	Hong Kong		Vermogensmutatie	0,00%	50,00%
Estrela Ltd	Hong Kong		Vermogensmutatie	50,00%	50,00%
Excelerate NV	België	0870.910.441	Vermogensmutatie	50,00%	50,00%
Excelsior BVBA	België	0866.482.687	Vermogensmutatie	50,00%	50,00%
Exmar Gas Shipping Ltd	Hong Kong		Vermogensmutatie	50,00%	50,00%
Exmar LPG BVBA	België	0501.532.758	Vermogensmutatie	50,00%	50,00%
Exmar Shipping BVBA	België	0860.978.334	Vermogensmutatie	50,00%	50,00%
Explorer NV	België	0896.311.177	Vermogensmutatie	50,00%	50,00%
Express NV	België	0878.453.279	Vermogensmutatie	50,00%	50,00%
Good Investment Ltd	Hong Kong		Vermogensmutatie	50,00%	50,00%
Marching Prospects (*)	Hong Kong		Vermogensmutatie	0,00%	50,00%
Monteriggioni Inc	Liberia		Vermogensmutatie	50,00%	50,00%
Reslea NV	België	0435.390.141	Vermogensmutatie	50,00%	50,00%
Solaia Shipping Llc	Liberië		Vermogensmutatie	50,00%	50,00%
Splendid Ltd (*)	Hong Kong		Vermogensmutatie	0,00%	50,00%
GEASSOCIEERDE ONDERNEMINGEN					
Bexco NV	België	0412.623.251	Vermogensmutatie	44,91%	44,91%
Electra Offshore Ltd (**)	Hong Kong		Integraal/ vermogensmutatie	40,00%	100,00%
Exview Hong Kong Ltd (**)	Hong Kong		Integraal/ vermogensmutatie	40,00%	100,00%
Marpos NV	België	0460.314.389	Vermogensmutatie	45,00%	45,00%
Springmarine Nigeria Ltd (**)	Nigeria		Integraal/ vermogensmutatie	40,00%	100,00%
DOCHTERONDERNEMINGEN					
Belgibo NV	België	0416.986.865	Integraal	100,00%	100,00%
Best Progress International Ltd (***)	Hong Kong		Vermogensmutatie/ integraal	100,00%	50,00%
Caribbean FLNG SAS (*)	Colombië		Integraal	0,00%	100,00%
CMC Belgibo BVBA (****)	België	0456.815.263	Vermogensmutatie/ integraal	100,00%	49,90%
Croxford Ltd (***)	Hong Kong		Vermogensmutatie/ integraal	100,00%	50,00%
DV Offshore SAS	Frankrijk		Integraal	100,00%	100,00%
ECOS SRL	Italië		Integraal	60,00%	60,00%

	Land van vestiging	Ondernemings-nummer	Consolidatie-methode	Belang	
				2016	2015
GECONSOLIDEERDE VENNOOTSCHAPPEN					
GROEPSENTITEITEN VERVOLG					
Exmar Energy Hong Kong Ltd	Hong Kong		Integraal	100,00%	100,00%
Exmar Energy Netherlands BV	Nederland		Integraal	100,00%	100,00%
Exmar General Partner Ltd	Hong Kong		Integraal	100,00%	100,00%
Exmar Holdings Ltd	Liberië		Integraal	100,00%	100,00%
Exmar Hong Kong Ltd	Hong Kong		Integraal	100,00%	100,00%
Exmar LNG Holding NV	België	0891.233.327	Integraal	100,00%	100,00%
Exmar LNG Infrastructure NV	België	0555.660.441	Integraal	100,00%	100,00%
Exmar LNG Investments Ltd	Liberië		Integraal	100,00%	100,00%
Exmar Lux SA	Luxemburg		Integraal	100,00%	100,00%
Exmar Marine NV	België	0424.355.501	Integraal	100,00%	100,00%
Exmar Netherlands BV	Nederland		Integraal	100,00%	100,00%
Exmar NV	België	0860.409.202	Integraal	100,00%	100,00%
Exmar Offshore Company	USA		Integraal	100,00%	100,00%
Exmar Offshore Ltd	Bermuda		Integraal	100,00%	100,00%
Exmar Offshore Services SA	Luxemburg		Integraal	100,00%	100,00%
Exmar Offshore NV	België	0882.213.020	Integraal	100,00%	100,00%
Exmar Opti Ltd	Hong Kong		Integraal	100,00%	100,00%
Exmar Singapore Pte Ltd	Singapore		Integraal	100,00%	100,00%
Exmar Shipmanagement NV	België	0442.176.676	Integraal	100,00%	100,00%
Exmar Shipmanagement India Private Ltd	India		Integraal	100,00%	100,00%
Exmar Shipping USA Inc	USA		Integraal	100,00%	100,00%
Exmar (UK) Shipping Company Ltd	Verenigd Koninkrijk		Integraal	100,00%	100,00%
Exmar Yachting NV	België	0546.818.692	Integraal	100,00%	100,00%
Export LNG Ltd	Hong Kong		Integraal	100,00%	100,00%
Farnwick Shipping Ltd (***)	Liberië		Vermogensmutatie/ integraal	100,00%	50,00%
Franship Offshore Lux SA	Luxemburg		Integraal	100,00%	100,00%
Fertility Development Co. Ltd (***)	Hong Kong		Vermogensmutatie/ integraal	100,00%	50,00%
Glory Transportation Ltd (***)	Hong Kong		Vermogensmutatie/ integraal	100,00%	50,00%
Hallsworth Marine Co. (***)	Liberië		Vermogensmutatie/ integraal	100,00%	50,00%
Internationaal Maritiem Agent-schap NV	België	0404.507.915	Integraal	99,03%	99,03%
Kellett Shipping Inc	Liberië		Integraal	100,00%	100,00%
Laurels Carriers Inc (***)	Liberië		Vermogensmutatie/ integraal	100,00%	50,00%
Talmadge Investments Ltd (***)	British Virgin Islands		Vermogensmutatie/ integraal	100,00%	50,00%
Tecto Cyprus Ltd	Cyprus		Integraal	100,00%	100,00%
Tecto Luxembourg SA	Luxemburg		Integraal	100,00%	100,00%
Travel Plus NV	België	0442.160.147	Integraal	100,00%	100,00%
Universal Crown Ltd (***)	Hong Kong		Vermogensmutatie/ integraal	100,00%	50,00%
Vine Navigation Co. (***)	Liberië		Vermogensmutatie/ integraal	100,00%	50,00%

(*) De ondernemingen aangeduid met een (*) werden geliquideerd gedurende 2016.

(**) De ondernemingen aangeduid met een (**) maken deel uit van de WARIBOKO transactie. Einde mei 2016 heeft EXMAR 60% van haar belang in de WARIBOKO verkocht aan haar Nigeriaanse partner Springview. Zie toelichting 10 voor meer informatie in dit verband.

(***) De ondernemingen aangeduid met een (***) maken deel uit van de pressurized vloot transactie en zijn 100% groepsvennootschappen vanaf einde juni 2016. We verwijzen naar toelichting 9 voor verdere informatie.

(***) Vanaf einde 2016 is CMC Belgibo een 100% groepsonderneming. Zie toelichting 9 voor verdere informatie.

34. GEHANTEERDE WISSELKOERSEN

	Slotkoersen		Gemiddelde koersen	
	2016	2015	2016	2015
WISSELKOERSEN				
USD	1,0541	1,0887	1,1061	1,1150
GBP	0,8562	0,7340	0,8125	0,7279
HKD	8,1751	8,4376	8,5845	8,6438

Alle gehanteerde wisselkoersen worden uitgedrukt ten opzichte van de EURO.

35. VERGOEDING AAN DE COMMISSARIS

De wereldwijde vergoeding voor audit en overige werkzaamheden uitgevoerd door de commissaris KPMG Bedrijfsrevisoren of de aan hen gerelateerde personen of vennootschappen kan als volgt worden gedetailleerd:

	2016	2015
VERGOEDING AAN DE COMMISSARIS		
Audit van de jaarrekeningen	432	430
Audit gerelateerde diensten	35	48
Fiscale dienstverlening	101	179
	568	657

Voor 2015 en 2016 overtreffen de non-audit diensten de audit diensten niet.

36. GEBEURTENISSEN NA BALANSDATUM

Op 10 januari 2017 werd het LPG schip BRUGGE VENTURE verkocht. Dit schip werd gepresenteerd als aangehouden voor verkoop in de segment rapportering (zie toelichting 2 in dit verband). De verkoop heeft geresulteerd in een winst van USD 0,6 miljoen.

Op 28 maart 2017 werd de KALLO geleverd. De KALLO is één van de 4 LPG nieuwbouw schepen, dewelke geregistreerd is binnen EXMAR Shipping (joint venture).

Het offshore platform KISSAMA gaat verkocht worden in april 2017. De geschatte meerwaarde van de verkoop bedraagt USD 1 miljoen.

37. OVERIGE

In september 2016 knoopten EXMAR en VOPAK verkennende gesprekken aan over een mogelijke overname door VOPAK van EXMAR's deel in zijn drijvende gasopslag en –hervergassingsactiviteiten(FSRU's). Deze gesprekken mondden uit in het ondertekenen door EXMAR en VOPAK van een akkoord op 21 december 2016 voor de aankoop door VOPAK van de FSRU activiteiten van EXMAR en de samenwerking tussen EXMAR en VOPAK in toekomstige projecten. Dit akkoord wordt echter pas effectief eens bepaalde voorwaarden zijn vervuld en goedkeuringen zijn bekomen van meerdere belanghebbenden. EXMAR en VOPAK werken aan de implementatie van deze transactie. De timing van de closing van de transactie is onduidelijk.

VERKLARING MET BETREKKING TOT HET GETROUW BEELD

VAN DE GECONSOLIDEERDE JAARREKENINGEN EN HET GETROUW BEELD VAN HET DIRECTIEVERSLAG

De raad van bestuur, vertegenwoordigd door Nicolas Saverys en Patrick De Brabandere en het directiecomité, vertegenwoordigd door Nicolas Saverys en Miguel de Potter, verklaren in naam en voor rekening van de vennootschap, dat, voorzover hen bekend,

- de geconsolideerde jaarrekeningen, die zijn opgesteld overeenkomstig International Financial Reporting Standards (IFRS), zoals goedgekeurd door de Europese Unie, een getrouw beeld geven van het vermogen, van de financiële toestand en van de resultaten van de emittent en de in de consolidatie opgenomen ondernemingen;

-het jaarverslag over de geconsolideerde jaarrekening een getrouw overzicht geeft van de ontwikkeling en de resultaten van het bedrijf en van de positie van de emittent en de in de consolidatie opgenomen ondernemingen, alsmede een beschrijving van de voornaamste risico's en onzekerheden waarmee zij geconfronteerd worden

VERSLAG VAN DE COMMISSARIS

VERSLAG VAN DE COMMISSARIS AAN DE ALGEMENE VERGADERING VAN EXMAR NV OVER HET BOEKJAAR AFGESLOTEN OP 31 DECEMBER 2016

Overeenkomstig de wettelijke bepalingen, brengen wij u verslag uit in het kader van ons mandaat van commissaris. Dit verslag omvat ons verslag over de geconsolideerde jaarrekening voor het boekjaar afgesloten op 31 december 2016, zoals hieronder gedefinieerd, en omvat tevens ons verslag betreffende overige door wet- en regelgeving gestelde eisen.

Verslag over de geconsolideerde jaarrekening - Oordeel zonder voorbehoud

Wij hebben de controle uitgevoerd van de geconsolideerde jaarrekening van EXMAR NV ("de Vennootschap") en haar dochterondernemingen (samen "de Groep") opgesteld in overeenstemming met International Financial Reporting Standards (IFRS) zoals goedgekeurd door de Europese Unie en met de in België van toepassing zijnde wettelijke en reglementaire voorschriften. Deze geconsolideerde jaarrekening omvat de geconsolideerde balans op 31 december 2016, het geconsolideerd overzicht van gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten, het geconsolideerde mutatieoverzicht van het eigen vermogen en het geconsolideerde kasstroomoverzicht voor het boekjaar afgesloten op die datum, evenals een toelichting die een overzicht van de voornaamste gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en overige informatieverschaffing bevat. Het geconsolideerde balanstotaal bedraagt KUSD 999.964 en het geconsolideerd overzicht van gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten sluit af met een winst van het boekjaar van KUSD 35.818.

Verantwoordelijkheid van het bestuursorgaan voor het opstellen van de geconsolideerde jaarrekening

Het bestuursorgaan is verantwoordelijk voor het opstellen van de geconsolideerde jaarrekening die een getrouw beeld geeft in overeenstemming met International Financial Reporting Standards (IFRS), zoals goedgekeurd door de Europese Unie en met de in België van toepassing zijnde wettelijke en reglementaire voorschriften, alsook voor het implementeren van een interne beheersing die het bestuursorgaan noodzakelijk acht voor het opstellen van een geconsolideerde jaarrekening die geen afwijkingen van materieel belang bevat, die het gevolg zijn van fraude of van fouten.

Verantwoordelijkheid van de commissaris

Het is onze verantwoordelijkheid een oordeel over deze geconsolideerde jaarrekening tot uitdrukking te brengen op basis van onze controle. Wij hebben onze controle volgens de internationale controlestandaarden (ISA's) zoals deze in België werden aangenomen, uitgevoerd. Die standaarden vereisen dat wij aan de deontologische vereisten voldoen alsook de controle plannen en uitvoeren om een redelijke mate van zekerheid te verkrijgen dat de geconsolideerde jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat.

Een controle omvat werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de in de geconsolideerde jaarrekening opgenomen bedragen en toelichtingen. De geselecteerde werkzaamheden zijn afhankelijk van de beoordeling door de commissaris, met inbegrip van diens inschatting van de risico's van een afwijking van materieel belang in de geconsolideerde jaarrekening als gevolg van fraude of van fouten. Bij het maken van die risico-inschatting neemt de commissaris de interne beheersing in aanmerking die relevant is voor het opstellen door de Vennootschap van de geconsolideerde jaarrekening, die een getrouw beeld geeft, teneinde controlewerkzaamheden op te zetten die in de gegeven omstandigheden geschikt zijn maar die niet gericht zijn op het geven van een oordeel over de effectiviteit van de interne beheersing van de Groep. Een controle omvat tevens een evaluatie van de geschiktheid van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en van de redelijkheid van door het bestuursorgaan gemaakte schattingen, alsmede een evaluatie van de presentatie van de geconsolideerde jaarrekening als geheel.

Wij hebben van de verantwoordelijken en van het bestuursorgaan van de Vennootschap de voor onze controle vereiste ophelderingen en inlichtingen verkregen.
Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is om daarop ons oordeel zonder voorbehoud te baseren.

Oordeel zonder voorbehoud

Naar ons oordeel geeft de geconsolideerde jaarrekening een getrouw beeld van het vermogen en de geconsolideerde financiële toestand van de Groep op 31 december 2016 evenals van haar geconsolideerde resultaten en geconsolideerde kasstromen voor het boekjaar eindigend op die datum, in overeenstemming met International Financial Reporting Standards (IFRS) zoals goedgekeurd door de Europese Unie en met de in België van toepassing zijnde wettelijke en reglementaire voorschriften.

Benadrukking van een bepaalde aangelegenheid

We vestigen de aandacht op toelichting 21 van de geconsolideerde jaarrekening die aangeeft dat de groep geconfronteerd wordt met een aantal gebeurtenissen en omstandigheden, die aanwijzen dat een van materieel belang zijnde onzekerheid bestaat die significante twijfel kan doen rijzen over de mogelijkheid van de vennootschap om haar continuïteit te handhaven. Ons oordeel is niet aangepast met betrekking tot deze aangelegenheid en blijft zonder voorbehoud.

Verslag betreffende overige door wet- en regelgeving gestelde eisen

Het bestuursorgaan is verantwoordelijk voor het opstellen en de inhoud van het jaarverslag over de geconsolideerde jaarrekening.
In het kader van ons mandaat en overeenkomstig de Belgische bijkomende norm bij de in België van toepassing zijnde internationale controlestandaarden, is het onze verantwoordelijkheid om, in alle van materieel belang zijnde opzichten, de naleving van bepaalde wettelijke en bestuursrechtelijke voorschriften na te gaan. Op grond hiervan doen wij de volgende bijkomende verklaring die niet van aard is om de draagwijdte van ons oordeel over de geconsolideerde jaarrekening te wijzigen:
-Het jaarverslag over de geconsolideerde jaarrekening behandelt de door de wet vereiste inlichtingen, stemt overeen met de geconsolideerde jaarrekening en bevat geen van materieel belang zijnde inconsistenties ten aanzien van de informatie waarover wij beschikken in het kader van ons mandaat.

Kontich, 14 april 2017 - KPMG Bedrijfsrevisoren
Commissaris vertegenwoordigd door Serge Cosijns
Bedrijfsrevisor

STATUTAIRE JAARREKENING

De jaarrekening van EXMAR NV wordt hierna volgens een beknopt schema voorgesteld. De volledige versie van de jaarrekening van EXMAR NV wordt neergelegd bij de Nationale Bank van België en is beschikbaar op de website (www.exmar.be). Een kopie van de jaarrekening kan kosteloos verkregen worden op aanvraag. In zijn verslag heeft de commissaris geen voorbehoud gemaakt betreffende de statutaire jaarrekening van EXMAR NV, een extra paragraaf werd opgenomen waar een bepaalde aangelegenheid werd benadrukt. Deze paragraaf is gelijkaardig aan de paragraaf dewelke werd opgenomen in het geconsolideerde commissarisverslag dewelke opgenomen werd in dit rapport.

BALANS

	31/12/16	31/12/15
ACTIVA		
VASTE ACTIVA	681.164	668.115
Immateriële en materiële vaste activa	987	1.432
Financiële vaste activa	680.177	666.683
VLOTTENDE ACTIVA	210.106	236.961
Vorderingen op meer dan 1 jaar	28.548	37.511
Vorderingen op ten hoogste 1 jaar	61.688	72.911
Geldbeleggingen	51.396	50.553
Liquide middelen	67.648	75.374
Overlopende rekeningen	826	612
TOTALE ACTIVA	891.270	905.076
PASSIVA		
EIGEN VERMOGEN	537.994	548.198
Kapitaal	88.812	88.812
Uitgiftepremies	209.902	209.902
Reserves	92.530	100.857
Overgedragen resultaat	146.750	148.627
VOORZIENINGEN	2.697	2.697
Voorzieningen en uitgestelde belastingen	2.697	2.697
SCHULDEN	350.579	354.181
Schulden op meer dan 1 jaar	270.167	285.216
Schulden op ten hoogste 1 jaar	79.093	67.872
Overlopende rekeningen	1.319	1.093
TOTAAL PASSIVA	891.270	905.076

WINST- EN VERLIESREKENING	01/01/2016 - 31/12/2016	01/01/2015 - 31/12/2015
WINST - EN VERLIESREKENING		
Bedrijfsopbrengsten	3.606	4.847
Bedrijfskosten	-7.801	-23.484
BEDRIJFSRESULTAAT	-4.195	-18.637
Financiële opbrengsten	41.319	142.687
Financiële kosten	-40.707	-66.726
RESULTAAT VOOR BELASTINGEN	-3.583	57.324
Belastingen op het resultaat	2	-7
RESULTAAT VAN HET BOEKJAAR	-3.581	57.317
RESULTAATSVERWERKING		
Te bestemmen winst	145.046	167.296
Onttrekking/toevoeging aan reserves	8.327	960
Over te dragen resultaat	-146.750	-148.627
Uitkering van winst	-6.623	-19.629

05

COLOFON, WOORDENLIJST

COLOFON

RAAD VAN BESTUUR
Baron Philippe Bodson – Voorzitter
Nicolas Saverys – CEO
Ludwig Criel
Patrick De Brabandere – COO
Baron Philippe Vlerick
Michel Delbaere
Howard Gutman
Jens Ismar
Ariane Saverys
Barbara Saverys
Pauline Saverys

DIRECTIECOMITÉ
Nicolas Saverys – Chief Executive Officer, Voorzitter
Patrick De Brabandere – Chief Operating Officer
Miguel de Potter – Chief Financial Officer
Pierre Dincq – Managing Director Shipping
Bart Lavent – Managing Director LNG Infrastructure
David Lim – Managing Director Offshore
Marc Nuytemans – CEO Exmar Shipmanagement

COMMISSARIS
KPMG – Bedrijfsrevisoren
Vertegenwoordigd door
Dhr. Serge Cosijns

EXMAR NV
De Gerlachekaai 20
2000 Antwerpen
Tel: +32(0)3 247 56 11
Fax: +32(0)3 247 56 01

Ondernemingsnummer: 0860.409.202
RPR Antwerpen
Website: www.exmar.be
E-mail: corporate@exmar.be

CONTACT
Alle persberichten van EXMAR kunnen geraadpleegd worden op de website: www.exmar.be.

Vragen kunnen telefonisch gesteld worden op het nummer +32(0)3 247 56 11 of per e-mail via corporate@exmar.be, ter attentie van Patrick De Brabandere (COO), Miguel de Potter (CFO) of Mathieu Verly (Secretaris).

Onze jaarverslagen en halfjaarverslagen kunnen worden aangevraagd op: annualreport@exmar.be.

De Nederlandse versie van dit jaarverslag moet als officiële versie worden beschouwd.

FINANCIËLE KALENDER

Aandeelhoudersvergadering	16 mei 2017
Definitieve resultaten 1e semester 2017	8 september 2017
Resultaten 3e kwartaal 2017	26 oktober 2017

WOORDENLIJST

BFI	Baltic Freight Index
BIC	Belgibo Industry Cargo
BIM	Bureau International Maritime
BOPD	Olievaten per dag
BTX	Mengsel van benzeen, tolueen en xylenen
C4	Ruwe betadine
CEO	Chief Executive Officer
CFLNG	Caribbean FLNG
COA	Co-enzym A
CoA	Bevrachtingscontract
DA	Disbursement Accounts
DVO	DV Offshore
EBIT	Earnings before interest and taxes
EBITDA	Earnings before interest, taxes, depreciation, and amortization
EE	Excelerate Energy
EOC	Exmar Offshore Company
ESM	Exmar Ship Management
FID	Final Investment Decision
FLNG	Drijvende liquefactie-eenheid
FPS	Drijvend productiesysteem
FPSO	Drijvend productie-, opslag- en overslagsysteem
FSU	Drijvende opslageenheid
FSRU	Drijvende hervergassingseenheid
HHIC	Hanjin Heavy Industries and Construction
HSEEQ	Gezondheid, Veiligheid, Milieu en Kwaliteit
HYSIS	Hyperspectral Instrument Simulator
IAS	Internationale boekhoudstandaard
IFRS	Internationale financiële rapportering standaard
IGF	Internationale veiligheidscode voor schepen gebruik makend van gassen of andere brandstoffen met een laag vlampunt
ISO	Internationale Organisatie voor Standaardisatie
JV	Joint venture
k	1.000
LGC	Vloeibare aardgas tanker
LNG	Vloeibaar aardgas
LNG/C	Hervergassingsschip voor vloeibaar aardgas

LNG/RV	Liquefied Natural Gas Regasification Vessel
LPG	Vloeibaar petroleumgas
MAS	Bijziondere marine- en luchtvaartrisico's
MCRM	Maritime Crew Resource Management
MGC	Middelgrote gastanker
Midsize	20.000 m³ tot 40.000 m³
MMBOE	Miljoen vaten olie-equivalent
MMCFD	Miljoenen kubieke voeten per dag
MMSCFD	Miljoenen standaard kubieke voeten per dag
MT	Metric tonnes
MTPA	Miljoen ton per jaar
NH	Ammoniak
NYSE	New York Stock Exchange
OB	Orderboek
OECD	De Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling
OGIS	Oil and Gas Infrastructure Services
OLT	Offshore LNG Toscana
OPEC	Organisatie van de Petroleum Exporterende Landen
Petchems	Petrochemicaliën
PEP	Pacific Exploration and Production
POB	Personen aan boord
PRE	Pacific Rubiales Energy (nu PEP)
PVC	Polyvinylchloride
REBITDA	Recurring earnings before interests, taxes, depreciations and amortizations
SEEMP	Schip energie efficientie management plan
STCW	Standaarden van training, certificatie en wachtdienst
STS	Ship-to-ship
T0300	Drie uur 's ochtends
TC	Time chartered
TCE	Timecharter equivalent
U/C	In aanbouw
ULCV	Zeer groot containerschip
US	United States
USA	United States of America
USD	United States Dollar
VCM	Vinyl Chloride Monomer
VLGC	Zeer grote gastanker

EXMAR